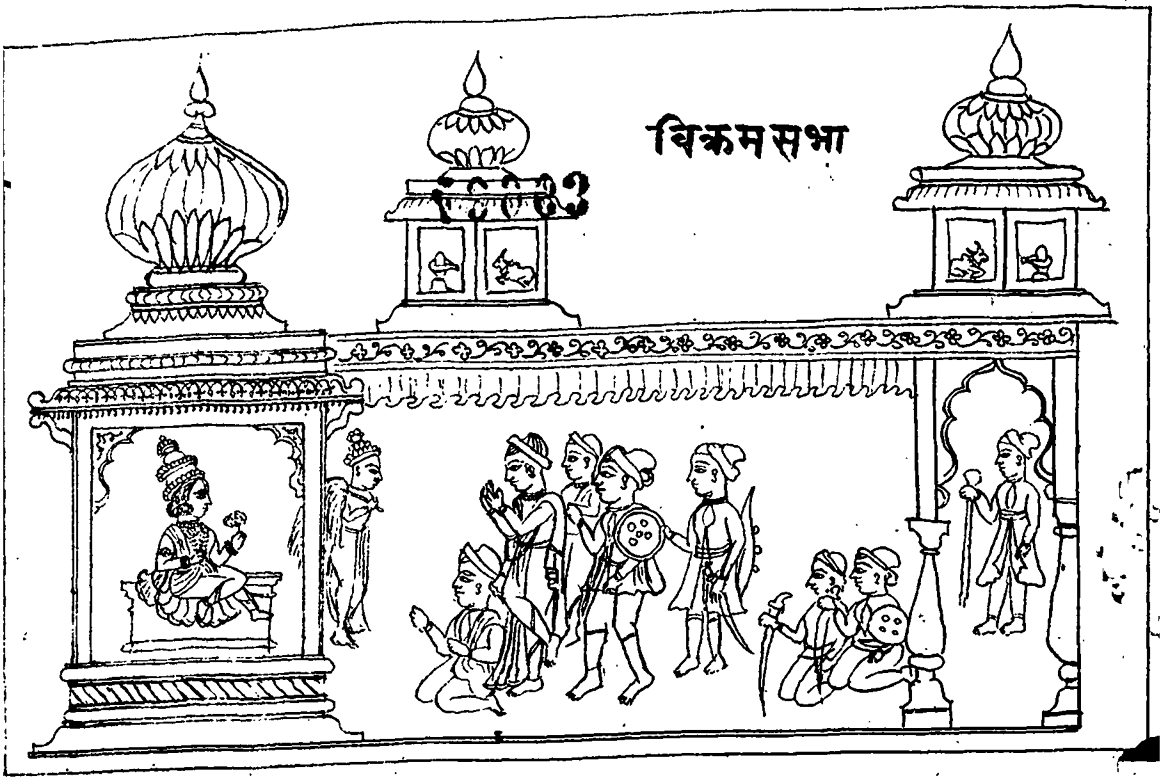
॥अथ विक्रमचरित्र प्रारंभः॥

श्रीगणेशायनमः विक्रमचरित्रप्रारंभः॥ प्रथमनमनगणपती॥ चौदाविद्यांचाअधिप
ती॥ वेदशास्त्रपठणमती॥ प्रथमनमोंजी॥ १॥ पुराणप्रसिद्धग्रंथकथन॥ प्रथमकीजे
त्यांसिंनमन॥ त्यांचें केलियास्मरण॥ सकळकार्यसिद्धीपैं॥ २॥ मुखींमिरवेयेकदंत॥
मस्तकींसेंदूरघवघवीत॥ शिरींमुकुटझळझळीत॥ रत्नेंशोभायमान॥ ३॥ दक्षण
करींफरश॥ वामकरींमिरवेअंकुश॥ मुक्ताफळांचामिरवेघोंस॥ तृतीयकरीं॥ ४॥ च
तुर्थकरींमिरवेकमळ॥ कंठींसुंदररत्नमाळ॥ कंठींवेदाअसेविशाळ॥ नागबंधशोभ
तसे॥ ५॥ कांसेकासीलाक्षीरोदक॥ वहनमंडितमूषक॥ लंबोदरवरदायक॥ शंकर
आणिगौरीचा॥ ६॥ ऐसें करितांचिंतन॥ तंवपावलागजानन॥ ग्रंथकरींरेसुलक्ष
ण॥ ऐसावरदिधला॥ ७॥ मगनमिलीसरस्वतीसुंदरी॥ सिद्धिदायकब्रह्मकुमारी॥
वीणापुस्तकतयेचियेकरीं॥ शोभतसें॥ ८॥ नमिलीवाग्देवता॥ स्मरणमात्रेंपावली
त्वरिता॥ शीघ्रकरींकारेकविता॥ जाहालें प्रसन्नतुज॥ ९॥ वरबोलेहंसवाहिनी॥
मणेंआनंदजाहलामनीं॥ वंदोनिमाथाठेविलाचरणीं॥ बोबड्याकवीश्वरें॥ १०॥ आ
तांनमूंतोश्रीपती॥ जोअनंतअवतारलक्ष्मीपती॥ नाभिमंडळींउत्पत्ती॥ ब्रह्म्याची-
जाहालिअसे॥ ११॥ कींरचावयासप्तअंड॥ द्वीपेंरचिलींनवखंड॥ एकविंशतिस्वर्ग
अखंड॥ पाताळेंसप्तनिर्मिलीं॥ १२॥ तयाचीस्तुतिकवणकरी॥ शेषपडलाअहंका

रीं ॥ जाऊनि राहिला पाताळविवरीं ॥ जिव्हा दोनी जाहाल्या ॥ १३ ॥ केलिया च्यारि खाणी ॥
आणि निर्मिल्या च्यारि वाणी ॥ चंद्र सूर्य लाविले मेरु प्रदक्षणी ॥ सप्तसिंधु धरणी निर्मिला
॥ १४ ॥ सप्तसिंधु मर्णा करोनी ॥ अठराभार वनस्पतीची लेखणी ॥ पुस्तक पत्र करोनी मे
दिनी ॥ रामकृष्ण लिहुं पाहे श्रीधर ॥ १५ ॥ लेखनार्थ पाहे अतिसत्वर ॥ तंव न लगे पैलपा
र ॥ ऐसा श्रमी पडिला थोर ॥ मगस्मरे चरणानें ॥ १६ ॥ तरि मी मतिमंद अज्ञान ॥ काय-
करीं न वर्णन ॥ परि करावें रामस्मरण ॥ भवार्णव नराव या ॥ १७ ॥ देव ह्मणे रे अज्ञाना
करिं कवित्व रचना ॥ मी तुज उपदेशीन ज्ञाना ॥ करिं कथा पाहि पां ॥ १८ ॥ प्रसंन्न ह्मणे रे
नरहरी ॥ ज्ञान संचरे हृदयाभीतरीं ॥ तेण्हें स्फुरलि वागीश्वरी ॥ कवित्व रचिं हरिनामीं
॥ १९ ॥ आतां आधार कुळस्वामिणी ॥ जे विश्वव्यापक त्रिभुवनी ॥ देवादिकां संजीवनी
अमृतवल्ली जे ॥ २० ॥ ब्रह्मा जाहाला श्रुतिनिपुण ॥ करितां होस्तवन ध्यान ॥ तयासि देत
वरदान ॥ श्रुती उपदेश पैं करी ॥ २१ ॥ ऐसि नेरेणुकामाना ॥ सनरावी पूर्णकला भरिता ॥
विश्वजननीं माता ॥ आद्यपीठतें ॥ २२ ॥ जयजय माये वो भवानी ॥ वदविं पीयूषरसा
च्याध्वनी ॥ त्रैलोक्य संपूर्ण तुझ्या स्मरणीं ॥ सदाकाळ भरलें से ॥ २३ ॥ ऐसी नमुं ते आद्य
माता ॥ हृदयीं स्मरिलें उमाकांता ॥ रिद्धि सिद्धीचा दाता ॥ आद्य महजो ॥ २४ ॥ ब्रह्मा ह्म
णे वाग्प्रसन्न ॥ तुज माझें अभयवचन ॥ जें कल्पीत तुझें मन ॥ तें त्वरित पावसी ॥

॥ क्रॅ० च० ॥ २५ ॥ गोपीवल्लभ वैकुंठरावो ॥ ब्रह्मादिकां जयाचा भावो ॥ तो परब्रह्म वासुदेवो ॥ कळला
नव्हे ॥ २६ ॥ तो हि जाहाला साह्यकार ॥ दिधला अभयकर ॥ अमृतरस निर्धार ॥ मुखीं
प्राशन करीतां ॥ २७ ॥ सकळांचा जाहाला सौरस ॥ तेण्हें जाहाला मतिप्रकाश ॥ ग्रंथर
चना सुरस ॥ विक्रमाचें चरित्र ॥ २८ ॥ जे हे ऐकती कथा ॥ तयाना हीं क्लेश व्यथा ॥ ते मिळती
परमार्था ॥ अतिआदरें करूनी ॥ २९ ॥ जयाची असे मंदशक्ति ॥ तयासी होय बळशक्ती ॥
क्षत्रधर्मी परमशक्ति ॥ माघारा परतों नेणे ॥ ३० ॥ जो असे धनलुब्ध ॥ तो होय दानसिद्ध
॥ मथन करितां जळाब्धि ॥ चतुर्दश रत्नें निघालीं ॥ ३१ ॥ ऐसें हे करितां श्रवण ॥ धैर्य उदा
र संपूर्ण ॥ अंतीं होय हरिस्मरण ॥ हा चि निर्धार जाणपां ॥ ३२ ॥ उज्जनी नाम नगरीं ॥ रा
जा विक्रम राज्य करी ॥ उदार धर्म परोपकारी ॥ आणिक नाहीं दुसरा ॥ ३३ ॥ परोपकारा
नाहीं मिति ॥ दानधर्मि अतिप्रीति ॥ राज्य करितां निगुती ॥ न्याय अन्याय विच्यारें ॥
३४ ॥ क्षेत्रधर्मी अतिशूर ॥ प्रजापाळी चतुर ॥ नगरलोक पवित्र ॥ महाधर्मि पैं ॥ ३५ नग-
र वसे विस्तारें ॥ माड्या गोपुरें मनोहरें ॥ उपरिया शोभती धवलारें ॥ गगनचुंबित पैं ॥ ३६
पांचखणी सप्तखणी ॥ दशखणि द्वादशखणी ॥ पंचदश अष्टदशखणी ॥ एकविंशतिख
णी शोभती ॥ ३७ ॥ धनकनक संदंधीं ॥ कोणा नाहीं द्रव्यलुब्धी ॥ दानधर्मी प्रसीद्धी ॥ सर्व
सुखें नांदती ॥ ३८ ॥ घरोघरीं वेदध्वनी ॥ स्नान संध्या पुराणश्रवणीं ॥ ब्राह्मण भक्त हरिपूज-

नी॥ विलंबनकरितीसर्वदा॥३९॥ राष्ट्रअवघेंसंतुष्टी॥ पर्जन्ययथाकाळवृष्टी॥ वृक्षसदाफ
ळींपुष्टी॥ पुष्पयातिशोभती॥४०॥ वापीतटाककूप॥ नदीसरिताजळअमुप॥ सरोवरा
समीप॥ शिवालयउत्तम॥ ४१॥ विश्रांतिरमणीक॥ दर्शनें मोक्षदायक॥ विष्णुभवनें
पुण्यदायकं॥ स्तुतिस्तवनें करिताती॥ ४२॥ आणीककामनिकंदेवत॥ असतीबहूत
असंख्यात॥ जेंजेंजयाइछित॥ तैसेंचपूजनकरितीपैं॥ ४३॥ ऐसेंराज्यकरीवि-
क्रमनृप॥ भगवद्भजनीं संकल्प॥ सकळरायाप्रताप॥ आज्ञे करोनी वर्तवी॥ ४४॥ तया-
सिंवेताळअसेप्रसन्न॥ सदासर्वकाळसावधान॥ स्मरणमात्रेंततःक्षण॥ तयाजवळी
तिष्ठतसे॥४५॥ चौदाविद्यासंपूर्ण॥ चौसष्टकळापरिपूर्ण॥ शास्त्रार्थसकळश्रवण॥
श्रुतिस्मृतिश्रुतअसती॥४६॥ सर्वकाळसावधचित्त॥ कदानव्हेदुश्चित॥ बंधुप्रधान
समवेत॥ पतिव्रताअर्धांगीं॥ ४७॥ आलियायाचका॥ जाऊंनेदीविमुखा॥ देवोनिव
स्त्रेंअळंकारदेखा॥ संतोषवीततयातें॥४८॥ परिएकअसेखवडस॥ राज्यकरीषण्मास
॥ ग्रामेंपुरेंपट्टणेंबहुवस॥ करीशोधबहुसाल॥ ४९॥ तेकोण्याकार्यास॥ केलीजन्म-
काळींभाष॥ पुत्रहोईलकुमारींस॥ तिहीवर्षांचियापैं॥ ५०॥ तोआपलाकरील
संव्हार॥ जिंतीलअवघादळभार॥ तयाकारणेंहाविच्यार॥ धरिलाअसेविक्रमें ५१
मनींचाभावकाई॥ जोवैरीपडावाठांई॥ उपजतांचसमंई॥ वधकरावातयाचा॥५२

आपणराज्यकरितांवेळीं॥ हेरपाठतीभूमंडळीं॥ षण्मासआपणधांडोळी॥ तोअवतार-
वीरभद्राचा॥ ५३॥ श्रोतेह्मणतीजीदातारा॥ पुसणेंअसेएकविच्यारा॥ अवतारधरणें
वीरभद्रा॥ कवणकार्यास्तव॥ ५४॥ तेकथाजीविज्ञान॥ वक्ताह्मणेसावधान॥ प्रसन्न
केलियाविज्ञान॥ अंतःकरणनिवतीमाझें॥ ५५॥ ऐकाजीकेलासशिखरीं॥ उमेसहि
तत्रिपुरारी॥ बैसोनिआसनावरी॥ अतिआनंदें करोनियां॥ ५६॥ गोरीअसेफांसेंढा-
ळीत॥ देवविनोदें ह्मणत॥ डावजिंतोनीजात॥ जिंतीलेंमीजिंतिलें॥ ५७॥ ऐसिया-
क्रीडाकवतुका॥ खेळतहोतीएकमेकां॥ गोरीह्मणेत्र्यंबका॥ लटकेंनबोलावें॥ ५८॥
ऐकह्मणेवोसुंदरी॥ असत्यनव्हेसाचारी॥ खेळींजिंतीलेंनिर्धारीं॥ वल्लभेजाण॥ ५९
दोघेंपरस्परेंविवादती॥ देवीह्मणेयाचीसाक्षकोणदेती॥ शंकरह्मणेवीरभद्रापती॥
तुवांवेगींबोलयावें॥ ६०॥ पुनरपिसारीमांडिती॥ डावजिंतिलापार्वती॥ शंभुमुखेंबोल
ती॥ आपणजिंतिला॥ ६१॥ साक्षपुसतीवीरभद्रासी॥ तोविचारितसेमानसीं॥ जिंति-
लेंनाहींह्मणेंपितयासी॥ तरींसर्वथाकोपेल॥ ६२॥ शंभुकोपलेजरी॥ तरींमजभस्मकरी॥
भस्मासुरालाजालीपरी॥ तैसेंमजहोईल॥ ६३॥ जरीकोपलियामाता॥ तरींनिकरनकरी
सर्वथा॥ हृदयींधरिलस्नेहमाता॥ मजबाळकावरी॥ ६४॥ तेनकरीनिर्वाण॥ जैसीकाम
धेनूजाण॥ वनासीजायभक्षणा॥ घरींनविसंबेवत्सासी॥ ६५॥ मगमनींदृढावकेला॥

साक्षकायबोलताजाहाला ॥ ह्मणेडावजिंतीनेजिंकिला ॥जाश्चनिळेंजाणमाते ॥ ६६ ॥ वीर
भद्रसाक्षदेत ॥ पार्वतीह्मणेअसत्य ॥ देवखदखदांहांसत ॥ तेणेंजाहालीक्रोधायमान
॥ ६७ ॥ कोपेंशापिलेंवीरभद्रासी ॥ लटकीरेतुंसाक्षदेसी ॥ मृत्युलोकींजन्मघेसी ॥ यादो-
षास्तव ॥ ६८ ॥ क्षणयेकचिउगाराहिला ॥ शांतजाहालिशैलबाळा ॥ येरेंवंदोनिचरण
कमळा ॥ वरिमस्तकठेविला ॥ ६९ ॥ ह्मणेमीबोलिलोंयथार्थ ॥ तुजमातेविपरीतदिसत
॥ पितृवचनअसत्य ॥ बोलोंनयेंसर्वथा ॥ ७० ॥ पाहेपांपितृवचनाकारणें ॥ रामेंसेंविलें-
महाअरण्य ॥ तोडिलींदेवांचीबंधनें ॥ पितृवचनसत्यकेलें ॥ ७१ ॥ भृगुवंशींनृपवर ॥ परश
राममहावीर ॥ पितृवचनेंकेलासंव्हार ॥ रेणुकामातेचा ॥ ७२ ॥ भलाभलागाकुमारा ॥ वं-
चनपाळिलेंफरशधरा ॥ प्रसन्नजाहालोंगुणसागरा ॥ मागवरआतां ॥ ७३ ॥ रामह्मणे-
प्रसन्नजाहालेतिताता ॥ तरिंउठवावीरेणुकामाता ॥ आणिबंधुचतुर्था ॥ करावेंउपश-
म ॥ ७४ ॥ मगकमंडलुच्याअमृतें ॥ सिंपिताजाहालातीतें ॥ उठविलींत्वरीततेथें ॥ स्त्री-
आणिपुत्रच्यारी ॥ ७५ ॥ मोहनिनेंकुटिलकेलें ॥ भाकेरुक्मांगदागोविलें ॥ व्रतरक्षितां-
हरलें ॥ शिरधर्मांगदाचें ॥ ७६ ॥ येरेंवोडविलामाथा ॥ तंवरावहोयह्मणता ॥ मगपावला
अवचिता ॥ द्वारकाधीशतो ॥ ७७ ॥ देवह्मणेसुपुत्रहोशी ॥ मानिलेंपितृवचनासी ॥ ने-
ताजाहालावैकुंठासी ॥ सकळहीनगर ॥ ७८ ॥ आणिकयेकपंडुनंदनें ॥ कुंतीमातेचे

वेक० च० वोयसाकारणें ॥ इंद्राचाऐरावतबाणें ॥ आणूनियांदीधला ॥ ७९ ॥ ऐसीपुत्रपणाचीख्या
ती ॥ अहिर्निशीपुराणेंगाती ॥ तेपरिसोनिचित्तीं ॥ मींयथार्थबोलिलों ॥ ८० ॥ मगमा-
ताह्मणेअपण ॥ हाबोलिलाकार्याकारण ॥ म्याशापिलानिःकारण ॥ पुत्ररायासिपैं ॥
८१ ॥ ऐसिमायामोहेंझळंबळी ॥ अंतरींथोरतटस्थजाहाली ॥ ह्मणेमजकैसीआठव-
ली ॥ विवेकबुद्धी ॥ ८२ ॥ मनींकरोनिउत्कंठ ॥ ह्मणेयाचेंदेहाचाकरूंपालक ॥ उशापा-
चावरिष्ठ ॥ करितांजाहालातेधवां ॥ ८३ ॥ ह्मणेपुत्रायेककरावें ॥ द्विधारूपातेंधरावें
राजरूपेंयेथेंराहावें ॥ ऐसेंबोलिलीविपरीत ॥ ८४ ॥ मृत्युलोकींऐसेंनरूपें ॥ उज्जनि-
येंराज्यकरींप्रतापें ॥ मगपावसीलकल्पें ॥ कैलासा ॥ ८५ ॥ ऐकोनिऐसावर ॥ द्विरूपजा
हालाशिवकुमर ॥ निजरूपेंसीउमावर ॥ अतिआनंदेंकरोनियां ॥ ८६ ॥ ऐशारूपेंशि-
वनंदन ॥ येताजाहालामृत्युभुवन ॥ राज्यकरितविक्रमसेन ॥ उज्जनीनगरीचें ॥ ८७ ॥
श्रोतयांह्मणेकवेंश्वर ॥ तुह्मिंपुसिलापूर्वविच्यार ॥ तरिवीरभद्रअवतार ॥ यांशापास्त
व ॥ ८८ ॥ ऐसीजाहालीसंदेहहरनि ॥ फेडिलीप्रश्नोत्तराचिभ्रांति ॥ धन्यधन्यधर्ममूर्ती ॥ ह्म-
णोनिघालिदंडवत ॥ ८९ ॥ श्रोताह्मणेप्रश्नोत्तरें ॥ तंवहृदईआनंदभरे ॥ जैवापिकूपाचे
झरे ॥ जळसंपूर्णकरिती ॥ ९० ॥ कींसूर्योदयींचकोरें ॥ मिळतियेकमेकासिंआदरें ॥
कींचातकमुखींधारें ॥ घनबिंदुयेजैसा ॥ ९१ ॥ क्षुधार्थीहिंडेनगरांत ॥ धरोनिअन्ना-

चास्त्रार्थ॥ तया षड्रसभक्षार्थ॥ देतअसेअन्नदाता॥ ९२॥ असाआनंदभरित॥ सां
गेकथाभिन्नपदार्थ॥ राज्यकरि विक्रमादित्य॥ भगवद्भजनीतत्पर॥ ९३॥ राज्यकरि-
तांअतिपाडें॥ प्रकृतिपुरुषअतिगाढे॥ शूरत्वसंग्रामिभिडे॥ दुसरानाहींप्रतिमल्ल॥
९४॥ सकळशास्त्रार्थकरतळामळ॥ हृदयजैसेंगंगाजळ॥ लक्ष्मीसदाअढळ॥ करांन-
ढळेसत्वासीं॥ ९५॥ ऐसाकित्येकदिवस॥ विक्रमअसेउदास॥ काळकर्मिलाबहुवस॥
चतुर्थप्रकारीं॥ ९६॥ परद्रव्यआणिपरवनिता॥ अभिलाषनाहिंजयाच्याचित्ता॥ परोप-
कारींनचलेसत्ता॥ आणिसत्यवाणीनबोले॥ ९७॥ तंवकोणेएकेसुदिनीं॥ द्वारकेहोनिआले
मुनी॥ लक्षितांजैसादिनमणी॥ नावतयाचेंसुदेव॥ ९८॥ देखोनियांरुषी॥ नमनकेलेंसाष्टां-
गेसी॥ बैसवोनिचौरंगासी॥ चरणक्षाळणकरिताजाहाला॥ ९९॥ गंधधूपदीपसुमनें॥
आणिसुगंधेंचर्चितचंदनें॥ तांबूलवस्त्रेंआणिभूषणें॥ रत्नमंडितसमर्पिलीं॥ १००॥ तंव
दिवसजाहालादोनप्रहर॥ सभाविसर्जनकरीनृपवर॥ सवेंघेवोनद्वीजवर॥ राज्यभुवनाप्रवे-
शला॥ १॥ सारोनियांसंध्यास्नान॥ देवार्चनमांडिलेंध्यान॥ करोनियांवैश्वदेवउपासन॥ भो-
जनासिबैसले॥ २॥ मांडिलीकनकवर्णताटें॥ षड्रसअंन्नेचोखटें॥ सद्यस्तप्तघृतवाटें॥ म-
गसंकल्पसोडिला॥ ३॥ प्रोक्षीतांगायत्रीमंत्रें॥ समर्पिलेंचित्रगुप्तानें॥ मगपंचप्राणाहुतीतें॥
सारितेजाहाले॥ ४॥ ऐसींजाहालींभोजनें॥ शुद्धप्रक्षाळिलीवदनें॥ करोनिशुद्धआचमनें॥

मगबैसकारघातले॥ ५॥ मुखीपूगीफळ॥ सवेंचिशुद्धतांबूल॥ सुगंधलावोनिपरिमळ॥ विंज-
नवाराघालिती॥ ६॥ ऐसाक्रमिलातोदिवस॥ रजनिजाहालिप्रकाश॥ कुळदीपकपरियेस॥
घरोघरीप्रवेशले॥ ७॥ साग्निकर्मसारिती॥ पुन्हाभुक्तिरुचेतींकरिती॥ तंवलोटलीप्रहररातीं
॥ दुसराप्रहरप्रवर्तला॥ ८॥ रावआणिद्विजवर॥ एकांतीबैसलेविच्यार॥ रायासिपुसेविद्या
प्रकार॥ कोणकोणअभ्यासकेलाअसे॥ ९॥ जेजेहोतिसाधिली॥ नीतीअवघीविदितकेली
॥ ऐकोनिसत्यमौळी॥ ह्मणे येकविद्याराहिली॥ १०॥ तेतुजकरीनउपदेश॥ परकायाप्रवेश॥
सकळविद्येचाप्रकाश॥ इचेंनावबोलिजे॥ ११॥ यासिपाहिजेयेकांत॥ दुसरानाहींपदार्थ॥
पठणकरावेंअतिगुप्त॥ कोण्हांनव्हावेंश्रुतराया॥ १२॥ प्रभातअसेबरवामुहूर्त॥ ईदुवार-
श्रवणनक्षत्र॥ अमृतसिद्धियोगपवित्र॥ सायंकाळांजाणपां॥ १३॥ नगराबाहेरिउत्तम॥
शिवालयविस्तीर्णविश्राम॥ ऐसेंविनवीविक्रम॥ मुनेश्वरासी॥ १४॥ सुदेवह्मणेविक्रम
राया॥ तुह्मीजावेंविश्रांतिघ्यावया॥ रात्रगेलिक्रमोनियां॥ दोनप्रहर॥ १५॥ रुषीसन-
मस्कारकेला॥ आज्ञाघेवोनिगृहींप्रवेशला॥ सेजेविश्रांतिपावला॥ राजांगनाउपभोग-
मांडिती॥ १६॥ तंवउदयजाहालादिनकरासी॥ सारोनियांनित्यकर्मासी॥ मगआलारु-
षीपासीं॥ दंडवतघातलें॥ १७॥ करितांकथाप्रसंगा॥ तंवसूर्योदयजाहालामध्यभागा॥
करोनियांअभ्यंगा॥ भोजनसारिलें॥ १८॥ दिवसगेलाअस्तमाना॥ मुनिगेलाशिवभुव

ना॥रायेंआज्ञादीधलीमंत्रीजना॥ मगराउळींप्रवेशला॥ १९॥ झडकरिसारिलिवित्याळी
॥विडाघेतलापरिमळी॥ निद्राभूतसकळिं॥ नगरिंचेलोकपैं॥२०॥ रायेंखड्गघेवोनिकरीं
ह्मणेकेसेंबाहेरी॥ कपाटेंजोडिलींमहाघोरी॥ श्रुतकोणानकरवे॥ २१॥ ऐसाआलादुर्गप-
श्चिमदिशे॥ तेथेंएकगुप्तद्वारअसे॥ तेथेंरक्षपाळठेविलाअसे॥ तयानावकुब्जक॥ २२॥
रावह्मणेकुब्जकातें॥ तुवांजागृतअसावेंयेथें॥ आह्मिंजातसोंकार्यातें॥ याचमार्गेंयेउंपैं
॥२३॥ येरुह्मणेआज्ञासमर्थ॥मीअसेंतुमचास्थापित॥जेंकार्यअसेउदित॥ तेंसिद्धक
रावें॥२४॥ पुढेंगेलानृप॥ मागेंकुब्जकधरीविकल्प॥ रात्रपडिलीकाळरूप॥ हाकायविच्या
रअसे॥२५॥ कपाटघातलिलोहकडी॥ आपणनिघालातांतडी॥ रायामागेंदेतदडी॥जा
तअसेतो॥ २६॥ टाकिलेंनगरसत्वर॥ पावलेशिवद्वार॥ कुब्जकस्थिरस्थीर॥ चालत
असे॥ २७॥उभाराहोनियांमाघारीं॥ विक्रमकपाडाटिमकारी॥ सुदेवयेवोनिझडक
री॥उघडिताजाहाला॥ २८॥पुनरपिघातलेंकपाट॥ बाहेरकुब्जकबैसेनिकट॥ भीत-
रिकरीविद्यापाठ॥ बैसलेउभयतांपैं॥ २९॥ ऋषिविद्यासांगत॥विक्रमअसेघोकित॥
कुब्जकअसेझोलित॥ कपटभावेंकरोनियां॥ ३०॥ रावआज्ञाजंवमागे॥ कुब्जकफडके
त्याप्रसंगे॥गुप्तद्वारटाकिलेंमागें॥जागृतबैसलाअसे॥ ३१॥ घोकिताजाहालादोनप्रह
र॥रायासिह्मणेऋषेश्वर॥जाहालाप्रभाताचाअवसर॥ तुह्मीआतांपहुडावें॥ ३२॥

क्र०च०

तंवसवेंचिविक्रमआला॥ हाजागृतचिबैसला॥ रावह्मणेभलाभला॥ सेवकामाजितु ३३
रावप्रवेशलामंदिरींसत्वर॥ तंवउगवलादिनकर॥ प्रधानेंकेलानमस्कार॥ आणिसेवक
जनीसंमस्त॥ ३४॥ ऐसेजाहालेतीनदिवस॥ करितांविद्याभ्यास॥ पूर्णजाहालिदोघांस
॥आज्ञामागेसुदेव॥ ३५॥ रायेंअळंकारवस्त्रें॥अमोघरत्नांचिविचित्रें॥ पंचतुरंगमपवि
त्र॥ राजवहनिंजे॥ ३६॥ समर्पूनकरीनमस्कार॥ ह्मणेसाक्षांततूंविश्वेश्वर॥ मजभेटला
सिगुरुथोर॥ पूर्वपुण्येंकरोनियां॥ ३७॥ होसीजीद्वारकावासी॥ विष्णुरूपहृषिकेशि
॥कृपाकेलिसेवकासीं॥ ऋषिराया॥ ३८॥ सुदेवद्वारकेनिघाला॥ राववोळवितयोज-
नयेकगेला॥निरोपघेवोनिपरतला॥विक्रमउज्जनीस॥ ३९॥ राज्यकरिनृपवर॥ तंव
देशावरूनिआलेहेर॥ त्यांसिंसांगितलासमाचार॥जोहोतादेखिला॥ ४०॥सामास
संपूर्णभरले॥ तंवपृथ्वीपलाटणकेलें॥ परिकोठेदृश्यनाहींजाहालें॥ सांगितलिजी-
खुंण॥ ४१॥ अवघिमातश्रुतजाहाली॥ तयासिआज्ञादिधली॥ पुढेंकोणयुक्तिवि-
चारिली॥ तेंसांगेहरिदासा॥ ४२॥ इतिश्रीविक्रमचरित्रकथा॥ हरिदासहोयसां
गता॥ तेसावधानहोवोनिश्रोतां॥ कथामृतऐकावें॥ ४३॥ इतिश्रीविक्रमचरित्र-
प्रसंगप्रथम १ संपुर्णमस्तु॥ ७॥ ७॥ ७॥ ७॥

श्रीगणेशायनमः ॥ परिसोन दूताचें वचन ॥ बोलाविला भद्रिप्रधान ॥ ह्मणे तुह्मी अति चतुर शाहा
णे ॥ राज्यनीती चालवावी ॥ १ ॥ आह्मासलागती सामास ॥ कोणासि न करावें उदास ॥ कामक्रोध
परद्रव्यास ॥ त्यजोनियां जाणपां ॥ २ ॥ सामासजालियाअंती ॥ आह्मी येऊं स्वभावगति ॥ देशदु
र्गें पाहोन निश्चिति ॥ मग राउळीं प्रवेशावें ॥ ३ ॥ गर्भभाव विच्यारी गुप्त ॥ समागमे कोण न्यावा
दूत ॥ जो कां पवित्र शुचिस्मित ॥ भावजयाचा जाणपां ॥ ४ ॥ पाहातिहेर सर्वसेवक ॥ तंव राया स्मि
आठवला कुब्जक ॥ गुप्तद्वाररक्षक ॥ जो ठेविला असे ॥ ५ ॥ ऐसा तो बोलावोनि आणिला ॥ रायें
समागमे घेतला ॥ मुहूर्त पाहोनि स्वार जाला ॥ उत्तरदिशेस जाणा ॥ ६ ॥ हिंडती नाना देश नगरें
पाहाती ग्रामपुरें मंदिरें ॥ नदनदिया गंगातीरें ॥ तेथें स्नान दान करिताति ॥ ७ ॥ ऐसे हिंडती पृथ्वीव
रि ॥ तव देखिली येक नगरी ॥ तियेनांव शेंदुरगिरी ॥ अतिसुरम्य विस्तीर्ण ॥ ८ ॥ नगरासमीप जव
ळी आला ॥ तेथें सरोवर येक देखिला ॥ उदकें असे पूर्ण भरला ॥ कमळपुष्पीं जाणपां ॥ ९ ॥ तेथें स्थीर
जाले नावेक ॥ कर्मे सारिली स्नानादिक ॥ भोजन करोनी कौतुक ॥ पाळीं सरोवराचे ॥ १० ॥ पाहाली
पुष्पवाटिकेचा कूप ॥ तयावरी देखिला मृतसर्प ॥ रायें धरिला संकल्प ॥ विद्येची प्रचीत पाहावया
११ ॥ ह्मणे म्या विद्या अभ्यासिली ॥ परंतु तिची परीक्षा नाहीं पाहिली ॥ कुब्जकासी सांगे ते वेळीं
॥ नावेक निद्रा करीन ॥ १२ ॥ जव मी होय जागृत ॥ तोवरी तुं ठवी मज प्रत ॥ तुवां बैसोनियां सा
वचित्त ॥ पाहात असावें ॥ १३ ॥ ऐसें ह्मणे राया उत्तम ॥ निद्रा करी पावला सिश्रम ॥ निष्कपट प

णेंरायाविक्रम ॥ निद्राकरितापैंझाला ॥ १४ ॥ आत्माकाढिलाआपुला ॥ मृतसर्पींप्रवेशकेला ॥
धुधुंयातेंतोचालिला ॥ अतिआनंदें करोनियां ॥ १५ ॥ तेकुब्जकें दृष्टीं देखिलें ॥ ह्मणेयेणेपरीक्षापा
हेआदरिलें ॥ तरींमी हींपाहीनवहिलें ॥ जवंवरी येईल विक्रम ॥ १६ ॥ आपुल्यासांडिलें देहासी ॥
प्रवेशकेलाविक्रमकुडीसी ॥ दुष्टधरोनी यावासनेसी ॥ शीघ्रगतीचालिला ॥ १७ ॥ केलाविश्वा
सघात ॥ पवनगतीअ सेजात ॥ ऐसाठाकिलापंथ ॥ उज्जनीनगरीचा ॥ १८ ॥ सत्वरनगरींप्रवेश
ला ॥ भट्टिप्रधानभेटताझाला ॥ तोह्मणे कुब्जकें अन्यायकेला ॥ सोडूनगेलादेशांतरा ॥ १९ ॥ मजसो
डिलेंवनवासीं ॥ मगमीविच्यारिलें मानसीं ॥ संगतीवीणप्रवासीं ॥ जाऊनयेंसर्वथा ॥ २० ॥ मगप
रतोनिंआलोंयेथें ॥ पाहोनउत्तममुहूर्तातें ॥ मगकरूंप्रयाणातें ॥ अवकाशानुसारपैं ॥ २१ ॥ ऐसें
ह्मणोनितयासीं ॥ मगगेलाराणीवसासी ॥ राणीह्मणेतयासी ॥ षण्मासबाहेरीक्रमाये ॥ २२ ॥ पूर्ण
होतीसामास ॥ दाखवापरकायाप्रवेश ॥ मगकरावावासराणीवंसा होमाजी ॥ २३ ॥ ऐसेंवचन ऐ-
कोनियां ॥ ह्मणेलगबगकरूंकांवायां ॥ सामासभरतीउद्यां ॥ दावीनचमत्कारविद्येचा ॥ २४ ॥ मग
निवांतराहिला ॥ भट्टिमंत्रीज्ञानीभला ॥ तेणेंअवघाअनुभविला ॥ जतनकरणें देहासी ॥ २५ ॥ के
लेंआहेकपट ॥ देहहोयपरिजीवनष्ट ॥ यासीकरितां हास्पष्ट ॥ हादुरात्माकुडीनाशील ॥ २६ ॥ प्रधा-
नचालवीराज्यनीति ॥ तयासीदेखोनहोयभ्रांति ॥ कपटीसांगेजीजीरीतीं ॥ तैसाचिराहातअसे
॥ २७ ॥ येरीकडेभुजगेंद्रें ॥ खेळेक्रीडाकौतुकछंदें ॥ फणाकरूनिआनंदें ॥ तोविक्रमवेषधारी ॥ २८

कं० ४

ऐसायेकप्रहरक्रमिला ॥ परतोनपूर्वठायासिआला ॥ कुडीआपुलीपाहोंलागला ॥ तवदेखे देह
कुब्जकाचा ॥ २९ ॥ कुडीदेखोनकांटाळिला ॥ ह्मणेयेणेविश्वासघातकेला ॥ कपटें कुडी घेऊनिगें-
ला ॥ दुरात्मादुर्बुध्धी ॥ ३० ॥ मीजरीसंचरें याच्याशरीरीं ॥ तरीं हापापरूपी दुराच्यारी ॥ स्पर्शकरून
येकलेवरीं ॥ मुरडलावातवेगें करुनियां ॥ ३१ ॥ ह्मणेऐशियाचिदृष्टीपडे ॥ तरींमहादोषजडे ॥ प्रत्य-
क्षसंभाषणजरिघडे ॥ तरींमित्रहत्यादोषपैं ॥ ३२ ॥ जरींघडेसंसर्गअन्न ॥ तरींब्रह्महत्याचेंपातक
जाण ॥ जरीं घेईजे हातीचेंजीवन ॥ तरीपशुसमानपैं ॥ ३३ ॥ दुर्जनाचेसंगति बुद्दी ॥ मंदहोयजा
णत्रिशुद्दी ॥ नानाक्लेशंदुर्बुद्दी ॥ पावेतयास्तव ॥ ३४ ॥ जरींमातापितायमार्गस्त ॥ पुत्रेंपंथसोडावा
परमित ॥ ऐसीआहेधर्मनीत ॥ तीऐकिजेसकळीं ॥ ३५ ॥ श्लोक ॥ शकटंपंचहस्तेषु ॥ दशहस्तेषुवा
जिनं ॥ हस्तीहस्तसहस्रेषु ॥ देशत्यागोपिदुर्जने ॥ १ ॥ ह्मणेदेवाकराकरा ॥ कैसाकाळपडिलाबो
खटा ॥ धडाप्राणादोनवाटा ॥ येकयेकानदेखती ॥ ३६ ॥ भविष्यहें बळवंत ॥ केंवीचुकेहोणारगत
तैसीबुद्दीआठवत ॥ भोगास्तवपैजाणा ॥ ३७ ॥ मजयऐसीचिंता ॥ प्रसन्नभूतस्वामीअसतां ॥
आणिअभयकरठेवोनिमाथा ॥ सुदेवब्राह्मणे ॥ ३८ ॥ ऐसेंह्मणोनिचालिला ॥ विच्यारीसर्पवे-
षनव्हेभला ॥ येखादाभोवेलअरिष्टाला ॥ नामसरूपह्मणोनियां ॥ ३९ ॥ पाहेंअधोऊर्ध्वभोंवतें ॥
चालेथोकतथोकतपंथे ॥ तंवदेखिलें वटवृक्षातें ॥ तेथेंकरिप्रवेश ॥ ४० ॥ वटाचाअतिविस्तार ॥ दृ-
ष्टीपडिलेंशव्याचें कलेवर ॥ उत्तमदेहपरिकर ॥ भलतयाचेंजीवीं ॥ ४१ ॥ ऐसेंविच्यारोनिमनीं ॥

अ० ४

दाकिलीसर्पाचीगवसणी॥ संचरला पुसयाचें प्रेतस्थानीं॥ अतिप्रीति करोनियां॥ ४२॥ मग तेथों
नउडाला॥ नगरामध्यभागीं आला॥ निंबवृक्षावरि बैसला॥ तळीं बहुरूपि राहिले॥ ४३॥ तेथें बो-
लतिये कमेका॥ करिती शोकार्णवीं शोका॥ वस्त्रें भूषणें हारमुक्ता॥ गा ब्राह्मण पडली उदराकार-
णें॥ ४४॥ ते ऐसीं करितां चिंता॥ विहंगम होय परिसता॥ ऐकोन होय बोलता॥ तें परिसा श्रोतं
हो॥ ४५॥ कोण क्रिया कोण धर्म॥ कोण आच्यार्य कोण श्राम॥ कोण याति कोण नेम॥ मज प्रति-
सांगावें॥ ४६॥ ऐकोन पक्षीयाचें वचन॥ पाहाति करोनिया ऊर्ध्व मान॥ स्वामी पुससी आह्मा का-
रणें॥ तरिं जवळी येऊनि बैसावें॥ ४७॥ जीवीं न धरावी शंका॥ मी पापरूपी नव्हें बहुरूपिका॥ उ-
द्योग तरीं ऐसा देखा॥ परी क्रिया शुद्ध असे माझी॥ ४८॥ कर्मतें स्वधर्म॥ देखोनि हरला श्रम॥ सं-
तुष्ट मनं हृदईं प्रेम॥ भरलें सदोदित॥ ४९॥ मनीं विच्यारी पक्षिराव॥ याचा दिसताहे शुद्ध भाव
॥ याचा शुद्ध कृपार्णव॥ निःकळंक मानसीं॥ ५०॥ ऐसें विच्यारूनि मनीं॥ येऊनि बैसला सन्मुख-
स्थानीं॥ येरजाति लोटांगणीं॥ घालती दंडवत॥ ५१॥ बहुरूपी ह्मणे जी राया॥ ऐका राव्या गु-
णालया॥ येक मास याठाया॥ येऊन झाला आह्मासीं॥ ५२॥ खेळ नेदी राव॥ गा ब्राह्मण पडिले ब-
स्तभाव॥ थोर पडिला संदेह॥ भक्षावयासी पाहिजे॥ ५३॥ राघो पुसे तयासी॥ अगा तूं बहु-
रूपी ह्मण विसी॥ ऐसी विद्या नाहीं तुजपासीं॥ जे राजा वश्य होय॥ ५४॥ बहुरूपी ह्मणे जी रा
या॥ खेळ देई तरीं वश्य करावया॥ चमत्कार दाखवावया॥ खेळ न लगे जी॥ ५५॥ राघो ह्मणे

प्र० चं० विद्या कोण कोण॥ ते मज प्रति करावें श्रवण॥ गोप्यन करितां मन॥ निर्मळ भाव धरोनि सांगिजे अ० २
॥ ५६॥ विद्या सांगे बहुरूपी॥ विक्रम परिसे सांक्षपी॥ ऐकोन ह्मणे सो पी॥ येक सांगेन बहुरूपि-
या॥ ५७॥ तुज सांगेन विद्या मंत्र येक॥ जेणे मोहिजे त्रैलोक्य॥ सेखि पावसी कनक॥ जितुके
पाहिजे तितुकें॥ ५८॥ बहुरूपी ह्मणे जी पक्षिनाथा॥ तरीं रक्षिलें मज अनाथा॥ देहव्याधीने
पीडितां॥ जैसा भेटला वैद्य॥ ५९॥ तंव दिन गेला अस्तमाना॥ घरोघरीं लागले दीपनाना॥
झालीं भोजनें आरोगणा॥ बहुरूपी आणि रावयासी॥ ६०॥ विद्या ॐकार सांगीतला॥
बहुरूपी पठण करिता झाला॥ ज्ञानता कीं कतो भला॥ सत्वर विद्या सिकलासे॥ ६१॥ ते
विद्या वोडंबरी॥ तेणें सांगीतली पुरी॥ सूर्यउदयाचे अवसरीं॥ काय करितां जाला॥ ६२॥
केलें असे प्रातःस्नान॥ देव पूजोनि मांडिलें ध्यान॥ करोनियां हरिस्मरण॥ झडकरी सा
रीआरोगणा॥ ६३॥ मग वस्त्रें भूषणें लेईला॥ रत्नमुगुट शिरीं घातला॥ कासे पीतांबर मि
रवला॥ अति सोज्वळ लखलखीत॥ ६४॥ आंगीं चर्चिला चंदन॥ जवादि कस्तुरी उधळन
॥ माथा खोविलें केतकी पान॥ तुरा मुक्ताफळांचा॥ ६५॥ वामभागीं असे कटार॥ दक्षि-
णभागीं परश तोमर॥ भातां भरले अति तीर॥ ते पृष्ठभागीं बांधिले॥ ६६॥ वोढण घेतलें
सेकरीं॥ दोर्दंड शोभाच्या मरीं॥ कनकवर्ण शृंगारीं॥ शोभायमान॥ ६७॥ ऐसा तो महा-
वीर॥ सांगानें बहु शोभासुंदर॥ शृंगार केला मनोहर॥ जाणों देवांगना उतरली॥ ६८॥ ऐसा

तोवीरउन्मत्त॥ रक्तवर्णविशाळनेत्र॥ तांबूलविड्यादेत॥ तयासीतेवल्लभा॥६९॥पवन
गतियेतोमहावीर॥ गर्जेवाकीआणितोडर॥ भद्रिहोतानृपवर॥जोहारकेलातयासीं॥
७०॥ह्मणेगारायापरीयेसी॥ स्वर्गींयुद्धमाडलेंदेवादैत्यासी॥ देवआलेरणासीं॥ मजबो
लाऊंपाठविले॥७१॥ सांगातेंआलीवल्लभा॥ राहेराहेह्मणतापातलीसभा॥ देखोनितुझी
सुखशोभा॥ मानसींहर्षवाटला॥७२॥ मीवीरनरीं सूर्यवंशी॥जातोदेवकार्यासीं॥ असे-
अयोध्यापुरवासी॥स्त्रीठेवावयास्थळपाहिजे॥७३॥ सूर्यउदयापासोनि॥ द्वादशयोज-
नेंआलोंपंथक्रमोनि॥तुझीकीर्तीऐकोनी॥नावेकउतरलोंयेथें॥७४॥ तरींतूंपरनारी
सहोदर॥ सत्वगुणधैर्यसाचार॥ मजरंकासीकरूनियाथार॥स्त्रीठेवीगृहींआपल्या
॥७५॥ऐकोनवीराचेंवचन॥ राजाविलोकीप्रधानाचेंवदन॥जातसेदेवकार्याकारणें
॥ आवश्यठेविलीपाहिजे॥७६॥ रावह्मणेगामहावीरा॥ स्त्रीपावलीआमच्याघरा॥
सवेंदीधलेकाठिकरा॥ गृहाप्रतीधाडिली॥७७॥रायायेकमजउद्योगमांडीला॥ यु-
द्धसंगिकदाचितमृत्युआला॥जालाशरीरभंगमजला॥ तरीस्त्रीसमागमेमेळवावी
॥७८॥ रावह्मणेगावीरराजा॥जातोसीगादेवकाजा॥क्षेमकल्याणतुझीयाभुजा॥ सदा-
काळींरहोनकीं॥७९॥रायातूंबोलिलासिसत्य॥ मजपुढेंकायतेंदैत्य॥ नलागतांनिमि
षांत॥ अंतप्रवीनतयांचा॥८०॥मीसांगतोस्वाभाविक॥तुजअसावेंठाउक॥ हाआहेवि

विधलोक॥कदाचितबुद्धिभ्रष्टकरील॥८१॥नमूनिउडालाअंतरिक्ष॥राजापाहेउर्ध्वलक्ष॥
सभानायकह्मणतीप्रत्यक्ष॥ स्वर्गाप्रतीगेलासे॥८२॥लोकनवतटस्तजाले॥ दिसेतवयरीपा
हिले॥ कवणेगतीपैंगेले॥ दिवसोदोमुहूर्तामध्यें॥ ८३॥ क्षणयेकजालीयावरीं॥ ऐकतिनि-
शाणभेरी॥तुरेकाहाळरणतुरी॥ घोषउठिलादुमदुमित॥८४॥ तुंबळफुटति भडभडा॥तुरे-
गाजतीधडधडां॥ रथचालतीघडघडा॥ बाणभडभडावाजती॥ ८५॥ येकयेकातेंहाकिती
॥ घेघेऐसेंह्मणती॥ शरपडतातिक्षितीं॥ तेपाहातिविश्वजन॥८६॥आधींचबहुरूपीमाव
कर॥ वरिविक्रमशिक्षेचाप्रकार॥ दाखवितसेचमत्कार॥अतिआश्चर्यकरिति॥ ८७॥ तंव
अपूर्वताजालीथोर॥ भूमींपडिलावामकर॥ दंडींरत्नचामर॥अ सुद्देंथबथबीत॥८८॥
वोढणअसेमुष्टीं॥ चंद्ररेखादिसेदृष्टीं॥ तेणेंनादें दणदणाटउठी॥ सभेमाजिपैं॥८९॥ दक्षि
णकरखड्गासहित॥ गगनपंथींअसेयेत॥ तयामागेंसत्वरगत॥ कोथळापडियला॥९०॥ घा
यलागलेसबळ॥ नाहींठेवावयासीतिळ॥ तंवआलेंशिरकमळ॥ हास्यवदनघवघवित॥९१
वीराचाजालापैंघात॥ तवराणीवसाऐकिलीमात॥ त्याचीस्त्रीआलीधांवत॥ पिटीवक्षस्थ
ळासी॥९२॥ ह्मणेगावीराभूपाळा॥ तूंअजितगाकाळा॥ स्वर्गींगेलासिवत्तिसवेळां॥ परी
ऐसेंघडलेंनाहीं॥ ९३॥ आहाखचलामहामेरू॥उलथलासेगिरीवरू॥ कींफुटलाजाणेसा
गरु॥ ममदुःखाचाजाणपां॥ ९४॥जरींमीअसतेंसांगातें॥ तरीऐसेंघडोनदेतें॥ मजवाया

सांडिलें येथें ॥ परदेशीं प्राणवल्लभा ॥९५॥ आतां शोक काय करूं ॥ कुंड खणोनि मेळवा काष्ट-
भारू ॥ अग्निप्रवेशा सत्वर करू ॥ असें राया सि ह्मणतसे ॥९६॥ राव ह्मणे वो वीरकांते ॥ तूं न-
करी दुःखातें ॥ होणार जें होतें ॥ तें होऊनि गेलें ॥९७॥ सुखें असावें आमचे घरीं ॥ जैशा माझ्या
कन्याकुमरी ॥ जववरी जीन असे शरीरीं ॥ तववरी अन्नवस्त्र चालवीन ॥९८॥ ते ह्मणे तूं राया
परस्त्रारी सहोदरू ॥ माझा अभिलाष न को धरूं ॥ मज वीण प्राणेश्वरू ॥ क्षणभरी न राहे ॥
९९॥ ऐसा शब्द ऐकिला ॥ राजा मनीं कंटाळला ॥ सामग्री सिद्द करिता जाला ॥ अग्निप्रवेशा-
ची ॥१००॥ खणिलें तेव्हां होमकुंड ॥ काष्टें घातलीं उदंड ॥ अग्नि लाविला प्रचंड ॥ धडधडानि
घति ज्वाळा ॥ १॥ प्रेत वाही बोलाविले ॥ त्याहीं शवातें उचलीलें ॥ तीयेसी अश्वारूढ केलें ॥ राव
वोळवीत निघाला ॥२॥ करीतसे सचैल स्नाना ॥ कुंडासि करी प्रदक्षिणा ॥ करजोडोनि यान-
मना ॥ करी राया सुलक्षणासी ॥३॥ प्रेत घातले भीतरीं ॥ आपण उभी राहिली शिळेवरी ॥
रामनामस्मरण करी ॥ उभी ठाकली सूर्यासन्मुख ॥ ४॥ तेथें जाली तिची शांती ॥ राव आ-
ळास भेभती ॥ जीवीं करी रावखंती ॥ ह्मणे कैसें घडलें पाहा ॥५॥ नगरलोक परस्परें अनुवा-
दती ॥ पाहा पाहा कैसी दैवगती ॥ अग्निप्रवेशाची स्थिती ॥ आजी देखियेली डोळां ॥ ६॥
सुलक्षण बोले सरळा ॥ तंव अकस्मात् वीर उतरला ॥ जेविंजाणो गंधर्व आला ॥ शस्त्रास्त्रीं मं-
डित ॥७॥ राया करी दंडवत ॥ ह्मणे संग्राम जाला अद्भुत ॥ दैत्य जिंतिले समस्त ॥ देव केले नि- ४

जविजयी ॥८॥ थोर केला पुरुषार्थ ॥ दैत्याचा केला निःपात ॥ वस्त्रें अळंकार देऊन मरनाथ ॥ तीं
दाखविलीं रायातें ॥९॥ पाहातां वस्त्रें अळंकार ॥ अनर्घ्य मोल्य दीप्तिकर ॥ उष्ण जालें दोन-
प्रहर ॥ आज्ञा देईजे करी राया ॥ १०॥ आजि सुलक्षणा नृपवरा ॥ जाणें असे अयोध्यापुरा
॥ सत्वर बोलावी सुंदरा ॥ दूत पाठवोनियां ॥ ११॥ राय पाहे प्रधानाकडे ॥ तेलक्षिती एकमेकां-
पुढें ॥ ह्मणती मांडले साकडे ॥ एखादें अरिष्ट होईल ॥ १२॥ महावीर झुंजार ॥ करोनि आ-
ला दैत्याचा संव्हार ॥ आमचा यासी काय पाड ॥ येकयेका मारील ॥ १३॥ येक ह्मणती जाला वृ-
त्तांत ॥ तो यासि करावा श्रुत ॥ तो राया सि बिंबला पदार्थ ॥ मग उपक्रमिजे प्रधानें ॥ १४॥ सां-
गती सकळ कल्पांत ॥ साचक्षेम की वृत्तांत ॥ तुह्मी विवेकी प्रधान बुध्दिमंत ॥ आणि अभिला-
ष करूं पाहातां ॥ १५॥ करींचिया कंकणा ॥ पाहों ह्मणोनि आणिले दर्पणा ॥ मी देही असतां
संपूर्ण ॥ सांगतां काय मृत्यु ह्मणोनियां ॥१६॥ तूं नरशाहाणा ह्मणविसी ॥ मी कवण असे नेण-
सी ॥ संव्हारितां दैत्यासी ॥ मज वेळ लागला नाहीं ॥ १७॥ धरोनि राज्याचे बळ ॥ मजसी करूं पा-
हातां छळ ॥ तरीं न लागतां घडीपळ ॥ अवघियांसीं मारीन ॥ १८॥ माझ्या असती बहुत मावा
॥ क्रोधें जरीं करीन उठावा ॥ तरीं शेषें सावराव्या ॥ आपल्या फणा ॥१९॥ आतां सांडोन तिची
आशा ॥ मज मेळवावें संतोषा ॥ नाहीं तरीं सैन्यासरसा ॥ मी येईन युध्दासी ॥ २०॥ ऐसें ऐ-
कोनि वीरवचन ॥ भयाभीत अवघियांचें मन ॥ राजा बोले प्रतिवचन ॥ ऐक गा महावीरा ॥२

जालें तें तरीं सत्य [ ]वन ॥ तरीं घ्यावें कांहीं कांचन ॥ वीरा तूं कृपा करून ॥ घेउनि यां जाईजे ॥
५ २२॥ यावरी वीर [ ]य बोलता ॥ राजपत्नी ते आपली माता ॥ ऐसें बोलसी तूं वृथा ॥ तरीं प्रा-
यश्चित्त पाहिजे ॥ २३॥ ऐका पुराणीची व्युत्पत्ती ॥ पंच माता ऐसें बोलती ॥ येक जाली निगु-
ती ॥ राजपत्नीची ॥ २४॥ गुरुपत्नी दुसरी माता ॥ मित्रपत्नी तिसरी माता ॥ चवथी स्त्रियेची
माता ॥ पांचवी स्वमाता जाण ॥ २५॥ राजा अति भयाभीत ॥ हा बोलतो हे परमार्थ ॥ न क
ळे तयाचा अंत ॥ कोण भाव जीवींचा ॥ २६ न जाणो निक्लेशाकार ॥ ब्रह्मा अवतार नटधर ॥
बहुरूपी जाला तत्पर ॥ ह्मणे तुझें अन्न भक्षिलें से ॥ २७॥ म्या येक मासवरीं ॥ सेवा केली
नाना परी ॥ तूं स्नेहाळ न व्हसी अंतरीं ॥ मग हे विद्या अवलंबिली ॥ २८॥ राव ह्मणे हा भो-
ळावित ॥ पाहात असे आमचा अंत ॥ जरीं बहुरूपी अससी सत्य ॥ तरीं आपली स्त्री बो-
लावीं ॥ २९॥ राया तुज आहे संदेह ॥ तरीं मी करितों निःसंदेह ॥ वचनमात्रें येईल प्रिय ॥ हे जा-
णावें निरुतें ॥ ३०॥ ह्मणे यो वल्लभे सत्य ॥ राजा देतसे उचित ॥ ह्मणउनि येई त्वरित ॥ न प्रवर्ती
वेंविलंबा ॥ ३१॥ असें ह्मणतां तेच क्षणीं ॥ येऊनि उभी राहिली मृगनयनी ॥ तिस देखतां कुी
बामनीं ॥ वीर्यपात होतसे ॥ ३२॥ तिचीं लक्षुनियां स्वरूपता ॥ ह्मणे भला भला भाग्यवंता
॥ मागमागरे तूं आतां ॥ जालों असें प्रसन्न ॥ ३३॥ मग ह्मणे नटारंभा ॥ तुज प्राप्त होईल स
कळ शो[ ]भा ॥ उदईक तुवां नटारंभा ॥ महोछावें खेळावें ॥ ३४॥ मुद्रा आणि सिंव्हासन ॥ हें दू-
न ५

वि०च० र्क करो[ ] जाण ॥ वस्त्रें आणि कांचन ॥ शस्त्रादिक रोनियां ॥ ३५॥ रायें विसर्जिले अळंकार ॥ अध्या० २
अनुक्रमें सभानायक थोर ॥ दे ते जाले परिकर ॥ आणि नगरवासीजन ॥ ३६॥ मग काय क
री भगवंत ॥ बोलाविले आपले दूत ॥ मोट बांधल्या त्वरित ॥ नेती आपुल्या ठायांसीं ॥ ३७
नेतां भागले सेवकजन ॥ नाना परिचीं वस्त्रें भूषणें ॥ कष्टत होती अन्ना कारणें ॥ तयासी
प्राप्त द्रव्य जालें ॥ ३८॥ मग दीधलीं वस्त्रें परिधानें ॥ संवेचि करी सभाविसर्जन ॥ बहुरूपियासी
देवोनियां मान ॥ तांबूल विडे समर्पिले ॥ ३९॥ बहुरूपी आला गृहासी ॥ साष्टांग नमिले-
राव्यासी ॥ तुझिया प्रसादें कनकराशी ॥ रत्नासि गणित नाहीं ॥ ४०॥ ह्मणे जैसा सुदामा ब्राह्मण ॥
दरिद्रें पीडिला तो गहन ॥ तयासी प्रसन्न नारायण ॥ नगरी केली सुवर्णाची ॥ ४१॥ बिभीषण
रावणभ्राता ॥ तो शरण गेला रघुनाथा ॥ वधूनि राक्षसा समस्ता ॥ राज्यीं स्थापिला चिरंजी
व ॥ ४२॥ ध्रुव बाळ कथा कलें ॥ तें देवरायें अंगीकारिलें ॥ तयासि नेऊनि बैसविलें ॥ अ-
ढळपदीं अक्षई ॥ ४३॥ ऐशा साक्षी बहुत देतां ॥ विस्तारा जाईल कथा ॥ तैसें परी मज भ-
गवंता ॥ तुझिया कृपेनें जालें ॥ ४४॥ तो दिवस क्रमिलियावरी ॥ खेळखेळे बहुरूपधारी ॥
राजअळंकार भेरी ॥ जे दीधले उचित ते ॥ ४५॥ द्रव्य जें रायें दिधलें ॥ तें रावयासि विदित के
लें ॥ तो ह्मणे तुझिया कष्टें प्राप्त जालें ॥ तेथें माझा काय उपकार ॥ ४६॥ आतां येक अवधा-
री ॥ माझें ह्मणीत [ ]अवश्य करी ॥ मज नेऊनियां बाजारीं ॥ विक्रय त्वां करावा ॥ ४७॥ मा-

झियाभारेंजितुचें॥कनकभरेलतितुकें॥तें घेऊनिया कौतुकें॥येइजे गृहाप्रती॥४८॥तो
 ह्मणेगामंगळमूर्ती॥तुजकरितां मज अष्टसिद्धीची प्राप्ती॥वर्षान वर्षाप्राप्ती॥ ईतुकाद्रव्य
लाभजाला॥४९॥कैसाविकावा तुझा आत्मा॥ तूंआमुचा मातापिता॥ हा केवाड करितां
॥नरकाप्रतीजाईन॥५०॥जैसीउष्णकाळीं मगरी॥आउटपाद गंगे हूनि दुरी॥ चडफडी-
तषडलीसेभारी॥तंवयेकमार्गस्त आला॥५१॥ तयासि मगर येतकाकुलती॥मज नेऊनि-
घालीजळाप्रती॥पुण्यघडेलतुजप्रती॥माझा आत्मा वांचेल॥५२॥ तोह्मणे तुझा काय-
विश्वास॥अंतकरिसीजीवनास॥जैसा वायूसामधें हंस॥ कष्टविलाजाणपां॥५३॥ मग
रीह्मणे घे माझी भाष॥तुवां नकरावें उदास॥येरें मानिला विश्वास॥ मोटबांधिली मगरीची॥५४
मोरवा होनियां शिरीं॥प्रवेशला गंगातीरीं॥ तंवउदकपुसे मगरी॥कोठपर्यंत असे॥५५॥
येर ह्मणे गुल्फपर्यंत॥ मगरीह्मणे चाल किंचित॥ऐसा नेला चाळवीत॥ कंठपर्यंत जाणा ५६
मगरीह्मणे येथें सोडी मोट॥ह्मणे क्षुधा लागली उत्कट॥ मज तुष्टला नीळकंठ॥आहार देवें
निर्मिला॥५७॥ह्मणे म्या तुज उपकार केला॥आणि तुझा आत्मा गा रक्षिला॥ ह्मणे भला-
गा भला॥उत्तीर्ण लो करी जालासी॥५८॥ ऐसी परस्परें विवादत॥तवजंबुक अकस्मात-
आला तेथें॥ तोह्मणे दोघे तुह्मी असत्य॥साक्ष नाहीं कोणी पै॥५९॥ तूं कैसा आलासि॥
हा हो[illegible]कवणे भुमिसी॥नेंमी पाहेन नेत्रेसीं॥ मग सत्य कीं मिथ्या सांगेन॥६०॥पुनरपी-

मोट बांधिली॥ते डोई वरी घेतली॥आला समीप झडकरी॥जेथें मगर पडिला होता॥६१॥
जंबुकसोडवी मोटेसी॥ तूंजाई आपुल्या गृहासी॥ मगरा तूं कैसा होतासी॥ तेमी पाहेन-
दृष्टीं॥६२॥मगर भूमीस पसरला॥नरमार्गासी लागला॥जंबुक दूर उभा राहीला॥ ह्मणे
तुह्मी दोघेही मूर्ख॥६३॥जंबुक ह्मणे रे मानवि॥ हा मावीक दुष्टभावी॥ ऐसें जाणोनी यां जीवीं
॥तूंजाई आपुल्या आश्रमीं॥६४॥नर गेलिया आपुल्या ठायां॥जंबुकें वाचविलें तया॥ मग-
राचे परी पक्षी राया॥मज करूं सांगसी॥६५॥ तरीं तो मगर दुर्बुद्धी॥परोपकारासी केली बु
द्धी॥नविच्यारी आपुली शुद्धी॥ शेवटीं मरण पावला॥६६॥ तुझा हा थोर उपकार॥जन्मो-
जन्मीं न पडे विसर॥ करितां स्वार्थाचा पुढार॥पतना अधिकार होईल॥६७॥वरी रावा बो-
लेउत्तर॥जरी मानसी उपकार॥ तरीं या कार्याचा करीतां अंगीकार॥ तुजही दोष नाहीं
सर्वथा॥६८॥माता आणि पितर॥जेष्ठ बंधू सहोदर॥मित्र आणि नृपवर॥ इतुकीं वच
नें पाळावीं॥६९॥ऐसीं वदतीं पुराणें॥तुवां संशय न धरणें॥माझे कष्ट द्रव्यार्पणे॥ तुझ्या ठा
यां असावे॥७०॥करोनियां शुद्धाचमन॥ करितां जाण गंगास्नान॥जैसें केलिया गोदान॥
शुद्ध आणि पवित्र॥७१॥आग्रह देखोनि रावयाचा॥ भगवंत गुणी बोले वाचा॥ ह्मणे जो सं
कल्प तुझिय जिवाचा॥ तेच सिद्धी पाववीन॥७२॥मगर रावा घेऊनि हातावरी॥हिंडता जा-
लासें दुरगिरीं॥ [illegible]वाघ्या ह्मणोनि फेरी॥हिंडतसे हाटवटीया॥७३॥चौबारी हिंडे घरोघरीं

परीद्दावनकरी ॥ ऐसाश्रमपावलाभारी ॥ मगआलानाणवटीस ॥ ७४ ॥ दुकानोंदुकानीं
हिंडविला ॥ रावांच्यारावांघ्या ऐसेंबोलिला ॥ तंवदशवंतबोलोंलागला ॥ नानावटीये
तेंधवा ॥ ७५ ॥ तोह्मणेकाययाचेंमोल ॥ कैसाकरीतसेबोल ॥ तयासीरांवाह्मणेतोले
तोल ॥ देईसुवर्णयासी ॥ ७६ ॥ आणीकयेकपरियेसी ॥ जरीमजतूंविकतघेसी ॥ त-
रींपाळावेंमाझ्यावचनासी ॥ ऐसीभाकदेईमज ॥ ७७ ॥ विस्मितमनदशवंताचें ॥ परि
सोनिबोलतयाचे ॥ ह्मणेकायपाडकनकाचे ॥ रांवाघेणेंसर्वथा ॥ ७८ ॥ भाषदीधली
रावयासीं ॥ द्रव्यतुळिलेंभगवंतासी ॥ आज्ञामागेरावयासी ॥ नमस्कारूनिगेला ७९
रावांदशवंतेंघेतला ॥ तोसुवर्णपिंजरींघातला ॥ थोरद्दावकेला ॥ द्रव्यंलुब्धें ॥ ८०
तयाचीकोणस्थिती ॥ द्रव्यासनाहींमिती ॥ परिनिश्चकंचनवृती ॥ काळक्रमितसे ८१
रावांदशवंतेंघेतलीयावरी ॥ कैसीकथावर्तलीपुढारी ॥ तेश्रोतयांह्मणेअवधारी ॥
तेसांगरेहरिदासा ॥ ८२ ॥ इतिश्रीविक्रमचरित्रकथा ॥ हरिदासहोयसांगता ॥ सा
वधहोऊनिश्रोतां ॥ कथाअमृतऐकावें ॥ १८३ ॥ इतिश्रीविक्रमचरित्रद्वितीयोध्यायः

श्रीगणेशायनमः श्रीसरस्वत्यैनमः श्रीगुरुभ्योनमः रावाघालोनिपिंजरा ॥ तोपाठविलासेघ
रा ॥ जेथेंबैसलीहोतीसुंदरा ॥ तयेपुढेंठेविला ॥ १ ॥ तेह्मणेसेवकासि ॥ कोण्हेंपाठविलेंराव्या-
सि ॥ भृत्यह्मणेंकाळक्रमायासि ॥ तुह्मासदशवंतेंघेतला ॥ २ ॥ बायकोजाहालीआनंदभरित ॥
हांसलीखदखदीत ॥ धावोनिआरतीत्वरित ॥ वोवाळितीजाहाली ॥ ३ ॥ कींचातकांपर्जन्यवृष्टी ॥
तैसेंप्रेमतिच्यापोटीं ॥ सदोदीतभरलीदृष्टी ॥ नसमायेसुखातें ॥ ४ ॥ हर्षेनिर्भरबाळा ॥ जैसीकाम
धेनुवत्साला ॥ कींचकोरेंसूर्यमेळा ॥ उदयकाळीं ॥ ५ ॥ ह्मणेथोरभाग्याचाउदयअपूर्व ॥ प्रसन्नजाहा-
लामहादेव ॥ कींपावलामजकुळदेव ॥ आणियेलेराव्यातें ॥ ६ ॥ ऐसीस्तुतीकरोलागली ॥ रावाह्म
णेबाईबैसउगलि ॥ पुढेंकायकरितीजाहाली ॥ तेंपरियेसीपां ॥ ७ ॥ समोरगृहाभितरीं ॥ रत्नजडी
तचौरंगावरी ॥ जेथेंमार्जारउपद्रवनकरी ॥ ऐसाउंचठेविला ॥ ८ ॥ बोलावोनदासीसीं ॥ यावना
ळदीधलेतयापासी ॥ अर्धभरडावेकणियेसि ॥ अर्धयाचेंपीठकरावें ॥ ९ ॥ आणिशाखआणि
लीमाठेचि ॥ दुकानाजावोनिस्वामिची ॥ आज्ञामागेनेलमीठसाहित्याची ॥ घेयोनियेईजाय ॥ १०
आणीकहेंजीर्णवस्त्र ॥ नदीधुनिंआणीकरूंनपवित्र ॥ ईदेखोनिविक्रमनेत्र ॥ अतिजर्जरजा
हाला ॥ ११ ॥ बाईसह्मणेविक्रमसेन ॥ प्रतिदिवसहेंचिअन्न ॥ तेह्मणेआज्ञाप्रमाण ॥ गृहस्वामिची
॥ १२ ॥ अष्टभोगघरींअसती ॥ परीमजभोगावयानाहींप्राप्ती ॥ जवसरेभोगगती ॥ तंववरीऐसें-
ची ॥ १३ ॥ कणिकाआणिगंगामृत ॥ त्यासिंनाहीदुसरापंथ ॥ जरीकाष्ठाचापुरलाअसेलअंत ॥ तरीं

॥१॥ तुझाप्रसाद॥१४॥तोह्मणे माझें वचन ऐकावें॥ यावन ळातें साठवावें॥ कणीक तांदुळातें कांडा
वें॥जेअतिउत्तम असती॥१५॥येरीह्मणे रांवयासीं॥ क्रोधयेईल गृहस्वामिसीं॥ मगनावरे को
ण्हांसिं॥मजवरी कोपतांपै॥१६॥रांवाह्मणेनकरीं चिंता॥ मीवारीन क्रोधयेतां॥ पाककरोनिनि-
रुता॥ अतिउत्तम षड्रसें॥१७॥ऐकोनी तयाचीमात॥ झडकरींजाहालीसुस्नात॥ नेसूंपाहेजी-
र्णवस्त्र॥तेंवर्जिलें रांवयानें॥१८॥ह्मणेउत्तमपीतांबर॥जोपिंवळामनोहर॥ तोनेसावावेगवगृत्न
॥कांचोळीपट्टकूळाची॥१९॥परिसोन तयाचें उत्तर॥ परिधानकरीतसेसुंदर॥ परीभयाभीतथोर
॥हृदयामाझारीं॥२०॥जंवहेनिपजवीपाकासी॥ तंवसांगे परिच्यारिकेसी॥ह्मणेजायों मिदुकाना-
सि॥ बोलावीदशवंतातें॥२१॥ नेगेलीभीत भीत॥दादाह्मणेराघोबोलावित॥ तोह्मणे कायकार्य
उदित॥ तेह्मणेमजकळेनाहे॥२२॥ह्मणेराघोघरासिपाठविला॥ येकप्रहरदिवसजाहाला॥ स-
माच्यार पाहीजे घेतला॥ कायकरीत असेल॥२३॥सांडोनियां शिष्यादिकांसि॥आपणआलावेगे-
सीं॥उदकरीधलें आचमनासीं॥ राघोह्मणे बाई सावधअसावें॥२४॥ येरीहांवो नींकंपायमाना॥
उदकदीधलें आचमना॥दशवंत पाहोनि लोचना॥ नम्रचिजाहाला॥२५॥ तथापि बोलावयांना
हींसमर्थ॥रांवाअसें पाहात॥ वस्त्रें फेडून त्वरित॥ स्नानकेलें पाहिजे॥२६॥ दशवंतह्मणे येव
ढेसकाळीं॥क्षुधानाहींजेउंसायंकाळीं॥राघोह्मणे सारींअंघोळी॥ मजक्षुधालागलीअसे २७ ॥१॥
बोलावीनिनापिकासिं॥पगीमळतेल तयापासीं॥ मस्तकीं दशवंतासि॥ मर्दावयादीधलें॥२८

वि॰च॰ नोपरिखालींवरी॥क्रोधभरला असेशरीरीं॥ भिडेने कांहीं वचननकरी॥ वस्त्रमागेपडदणीसीं अध्याय
॥२९॥पक्षीह्मणे नेसलाअससी॥ तेचिकरी पडदेणीसीं॥ माझ्यासांगीतल्या वचनासिं॥आचर २
तजांई॥३०॥जालेंन्चांपेलमर्दना॥ उदकसारिलें सेस्नाना॥जवळीं बैसोनि आपण॥ उदकघाल-
वी॥३१॥आणविलें शीतळजीवन॥ह्मणे करावें आचमन॥ बोले सत्तेनें आंगस्पर्शन॥ह्मणेक्षीरो
दकनेसावा॥३२॥पाटमांडिलाचंदनाचा॥ बैसवोनि टीळालाविलापरिमळाचा॥ॐकार सारो-
निसंध्येचा॥देवतार्चनसारिलें॥ ३३॥ पत्रगंधपुष्पधूप॥ दाचीनैवेद्यवोवाळोनीदीप॥वाहो-
नियांमंत्रपुष्प॥ करीउपासनवैश्वदेवा॥३४॥ मगमांडोनियां बळिदान॥चरणक्षाळून करी-
आचमन॥स्मरतविसर्जनवचन॥ मगघरांत आला॥३५॥सुवर्णाचियाताटीं॥षड्रसें वा-
ढीलीं वरचंटी॥ वेगळ्यामांडोनियावाटी॥घृतआणिपयदधी॥३६॥ मगसारिलेचित्रगुप्त॥
त्यावरी घेतलीप्राणाहुत॥आरोगणकरीपंक्तीसहित॥जेंज्यासिरुचे॥३७॥ ऐसेंजाहालें-
भोजन॥ उपरीआंचवले सकळजन॥ घातलेंहोतें बैसणें॥ तेथेबैसकारजाहाला॥३८॥ अ-
तिविस्तीर्णजाजमखाणीयासीं॥ वरीचित्रविचित्र निवासी॥ लोडेंटाकीलीं चौकोनेसीं॥टेंका
वयाकारणें॥३९॥बैसोनलाविलाचंदन॥ बुकाकस्तुरीउधळण॥गळांहारसुमन॥ एकासि
येकघालोनियां॥४०॥ घेतीकर्पूरविडे॥ लवंगाआणिवेलदोडे॥विंजणेजाणविनिगादे॥सेव
कजनपें॥४१॥राघोह्मणे बाईजीसीं॥तुह्मीजेवांवें त्वरेसीं॥ ऐसें ऐकोन वचनासीं॥जेवितीजा

लीसतर॥४५॥तंवदशवंतगेलाबाहेरि॥ विडाघेईसोपस्करी॥ऐसेंह्मणेरांवाउत्तरी॥बैसमं-
जजवळिकें॥४६॥चंदनहोतेंकंचोळां॥तोह्मणेबाइलाचीगळां॥ऐकरामाद्याळा॥हेंआनां
नलाचीं॥४४॥तोह्मणेनकरीअनुमान॥ह्मणेमाझीअसेआण॥बाइजीह्मणेहेंबापावचन॥
बोलोंनको॥४५॥तुझीआणंकोणकार्यासीं॥तुंसाक्षातपिताहोसी॥तूजेंवचनसांगसी॥तें
शिरींवंदीनमी॥४६॥मगतिणेंलाविलेंपरिमळा॥माथाखोविलेंबकुळा॥अळंकारमहासुंदर
गळा॥लेयविले समस्त॥४७॥बाईजीच्यासुखानाहींनीती॥ जैसेमेघगर्जनाकरती॥ तैंमयू
रनृत्यकरिती॥तेंविआनंदातेंपावली॥४८॥ जन्मोनिअसेदरिद्री॥तयाचाकुबेरअसेभांडारी॥ तै-
सीआनंदाचीपरी॥ बायजीसजाहाली॥४९॥ऐसातिचाआनंदसरस॥तंवमावळलादिनेश
॥रांवाकरीउपदेश॥तोश्रोतींऐकावा॥५०॥बायजिलाचीज्ञानदीप॥पुन्हाकरीस्वयंपाक॥ज्यों
कांबहुसूपक॥वळवटांचाउत्तम॥५१॥दीपलोचोनीबरवंदा॥कादितीजाहालीवळवंदा॥वोटवे
गव्हलेमालतीचोखदा॥दुग्धामध्येंचळिले॥५२॥दुकानींदशवंत॥बैसलासेंघवघवित॥जन-
ह्मणतीआजमुखचंद्रदीप्त॥संपूर्णभरलाअसे॥५३॥आपणअसेंचरासनीं॥पातिकरपरीक्षा
करतीसुवर्णनाणीं॥सेवकउभेकरजोडोनी॥कायआज्ञासांगावी॥५४॥तंवमावळलारवि॥म
गपेटीदृधलीबरवी॥पोतउजळोनीघवघवी॥गृहासियेताजाहाला॥५५॥फेडोनीयांराजवस्त्रें॥
परिधान केलींपवित्रें॥करोनिशुद्धआचमनातें॥घेवोनीबैसेराव्याजवळी॥५६॥रावाह्मणेउठाभो-

जनकरा॥दशवंतआग्रहकरीतसेथोरु॥घेवढाजाहालासंसारु॥परीमीनेणेंद्विभुक्त॥५७॥ह्म-
णेजेंजेंआचरणकरावें॥तेंतेकाळींभोगावें॥दीधल्यावांचोनीनपावावें॥ब्रह्मांदीकाजाणपां॥
५८॥आतांउठात्वरितरीती॥भोजनकरूंस्वपंक्तीं॥तंवकांतासुवर्णतारीं॥होयवाढितीस्त्री
रउत्तम॥५९॥येरीवाढीतपापडसांडया॥रुचितोंडासियाचया॥निंबेंआलेंआम्राचिया॥ल-
वणशाखापरवडी॥६०॥ऐसेजेवुनीजालेतृप्त॥आंचवोनीविडाघेत॥ बायजीघेवोनीउत्कंठि-
त॥ आज्ञारांवयाची॥६१॥तिचेभोजनजालियावरी॥रांवाह्मणेदादालागीसेजकरी॥धुपवोनीयां
वोवरी॥करीवोसेजपैं॥६२॥घालीउंचपलंग॥वरीपासोडासुरंग॥बुकाकस्तूरीनानारंग॥सुमनें-
थरोवरींघातलीं॥६३॥सेजकेलीवोजा॥दादासह्मणेरांवाजाहोनिजा॥श्रमहरेलपैंतुझा॥दिवसाक
ष्टलाअससी॥६४॥तोजावोनिनिद्राकरी॥बायजीसह्मणेंतूंजाईझडकरी॥विडाघेवोनिसेजारीं
॥तुह्मीनिद्राकरावी॥६५॥रावयाचिआज्ञासमर्थ॥सेवाजाणवोनितांबूलदेत॥नानाउपभोगभोगित
मन्नार्चिनपैं॥६६॥ऐसीरतलीनेवेळा॥तंवनिशीचाअंतपुरला॥अरुणोदयजाहाला॥उठेदशवंत
॥६७॥राघोकरवीप्रातःस्नान॥करोनियासंध्यातर्पण॥वस्त्रेंपरीधानकरून॥दुकानासिगेला॥६८ बा-
यजीउठोनीलगबगा॥मुखप्रक्षाळोनिसांवरीभांगा॥हळदीघेवोनीकराग्रा॥मुखकमळउटी॥६९॥
आणीकवस्त्रेंपरिधानकेलीं॥कुंकुमरेखिलेंनिढळीं॥शृंगारोनीबंधांजुळी॥करींस्नानदानासी॥७०॥
राघोबैसवीआपणांजवळी॥कथाप्रसंगसांगतनेवेळीं॥प्रथमप्रहरजाहालियाकाळीं॥स्वयंपाकक

रूंजाचे ॥७१॥ येरीकरुनस्वयपाक॥ दशवंतावोलाऊंपाठवीसेवक॥ तोयेवोनीतात्काळिक॥ आरोग-
णसारीस्वपंक्तीं॥७२॥ तेदिवसीं केलें पुराणश्रवण॥ तंवपाकसिद्धिकरी भोजन॥ मगकरीवेवसाई
ककारण॥ ऐसाप्रतिदिनीं तोचिमार्गे॥७३॥ कर्मिलाऐसायेकमास॥ जनऐकतीकीर्तिघोष॥ द-
शवंतामनींअतिसंतोष॥ दानधर्मीतत्पर॥७४॥ रांवाह्मणेदशवंतास॥ मजयेवोनींजाहालायेक-
मास॥ तुझेमुदलद्रव्यास॥ कायवृद्धीजाहाली असे॥७५॥ गणितकरोनीं मुदलद्रव्यासीं॥ लेखापा
होनीवहीसि॥ तंवमिळालेमेळासीं॥ चतुरगुणप्रमाण॥७६॥ दशवंतामनीं भरलाआनंद॥ ह्मणेरा
घवाहातुझाप्रसाद॥ मगकरीताजाहालाअनुवाद॥ तुळापुरुषाचा॥७७॥ दशवंतामनींअतिहर-
रुष॥ स्त्रीसमवेतकरीतुळापुरुष॥ तोंप्रकाशलाकीर्तिघोष॥ देशाप्रतिअतिगहन॥७८॥ करिती
नित्यब्राह्मणसंतर्पण॥ हरिभक्ताचेठांईसदालीन ॥ आलियायाचकांदेतदान॥ हरिकीर्तनीं
तत्पर॥७९॥ ऐसेंतयासिंनांदतां॥ पुढेंकैसीवर्तलीकथा॥ तेपरिसावीआतां॥ येकचित्तकरोनियां
॥८०॥ तयानगराभितरीं॥ कामसेनानामेंनृत्यकरी॥ परिसोनिदशवंताचीथोरी॥ नित्ययेवोळंगे
सी॥८१॥ ऐकाकोणेयेकेदिवसीं॥ निद्राकरीआपलेगृहासी॥ रात्रींदेखिलेंस्वप्नासीं॥ जेदशवं-
तेंभोगिलेंआपणा॥८२॥ मगउगवलादिनकर॥ सभेसिंवोळंगेआलीनृत्यकार॥ दशवंतासिह्मणेंतु-
जमज्येकाकार॥ आजिरात्रीसंयोगजाहाला॥८३॥ तरींमाझेंद्रव्यदेसवालक्ष॥ भोगभोगिला ॥ ३॥
असेप्रत्यक्ष॥ नकरितांवचनअलक्ष॥ आणवीद्रव्यासीं॥८४॥ ऐसेंऐकोनिवचन॥ कंटाळलेंदशवं-

ताचेंमन॥ करीतसेरामस्मरण॥ मुरचीघालीअंगोळी॥८५॥ ह्मणेसभामंडळिका॥ कायबोल अध्याय
तेपात्रनायका॥ जिईसिनाहींशंका॥ पातकबोलतसेजिव्हेसीं॥८६॥ रघुराजअनुजामा- ३
ता॥ अंगुष्ठाचियाकरोनीलंकनाथा॥ विग्रहीलेंरामसीता॥ तैसेंआह्मांसिकरोंआली॥८७
आपलेमनाचीकल्पना॥ तेस्वप्नदावीमना॥ तैसेंकल्पूनियांविवंचना॥ करोआलीसभे-
सी॥८८॥ ऐकोनिदशवंताचेंवचना॥ अत्यंतभाकीतसेकरुणा॥ जरीनकरसीद्रव्यगण
ना॥ तरीकरीनयेरवादाअनर्थ॥८९॥ याचकहोकींपरदेशी॥ भिक्षामागायायेनआह्मापा
सीं॥ तैसेंचमानोनकामनेसी॥ द्रव्यदेईजंह्मणतीजन ॥९०॥ तेंमानलेंदशवंतासी॥ सेव-
काहातींआणवीद्रव्यासिं॥ तंवआठविलेंमानसीं॥ ह्मणेराघोसिंपुसलेंनाहीं॥९१॥ राघो
होतागृहाभितरीं॥ तोआणविलासभेमाझारीं॥ त्यापुढेंसविस्तरीं॥ कामसेनेचीउत्तरेसां-
गितलीं॥९२॥ रांवाबोलेप्रत्युत्तर॥ ह्मणतीसभानायकथोरथोर॥ जोतेसांगतीविच्यार॥ तो
तुजप्रतिकैसाभासतसे॥९३॥ भिक्षुकयेरवादाभ्रमन॥ तोमागेभिक्षाकृतार्थ॥ तैसाचिभा-
वोनींपरमार्थ॥ द्रव्यद्यावेंह्मणतीपैं॥९४॥ रांवाह्मणेतत्वता॥ ईणेंठकऊंआदरिलेंदशवंता
॥ तरीमीईसठकवीनआतां॥ मगकायकरिताजाहाला॥९५॥ दर्पणआणवोनिसभेसिं॥
तयासमोरठेविलीद्रव्यरासि॥ बोलावोनिंकामसेनेसीं॥ ह्मणेंदर्पणिचेंद्रव्यघ्यावेंकाढुनियां॥९६॥
तेह्मणेदर्पणिचेंद्रव्यदिसे॥ तेंहातासयेईलकैसें॥ तरीह्मणेस्वप्नीचेंकैसें॥ तुजदशवंतेंभोगीलें९७

जेंवि दर्पणिचें द्रव्य न ये हाता ॥ तेंवी स्वप्न जाण तुझें मिथ्या ॥ मग राहिली निवांत तत्त्वता ॥ जाय आपु-
लें गृहासी ॥ ९८ ॥ हीं देखोनि वृत्तांत ॥ दशवंत हर्षला बहुत ॥ सभालोक ही ह्मणत ॥ केव्हडें कुटिळ
रचिलें होतें ॥ ९९ ॥ थोर राघवाचें चतुरपण ॥ कामसेना केली दंतभग्न ॥ जात होती छेतरोन ॥ द्रव्य-
घेवोनी परियेसा ॥ १०० ॥ कामसेना जाहाली लज्जायमाना ॥ ते पडीली थोर अभिमाना ॥ ह्मणे मा-
झी केली मानखंडना ॥ तरी करीन घात नयाचा ॥ १०१ ॥ ह्मणे केव्हडें जाहालें चोज ॥ विपरीत राव
यांचें काज ॥ लागली जगाची लाज ॥ केधवां करीन घात याचा ॥ १०२ ॥ ऐसे कित्येक दिवस क्रमिलिया
॥ रुतुस्नात जाहाली दशवंत भार्या ॥ ते पाडोनी यां ठाया ॥ काय करीती पैं जाहाली ॥ ३ ॥ रात्र जाहाली दे-
न प्रहर ॥ निद्राभूत लोक समग्र ॥ आपण येवोनी नस्करापर ॥ वळंघली मंदिरीं ॥ ४ ॥ वरि होतें ऊर्ध्व-
द्वार ॥ हळुच उतरली नृत्यकार ॥ दशवंत निद्रिस्त थोर ॥ आपण मंचकी बैसली ॥ ५ ॥ कोण्हीं नाहीं जा-
गृत ॥ दासी निद्राभूत समस्त ॥ स्त्री होती रुतुस्नात ॥ दुसरीया मंदिरीं ॥ ६ ॥ ते बैसोनियां तेथें ॥ हळुह-
ळु चरण चुरीत ॥ तंव जाहाला जागृत ॥ दशवंत उघडी नेत्रकमळा ॥ ७ ॥ नेत्रकमळीं असे पाहात ॥ ह्मणे-
स्त्री असे रुतुस्नात ॥ कीं देखत से स्वप्नगत ॥ मागुता भावर्ण घे सुखावरी ॥ ८ ॥ येरु ह्मणे जी होई जागृत
॥ स्वप्न नव्हे मी कामसेना पात्र ॥ धरोनियां रुतुचा हेत ॥ आलियान लावी विलंब ॥ ९ ॥ शब्द तयेचा ऐको-
नी ॥ मग उठिला खडबडोनी ॥ ह्मणे द्रव्य सवालक्ष घेवोनी ॥ जावें येथोनि सत्वर ॥ १० ॥ मज द्रव्याची
नाहीं चाड ॥ तुझिया कृपेनें आहे उदंड ॥ भोगिसी देह तरी पुरेल कोड ॥ जीवीचें पैं जाणपां ॥ ११ ॥ म-

ज जरीं तूं न देसी भोग ॥ तरीं करीन जीवाचा त्याग ॥ मग अपकीर्तीचा डाग ॥ तुज लागेल निर्धारी ॥ १२ ॥ ऐ-
सीया नाना वचनीं ॥ दशवंत भुलविला कामवाणीं ॥ जेसा मोहनीनें पाडिला व्यसनीं ॥ रुक्मांगद वि-
ष्णुभक्त ॥ १३ ॥ मग त्या दोघां जाहाला संयोग ॥ केला दशवंताचा वीर्यभंग ॥ ह्मणे प्रसन्न जाहालों माग
॥ जो संकल्प असे जिवीं ॥ १४ ॥ ह्मणे तूं प्रसंन बोलसी वचनीं ॥ तरीं मी मागेन उगवल्या दिनीं ॥ भाक दे
ई ह्मणउनी ॥ वोडविला कर ॥ १५ ॥ दशवंत जाहाला मदनीं पिसा ॥ ह्मणे जे मागसील उगवल्या दिवसा
॥ तें मी देइन सहसा ॥ हे घे भाष माझी ॥ १६ ॥ येरी मानसीं आनंदली ॥ ह्मणे बरवी साध्य साधिली ॥ मं
दिरा जाऊनि हर्षली ॥ मग करीत से निद्रेसी ॥ १७ ॥ नृत्यकारी गेलिया वरी ॥ दशवंत कदाकदा करी ॥ प-
श्चाताप जीवीं धरी ॥ ह्मणे अन्याय थोर घडला ॥ १८ ॥ केलें सचैल स्नान ॥ संध्या सारोनि देवपूजन ॥ म-
ग करिता जाला ध्यान ॥ रामराम जपतसे ॥ १९ ॥ सरला ध्यानाचा अवसरू ॥ सभामंडपीं जाला बैसका
रु ॥ ह्मणे रात्रीं घडला आनाचारु ॥ मजपासोनियां ॥ २० ॥ ऐश्या जंव गोष्टी करीत ॥ तंव कामसेना आली
त्वरित ॥ जैसी रावणें शक्ती प्रेरित ॥ सौमित्रालागी ॥ २१ ॥ तीस देखोनी सन्मुख ॥ दशवंत पाहे अधोमुख
॥ न करी अवलोकन मुख ॥ मनी परम शंकला ॥ २२ ॥ तंव ते आली हांसत ॥ दशवंता करी दंडवत ॥ ह्मणे
दे गा मज उचित ॥ रात्रीचे भाकिचे ॥ २३ ॥ येरु ह्मणे माग झडकरी ॥ जें असेल तुझ्या अंतरीं ॥ तें घेवोनियां
सत्वरी ॥ येथूनि विजे करावें ॥ २४ ॥ मज देखोनि समोर ॥ संतापता धरिसी थोर ॥ तरीं देईं कां सत्वर ॥ रां
घवयासीं ॥ २५ ॥ आतां न करी अनुमान ॥ रांघाद्यां वाजी आणोन ॥ जरी देसी गाडाभर सुवर्ण ॥ तरीं अं-

गीकारनकरीसर्वथा॥२६॥ऐसेंऐकोनउत्तर॥थोरखोचावलेंजिव्हार॥जाणोबाणलागलेंखडतर॥तैसा
॥५॥ विधिनें तपडियेलां॥२७॥जैसेंदशरथाकेकेयीनेंकेलें॥कार्यार्थीभाकेसीगोविलें॥सेवर्टीराज्यभर
तासीमागीतलें॥रामासीवनवास दिधला॥२८॥एकसाक्षमागेमोहनी॥भाकेरुक्मांगदागोंवोनी॥
सेवटींह्मणेंकराभंगनी॥एकादशीव्रतासी॥२९॥तेपरीजाहाली आह्मासीं॥पात्रेनेंगोविलेंभाकेसीं॥
थोरवोडवली कर्मविवसी॥कामसेनाहेमजलागीं॥३०॥ऐसागजबजिलाथोर॥मगआणिलाप-
क्षेश्वर॥दशवंतसांगेरात्रीचाविच्यार॥त्यातेंउत्तरदेताजाहाला॥३१॥रावाह्मणेभाकसत्यकीजे॥
मजकामसेनेसिदीजे॥आणीकविच्यारनकीजे॥सत्वराखिजेसर्वथा॥३२॥पाहेंपांशिबीचक्रवर्तियें
कायकेलें॥इंद्रअग्नींकपोतससाणाजाहाले॥तेणेंआपलेंअर्धशरीरदिल्हें॥परीराखिलेंसत्वासिं॥३३
पाहेपांमयूरध्वजराजा॥तेणेंअश्वमेधकेलाचोजा॥हेंदाखवावयाताम्रध्वजा॥पृथ्वीवरीधाडिला-
वारु॥३४॥तंवपांडवाचावारु॥सोडीलाहोतामेदिनीवरु॥पलाटणकरितांनिर्द्धारु॥दोन्हीघोडेआ-
णिलेताम्रध्वजें॥३५॥घोडेताम्रध्वजघेवोनिगेला॥तेथेंसंग्रामथोरजाहाला॥वीरएकेकमोडीला॥
घोडेआणिलेनगरांत॥३६॥अर्जुनसावधजाहाला॥ह्मणेयुद्धकरूंचला॥कृष्णह्मणेअर्जुनाउगला॥यु-
द्धींतेनावरतीआह्मां॥३७॥आतांएकऐसेंकरुं॥ब्राह्मणाचावेशधरुं॥तोआहेसत्वधिरु॥चलाजाऊंते-
थें॥३८॥दोघींब्राह्मणवेशधरिला॥कृष्णगुरुअर्जुनशिष्यजाहाला॥प्रवेशलेमंडपशाला॥रायासिभे ॥५॥
टलेते॥३९॥तयासिंदेखोनिरावउठिला॥नमूनिगंधअक्षतविडादीधला॥कायइछातेसांगामजला॥

वि० च० पूर्णकरितिसमर्थअसे॥४०॥कृष्णह्मणेरायाऐकेंवचन॥मार्गीयेतहोतोंतिघेंजण॥पितापुत्रहाशिष्य- अध्याय ३
जाण॥तंवव्याघ्रभेटला॥४१॥त्याणेंधरिलेंपुत्रासीं॥घेवानिगेलातथासीं॥आह्मीकृपाभाकुंव्याघ्रासीं
॥पुत्रसोडीह्मणोनियां॥४२॥तोह्मणेमीउपवासीअगदिवसाचा॥आहारनमिळालासंजीवनाचा॥
तूंबोलसीलग्लानीवाच्या॥तरींमजसींमांसआहारदेई॥४३॥त्याणेंपुत्रअसेराखिला॥मगमीतुझायश
ऐकिला॥ह्मणोनीआलोंतुजजवळा॥आहारमागावयासीं॥४४॥जरीतूंदेसीलआहार॥तरींवांचेल
कुमर॥ऐसीकरुणाभाकीथोर॥ह्मणेपुत्रअसेतिनुकाची॥४५॥रावह्मणेब्राह्मणासीं॥मांसद्यावेंआ
हारासीं॥बोलाऊनसेवकासीं॥त्यासींदेतअसेआज्ञा॥४६॥रायातोनघेनिर्जीव॥त्यांचापूर्वींचासांगी-
तलाभाव॥जरींनरमांसमिळेलसजीव॥तरींअंगीकारील॥४७॥तंवप्रधानह्मणेजीनृपवरा॥कारागृहीं
असतांतस्करा॥तोदेउनीत्याकुमारा॥सोडवावेंझडकरी॥४८॥द्विजह्मणेरायासीं॥ऐकेंव्याघ्रवचना-
सीं॥जरींरायाचेंअर्धशरीरदेसी॥तरींतुझापुत्रसोडीन॥४९॥रावविच्यारीमानसीं॥ह्मणेमागोआलि-
याकाळासीं॥जरींनदेईनशरीरासिं॥तरींसत्वासिंहानिहोईल॥५०॥ऐसादृढविच्यारकेला॥मस्तकीं
करवतठेविला॥तोकरवतउतरला॥कंठमर्यादे॥५१॥देखानीत्याचासत्यभाव॥प्रत्यक्षजाहालाद्वार-
कारावो॥शंखचक्रचतुर्बाहो॥पीतांबरधारीदेखिला॥५२॥देवेंकेलेंविपरीत॥परीतेणेंराखिलेंआप-
लेंसत्व॥तैसेतूंमजत्वरित॥देकामसेनेसीं॥५३॥पाहेंपांश्रियाळेंकायकेलें॥पोटीचेंबाळभोजनादीध
लें॥देवेंतयाफारछळिलें॥परीनटळेसत्वासी॥५४॥ऐसींबहुतेकेंसत्वेंरक्षिलीं॥त्याचीकीर्तीतिहींलो-

कीविस्तारली॥तेअसेश्रवणींऐकिली॥पुराणमनेंकरोनीयां॥५५॥इतकेंजंवतेथेंवर्तलें॥तंवतेंबा
 ईनेंऐकिलें॥देहधरणींवरीदाकिलें॥निचेतहोयोनीपडयेली॥५६॥तिंचेंदुःखअनुवादतां॥शोक-
वादवणेकांहृथा॥आणिपाल्हाळेलकथा॥ह्मणोनीनसांगेचि॥५७॥दशवंताह्मणेपक्षिराज॥स-
त्यकरीवचनबीज॥पांचपुत्रहोतीलतुज॥तयासिमाझीनावेंठेवावीं॥५८॥दशवंतानानावचनीं
प्रबोधकेला॥श्रमेंकरोनीदेताजाहाला॥बोलायोनीकामसेनेला॥आनादरेंसमर्पिला॥५९॥ति-
णेंघेवोनिआनंदभरित॥जातअसेवासुगन्त॥मार्गीचालचालत॥उत्पाटणकरीपंखत्याचे॥६०॥ह्मणे
रेबरवासांपडलासी॥मजठकविलेंत्यादिवसीं॥आतांकेसेंकरसी॥ऐसेंबोलेततीनिघाली॥६१
ऐसीपावलीमंदिरीं॥दासीबोलविलीपुढारी॥तिसीसांगेउत्तरी॥तेंऐकासकळिक॥६२॥जंवमीं-
येरायाचेंवोळंगेसारुनी॥तंवठेवीयाचापाककरोनी॥तयेचेकरीपक्षिदेवोनीं॥आपणगेलीवोळं-
गेसि॥६३॥तेगेलीरायावोळंगेसीं॥दासीनेंरांधावेंविलाओसरीसीं॥आपणगेलीभीतरगृहासिं
॥सुरीआणावया॥६४॥तेजंवघेवोनियेसुरी॥तंववेताळाचेंस्मरणकरी॥तेणेंउडविलासत्वरी॥मो-
रीमध्येंघातला॥६५॥सुरीघेवोनिआलीत्वरिते॥तंवतेथेंनदेखेपक्षियाते॥ह्मणेकामसेनाकोपेल-
मातें॥मगकायकरितीजाहाली॥६६॥धांवतगेलीबाजारांत॥पक्षियेकघेनलाविकत॥करोनियां-
पाकशीघ्रगत॥वाटपाहेकामसेनेची॥६७॥तंवयोळंगेआलीसाोनी॥झडकरीबेसलीभोजनीं॥मि
टक्यादेतक्षणोक्षणीं॥ह्मणेबरवासाधिलाअभिमान॥६८॥तेअरोगणसारित॥रांधांतेथूनअसेल-

 क्षित॥ह्मणेदेवआहेसमर्थ॥हीउसणवटघेईन॥६९॥स्मरेवेताळाचेचरण॥केलेंसुदेवाचें-
ध्यान॥पक्षफुटलेगहन॥मगतेथोनिउडाला॥७०॥मगपाहेन्याहाळुन॥तंवनगराबाहे-
रकाळिकेचेंस्थान॥नानावृक्षसरोवरविस्तीर्ण॥तेथेंयेवोनिबैसला॥७१॥तेस्थळींअ-
सतां॥पुढेंकेसीवर्तलीसेकथा॥तेसांगतसेश्रोता॥हरिदाससरसें॥७२॥इतिश्रीवि-
क्रमचरित्रकथा॥हरिदासहोयसांगता॥तेऐकावीश्रोता॥कथामृतसादर॥७॥७

श्रीगणेशायनमः श्रीसरस्वत्यैनमः निंबवृक्ष अतिविस्तारी॥ तेथे रजनी क्रमिली चतुर्थ प्रहरी॥ सूर्य
उदय जाहाल्यावरी॥ काय अपूर्व वर्तलें॥१॥ ते कामसेन पात्रा पाहीं॥ काळिकेचें देउळ प्रत्यहीं॥ पूजा
करी निकांही॥ वर मागत से॥२॥ कोण जाणे सुकृत साचें॥ नेंनें निर्मीत दईवुचे॥ जेंजें आचरण ज्या-
चें॥ तैसी त्यासी फळप्राप्ती॥३॥ ते उठोनियां सकाळीं॥ स्नान करूनी सोवळी॥ आली काळिकेच्या दे-
उळीं॥ ते देखिली विक्रमें॥४॥ देखोनी यांति येसि॥ रांवा निघे देवीचे पाठीसिं॥ तंव ते आली देउळा-
सिं॥ भितरीं प्रवेशली॥५॥ पूजा वाहिली धूप दिपीं॥ मनो भावें नैवेद्य समर्पी॥ दंडवत घालोनी सं-
कल्पी॥ तंव विक्रम काय बोले॥६॥ ह्मणें माग माग जाहालें प्रसन्न॥ जें इछित असें तुझें मन॥ तें बो-
लावें सुख्य वचन॥ कांहीं संशय न धरावा॥७॥ ऐसें ऐकोनि अदृश्य वचनें॥ ह्मणे माते मज देई तुकें दे
णें॥ जावोनि इंद्र भुवनीं नृत्य करणें॥ मागुती येणें तुज वळीं॥८॥ देवी ह्मणे सत्वर पावसी॥ चिंता न क
रावी मानसीं॥ इंद्र भुवनीं नृत्य करसी॥ मागुती येसी हें सत्य॥९॥ यासिं येक असे वर्म॥ केला पाहिजे दा
न धर्म॥ जरी तें आचरसी कर्म॥ तरी प्राप्त इंद्र भुवन होईल॥१०॥ येरि म्हणे ते ह्मणत॥ जें सांगसी उद्याप
न व्रत॥ तें मी करीन यथास्थित॥ सर्व भावें करूनी॥११॥ जो जो धर्म असेल सत्य॥ तो तो करीन संकल्प-
युक्त॥ हें बोलिलें सुकृत सत्य॥ वचन निर्धार जाणपां॥१२॥ देवता ह्मणें ऐक कामसेने॥ द्रव्य देविलें ठेवु-
णें॥ ते दान धर्में खर्चणें॥ आणि गोधनें समस्त॥१३॥ ऐसा धर्म करावा॥ उदयीक सोमवार असे बरवा
॥ सूर्य उदया पूर्वी करावा॥ तो ही नेम ऐकेपां॥१४॥ प्रभातें उठोनियावें येथें॥ सांगातें घेवोनि नापिका

तें॥शिरमुंडोनीस्नानातें॥ करावेंसचैल॥१५॥ अंगींकरावेंभस्मधूळण॥ होवोनियांशुद्धमन
॥१॥ जाण॥मगपद्मासनींबैसोन॥ बकध्यानस्थबैसावें॥१६॥जवळींअसोनद्यावेंकवण॥दिव-
सद्दिनीयमहरजाण॥ येईलघंटानादविमान॥ तुजपासींगेसत्वर॥१७॥ विमानींबैसोनीझ
डकरी॥जाइंद्रभुवनींनृत्यकरी॥ ऐसीवदली वागेश्वरी॥ पूर्वदेवेंकरोनियां॥१८॥ तेंवर्म-
पात्राऐकोन॥ कायकरीगृहींजावोन॥ द्रव्यभांडारफोडोन॥ वाटीतेव्हांयाचकासी॥१९॥
अवघेंद्रव्यवाटिलें॥ गोदानअश्वदानकेलें॥ वस्त्राभरणेंहोतें भरलें॥तेंहीवांटिलेंयाचकां
॥२०॥ विक्रमेंसांगितलेंकापट्यभावें॥ तेंइसी मानलेंजिवेंभावें॥ नग्नव्रतआचरावें॥ तें ऐ-
काश्रोतेहो॥२१॥ मीजाईन इंद्रभुवना॥ नृत्येंतोषवीनसहस्रनयना॥ तोदेईलरत्नाभरणं
॥आणिवस्त्रेंदिव्यांगें॥२२॥जरींमीवाटीनयेक्यागुणें॥ तरींपावेनसहस्रगुणें॥ ऐसेंतिणेंक
ल्पून॥ वाटितीजाहालीसर्वेही॥२३॥ वाटितांअवघेंसरलें॥ आतांकांहींनाहींउरलें॥ मगन-
ग्नभातेकायकेलें॥ तेंपरिसाकृपाकरोनि॥२४॥ दासीपाठवूनिलवलाही॥ नापिकबोलाविलाउच्छा
हीं॥ तिणेंआरंभमांडीलाजीवीं॥ ऐसीदेउळांपातली॥२५॥ नेसलीतेव्हांशुभ्रवस्त्र॥ सरोवरींन्हा
हालीसुस्नात॥ नापिकासिंअसेलणत॥ शिरभरभरामुंडावें॥२६॥ नापिकअनुमानीनयाप-
दार्थी॥ तंवतेदेतअभयता॥ मगतेणेंवस्तरा घेऊनि हाता॥ शिरमुंडिलेभरभरां॥२७॥ हेंकोण्ह ॥१॥
नकरावेंश्रुत॥ मनींअसोंद्यावेंगुप्त॥ दासीप्रतिवस्त्रफेडुनदेत॥ ह्मणेंतुवायावेंसायंकाळीं॥२८

वि॰ च॰ पुनरपिकेलेंस्नान॥ आंगींविभूतिचर्चोन॥ मगघालोनिपद्मासन॥ बकध्यानऊर्ध्वमुख॥२९॥ अध्याय
आतांयेईलविमान॥ पाहेकरोनिवर्तमान॥ तंवक्रमिलीमाध्यान्ह॥ विमानयेतांनदिसे॥३०॥ ४
कांपालाविलाउसीर॥ कींदेवताभजनींपडलेंअंतर॥ ह्मणोनिघालीनमस्कार॥ कालिकादेवी
सीं॥३१॥ वैशाखशुद्धचतुर्दशीस॥ उष्णपडिलेबहुवस॥ शिरमुंडिलेंनाहींकेश॥ तेणेंमाथाचे-
तला॥३२॥ दिनक्रमिलातिसराप्रहर॥ राहिलाविमाननयेतांविच्यार॥ तंवपुढेंदेखेपक्षीश्वर॥ वृ-
क्षींबैसोनिहांसतसे॥३३॥ कामसेनाजंवलक्षुणपाहे॥ ह्मणेंउपटिलेपक्षतोहोय॥ तंवतोह्मणेरा
हेंराहे॥ मगकायबोलिलातो॥३४॥ ॥श्लोक॥ ॥शठंप्रतिशठंकुर्यात्॥ आदरंप्रतिचादरं॥
त्वयामेलुंचिताःपक्षा॥ मयातेमुंडितंशिरः॥ टीका॥ ह्मणेथोरकेलापुरुषार्थ॥ नागविलासी
सकळअर्थ॥ वस्त्रभूषणविरहित॥ आणिअपमानथोरजाहाला॥३५॥ ऐसेंकोठेंऐकिलेंना-
हीं॥ कोठेंनघडलें तेंघडविलेंदेहीं॥ रांवाह्मणे त्वांपुरेंविच्यारिलेंनाहीं॥ कांअभिमानींपडलीस॥
३६॥ अभिमानकेलारावणीं॥ नमानींबहुतांचीसिकवणी॥ सेवटींगेलासेमरोनी॥ पुत्रकलत्रास
हित॥३७॥ तैसाचिदुर्योधनअभिमानी॥ हितसांगतांनधरीमनीं॥ सेखींगेलामरोनीं॥ रा-
ज्यपांडवेंघेतलें॥३८॥ येकाधेनूकारणें॥ अभिलाषधरिलासहस्रार्जुनें॥ तोवधिलाऋषि
नंदनें॥ क्षणामाजिपरियेसि॥३९॥ त्वांधरिलाअभिमानछंद॥ केवढारचिलाप्रबंध॥ तो
तुजलाफळप्रसाद॥ दोषकोणाठेविसी॥४०॥जेलटिकाअभिमानकरिती॥ तयांसीहोई-

पैं ऐसी गती ॥ तुवां जावें गृहाप्रती ॥ न दाखवी मुखकमळा ॥ ४१ ॥ अस्त जाहाला सूर्यो सीं ॥
दासी घेवोनि आली वस्त्रासीं ॥ परिधान करोनि वस्त्रांसीं ॥ शिरीं चोळी बांधिली कृष्णव-
र्ण ॥ ४२ ॥ घरास गेली झडकरी ॥ अन्न आरोगणा निद्रा करी ॥ थोर चिंतेच्या सागरीं ॥ पडि
ली असे कामसेना ॥ ४३ ॥ उदय जाहालिया दिनकरा ॥ दासीते ह्मणे कोण्ही येईल घरा ॥ राजदू-
त अथवा व्द्हारा ॥ त्यासि सांगिजे सावकाश नाहीं ॥ ४४ ॥ मिसदुखण्याचे घेउनी ॥ काळक्रमी
न त्यां गृणि ॥ विक्रम राहिला ते स्थानीं ॥ पुढें कैसें वर्तलें ॥ ४५ ॥ इकडे उज्जनी नगरीं ॥ कुब्जक
मूढमति राज्य करी ॥ ते थालकथा राहाली मा धारी ॥ ते कृपा करोनी सांगावी ॥ ४६ ॥ राज्य-
करितां कुब्जकासी ॥ सुख नाहीं नगर लोकांसी ॥ भट्ट मंत्री जाणति विच्यारासि ॥ कुडी का-
रणें उगेच असती ॥ ४७ ॥ सैन्य कातें समस्तां ॥ देश नगरें दीधलें विक्रम असतां ॥ ते अर्ध अर्ध होय-
काढितां ॥ यास्तव त्यां सुख नाहीं ॥ ४८ ॥ तैसींच इनामें विप्रोत्तमा ॥ ब्राह्मणासिं दीधले होते ग्रामा ॥ त
यासि देवोनी बहुत श्रमा ॥ अर्ध अर्ध घेतलें ॥ ४९ ॥ येकासि होतीं वर्षासनें ॥ तीं करोनी अमान्यें ॥ ह्म
णे सामास देऊं जाणें ॥ तुम्हासिं इतुकें के विपां ॥ ५० ॥ जयासि होते लक्ष भाग ॥ तयासि समर्पिच तुरभा
ग ॥ ऐसा वृत्तिछेद अनेग ॥ करिता जाहाला कुब्जक ॥ ५१ ॥ ऐसें केलें विवर्जित अन्न ॥ कोण्हा नाहीं समा-
धान ॥ सिद्ध ऋषि मुनिजन ॥ ते ही परीश्रम ताती ॥ ५२ ॥ रायाचा थोर मान्य श्रेष्ट ॥ सोमदत्त नामें भट्ट ॥
तो सकळामध्यें वरिष्ट ॥ प्रीतिपात्र गुणालयी ॥ ५३ ॥ तो अकस्मात तेथें आला ॥ आशीर्वचन करून

 बैसला ॥ भट्टसि कुब्जक पुसता जाहाला ॥ हा कोण ह्मणोनियां ॥ ५४ ॥ तो ह्मणे हा सोमदत्त ॥ वर्षा-
सना येकदां येत ॥ सकळामध्यें मान बहुत ॥ चालिला असे ॥ ५५ ॥ ऐसा बोल ऐकिला ॥ सोमदत्तासी
कोप आला ॥ ह्मणे तुज काय भ्रम पडिला ॥ कोण ऐसें नोळखेसी ॥ ५६ ॥ भट्टीस ह्मणे कोण राज्यनीन ॥
यासिं द्यावें नित्यकृत्य ॥ घराचें पाहोनि परमित ॥ देत जावें दानासी ॥ ५७ ॥ तुं रे विक्रम नव्हेसी ॥ का
पट्य बुद्धी राज्य करिसी ॥ याचें फळ तूं भोगिसि ॥ थोडक्या दिवसांत पैं ॥ ५८ ॥ विक्रम जरी असता ॥ त-
री द्विगुण मज देता ॥ आणि वस्त्रें अळंकारें गौरविता ॥ दानमान देवोनियां ॥ ५९ ॥ ऐसे सोमदत्ताचे श-
ब्दबाण ॥ तेण्हें कुब्जकाचें मन छिन्नभिन्न ॥ ह्मणे यासि घाला रे मारोन ॥ नगराबाहेर सत्वर ॥ ६० ॥ जेथें
असे विक्रमादित्य ॥ तेथे तुं जाई रे धांडोळित ॥ तुझा पुरवील मनोरथ ॥ वर्षासन देवोनी ॥ ६१ ॥ ऐसा क-
पटवेष इंद्रें धरिला ॥ तो सहस्रभगांकित जाहाला ॥ तो कित्येक काळ असे पडिला ॥ मग पवित्र केला ऋ
षि गौतमें ॥ ६२ ॥ कपटवेषें मागितला वर ॥ क्लेशविला बहु शंकर ॥ तो विष्णुनें मायारूपें केला चूर ॥ भस्मा
सुर स्वहस्तें ॥ ६३ ॥ ऐसें कपट जे करिती ॥ तयांसि शवने दीक्षिती ॥ रवरवीं सदां पचती ॥ पूर्वजा सहित पैं
॥ ६४ ॥ पाहे माझा पराक्रम ॥ आणीन राजा विक्रम ॥ जरी न आणी तरीं वृथा श्रम ॥ जननीस जाहाले ॥
६५ ॥ ऐसें ह्मणोनि निघाला ॥ नगर पुरें हिंडों लागला ॥ वृक्षस्थानें देवस्थानें धुंडाळिता जाहाला ॥ तया-
विक्रमाकारणें ॥ ६६ ॥ लंघीत गिरिकंदर ॥ दरीदरकुटें अपार ॥ शीत उष्ण हा विच्यार ॥ जीवींना
हीं तयाच्या ॥ ६७ ॥ मार्गी जीं भेटतीं तीर्थें ॥ तेथें स्नान दान करित ॥ नमस्कारोनी देवत ॥ ह्मणे भेटवा विक्र

म॥६८॥मार्गीं चाले वेळ भरी॥सायंकाळीं कोठें निद्रा करी॥क्रमोनियां चतुर्थ प्रहरी॥पुनरपि करी प्रया
ण॥६९॥ऐसें करितां एक्या दिवसीं॥नित्य चालतां मार्गासि॥देखता जाहाला सरोवरासि॥तेथें नावेक
स्थिरावला॥७०॥तेथें पाहे भोंवतें॥तंव शिवालय असे तेथें॥बैसला देखे पुरुषातें॥तयाजवळीं आ
ला॥७१॥सोमदंत ह्मणे तयासि॥काय निमित्य तूं तप करिसी॥कवण इच्छा असे मानसीं॥ती सांगा
वी मज प्रती॥७२॥येरु ह्मणें पुसोनि काय कारण॥असाध्य तें काय करिसी साधन॥जाई तूं मार्ग क्र-
मुन॥आपुलिया कार्यासी॥७३॥येरु ह्मणे बोलिलासि सत्य॥परि असी आहे धर्मनीत॥भलतें कार्य-
कृत्याकृत्य॥पुसिलें पाहिजे॥७४॥जरी आपुल्यानें न होईल॥तरी दुजा करोनि देईल॥नाहीं तरीं विच्या
रील॥येखादा प्रयत्न॥७५॥तूं कष्टला अससी बहुत॥देह अतिक्षीण दीसत॥माझा हेत असे उदित
॥जें तुझें कार्य सिद्धि पावेल॥७६॥तो ह्मणें सोमदंतासिं॥तूं कवणा कार्या हिंडसि॥तें सांगावें मज पासि
॥कृपा करोनी स्वामिया॥७७॥तेणें सविस्तर सांगीतलें॥माझें नाम सोमदंत वहिलें॥विक्रमाचे उपका
र कथिले॥तयासि मी पाहात से॥७८॥विक्रमाचे उद्देशें॥पुरें पट्टणें धुंडाळितसे॥तैसा मी तप करित-
सें॥पद्मिणी स्त्रियेकारणें॥७९॥नगर तरीं चंद्रगिरी॥राजा चंद्रसेन राज्य करी॥तो पिता आमुचा नि-
र्द्धारी॥माझें नाम दंतसेन॥८०॥सोमदंता परिसी वचन॥येथोनि पंथ द्वय योजन॥क्रमोनि तेथें जाण॥
विवरद्वार असे येकांतीं॥८१॥तेथें असे पद्मीण॥तिणें केला असे पण॥सांगता बहु कठीण॥कोणा
केल्या न वजाय॥८२॥वरी सिंकें असे बांधिलें॥खालीं कढयींत तेल असे भरलें॥तें हाणतसे उसाळे ॥३॥

॥बळें अग्निचेनी॥८३॥पुरुषें सिंकीं बैसावें॥कढयीमध्यें स्नान करावें॥जरी वांचला जिवें॥तरी पद्मीण अध्याय
वरावी॥८४॥ऐसा मी सा वेळ बैसलों॥उडी घालाया भ्यालों॥परतोन माघारा आलों॥तप करीतसे अ ४
द्यापी॥८५॥ऐके येथें वर्षें जाहालीं बारा॥परी प्रसन्न न्हे ते सुंदरा॥जरी प्राण जाता बरा॥तरी संदेह तु-
टता॥८६॥सोमदंत ह्मणे दंतसेना॥यथार्थ मानी माझे वचना॥पावसी चिंतिली कामना॥यासि सं-
शय नाहीं॥८७॥तयासि पुसोन मार्गीं लागला॥हिंडतां सेंदुरगिरीं पावला॥मध्यान्हकाळ उष्ण वे-
ळ जाहाला॥नावेक क्रमी छायेसीं॥८८॥ऐसें विचारोनि मानसीं॥मुरडोनि आला देउळापासीं॥
विक्रमें देखिलें त्यासीं॥मार्गीं येतां ओळखिला॥८९॥वृक्षातळवटीं आला॥रामराम ह्मणोनी बैस-
ला॥तंव वृक्षावरोनि रांवा बोलिला॥ठाकुर कोठोनि बिजें केलें॥९०॥कष्टला असे बहु मार्गें॥उष्ण-
लागलें सर्वांगीं॥मज गमतसे पडिलां उद्वेगीं॥कोणा कार्यास्तव न कळे॥९१॥येरु ह्मणे जी राघवा उत्त-
मा॥तुज देखोनि निवाला आत्मा॥गुणभरिता मनविश्रामा॥वास्तव्य पै उज्जनीसी॥९२॥सांगे अव-
घास मूळवृत्तांत॥जरीं भेटेल विक्रमादित्य॥तरीं च पुरेल जीविचा स्वार्थ॥नाहीं तरीं प्राण त्यागीन॥
९३॥रांवा ह्मणें सोमदंतासि॥कैसा वोळखसी विक्रमासि॥देह नाहीं तयासी॥कैसी खुण कळेल॥९४
तयाचे गुण अपार॥परोपकारी पवित्र॥जें करूं न शके इंद्र॥ते अंगिकारी विक्रम॥९५॥गांजिल्याचा
करी कुडावा॥नीतिन्याय करी बरवा॥न कळती न याच्या मावा॥वेताळ प्रसन्न तयासि॥९६॥त्याणें-
जें धरिलें स्वरूप॥तैसें उपकार केले अमुप॥धर्मकार्या न करी विकल्प॥आपुलिया देहाचा॥९७॥

गाईब्राह्मणाचिया काजा॥ अळसरहित विक्रमराजा॥ जें कल्पवेना कमळाद्विजा॥ तें सहसा रची
॥४॥ ल॥९८॥ अघटित तें घडी॥ नमोडे तें तात्काळ मोडी॥ असंख्य खंडी॥ आपुलिया प्रतापें॥ ९९॥
नसावरे तें सावरी॥ नधरवे तें धरी॥ नपुरे तें पूर्ण करी॥ आपुलिया प्रतापें॥ १००॥ नभासे तें भासवी॥
कोणा न दिसे तें दावी॥ कोणा न लक्षवे तें लक्षवी॥ आपुलिया प्रतापें॥ १॥ अभेद्य तें भेदवी॥ असा
ध्य तें साधवी॥ नहोय तें शीघ्र करवी॥ आपुलिया प्रतापें॥ २॥ अढळ तें ढळवी॥ अचळ तें चळवी
॥ अभोग तें भोगवी॥ आपुलिया प्रतापें॥ ३॥ ऐसा तो पराक्रमी॥ काय वर्णूं शकें मी॥ तो केंसा न यो
ळखे न मीं॥ बत्तिस लक्षण संयुक्त॥ ४॥ येरु ह्मणे पक्षिरावो॥ येक असे नवल भावो॥ माझा स्फुर
तो दक्षिण बाहो॥ विक्रमरावो भेटे ऐसा॥ ५॥ आणि उजवा डोळा लवत॥ पिंगळा बोलत से स्वहित
॥ जें तुज जवळी असे विक्रमादित्य॥ तरी स्वामिचें स्वरूप कोण तें सांगावें॥ ६॥ परिसोनि सोमदंता
चिया बोला॥ विक्रम मनीं आनंदला॥ ह्मणे भला गा भला॥ कष्टलासि मज कारणें॥ ७॥ जैसें रघुना
था कारणें॥ हनुमंतें सीता शुद्धीसीं केलें प्रयाण॥ तैसा हिंडसी वनें उपवनें॥ आह्मा कारणें सोम-
दंता॥ ८॥ सोमदंता मनीं उल्हास थोर॥ करी साष्टांग नमस्कार॥ हृदईं भरला अमृतसागर॥ अ-
ति उल्हास मानसीं॥ ९॥ जाहाली माझे तपाची सिद्धी॥ तुज देखिलें कृपानिधी॥ हरली माझी स
कळ व्याधि॥ जाहाला थोर कृतार्थ॥ १०॥ विहंगम उतरला वृक्षा न ळीं॥ सोमदंत अलिंगी हृदयकम ॥४॥
ळीं॥ मग सांगता जाहाला समूळीं॥ प्रताप कुब्ज काचा॥ ११॥ आणि जें कामसेनें केलें॥ तें समूळ अ-

वि० च० वर्षें कथिलें॥ त्या जवरी तुज देखिलें॥ मार्गीं येतां अकस्मात॥ १२॥ विक्रम म्हणे सोमदंता॥ तुवां देखि अध्याय० ४
लें मार्गीं येतां॥ तेथें चाल जाऊं आतां॥ ऐसा करी उपक्रम॥ १३॥ राया म्हणे येक ऐकं॥ सांगेन दंतसेना
चें कौतुक॥ परिसोनि ह्मणे विक्रमार्क॥ आतां येथोनी स्वार व्हावें॥ १४॥ सारिलें संध्यास्नान॥ शीघ्रीं
केलें त्वरित भोजन॥ मग करिते जाहाले प्रयाण॥ राया स्कंदीं वाहोनियां॥ १५॥ पंथक्रमी वनें उपव-
नें॥ पावले दंतसेनाचें स्थान॥ येरें उभेनी केलें नमन॥ सोमदंतासि पैं॥ १६॥ ह्मणे तुह्मी रतिफिरली रा
या॥ सिद्धी जाहाली तुह्मिया कार्या॥ भेटोन स्वामिया॥ सांग आतां हर्षयुक्त॥ १७॥ दंतसेन ह्मणे त्ये
वेळ॥ माझी कल्पना पुरवा सकळ॥ सिद्धी न्यावी सफळ॥ मग जावें नगरासि॥ १८॥ राया म्हणे दंतसे
ना॥ कोणे स्थानीं असे ते अंगना॥ तेथें त्रिवर्ग जावोनी यांजाणा॥ कार्य तुझें साधितों॥ १९॥ तरी चा-
ल आतां तेथें जाऊं॥ कैसा गव असे तो पाहूं॥ नयाचा मनीं आणोनि गर्भ भाउ॥ कार्य साधूं तुमचें॥
२०॥ रोघे निघाले सत्वर॥ पावले विवरद्वार॥ मग काय करिते जाहाले विच्यार॥ तो परिसा श्रोते हो
॥ २१॥ विक्रम म्हणे सोमदंतासी॥ आतां युक्ति करावी कैसी॥ जातां न येया देहासि॥ कार्य साधिलें पा
हिजे॥ २२॥ ह्मणे तुज सांगेन परकायाप्रवेश॥ तूं सोडी आपुलिया देहास॥ तुझे कुडीं मी करीन प्रवे-
श॥ तुवां रांवा होईजे॥ २३॥ येरु ह्मणे सांग सी कारण॥ तें मी करीन सहस्रगुणें॥ न करीन तरी तुझी
आण॥ सत्य जाण स्वामिया॥ २४॥ तयासि विद्या सांगितली॥ त्याणें आपली कुडी टाकिली॥ विक्र-
म निघे ने वेळीं॥ सोडी देह रांवयाचा॥ २५॥ सोमदंत जाहाला से रांवा॥ नकळे दंतसेनासि मावा॥

ह्मणे हा तुजजवळीं असों द्यावा ॥ जंव तुझें कार्य सिद्धी पावे ॥ २६ ॥ रावा देवोनी दंतसेनापासीं ॥
॥५॥ आपण विवरीं प्रवेशे वेगसीं ॥ देखता जाहाला उत्तम मंदिरासी ॥ आणि तें यंत्र मांडिलें असे ॥ २७
देखोनी सांगो जाती परिच्यारिका ॥ आईजी प्रतिदिनी चा नव्हे देखा ॥ येरी ह्मणे भलता येवो कां ॥
माझा पण सत्य करावा ॥ २८ ॥ तयासिं बोलाविलें भितरीं ॥ बैसों घातलें बैसकारी ॥ आपणही उठो-
नी आदर करी ॥ ह्मणे स्वामि बैसावें ॥ २९ ॥ चरणक्षाळण पैं केलें ॥ अभ्यांगादिक तांबूल दीधलें ॥ म
गविक्रमें तियेसि पुसिलें ॥ कवण भाव यंत्राचा ॥ ३० ॥ ते ह्मणे येथें जो स्नान करील ॥ तयासि मी घाली-
न माळ ॥ हा सत्य जाण माझा बोल ॥ कायावाच्यामनें करोनी ॥ ३१ ॥ राव ह्मणे ऐकें सुंदरी ॥ द्वापारीं राया
द्रुपदाचें घरीं ॥ राधायंत्र द्रौपदीस्वयंवरीं ॥ मांडिलें होतें ॥ ३२ ॥ कटधी खालीं लावोनी दृष्टी ॥ बाणसो
डा यावरले मुष्टी ॥ लक्षूनि मीनाची नेत्रघाटी ॥ फिरतां भेदावा ॥ ३३ ॥ तें येक होतें ऐकिलें ॥ परी ऐसें-
नाहीं कोठें घडलें ॥ हें अवघड रचिलें ॥ कलियुगामाझारीं ॥ ३४ ॥ ह्मणे येक सत्य परमेश्वर ॥ कार्य
कर्त्ता ईश्वर ॥ सिंकीं बैसे नृपवर ॥ दर्भ मंत्रोनी टाकी भीतरीं ॥ ३५ ॥ उसळत होतें जें तेल ॥ तें जाहालें
सुशीतळ ॥ तेथें रायें तात्काळ ॥ सिक्यांतुनी उडी टाकिली ॥ ३६ ॥ भीतरीं करोनियां स्नाना ॥ घालो-
नि बैसला पद्मासना ॥ करीं घेवोनी माळ सुमना ॥ घालों आलि पद्मिणी ॥ ३७ ॥ ह्मणे जी निघावें क
टई बाहेरी ॥ प्रतिज्ञा केली तुह्मी पुरी ॥ मी झालें तुमची अंतुरी ॥ दास्यत्व स्वामिचें करावया ॥ ३८ ॥ ॥५॥
राव ह्मणे जाहाली स आला स्वाधीन ॥ तरीं द्यावें भाषदान ॥ जें मी सांगेन कारण ॥ तें अंगिकारावें तु

च॰ वां ॥ ३९ ॥ येरी ह्मणे जी आज्ञा समर्थ ॥ जो तुह्मी सांगाल कार्यार्थ ॥ तो मी शिरीं वंदीन सत्य ॥ करीन अध्याय
हे भाष्य माझी ॥ ४० ॥ मग तो ह्मणे ऐक वचन ॥ द्वादश वर्षे तप करीत दंतसेन ॥ कळलें असेल वर्त- ४
मान ॥ माळ तयासि घालावी ॥ ४१ ॥ तयाकारणें येव्हडा केला सायास ॥ मज असे बहुत राणिवस ॥
ह्मणे द्यावा सौरस ॥ दंतसेनासीं ॥ ४२ ॥ ऐसें ऐकोनी यां बोली ॥ मग क्षणेक स्तब्ध राहीली ॥ मनीं चिन्ता-
रू लागली ॥ येणें गोविलें भाकेसिं ॥ ४३ ॥ तुमचें सत्य मानीं वचन ॥ परी येक राहिला से पण ॥ तो जरी सत्य
होईल संपूर्ण ॥ तरीं आज्ञाप्रमाण जाणावी ॥ ४४ ॥ राजा ह्मणे जें असेल तें सांगावें ॥ तें हि करूं सत्यभा-
वें ॥ येरी ह्मणे जी बरवें ॥ सायंकाळीं सांगेन ॥ ४५ ॥ राव कटई बाहेर आला ॥ तंव जाहाली माध्यान्ह
वेळा ॥ देवदेवार्चन यथाकाळा ॥ मग भोजन सारिलें ॥ ४६ ॥ पद्मिनीनें सारिलें भोजना ॥ तंव दिन गेला
अस्तमाना ॥ मग जावोनि येकांतस्थानां ॥ चित्रशाळेंत बैसली ॥ ४७ ॥ राजा ह्मणे मनीं काय उदित ॥
तें सांगावें त्वरित ॥ येरी ह्मणे परी सादेवोनि चित्त ॥ येरात्रीं माझारी ॥ ४८ ॥ च्यार वेळ बोलवावें हांस
ावें ॥ हें जरी सत्य करावें ॥ मग तुह्मी उपदिशावें ॥ तें मी वंदीन शिरीं ॥ ४९ ॥ जरी हें न करवे तुह्मासीं ॥ तरीं
पतन आवें माझिया वचनासि ॥ राव ह्मणे ती येसी ॥ हें परस्परें घातिलें असे ॥ ५० ॥ विक्रम ह्मणे इणें घा
तलें सें कोडें ॥ पण केला असे अवघड ॥ तो आतां करील सो पड ॥ भूतस्वामी माझा ॥ ५१ ॥ वेताळाचें
करितां स्मरण ॥ तो ही सत्वर पावला जाण ॥ राजा त्यास सांगे कारण ॥ जो नेम केला पद्मिनीचा ॥ ५२
वेताळ ह्मणे राया ऐक ॥ पाहें माझें क्रीडा कौतुक ॥ करूं पद्मिनीचा सत्य संकल्प ॥ विपरीत करीन आतां

॥५३॥ नयांदोघांचा होतसंवाद॥ नोनकळे पद्मिनीसीं भेद॥ पुढें कथाप्रबंध॥ तोसांगरे हरिदासा॥

॥६॥ ॥५४॥ इति श्रीविक्रमचरीत्रकथा॥ हरिदासहोयसांगता॥ तेऐकावीश्रोता॥ पुण्यकथासादर॥

॥१५५॥ विक्रमकथाप्रसंग॥ ४॥ श्रीराम ७॥ श्रीराम ७॥ श्रीराम ७

॥६॥

वि० श्रीगणेशायनमः॥ ऐकावेताळाचीकुसरी॥ चित्रें लिहिलीं होतीं भिंतीवरी॥ शुकसाळुंखी हंसमयू अध्याय०

री॥ नानापरिचीं विहंगमें॥ १॥ दाहाअवतार लिहिलेअसती॥ त्यात्याअवताराचीस्थिति॥ च ५

तुंयुगींचेजे नृपति॥ अठ्यायशीं सहस्त्रऋषिकुळें॥ २॥ येकवीसस्वर्ग आणि पाताळ॥ द्वारकाआ

णिगोकुळ॥ द्वादशलिंगें सकळ॥ आणि सकळतीर्थेंही॥ ३॥ ऐसें तें चरित्र विचित्र॥ रंगनानाप

रिचेपवित्र॥ सुरंगलखलखित विचित्र॥ आणि लगटें सुवर्णाचीं॥ ४॥ ऐसींचित्रें तीं शोभत॥ वे

ताळप्रवेश करीत्यांत॥ पुसावर्ण हरित॥ त्यामध्यें निघाला॥ ५॥ पंखझाडून करी कुरवाळा॥

तेंदेखूनि पद्मिनीबाळा॥ हांसिलीसे वेल्हाळा॥ खदखदोन तेकाळीं॥ ६॥ रावोवोदी येकरेखा॥

प्रथम हास्य जालें देखा॥ राजाह्मणे पक्षिसुरेखा॥ कांहीं कथा सांगावी॥ ७॥ रात्रजात सेधुरंध

र॥ निद्राभूत शरीर॥ तंवपक्षी बोले उत्तर॥ तेंऐकासकौतुक॥ ८॥ राया आह्मी असों जयाघरीं

॥ त्याची आज्ञा पाहिजे अवधारी॥ मग कथा सविस्तरी॥ सांगेन राया॥ ९॥ तो आमचा श्रेष्ठस्वा

मी॥ आसतों तयाच्या आश्रमीं॥ आज्ञाविरहित आह्मी॥ नसांगो कथानक॥ १०॥ विक्रम म्हणे

गा ऐकवचन॥ त्यांहीं तरीं धरिलें असे मौन॥ हंसह्मणे बोलणें निर्वाण॥ व्रतजाण धरिलें असें

॥ ११॥ पक्षीह्मणे आमचा तो विरंग॥ आज्ञाविरहित न करूं कथाप्रसंग॥ तंव सख्या ह्मणती भंग

लग॥ बाईजी आज्ञा देणेजी॥ १२॥ कैसें अपूर्व आइकें॥ बोलबोलत से कौतुकें॥ कोणजाणे कोणे

विवेकें॥ कथासांगेल अपूर्व॥ १३॥ तिणें तोंडा घातलीसे मिठी॥ परी अंतरींचट पटी॥ जीव धरू

निर्यांकंठीं॥ह्मणेराघोकथासांगे॥१४॥रावोरेखावोदीदुसरी॥हांसणेंबोलणेंबरोबरी॥कथा
॥१॥ परिसावीसविस्तरी॥येकचित्तदेवोनियां॥१५॥पक्षिह्मणेजीसावधान॥ऐकायेकाग्रकरू
नमन॥जेंजालेंभद्रावतीकथन॥रायाभद्रसेननावपरियेसी॥१६॥नगरअतिविस्तारे॥
विस्तीर्णमाडयागोपुरें॥इत्यादिकव्यवहारें॥तेथेंसुखेंनांदती॥१७॥राजापरमहरिभक्त॥
गाईब्राह्मणाचेंपालनकरित॥सुखीनगरलोकसमस्त॥दानधर्मींक्रियाशुद्ध॥१८॥सक
ळहीअसतीसंपदा॥परीनुलंघितीवेदमर्यादा॥साधुजनाचीनकरितीनिंदा॥कोणेयेके
काळीं॥१९॥राज्यकरीअतिनिगुति॥परिजिवींअसेयेकखंती॥पोटींनाहींसंतती॥पुत्र-
फळाचि॥२०॥तयाकारणेंकेलेसायास॥धर्मकेलाबहुवस॥धनीपाहिजेराज्यास॥आ
पुलेंवृद्धत्वह्मणोनियां॥२१॥ऐसेंतयासीराज्यकरितां॥मनींपाहेपुत्राचीअवस्था॥पुढें-
केसीवर्तलीकथा॥तेपरिसावीराया॥२२॥ऐकाकोणेयेकेसुदिनीं॥राजाबैसलाहोता-
सिंव्हासनीं॥तंवद्विजआलाद्वारकेहूनि॥नावतयाचेंसुदेव॥२३॥तोचतु–र्वेदीसंपूर्ण
॥सर्वशास्त्रींअसेनिपुण॥देहींदिसेदीप्यमान॥सुखचंद्रमंडित॥२४॥तोदेखोनियांद्वि-
जवर॥रायेंसाष्टांगेंकेलानमस्कार॥ह्मणेश्रमजालेजीथोर॥याबैसाजीस्वामियां॥२५
सिंव्हासनींबैसवोनिमंगळस्नान॥गंधपुष्पअक्षतासुमन॥तांबूलदेऊनियांलोटांगण ॥१॥
॥घालीराजास्त्रीसमवेत॥२६॥बैसवोनिसिंव्हासनीं॥छत्रेंच्यामरेंनृत्यगायनीं॥ऐसे

पावलेराउळांगणीं॥वाजंतरींगगनगर्जे॥२७॥आज्ञादिधलीलोकांसमस्तां॥तंवतेआलीराजकां-
ता॥चरणींठेवोनियांमाथा॥करजोडूनिउभीराहे॥२८॥द्विजह्मणेपुत्रवतीभवेतूं॥पुढतीघालीदं-
डवतु॥ह्मणेवचनयथार्थु॥केलेंपाहिजेस्वामियां॥२९॥पुनरपिह्मणेतथास्तु॥तुझापुरेलमनोर-
थु॥पावसीलनिभ्रांतु॥उत्तमपुत्राकारणें॥३०॥तंवजालीभोजनवेळा॥आरोगणेंजालींसक-
ळां॥तांबूलदेवूनिपरिमळा॥अष्टसुगंधेंलाविलीं॥३१॥द्विजह्मणेगाभूपाळा॥जेणेंपावसीपुत्र
फळा॥आणिचिंतिलियाकामनासकळा॥तुझियामनीच्यापुरतील॥३२॥राजाह्मणेजीऋषीश्व
रा॥कृपाळुवागुणसागरा॥मजजीकांआज्ञाकरा॥तीमीमस्तकींवंदीन॥३३॥सुमुहूर्तपाहून-
क्षत्रदिनीं॥मंडपउभारिलाराजांगणीं॥मुळेंपाठविलीपायालागुनी॥देशोदेशीचिया॥३४॥ठा
ईठाईगुढियातोरणें॥पताकाझळकतीनिशाणें॥कुंकुमकस्तुरीउधळणें॥सडेरंगमाळाराजबी
दिसीं॥३५॥स्थळींस्थळींनटवेनाचती॥नृत्यांगनानृत्यकरिती॥पुराणश्रवणव्युत्पत्ती॥हरि-
दासकरितीहरिकथा॥३६॥बहुतब्राह्मणवृंदें॥जेकांवेदमूर्तीप्रसिद्धें॥जैशीउगवलीचंद्रबिंबें
॥शतसहस्राचिहो॥३७॥नानादेवनेंमंत्रप्रवितिं॥येकनवग्रहांचाजपकरिती॥येकअग्निस्था-
पनाकरिती॥आच्यार्यआपणसुदेव॥३८॥राजेआलेसकळ॥देशोदेशीचेभूपाळ॥तेणेंदाटले
तुंबळ॥मंडपठाईठाईं॥३९॥विधियुक्तरचिलेंहोमकुंडासि॥होमद्रव्याच्याकेल्याराशी॥घृतप-
येंमधुदधिशर्करासी॥गणितनाहीं पैं॥४०॥समिधाआणित्यासमस्तीं॥जेजयासीअति-

प्रीति॥त्यात्याठेविल्याअसती॥ कुंडाभोंवत्यासमीप॥४१॥ ऐसेंनवरात्रक्रमिलें॥ दाहाव्यादिवसीं
॥२॥ हुताशनाआव्हानिलें॥ अवदानें देतेजाले॥ सुरवरांसी॥४२॥ अवदानें देती मंत्रोक्त॥ ब्राह्मणस्वा-
हास्वधागर्जत॥ अग्नीअसेधडाडित॥ज्वाळाआकाशीं लागती॥४३॥ समस्तांसीजालीतृप्ती॥ मग-
आरंभिली पूर्णाहुती॥ तेमहामंत्रें अर्पिती॥ पावकासी देखा॥४४॥ अग्नीसंतुष्टजाला॥ प्रसादपुरो
डाशअसेउरला॥ ऋत्विजह्मणे तोवहिला॥ स्वीकारावासमस्तीं॥४५॥ ऐकायागाचीस्थीति॥ भो
जनकरावें स्त्रीपुरुषउभयतीं॥ रायापुत्रफळाचीप्राप्ती॥ होईलसत्यजाण॥४६॥ ऐसेंसांगोनित
यासी॥ शांतकेलें होमासी॥ केल्याहोत्याद्रव्यराशी॥ त्याब्राह्मणांसिदिधल्या॥४७॥ वांटिलीं अळं
कारभूषणें॥ येकादीधलीअश्वदानें॥ येकासमर्पिलीं गोदानें॥ गजवाहानें येकासी॥४८॥ येकासि
महिषीसवत्स॥ भूमिदानकितीकास॥ अग्निहोत्रें बहुतब्राह्मणांस॥ देताहोयआनंदें॥४९॥ येका-
निवेदिलीं अष्टादशधान्यें॥ येकाघृतें तैल लवणें॥ येकाद्राक्षखर्जुरीरंभाफळेंजाण॥ दीधलाप्रसा
द बहुतजनां॥५०॥ निंबें नारिंगें नारळें॥ येकादिधलीं कूष्मांडफळें॥ ऐसें जेंजें होतें बोलिलें॥ तितुकें
करीदानातें॥५१॥ इकडे होय दानावळी॥ तंवपाकसिध्दिसर्वजाली॥ मगकरोनियां आंघोळी॥ भो
जनासीबैसले॥५२॥ पाकाचासांगोजरीविस्तार॥ वृथाकरावाग्रंथप्रसर॥ पंच्यभक्ष्यवळवटें क्षीर॥
तिनशेंसाठपत्रशाखा॥५३॥ वोदनें शुद्धजिरेसाळी॥ तोपाक अतिपरिमळीं॥ कथिकातक्राचीनि- ॥२॥
र्मळी॥ आणीफलवणशाखाउत्तम॥५४॥ रायतींवाढिलींपरवडी॥ पापडसांडगेकुरवडी॥ घृतेंवाढि-

१० प॰ लीं लोणकडीं॥ मगसोडितीब्रह्मार्पण॥५५॥ जेंजयारुचिहोतें॥ तें आणोनसत्वरवाढिती॥ दधिभा अध्याय॰
नजेवितीप्रीती॥ मगउत्तरापोशनें घेतलीं॥५६॥ मगसर्वहीआंचवले॥ पंचपुरुषाचें स्मरणकेलें॥ बै ५
सकारउत्तमघातले॥ जेराजबैसकेचेमनोहर॥५७॥ तेथें जालेबैसकार॥ सकळराजे आणि द्विजवर॥
तांबूलदेतीहाडपीधर॥ लावितीनानापरिमळद्रव्यें॥५८॥ हरिदासकरितीगायन॥ नृत्यांगनानाच-
तीगहन॥ सुखीकेलेयाचकजन॥ दानमानदेऊनियां॥५९॥ ब्राह्मणासदिधलीदक्षणा॥ करजोडून
करितीविज्ञापना॥ देतीमंत्रअक्षतासंपूर्ण॥ पुत्रवान्होईह्मणऊनि॥६०॥ मंत्रअक्षताघेवूनि॥ रा-
जाप्रवेशलानिजभुवनीं॥ स्त्रीसमवेतदोघेजणीं॥ कनकपरियळीं भोजनकेलें॥६१॥ इतुकीयाअ-
वसरीं॥ रात्रक्रमिलीदोनप्रहरी॥ राजाउभयतांनिद्राकरी॥ तोचिगर्भराहिला॥६२॥ प्रभातेसूर्योदय
जाला॥ सकळांबैसकारदीधला॥ समस्तागौरविताजाला॥ वस्त्रअळंकारभूषणीं॥६३॥ राजेआपघे
आज्ञामागत॥ भद्रसेननिघालाबोळवित॥ परस्परें आग्रहकरित॥ मगआलानगरासी॥६४
ब्रह्मवृंदादिधलीपाठवणी॥ करजोडूनकरीविनवणी॥ कष्टलेतीमजलागोनि॥ येथवरीकृपाके-
ली॥६५॥ सुदेवह्मणेराया॥ आज्ञादेईजाऊं आपुलियागायां॥ येरुह्मणेजीस्वामिया॥ मजसना
थकेलेंजी॥६६॥ जैसें कृष्णें पांडवांसी॥ रक्षिलेनानासायासीं॥ कींरघुनाथें बिभीषणासी॥
चिरंजीवलंकेनृपकेला॥६७॥ तैसातूंजीगुणनिधी॥ मजलागीं भेटलासिक्षीराब्धि॥ प्राप्तके-
लीपैसिध्दी॥ पुत्रफळाची॥६८॥ तूंसाक्षांतईश्वर॥ तुझाकवणानकळेपार॥ जैसायाहानहोता-

पूर॥ तूंजाणभेटलासी॥६९॥ कल्पतरुदेकल्पिलें फळ॥ चिंतामणी देचिंतिलेंसकळ॥ तैसातुवांचा-
॥ ३ ॥ टविलावेल॥ माझियावंशाचा॥७०॥ ऐसीस्तुतिकरूनि॥ मगदेताजालालुगडीं लेणी॥ नानावस्तु-
आभरणीं॥ गौरविलाऋषिराव॥७१॥ दिधलें तुरंगमशत॥ राजानि घालाबोळवित॥ ऋषिह्म-
णेराहेयथार्थ॥ बहुतदूरीआलासी॥७२॥ अतिप्रीति आदर॥ घाली साष्टांगनमस्कार॥ पुढें गे-
लामुनीश्वर॥ राजामुरडलानगरासी॥७३॥ गर्भराहिलाराणीसी॥ अष्टमासभरलेतियेसी॥
अष्टांगुळेंमास्त्यायसी॥ नवमाससंपूर्णजाले॥७४॥ वैशाखशुद्धत्रयोदशी॥ प्रसूतवेळा आली-
राणीसी॥ प्रभातसमयदिनकरासी॥ महोदयहोतातेवेळां॥७५॥ ह्मणतीजी पुत्रआला॥ रा-
येंमहोछायकेला॥ निशाणीं घावपिटिला॥ दानें दिधलीं ब्राह्मणांसी॥७६॥ ऐसेंबारादिवसभरले
॥ तेरावेदिवसीं बारसें केलें॥ पाळणा घालोनिनावठेविलें॥ शूरसेनह्मणोनी॥७७॥ दिवसंदिव-
सवाढोंलागला॥ पांचावर्षांचाजाला॥ रायेंपढावयाघातला॥ पंडितशाळेसी॥७८॥ धुळाक्षरें
विद्यासंपूर्णजाली॥ मगशास्त्रविद्याशिकविली॥ ऐसीप्रवीणतासर्वजाली॥ तयाशूरसेनासी॥७९॥
षोडशवर्षेंजालियावरि॥ आतांविचाराचीनोवरी॥ मगबोलाऊनियांमंत्री॥ सांगताजालाराजेंद्र॥८०॥
कोणायेकारायाचीकन्या॥ उपमादीजेमदनभार्या॥ आतांपुढेंवर्णावया॥ कायकारण असे॥८१॥ प्रधानें
शब्दनिश्चयकेला॥ रायासीसमाचारजाणविला॥ लग्नाचानिश्चयकेला॥ वैशाखशुध्दद्वादशीसी॥८२ ॥ ३ ॥
केलीसमग्रसामग्री॥ वराडीमिळालेउभयवर्गीं॥ दोघांसीघटितसिध्दि॥ येकचिजाणपैं॥८३॥ च्या-

 रीदिवसक्रमलियावरी॥ वऱ्हाडआलें भद्रपुरीं॥ लक्ष्मीपूजनसत्वरी॥ आनंदेसिपैंकेलें॥८४॥
ऐसेंसुखेंराज्यकरितां॥ पुढेंकैसीवर्तली कथा॥ निश्चयकरोनिचित्ता॥ परिसाजीश्रोता॥८५॥ को
णेयेकेदिवसीं॥ रावनिघालास्वारीसी॥ ह्मणे धनुर्विद्याजालीपुत्रासी॥ परिपरीक्षानाहींपाहि-
ली॥८६॥ तयाकेलावेगळाभार॥ सवेंदिधलाअमितपरिवार॥ पुढें शूरसेनकुमर॥ आपणपाठि-
सींजातसे॥८७॥ स्वारफारदेतीवाजी॥ वीरश्रियें करितीनवाजि॥ बोथाटीयादाकितीसहजी॥
होडघेतीपरस्परें॥८८॥ ऐसाखेळखेळत॥ राजाकौतुकअसेपाहात॥ तंवसूकरनिघालाअकस्मा
त॥ जाळीमधूनियां॥८९॥ त्याचापाठलागकेला॥ वीरयेकयेकदूरराहिला॥ राजकुमरयेकला॥
पाठनसोडीतयाची॥९०॥ रायासिसांगतीदूत॥ शूरसेनाचापराक्रमअद्भुत॥ भद्रसेनजिवींहर्ष
मानित॥ पुत्रशूरद्दत्तिह्मणोनियां॥९१॥ राजपुत्रनसोडीसूकराचीपाठी॥ लंघीतजातसेदरेदरकुटी॥
बहूतजालाहिंपुटी॥ तृषाथोरलागली॥९२॥ यारूहीतेव्हांभागला॥ तृषाक्रांतबहुतजाला॥ शूक
रनिघोनियांगेला॥ दरकुटीं आडकरुनियां॥९३॥ वृक्षदाटलेघनदाट॥ वारूसिनफुटेवाट॥ ह्मणो-
निजालाहिंपुट॥ पाहेउदकालागोनियां॥९४॥ उष्णेंबहुतजाजावला॥ तेणेंदिशाभुलजाला॥ वनो
वनींहिंडोंलागला॥ तंवदेखिलेंयेकसरोवर॥९५॥ उत्तमसरोवरअलोलिक॥ वारूसिपाजिलेंउद
क॥ वृक्षींबांधूनिनावेक॥ आपणआलाउदकासी॥९६॥ उदकजंवघेनअंजुळीं॥ तंवआसराखेळ
तहोत्याजळीं॥ त्याहीं धरुनिकरकमळीं॥ भीतरांबोदोनियांनेला॥९७॥ मागेराजा आणीलोक॥ नि

घालेडोंगरधांडोळित॥मागेंपुढें धांवत॥राज भारपेंजाणा॥९८॥ ऐसेंवहुतहिंडले॥तंवसरोवरपा
वले॥पारुतेंदेखिलेंबांधिलें॥ह्मणेयेथेंअसेशूरसेन॥९९॥जवळींयेऊनपाहाती॥लोकदिसेंगेला
ह्मणति॥उदकींनिघालाह्मणोनिपाहाती॥धांडोळिती च्यारीदिशा॥१००॥चिखलींउमटलेदेखती
चरण॥ह्मणतीजळचरींनेलाजाण॥येकह्मणती पावला मरण॥ऐसी करिती विवंचना॥१॥लक्षूनि
पाहाती तेथें॥ह्मणतीजळचरीं नेलें पुत्रातें॥ह्मणऊनि याकिलें देहातें॥भूमीं लोळत गडबडां॥२॥
ह्मणेकायजालें कराकरा॥दुःखें पिटिलें ललाटा॥पुत्राजाली हे वाट॥नगराजाऊनि काय करूं॥३॥
ह्मणऊनि काढिली सुरी॥घालों पाहे आपले उदरीं॥प्रधानें धांवोनि धरिला करीं॥स्थीरस्थिर गा रा-
या॥४॥नचुके होणार गत॥सकळासि आहे मृत्य॥भोगभोगावा सत्य॥तो न चुके ब्रह्मादिकां॥५॥
पाहे अवताराची कोण गती॥कृष्णदेवाची कोण स्थिती॥काय जालें लंकानृपती॥पुत्रकळत्रासहित
॥६॥राजाप्रधानासी बोले॥म्या देवाचें काय केलें॥हें कां मजवरी रवान घातलें॥बाळक नेलें कोण्या पा
पास्तव॥७॥म्या कोणाचा केला द्रव्यविकल्प॥किंवा केला वृत्तिलोप॥कीं दीधला संताप॥पूर्वीं मु-
नीश्वरांसी॥८॥कीं कुरंगपाडसें वधिलीं॥कीं मार्गस्थें होतीं खंडिलीं॥कीं मातापिता होती दुरावि-
ली॥राज्यमदें करूनियां॥९॥ऐसी व्यथा थोर करी॥प्रधान संबोखी नानापरी॥मग धरूनियां करीं
॥उठविते जाले रायासी॥१०॥वारुवरी बैसविला॥ह्मणे नगरासी आतां चला॥येथें अति कोल्हाळ
जाला॥निवारिता कोण्हीच नाहीं॥११॥ऐसे पावले भद्रावती॥राणीसी सांगती पुत्राची गती॥आ

णी शूरसेनें कांतेप्रती॥जाणवीला वृत्तांत॥१२॥त्याचें दुःख अनुवदता॥धरणीं उकलों पाहे तत्वता॥च
णवा लागतां पर्वता॥जैसें दुःख श्वापदासीं॥१३॥पाषाण घेवूनि उदर पिटी॥मोकळी सोडिली वीरगु
टी॥तोडिती जरा जुटी॥अति दुःखें करोनियां॥१४॥असो आतां दुःख कीतीं वर्णावें॥पुढें जालें तें वर-
वें॥परंतु भोगिलें जें ज्याच्या जिवें॥तें सांगीतलें पाहिजे॥१५॥बोलाऊनि वृद्ध दासी॥रक्षण ठेविली शूरसे
नकांतेसि॥दामोदरी सप्तखणेसि॥नेऊनि ठेविली असे॥१६॥आज्ञेविरहित नाहीं जाणें॥अन्न उद
क नेमस्त देणें॥येक भुक्त करवणें॥ऐसी आज्ञा रायाची॥१७॥तंव कोणे येके दिनांतरीं॥ऋतुस्नान-
जाली ते सुंदरी॥चौथे दिवसीं उपरिवरी॥केश वाळवीत असे॥१८॥तंव उपरितळवटीं येक॥ब्राह्म
ण नावें धेनुपाठक॥तयासि पुत्र असे येक॥तो जात परद्वारासी॥१९॥तयासी ह्मणे धेनु जोइसी॥पु
त्रा आजि न को जाऊं परद्वारासी॥उत्तम वेळा माध्यान्हेसी॥सुमुहूर्त असे बरवा॥२०॥पुत्रा माझें
वचन अवधारी॥आपुले कांतेसी भोग करी॥पुत्र होईल निर्धारी॥सुलक्षणवंत पैं॥२१॥तया
सि होईल राज्यप्राप्त॥ऐसें असे ज्योतिषमत॥तो नाइके चि दुर्वृत्त॥परद्वारासि पैं गेला॥२२॥तो शब्द ऐ
के शूरसेनकांता॥ह्मणे माझा भ्रतार आजि असता॥तरी मजलागी पुत्र होता॥आणि राज्यप्राप्ती त्या
सि होती पैं॥२३॥ऐसें दुःखती सजालें॥ह्मणे माझ्या पतीस ज्याहीं नेलें॥त्यांसी मी श्रापीन वहिले
॥ह्मणोनि घेतलें उदक करीं॥२४॥पुढें काय वर्तला वृत्तांत॥आसरांसि जालें ज्ञानें श्रुत॥ह्मणती प-
तिव्रता सत्य॥श्राप आह्मासि लागेल हा॥२५॥ऐश्या त्या जळनिधी॥तिच्या मंदिरा आल्या नवनिधी

॥१॥ ॥कांयोविनाअपराधिं॥श्रापह्मणसिपैं आह्मा॥२६॥तेह्मणेतुह्मीनेला माझापती॥आजिमुहूर्तवे
ळावरची होती॥सुरतसुखभोगांअंती॥पुत्रफळासीपावतेंमी॥२७॥हाजीवींधरुनियांसंकल्प॥
मींतंवदेत होतें श्राप॥तुह्मी केला त्याचा विकल्प॥ह्मणोनियांजाणपैं॥२८॥येरिह्मणती ऐकयेकवृ
त्तांत॥आह्मी आणून देऊं तुझा कांत॥तुझापूर्णजालियामनोरथ॥मागुताजरीं देसी आह्मा॥२९
ऐसी भाष आह्मा द्यावी॥जरीं येवढा दृढभाव असेजिवीं॥तरीं आणून देऊं स्वभावी॥तुझी कामना
पुरऊं॥३०॥येरीह्मणे घ्या माझी भाक॥पूर्वक्रमलियामाध्यान्हिक॥हेंसत्यवचन माझें ऐक॥या-
सिअन्यथा न करीमी॥३१॥त्यांहीं आणिलें शूरसेनासी॥भेटीजाली स्त्रीपुरुषाशीं॥मर्यादाना-
हींत्या सुखासि॥दोघांजालाउपभोग॥३२॥तयासिजालासमरस॥रुतूजालीयासावकास॥सु-
मुहूर्तवेळीं निःशेष॥दोघांयेकांतजालापैं॥३३॥रात्रतीनप्रहरजालियावरी॥कायकरित्याजाल्या
जळचरी॥आतां आह्मीजाऊं यो सुंदरी॥शूरसेनासी देई का॥३४॥शूरसेनह्मणे कांतेप्रती॥कदा-
चितराजा सत्यमिथ्या मानिति॥त्यासी दावावया प्रचीती॥मुद्रिका तुज जवळीं असोंदीजे॥३५॥
मुद्रिका दिधली वल्लभेसी॥खूणसांगती तयेसी॥आसरा नेती शूरसेनासी॥मो होनियांतिये लागी
॥३६॥तीस तोचि गर्भराहिला॥दिनमणीउदयातें पावला॥पुढें काय वृत्तांत जाला॥तो सांगेन ऐका॥
॥३७॥ऐसाक्रमला येकमास॥गर्भछाया आली सुनेस॥दासी पुसतसे तयेस॥ तेह्मणे तुज काय चाडया- ॥५॥
चि॥३८॥दासी येक गेली धांवत॥राणीस जाणविली मात॥तंव ते आली त्वरित॥पाहावया सुने लागी॥

च॰ ॥३९॥ह्मणे कांयोबुध्धी कुडी केली॥कुळासि कळंक काजळी लाविली॥ह्मणऊन पिरितीजाली॥लल्लाटते अध्याय
समंई॥४०॥ह्मणे अहा कटा कटा॥पुत्र गेला येकवाटा॥परी अपकीर्तीचा थेंबटा॥जन्मवरी लाविला॥४१॥तेह्म ५
णे आईजी मी पतिव्रता॥वायां तुह्मी भ्रम मानिता॥सांगेन जाली अवघी अवस्था॥मुद्रिका मज खूण दि
धलीसे॥४२॥मुद्रिका दाविली सासूसी॥ह्मणे आतां कासया दाखविसी॥तरीं तेच काळीं तयासी॥मजदृ
ष्टी कां केली नाहीं॥४३॥कांहीं सत्य कांहीं असत्य॥हें जिवीं असे विच्यारित॥ह्मणे हे मध्यें ठेऊं न येगुप्त॥श्रु
तकरावें रायासी॥४४॥रायें सारिलें राज्यकृत्यासी॥सभा विसर्जून येघरासी॥वस्त्रें देऊन सेवकापासि
॥आपण गृहीं प्रवेशला॥४५॥राणी होउनि भयाभीत॥रायासि सांगे वृत्तांत॥ ह्मणे हें जालें विपरीत॥
परिच्यारिकें सांगीतलें॥४६॥मग मी उपरि जाउन॥पाहिलें साक्षेपें तिचें चिन्ह॥तंव येकमासप्रमाण॥
गर्भ तिचा वाढलासे॥४७॥ऐसा शब्द ऐकिला॥अंतरीं थोर रावखोंचला॥ह्मणे कुळास बोल लाविला॥डा
गलागला काळिमेचा॥४८॥होतों येकगुणें दुःखकरित॥तंव आणीक शतगुणें जालें प्राप्त॥कैसें कर्म ब-
ळवंत॥पातकें पावताहे॥४९॥बोलाऊन सुनेसी॥ह्मणे काय लांछन लाविलें आह्मासी॥तुझा जन्म तरीं सूर्य-
वंशीं॥परी कुळासी डाग लाविला॥५०॥ते ह्मणे राया मिथ्या दोष लाविसी॥जैं शीमी पावलें जन्मासी॥तैं प-
त्रिका वर्तवी ज्योतिषीं॥जेही पतिव्रता होईल॥५१॥परी येक सांगीतलें होतें गुढार॥जे षोडशवरुषीं घडेल दु
स्तर॥लटका आळव्यभिचार॥पडेल माथा जाणपां॥५२॥सेवटीं पावेल जय॥ऐसा बोलिला द्विजराय॥तुह्मी
न धरावा संशय॥उद्धार करील बेताळिसाचा॥५३॥तुह्मांसि माझें सत्य न वाटे वचन॥तरीं पाहावी मुद्रिके-

नीरखूण॥राजा ह्मणे ऐस्या मुद्रिका जाण॥ घरोघरीं पैं असती॥५४॥ ऐक चोजे अकर्म करी॥ तेसावरी बहुता
प्रकारीं॥तया वचनाची वोल्हन ये थोरी॥ तूं काय सांगसी आह्मातें॥ ५५॥ जे दिवसीं गेला शूरसेन॥ ते काळीं
करावें तुझें हनन॥ आतां जरी घात करणें॥ तरी गर्भ असे पोटीं॥५६॥ गर्भस्त्रियेचा वध करूं नये॥ असा वे-
दार्थ असे निर्णय॥ आतां येक असे उपाय॥ आह्मा न दाखवी मुखकमळ॥५७॥ मग बोलाऊन प्रधाना॥ त्या-
सि सांगे अवघी विंचना॥ ह्मणे ईस नेऊनियां वना॥ दूरदेशीं सांडावें॥५८॥ येरी ह्मणे माझ्या भोगासि॥
तुह्मा बुधि स्फुरली ऐसी॥ मी तरी शुद्ध मानसीं॥ कळंक न से मज कांहीं॥५९॥ प्रधान ह्मणे सूनेसी॥ चाल जाऊं
तुझे माहेरासी॥ वेगीं आणीले अश्विनीसी॥ घेऊनि तिये सी चालिला॥६०॥ तिणें दोघांस केला नमस्का
र॥ ह्मणे जरीं बरवा असे माझा संस्कार॥ तरीं पावेल हरिहर॥ माझें बरवें होइल॥६१॥ ऐसे ह्मणोनि निघा-
ली॥ वनें उपवनें क्रमिली॥ प्रधानासि ह्मणे तृषा लागली॥ जीवन मेळवी मज लागी॥६२॥ ह्मणे येथें उतरे ना
वेक॥ उष्ण जालें माध्यान्हिक॥ प्राशन करावें उदक॥ अश्विनी वरून उतरली॥६३॥ तिणें उदक प्राशन-
केलें॥ श्रमें शरीर धरेवरी टाकिलें॥ तंव तीस निद्रेनें असे व्यापिलें॥ चेतना नाहीं शरीरीं॥६४॥ प्रधानें तेचि
प्रसंगें॥ अश्वारूढ जाला वेगें॥ सत्वर गिरिलंघूनियां अंगें॥ गेला असे तया आड॥६५॥ तो गेला पव
नगत॥ नगरीं पावला त्वरित॥ भद्रसेना जाणवीत मात॥ आज्ञाप्रमाणें नेऊनि सोडिली॥६६॥ इकडे
स्नुषा निजली होती॥ ते जाली से जागृती॥ प्रधानातें पाहे सभोंवती॥ ह्मणे मज सांडोनि गेला से॥६७॥
ह्मणे कर्म बळवंत॥ केंवि चुके ब्रह्म लिखित॥ ऐसीच बुद्धी आठवत॥ भोगानुसार पैं॥६८॥ जरीं अस-

ते जागृती॥ तरी कैसें सांडिता मज प्रती॥ बहुत जीवीं करी खंती॥ ते ऐकिली न वजाय॥६९॥ ह्मणे गा नरह
री नारायणा॥ धावें पावें गा गरुडवाहना॥ मी शरण जाऊं कवणा॥ या आकांत समयासी॥७०॥ केशा-
वा मुकुंदा मुरारी॥ मछ कूर्मा फरशधारी॥ शिळा उद्धरली राम अवतारीं॥ तैसा मज पाव देवा॥७१॥ गा-
जेंद्र मगरें धरिला॥ तो स्तुतिस्तवनें तुज स्मरला॥ तयाचा कुडावा केला॥ दोघां उध्दरिलें स्वामिया॥७२
तैसें मज ये काळीं॥ पाव पाव गा वनमाळी॥ जैसा यमळार्जुन गोकुळीं॥ मुक्त केला देवराया॥७३॥ तूं भ-
क्तजना वज्रपंजर॥ अनाथासी कृपासागर॥ माझा ह्मणी न करी अव्हेर॥ देवराया॥७४॥ ऐसी चिं-
ता करी हृदयांत॥ पाउला पाउलीं असे चालत॥ पाई खडे रुतत॥ उष्णें त्रासित सर्वांग॥७५॥ तें दुः
ख अनुवादतां॥ हृदय फुटों पाहे बोलतां॥ येवदी घडली व्यवस्था॥ ते वैरियान घडावी॥७६॥ लंघी-
तां तो गिरिवर॥ तंव देखिलें येक सरोवर॥ ह्मणे या मार्गें पैलपार॥ पाववी आतां श्रीहरी॥७७॥ ऐ
सी चालते अवसरीं॥ तंव पुढें देखिली येक नगरी॥ तये नाव शिवपुरी॥ तेथें राजा श्रीमंत जाणा॥
॥७८॥ नगर देखूनि आनंदली॥ हळुहळु जवळी आली॥ जैसी मृगी मृगांजवळी॥ नगरा समीप येते-
त पैं॥७९॥ आली वापी तटाकाकांठीं॥ उदकार्थ बैसे निकटीं॥ फोड देखिले चरणसंपुटीं॥ मग स्मरे-
राम कृष्णा गोविंदा॥८०॥ पाणी वाहती नगरनारी॥ त्या देखती नयसुंदरी॥ तूं राजांगना दिससी ब-
री॥ परि हा कर्मभोग कोण ह्मणावा॥८१॥ येरी ह्मणे भोगनो समर्थ॥ केंवी चुके पूर्वदत्त॥ मी परदेशी
अनाथ॥ रंक देवाचे ह्मणवितसे॥८२॥ नगर नृसांगना नायका॥ तिच्या दासी भरों आल्या उदका॥

॥ त्यांहीं देखिली ते कमळ कळिका ॥ जवळीं बैसूनि पुसती तियेतें ॥ ८३॥ ह्मणती बाई कोठून आलिसी
॥७॥ ॥ दुसरें कोण्ही आहे संगतीसी ॥ किंवा येकलीच आहेसी ॥ कैसें भरसी उदरासी ॥ ८४॥ ते ह्मणे
दुसरा येक परमेश्वर ॥ जेणें निर्मिला हा संसार ॥ तोचि देतसे आहार ॥ जो लागेल पोटासी ८५
॥ दासी उदक भरूनि सत्वर ॥ आपुले स्वामिनीसी सांगती सविस्तर ॥ ह्मणती बापीतिरीं बैस-
लीसुंदर ॥ अतिलावण्य स्वरूप जीचें ॥ ८६॥ जरीं तिचे होय समाधान ॥ तरीं सकळ पात्रांचें मो
हन ॥ ऐसें रूपलावण्य ॥ देखिलें नाहीं आणिक ॥ ८७॥ इतुकें परिसोनि उत्तर ॥ पात्रा धांविन-
ली वेगवत्र ॥ जवळीं बैसूनि पुसे विच्यार ॥ येरी ह्मणे उदर देव चालवितसे ॥ ८८॥ पात्रा ह्मणे
चाल आमच्या गृहासी ॥ अन्न वस्त्र नाना भोग भोगिसी ॥ येरी ह्मणे काय उद्योग करविसी ॥ तो-
सांगावा मज प्रती ॥ ८९॥ उद्योग तरीं कळावंत ॥ राजसभे करूं नृत्य ॥ येत्या दाजरीं देई द्रव्यार्थ
॥ तरीं भोगी आह्मासी ॥ ९०॥ येरी ह्मणे भोगाचें नाहीं कारण ॥ दळाकांडा करीन जाण ॥ जें ध-
यांवांटे कीं जाईन ॥ तें धवां आज्ञा दीजे ॥ ९१॥ ऐसें जरीं अभय देसी ॥ तरीं राहेन तुझ्या आश्रमा
सी ॥ माझ्या येकल्या जीवासी ॥ कोरडे धान्य देत जावें ॥ ९२॥ ऐसी जरी भाष देसी ॥ निकट क-
रून मानसीं ॥ तरीं क्रमीन काळासी ॥ जंववरीं असे ऋणानुबंध ॥ ९३॥ पात्रेनें विच्यारिलें मान-
सीं ॥ बुध्धिप्रकारें नेऊं घरासी ॥ देखूनि आपुल्या स्वार्थासी ॥ आपण चिकार्यवाद करील ॥ ९४ ॥७॥
॥ ह्मणूनि दीधलें भाकेसीं ॥ आणि तिणें विच्यारिलें मानसीं ॥ तीन मास भरले गर्भासी ॥ पुढें उर

वि० च० लेसामास ॥ ९५॥ ते क्रमावे भलतं रीतीं ॥ जंववरी दोन्ही जीवासी निवाडे होती ॥ मग भलती करा अध्याय
वी युक्ती ॥ जे बुध्धि देईल नारायण ॥ ९६॥ पावली पात्रेचें घर ॥ वेगळें घेतलें बिढार ॥ झोपडी हो- ५
ती जर्जर ॥ मंदिरासमीप तेथें राहिली ॥ ९७॥ ऐसी तेथें असतां ॥ पुढें कैसी वर्तली कथा ॥ ते ऐका
वी श्रोतां ॥ हरिदास सांगतसे ॥ ९८॥ इतिश्री विक्रमचरित्र कथा ॥ हरिदास होय सांगता ॥ ते ऐ-
कावी श्रोतां ॥ चित्त देऊनियां ॥ ९९॥ इतिश्री विक्रमचरित्रे ॥ ॥ पंचमोध्यायः ॥ ५ ॥ ७ ॥ ७

श्रीगणेशायनमः॥पात्रेच्या घरीं राहिल्यावरी॥ दळाकांडा प्रत्यहीं करी॥ कोरडी घेन असे अडसेरी॥ वेगळा करी स्वयंपाक॥१॥आपलें अन्न उदक वेगळें॥ नलिंपे कोण्हाच्या विटाळें॥ जें ज्यास मई जेसें मिळे॥ तेंच भक्षण करितसे॥२॥ऐसे क्रमले आठ मास॥ नववा जात असे येक दिवस॥ चिंता पडली पात्रेस॥ ते अपूर्व परियेसा॥३॥बोलावोनि सुइणीसी॥ सांगती जाली तियेपासीं॥ स्वणें गरोदर असे आमच्या गृहासीं॥ तें कार्य सांगेन तुज॥४॥ दोहों दिवसां प्रसूत होईल॥ जरीं पुत्र उपजेल॥ ने वोनियां शीघ्रकाळ॥ राणीप्रति देइजे॥५॥ नेथील कंन्या येथें आणी॥ तुज देईन सुवर्णनाणीं॥ येरी ह्मणें न करी विनवणी॥ अवश्य मी करीन॥६॥ कांहीं करीं द्रव्य दीधलें॥ ह्मणे राणिसी विचारीन वहिलें॥ दिवसाचें तिच्या प्रमाण केलें॥ मनीं धरिलें गुजपैं॥७॥ तये नगरीचा भूपती॥ नयासि नाहीं पुत्रसंतती॥ कंन्या सातजणी असती॥ गरोदर असे आठव्यानें॥८॥ राजा ह्मणे राणीसी॥ पुत्र नाहीं आपुल्या वंशीं॥ जरीं आतां कन्या प्रसवसी॥ तरीं तुझा त्याग करीन॥९॥ राणी जाहाली भयाभीत॥ ह्मणे न कळे पूर्वसंचित॥ तरीं पूर्वीच एखादा पदार्थ॥ विचारावा लागेल॥१०॥ बोलावूनि सुइणीसी॥ मंत्र सांगे तिच्या कानासी॥ मज कंन्या होईल ते वेगेसीं॥ आणिकाठाईं घालावी॥११॥ तेथील पुत्र आणि येथें॥ तुजसी द्रव्य देईन बहुत॥ हें असों द्यावें गुप्त॥ प्रगट न करी कोण्हांसी॥१२॥ करीं दीधली पाचनाणी॥ गर्भदिवस सांगे कानीं॥ थोर आनंदली सुइणी॥ ह्मणे द्विधा लाभ जाला॥१३॥ मग ह्मणें प्रतिदिनां तरीं॥ दों घरीं येरझार करी॥ पूर्ण नवमास ते अवसरीं॥ दोघी गर्भिणी-

सभरलेपैं ॥ १४ ॥ येकेदिवसींरात्रिचेवेळे ॥ राणिचेंपोटदुखूंलागलें ॥ सुइणीसबोलाविलें ॥ ह्मणे-
॥९॥ सावधअसावेंत्वां ॥ १५ ॥ रात्रितीनप्रहरक्रमिली ॥ तंवराणीप्रसूतजाली ॥ कंन्याउत्तमउपजली ॥
सर्वगुणींसंपूर्ण ॥ १६ ॥ प्रसूतसमयवेळा ॥ बायकोसपुत्रजाला ॥ सुइणीनेंकैवाडकेला ॥ नेवोनघा
तलाराणीपुढें ॥ १७ ॥ नेथीलकंन्याघेवूनिआली ॥ तियेबायकोपुढेंघातली ॥ नेसावधहोवूनिपु-
सोंलागली ॥ कायजालेंह्मणवोनि ॥ १८ ॥ सुइणह्मणेंपाहेकंन्येसी ॥ येरीविचारीमानसीं ॥ प्रश्नबो-
लिलाधेनुजोसी ॥ तोकायलटिकाजाहाला ॥ १९ ॥ ज्योतिषलटिकेंनव्हे सर्वथां ॥ मजपुत्रजालायथा
र्थ ॥ इणेंमजअसतांभ्रामित ॥ केलाअसेविकल्प ॥ २० ॥ श्रोतेह्मणतीतियेसिकांभ्रमना ॥ तरीप्रथम
अज्ञानअवस्था ॥ कोण्हींनाहींसांवरिता ॥ ह्मणोनिजालीविव्हळ ॥ २१ ॥ ह्मणेएवढा घेनलायनवास
॥ पुत्राचीधरिली होतीआस ॥ तेदेवेंकेलानिरास ॥ मध्येंविघ्नउदेलें ॥ २२ ॥ ऐसीखंतीकरीमनीं ॥
ह्मणेसुखीअसोअसलेस्थानीं ॥ माझाबाळमजलागोनी ॥ भेटलसमयांतरें ॥ २३ ॥ ह्मणोनिकं-
न्याघेतीपुढारी ॥ मगतेसुखेंनिद्राकरी ॥ बारादिवसक्रमलियावरी ॥ तेरादिवसीं घालीपाळण्यांत
॥ २४ ॥ नावठेविलेंसुमनी ॥ हर्षमानिलाआपुल्यामनीं ॥ तंवकायवर्त्तलेंराजभुवनीं ॥ तेंअपूर्वआ
इका ॥ २५ ॥ राणीसपुत्रअसेजाला ॥ हाशब्दरायेंऐकिला ॥ मगदानधर्मबहुतकेला ॥ द्विजवरां
सि ॥ २६ ॥ श्रीमंतहर्षनिर्भर ॥ लागलावाद्यांचागजर ॥ मंडपउभारिलापरिकर ॥ नृत्यांगनानाच ॥९॥
तती ॥ २७ ॥ ऐकरादिवसक्रमलियावरी ॥ बारावेदिवसीं बारसेंकरी ॥ तेरावेदिवसींनामधरी

बि० च० बळिसेनऐसें ॥ २८ ॥ दिवसंदिवसावाढोंलागला ॥ आठांवर्षांचाअसेजाला ॥ रायेंव्रतबंधकेला ॥ पं अध्याय
डितेंविद्यासिकविली ॥ २९ ॥ शस्त्रांस्त्रींविद्यासंपूर्णता ॥ राजाहोयमनींविचारिता ॥ द्वादशवर्षेंभ
रलीसुता ॥ राज्यआतांयासिद्यावें ॥ ३० ॥ आहेराज्यबंधआह्मासी ॥ ह्मणूनअवरावेंतपक्रियेसी
॥ राज्यदेवूनिपुत्रासी ॥ आपणजावेंअनुष्ठाना ॥ ३१ ॥ अवघेंसांगेप्रधानां ॥ ह्मणेअज्ञानपणबळ-
सेनां ॥ तूंअससीशाहाणा ॥ विवेकीचालवीराज्यासी ॥ ३२ ॥ इतुकेंसांगोनरावगेला ॥ बळिसेन
राज्यचालवूंलागला ॥ पुढेंकायकरिताजाला ॥ तेंअपूर्वपरियेसा ॥ ३३ ॥ प्रतिदिनींपात्रायेचोळं
गेसीं ॥ गायनकळाकरीनृत्यासी ॥ राजादेतवस्त्रतांबूलासी ॥ अतिआदरेंकरूनियां ॥ ३४ ॥
ऐसेकोणेयेकेदिनीं ॥ चोळंगेसिआलीतेनाचणी ॥ सवेंबायकोसघेवुनी ॥ करीगायनासिपैं ॥
॥ ३५ ॥ पुढेंबैसलीतेपात्रनायका ॥ तियेसिंह्मणेंतूंरक्षीपादुका ॥ रायेंलक्षिलीतेकमळकळिका
॥ मगपुसेपात्रेसी ॥ ३६ ॥ ह्मणेतेकोणकोणाची ॥ अतिलावण्यस्वरुपाची ॥ न्यूनतावाटेरंभेची ॥
ईचेंस्वरूपदेखूनियां ॥ ३७ ॥ पात्राह्मणेतेआमची ॥ जरींवासनाधरालतियेची ॥ तरींआइतीकरी
नभोगाची ॥ रात्रिसमईयेइजे ॥ ३८ ॥ राजाह्मणेबरवें ॥ पात्रासंतोषलीजिवें ॥ घरायेवोनिस्वभा
वें ॥ तयेसिंपुसतीजाली ॥ ३९ ॥ ह्मणेंऊठकरीअंभ्यंग ॥ परिमळेंचर्चीअष्टांग ॥ करीपांसुंदरभोग ॥
रायासीजाणपां ॥ ४० ॥ येरीह्मणेंभोगाचीनाहींचाड ॥ माझेंमजआहेगोड ॥ त्यांजरींकेलेंउदंड ॥
तरींअंगिकारनकरीमीं ॥ ४१ ॥ पात्रानमानीतिचेंउत्तर ॥ वोवरीधूपवीमनोहर ॥ ह्मणेईसकरूंबव्हा

स्कार॥ नेयूनि पालों राया पुढें॥ ४२॥ येरी मनीं करी विचार॥ ईयेसि कां करूं कर कर॥ जो येथें येईल
॥२॥ लनृपवर॥ तो माझा पुत्र जाणपां॥ ४३॥ ऐसा दृढ चकरूनि मनीं॥ पात्रे प्रति बोले वचनीं॥ ह्मणे जें
तूं करसील प्रमाणी॥ मग उगी चराहिली॥ ४४॥ अस्त जाला दिनकरासी॥ पलंग पाडूनि करी सेजे-
सी॥ अरळ फोडोन सुमनांसी॥ ठेविलीं परिमळ द्रव्यें॥ ४५॥ पात्रा ह्मणे जाय निशाकरी॥ येरी नि-
र्भय अंतरीं॥ जाऊनि यां सेजे वरी॥ पहुडे कुमारीसहित॥ ४६॥ इकडे रायें सारिली आरोगणा
॥ सांगातें घेतलें सेवकजनां॥ मनीं धरूनि कामवासना॥ जात असे अतित्वरें॥ ४७॥ मार्गे चाले
झडझडित॥ तंव पिंगळा बोलिला विपरीत॥ दूत पाठविले धांवत॥ बोलाविले ज्योतिषी॥ ४८॥ तें
हीं करूनि निर्धार॥ ह्मणें जी राया अवधार॥ तुह्मीं ज्या कार्या जातां सत्वर॥ तें कार्य न घडे सर्वथा
॥ ४९॥ ऐसें बोलिला पक्षीश्वर॥ जेम जसी वरड नृपवर॥ आणि न घडे अनुसर॥ प्रश्न तरीं ऐ-
सा दिसे मज॥ ५०॥ रायें विचारिलें मानसीं॥ अपशकुन जाला मुहूर्तासी॥ मुरडोनि गेला मंदि
रासी॥ निद्रा करी स्वमंचकीं॥ ५१॥ इकडे मार्ग लक्षी कलवांतिणी॥ तंव उगवला दिनमणी॥
ह्मणे रायें केली विनोदवाणी॥ असत्य मजसी बोलिला॥ ५२॥ मुख प्रक्षाळून गेली राजयोळंगे॥ ह्म
णें व्यर्थ गेले परिमळ रंग॥ बहुत वेळां पाहिला मार्ग॥ परि येणें घडलें नाहीं॥ ५३॥ राजा ह्मणे
होतें कांहीं कारण॥ ह्मणऊनि येणें घडलें नाहीं जाण॥ आज येईन सत्य वचन॥ आइकें पात्र ॥२॥
नाइके॥ ५४॥ पुनरपि बोलिसेन काय करी॥ सत्वर वह्याळी सारी॥ सेवक घेऊनि बरोबरी॥ नि-

चं० घना जालाणीं॥ ५५॥ पुन्हां बोलतां पक्षीश्वर॥ राव द्विजातें ह्मणें विचार॥ येरें ह्मणे राजेश्वर॥ कालचा श- अध्याय
कुन सांगतसे॥ ५६॥ मागुता फिरूनि गेला घरासी॥ उदय जाला दिनकरासी॥ पात्रा येवोनि राया ६
पासीं॥ काय बोलती जालई॥ ५७॥ ह्मणे जन बोले असत्य॥ तें राजानिवडी सत्य मिथ्य॥ राजा-
नरीं बोलें असत्य॥ तरीं कोणी करावा निवाड॥ ५८॥ राव ह्मणें पात्रेसी॥ तुवां न धरावें संशया
सी॥ आजि येईन निर्धारेसी॥ हें वचन प्रमाण॥ ५९॥ पात्रा गेली निजभुवना॥ रायें केलें सभाविसर्जना॥ मग सारोनि आरोगणा॥ प्रयाण करिता जाहाला॥ ६०॥ जातसे कामातुर मनें॥ मा-
र्गी पुरें गोठणीं ज्या बैसली जाण॥ वत्सा पुच्छीं पाय पडिला तेणें॥ ते वो भाये आपले मातेतें॥
॥ ६१॥ धेनु ह्मणें राजा कामातुरु॥ जात असे मात्रा गमन करूं॥ तुज तो न देखे अविच्यारु॥
मदन पिसा जाला से॥ ६२॥ गाईचा शब्द ऐकिला॥ अंतरीं थोर खोंचला॥ ह्मणे दोन दिवस
अपशकुन जाला॥ आजि प्रत्यक्ष ऐकिलें श्रवणीं॥ ६३॥ रायें दुष्टवासना सारिली॥ ह्मणे ते
प्रत्यक्ष माउली॥ ऐसें कल्पून तये वेळीं॥ ह्मणे माता दर्शन घेऊं आतां॥ ६४॥ इकडे पात्रेनें-
केला विचार॥ बाइकोसि करवी वस्त्रें अलंकार॥ सेज करवोनि मनोहर॥ पहुडविती जा
ली॥ ६५॥ येरि निर्भय मानसीं॥ वो संगा घेऊनि कुमारीसीं॥ निद्रा करी जागृतिसी॥ ते
राजमाता॥ ६६॥ रायें सांडोनि वासनाकुडी॥ मंदिरा पावला तांतडी॥ ह्मणें मातें कवाड उ-
घडी॥ सांग आपला वृत्तांत॥ ६७॥ येरी विचार करी मनीं॥ ह्मणें पावला चक्रपाणी॥ धेनु-

जोशाचे शकुनीं॥ कृतकृत्यार्थ जाहालें॥ ६८॥ ह्मणे तो केवळ ईश्वर॥ जणु देवाचा अव
॥३॥ तार॥ त्याचा शकुनार्थ निर्धार॥ आजि मज फळला पैं॥ ६९॥ कवाड उघडिलें सत्वरी॥ ह्मणे
बायें ईकां भितरीं॥ बैसोनियां सविस्तरी॥ ऐक माझी विवंचना॥ ७०॥ तिणें समूळ सांगी
तलें॥ येरें अति आदरें परिसिलें॥ तंव अपूर्व एक वर्तलें॥ तें परिसा श्रोते हो॥ ७१॥ मोहें दाटली सुं-
दरा॥ फुटला पान्हां निघाल्या धारा॥ त्या श्रवती मुखीं कुमरा॥ करिता जाला दुग्धप्राशन॥ ७२॥ उ-
ठोनि बैसला पलंगावरी॥ माता आणि बहिण तिसरी॥ बोलाविलि नृत्यकारी॥ ह्मणें मज जन्म को
ठें जाला॥ ७३॥ तूं जन्मलासि श्रीमंत कुळीं॥ प्रसवली ते राजपत्नी बाळी॥ राजा ह्मणें सत्य सांग वहि
ली॥ नको बोलूं माविक॥ ७४॥ राया सत्य जरी पुससी॥ मज ठाउकें नसे निर्धारेसि॥ त्वां पुसावें सुई
णिसी॥ ते प्रसूतकाळीं जवळी होती॥ ७५॥ मग बोलाविली सुईणी॥ राजा पुसे तिये लागूनी॥
मज जन्म कवणें स्थानीं॥ हें यथार्थ सांगावें॥ ७६॥ जरीं सांगसी मावीक वचन॥ तरीं छेदीन ना
सिक कर्ण॥ ऐसें दृढ विचारून॥ सत्य वदे वाणी ते॥ ७७॥ ते जालि भया भीत थोर॥ राया माथां
ठेवी अभय कर॥ तरीं मी जो जाला विचार॥ तो विदित करीन॥ ७८॥ रायें ठेविला माथां कर॥
सांगती जाली मूळ विस्तार॥ इज पासून तुज जन्म निर्धार॥ म्यां कपट केलें उदरास्तव॥ ७९॥
कामसेना चरणीं ठेवी म(स्त)था॥ ह्मणे राया रक्षी अनाथा॥ सुइण हित्नरिता॥ चरणीं ते व्हां लागली ॥३॥
॥ ८०॥ मग काय करी वळसेन॥ माय बहिणीसी सिबिकेंत बैसवून॥ गेला राजगृहासी घेउन॥

वि॰ च॰ माता षोडशोपचारें पूजिली॥ ८१॥ तंव उगवला गभस्ती॥ बोलाविले प्रधानां प्रती॥ सांगता जा अध्याय
ला तयासि निश्चिती॥ सूजनी तिचालवावी॥ ८२॥ मज कार्य असे मास येक॥ तुह्मी असावें ब- ६
ळपूर्वक॥ मासांतीं हिता (का)ळिक॥ मी येईन जाणपां॥ ८३॥ ऐसें सांगून प्रधानासी॥ घेता जाला द्र
व्य भांडारासि॥ रथ हिवारु कुंजरांसि॥ शुढार घालविलें॥ ८४॥ पांय भारा नाहीं निती॥ चालतां द-
णाणिली क्षिति॥ पुढें चाले दळाधिपती॥ पाठीसी राज भार॥ ८५॥ माता आणि भगिनी॥ पालखी
मध्यें बैसउनी॥ त्यांसि घालून मध्य सैन्यी॥ चालत असे दळ भार॥ ८६॥ ऐसे पावले सरोवरीं॥ जे
थें शूरसेन नेला होता जळचरीं॥ सैन्य उतरलें तिरीं॥ मध्यें दिधला राजमंडप॥ ८७॥ अनुक्रमें-
उतरलें सैन्य॥ वस्त्रें अळंकार संपूर्ण॥ हरित कृष्ण पीत वर्ण॥ शुभ्र वर्ण दिसती दुजे॥ ८८॥ किते
क वर्ण आरक्त॥ कुंकुमं वर्ण लखलखित॥ बहुत चित्र विचित्र॥ शोभायमान दिसती॥ ८९॥ राज
मंडपाची काय सांगों कुसरी॥ निळे पिवळे फड केच्यारि॥ नांवडा तापताचो फेरी॥ चौक मध्यें म
खमालीचा॥ ९०॥ रत्नें जोडिलीं खणोखणीं॥ हिरे गोमेद जोडिले कोंदणीं॥ पाचु पेरोजाची खि
ळणीं॥ ठाईंठाईं केली असे॥ ९१॥ ब्राह्मण मिळाले असंख्यात॥ तेजें जैसें उगवले आदित्य
॥ तयांसी राजा नमस्कारित॥ अति आनंदें करूनियां॥ ९२॥ मग नमिला विघ्नहर॥ जपा बैस-
ले द्विजवर॥ त्यांसि सांगे नृपवर॥ पृथक् पृथक् करा जप॥ ९३॥ कितिकां सनवग्रह दिधलें॥
येकीं अकरा रुद्र आरंभिले॥ येक तुळजा स्तव करिते जाले॥ सप्तशती करुनियां॥ ९४॥ एक

जपती रेणुकास्तवन॥ येकें केलें क्षेत्रपाळचिंतन॥ एककरिती भैरवपूजन॥ ऐसे बैसले स्थळो

॥४॥ स्थळीं॥९५॥ एकीं आराधिलें जळचरांसीं॥ रायें बांधिलें यज्ञकंकणासी॥ मनीं ध्यात सेहृषि

केशी॥ करी दाव बळसेन॥९६॥ यज्ञ मांडला प्रचंड थोर॥ कीं पांडवांचा अश्वमेधपरिकर॥

याज्ञीक बैसले धुरंधर॥ धूम्रें अंबर कोंदाटलें॥९७॥ ऐसी केलीं दोन नवरात्रें॥ मग आदरिलें

हवनातें॥ होमद्रव्यें आणिलीं समस्तें॥ बोलिलीं जींजीं विधिसीं॥९८॥ आज्यपात्राच्या पर-

वडी॥ अष्टगंधाच्या उत्तरडी॥ त्याकरून विखंड खंडी॥ ठेविते जाले कुंडापासी॥९९॥ कुंड र-

चिलें अष्टकोन॥ स्थापिते जाले हुताशन॥ मंत्रघोष करिती ब्राह्मण॥ तेणें अग्नी प्रज्वळला

॥१००॥ ज्वाळा लागलिया आकाशीं॥ अवदानें देती ऋषी॥ समिधाच्या होत्या राशी॥ त्यास

मर्पिते जाहाले॥१॥ सरल्या होमद्रव्याच्या राशी॥ घृतपयसमर्पिती अग्निसी॥ गणित ना-

हीं फळवल्लीसी॥ तेंही समर्पिते जाहाले॥२॥ थोर जालें खेदखिन्न॥ ह्मणे देवतीं मांडिलें नि-

र्वाण॥ करकमळीं सुरी घेवून॥ खंडित सेस्वमांसातें॥३॥ जालीं संपूर्ण बळिदानें॥ पूर्णाहु-

तीसंपूर्ण॥ परि देवता प्रसन्न॥ न होती ते समई॥४॥ मांस टाकी अग्निभीतरीं॥ मुखीं कृष्णा-

र्पण उच्चारी॥ ऐसा जानुजंघा सरी॥ दोर्दंडिचें मांस खंडिलें॥५॥ जळदेवता अनुवादति॥

ह्मणे येणे मांडिली निर्वाण भक्ति॥ काय मागे अह्मां प्रती॥ ते विचारुं पां॥६॥ सुरी जंव घाली ॥४॥

शिरकमळीं॥ तंव अदृश्य बोलती निराळी॥ माग माग गा ये वेळीं॥ आपण जालों प्रसन्न॥७

शि०च० येरु ह्मणे जाल्या तप्रसन्न॥ तरीं पिता याचा शूरसेन॥ त्यांहीं सोडिला जळांतुन॥ बाहेर आला येकाये- अध्याय०

कीं॥८॥ धावूनि बळिसेनें आलिंगिला॥ उचलून हृदईं धरिला॥ मग घेउनियां आला॥ सभामं- ६

डपामध्यें॥९॥ करविलें कनकस्नान॥ ब्राह्मणांसि दिधलीं दानें॥ माता मग बोलावुन॥ भ्रतार पा-

उलें वंदीलीं॥१०॥ स्त्रीपुरुषें भेटलीं॥ पिता पुत्र एकवटलीं॥ दानधर्म करिते जालीं॥ अतिआ-

नंदें करूनियां॥११॥ केलीं गोदानें अश्वदानें॥ गजदानें महिषीदानें॥ भूमिदानें ग्रहदानें॥

ग्रामदानें कितेकां॥१२॥ ऐसी जाली दानावळी॥ तंव पाकसिध्धि जाली यथाकाळीं॥ मग सा-

रुनि आंघोळी॥ आरोगणा सारिती॥१३॥ जेविनां अवघे जाले तृप्त॥ आंचवोनि बैसले सम-

स्त॥ उटी चंदनाची देत॥ गळां घालिती सुमनमाळा॥१४॥ विडे देती हडपीधर॥ दक्षिणा देत नृ-

पवर॥ मंत्राक्षता घोष अपार॥ करिते जाले ब्राह्मण॥१५॥ तिघे वोडविती मस्तक॥ अक्षता दा-

किती ब्रह्मादिक॥ थोर जालें कौतुक॥ इंद्रादिक पाहूं ठेले॥१६॥ दशरथकुळीं जन्मला पुत्र॥ रघु-

नाथ जानकीकांत॥ कीं गोकुळीं अवतरला कृष्णनाथ॥ तेणें बंधु आणिले आपुले॥१७॥ तैसा पु-

त्र येक बळिसेन॥ तेणें पिता आणिला स्वबळि देउन॥ पुरुषार्थ केला गहन॥ त्रैलोक्यामाझारीं-

॥१८॥ सकळां दिधली पाटवणीं॥ तृप्ति जाली हुताशनीं॥ मग लावोनि वाद्यांची ध्वनी॥ सैन्य-

चतुरंग निघालें॥१९॥ पावले ते शिवपुरीं॥ प्रधान आले सामोरीं॥ नारी शृंगारीली नानापरी॥

ध्वजपताका झळकती॥२०॥ गुढिया तोरणें उभारिलीं॥ मखरें ठाईं ठाईं शृंगारिलीं॥ नगरलोक

नयेवेळीं॥ पाहातांशूरसेनासी॥ २१॥ अठराधान्याच्यावोवाळणी॥ सांडितां अनामिकां आली
घनी॥ प्रवेशतां राउळांगणीं॥ अति आनंदें करूनियां॥ २२॥ शूरसेन जाला होता क्षीण शरीर
॥ तयासि करितीउपच्यार॥ तोपुष्टजालियासत्वधीर॥ मगकाय विचार केला॥ २३॥ आ-
तांचलाजाऊं भद्रावतीसि॥ भेटीकरूंपितापुत्रासि॥ राज्यींस्थापूं शूरसेनासी॥ मागुता-
मीयेथें येईन॥ २४॥ ऐसाविचारकेला॥ प्रधानासि अवघा वृत्तांत सांगीतला॥ दळभार पा
ल्हाणिला॥ मगचालिला सैन्यांसीं॥ २५॥ पावले भद्रिकानगर॥ भद्रसेनां सांगती हेर॥
स्वामी आलें परचक्र॥ रायाबळिसेनाचें॥ २६॥ तुमचा कोण्हीं नाहीं सांवरिता॥ परद्व्यासिं पराभवि
ना॥ जरीं शूरसेन जिवंत असतां॥ तरीं द्रुतुकें न होतें राया॥ २७॥ हें जाणोनियां न्यून जाण॥ ब-
ळिसेन चालूनि आला गहन॥ आतां मेळवूनियां नगरजन॥ युद्ध करावें सत्राणें॥ २८॥ प्रधान ह्म
णती रायासी॥ तुह्मीं राहावें नगरासी॥ आह्मी जावूं संग्रामासी॥ तयासमोरपैं॥ २९॥ विदोविदी
पायांचे मोगर॥ धनुष्यबाण खड्ग तोमर॥ कुडोकुडां महावीर॥ करीं शस्त्रें झळकती॥ ३०॥ बांण-
जंबुरे सजुत॥ गुंडेगोफणी अपरमित॥ हांके भरोनि ठेवित॥ ठाईं ठाईं पैं देखा॥ ३१॥ सिद्ध के-
ले तुरंगम वारु॥ गजां सिंघानलें गुढारुं॥ प्रधानें करुनियां नमस्कारु॥ नगराबाहेर निघाला
॥ ३२॥ तें बळिसेनें देखिलें॥ ह्मणे भयनगरीं सिद्ध जालें॥ दूतां बोलावूनि वहिलें॥ करीं पत्रि- ॥५॥
कादिधली॥ ३३॥ तेणें अवघें लिहिलें समूळ॥ तुह्मी न व्हावें जी चंचळ॥ स्थिर होवूनियां

सकळ॥ भयरा कामनींचें॥ ३४॥ भेटी घ्यावी शूरसेनाची॥ आणि बळिसेन बाळकाची॥ कां
क्षा सांडुन जिवींची॥ निर्भय आह्मां भेटावें॥ ३५॥ ऐसें पाठविले हेर॥ त्यांहीं प्रधाना केला न-
मस्कार॥ सांगीतलें सविस्तर॥ ह्मणे भेटवा राजयासी॥ ३६॥ पत्रीं लिहीलेंसें सकळ॥ तें देऊं
रायाजवळ॥ ऐसें ऐकून तयाचे बोल॥ काय करी प्रधान॥ ३७॥ तेणें बोलाविला आपला दूत
॥ ह्मणें करावें रायासि श्रुत॥ सांगावा अवघा वृत्तांत॥ काय आज्ञा ह्मणऊनि॥ ३८॥ प्रधान दूतें अ
वघें सांगीतलें॥ रायें अवघें परिसिलें॥ ह्मणे तयासि बोलावा वहिलें॥ पत्रिका मज्ञासि आणूं
॥ ३९॥ दूतें जावूनि सत्वर॥ प्रधानां सांगती प्रत्युत्तर॥ सवें देवूनि काढिकर॥ पाठविलें तया-
सि॥ ४०॥ हेर करती रायासि जोहार॥ पत्रिका घेवूनि केला बैसकार॥ उकलून वाची नृपवर
॥ लिहिला अवघा वृत्तांत॥ ४१॥ पत्रिका जंव जंव वाचित॥ तंव नेत्रीं सुटले अश्रुपात॥ जो वि-
चार घडला होता विपरीत॥ शूरसेन कां तेसी॥ ४२॥ राजा उठिला सत्वर॥ राणीस केला हे कार
॥ मग निघाली वेगयमूत्र॥ भेटी कारणें॥ ४३॥ नगरद्वारीं होते प्रधान॥ अवघे येकवट होवू-
न॥ दळादिपति बोलावून॥ ह्मणे नगरी श्रृंगारा॥ ४४॥ रा॥ निघाला सत्वर॥ लागला वाजं
त्र्यांचा गजर॥ तेणें नादें अंबर॥ गर्जत असे॥ ४५॥ येरयेरां दृष्टादृष्टी जाली॥ भद्रसेन उत
रला तळीं॥ धावूनि आला सेजवळी॥ बळिसेनाचे॥ ४६॥ मग घातले दंडवत॥ भद्रसेन हृदईं
आलिंगित॥ दुसरा भेटला सुदेव प्रसिद्ध॥ मज पुत्रमुख दाखविलें॥ ४७॥ तंव आला शूरसे-

न॥ हृदईं आलिंगिला भद्रसेन॥ मिठी पडली गहन॥ कांहीं केल्या न सुटे॥ ४८॥ प्रेमभरलें सबळ॥ अश्रुपातें दळे नेत्रकमळ॥ प्रेम वृनि निढळानिढळ॥ देती चुंबन येकमेकां॥ ४९॥ तंव आली ॥५॥
शूरसेनमाता॥ पुत्रें चरणीं ठेविला माथा॥ आंवरूनि यरिंच्या वरि त्वरित॥ योसंगा धरी नावेक॥ ५०॥ मुख आनंदें चुंबी देखा॥ मर्यादा नाहीं त्या सुखा॥ अश्रुपात ढळती देखा॥ ते पडती शूरसेनावरी॥ ५१॥ सोडूनि शूरसेन॥ करी कुरवाळी बळसेना॥ पारणें केलें गा नारायणा॥ पुत्रासि भेटविलें॥ ५२॥ मग भेटली तेसून॥ भद्रसेनां केलें नमन॥ येरें पाठिसी धरिली आलिंगुन॥ मग काय करिता जाला॥ ५३॥ माथ्याची सोडिली वीरगुंठी॥ सुनेच्या चरणीं घातली मिठी॥ तुज करितां जाली पुत्राची भेटी॥ चरण केशीं झाडिन॥ ५४॥ ह्मणें बहुत कष्टविलें तुज॥ मुख पाहातां येत से लाज॥ तूं बोलली सपेज॥ ती केली यथार्थ॥ ५५॥ जिजीमामाजी स्वामी॥ इतुकें जरी न करितें न तुह्मी॥ तरीं सर्व लाभा नेंमी॥ पद् हें कैसेन पावतें॥ ॥५६॥ तुह्मी वडील देवासमान॥ मी घालीन लोटांगण॥ तुमच्या प्रसादें भ्रताराचे चरण॥ मज लागीं प्राप्त जाले॥ ५७॥ तंव सासू आली तेथें॥ धावूनि माथा चरणीं ठेविन॥ येरी प्रेमें आलिंगित॥ तुज करितां पुत्रमुख देखिलें आह्मी॥ ५८॥ थोर तुवां नवल केलें॥ आह्मा अवघियां उद्धरिलें॥ जें वचन मातां बोलिलें॥ तें केलें यथार्थ॥ ५९॥ ऐसी स्तुती करितां परस्परें॥ ॥६॥
प्रधान भेटती आदरें॥ दोन्हीं दळें एकाकारें॥ आलिंगिती येकमेकां॥ ६०॥ अवघे मिळून ये-

वि०च० कत्र॥ प्रवेश के भद्रावती नगर॥ वाजंत्र्यांचा एक गजर॥ आनंदें अंबर गर्जत से॥ ६१॥ थोर आ अध्याय
नंद जनासी॥ वोवाळणी देती याचकांसी॥ धान्यें याकिती दाहीं दिशीं॥ राजपुत्रावरूनियां ६
॥ ६२॥ पुढें चाले बळसेन॥ मध्यभागीं शूरसेन॥ पाठीं असे भद्रसेन॥ येती थोकत थोकत ॥ ६३॥ ऐसे प्रवेशले राजमंदिरीं॥ रत्नदीप वोंवाळिती नारी॥ भद्रसेन कांता कुरवंडी करी॥ मुदयो वाळी दोघांतें॥ ६४॥ तंव जाली भोजनवेळा॥ आरोगणें जालीं सकळां॥ थोर करिती सोहळा॥ शूरसेनासी॥ ६५॥ तो दिवस ऐसा क्रमला॥ तंव सूर्यउदय जाला॥ शूरसेना राज्याभिषेक केला॥ भद्रसेनें स्वानंदें॥ ६६॥ राज्य अवघें वळकाविलें॥ आण खी अमित्रीं होतें जें घेतलें॥ तें अवघें सोडविलें॥ जावया आपल्या नगरासी॥ ६७॥ जाचूनि आपुल्या नगरासी॥ राज्य करी प्रतापेसी॥ विवाह करूनि परियेसी॥ नांदे पुत्रकळत्रीं॥ ६८॥ अवघे आपलाले गांईं नांदती॥ इतकी कथा रांधा सांगे पद्मिनी प्रति॥ उडूनि बैसला मागुती॥ भिंतीयरि चित्री चा चित्रीं॥ ६९॥ तो विस्मय राजा करी॥ ह्मणे राघोनें कथा सांगीतली बरी॥ रात्र क्रमिली धुरंधरी॥ निद्रा न येचि ऐकतां॥ ७०॥ एक प्रहर क्रमिली रात्री॥ दुसरा प्रहर जाला प्राप्ती॥ साळुंखी जाली सांगती॥ तें सांगे हरिदासा॥ ७१॥ इतिश्री विक्रमकथा॥ हरिदास होय सांगता॥ ते ऐकावी श्रोतां॥ एकचित्त करूनियां॥ ७२॥ इतिश्री विक्रमचरित्रे॥ षष्टोध्यायाः॥ ६॥ श्रीकृष्णार्पणमस्तु॥ १ ॥ ५॥ ५॥ १७२॥ ५॥ ५॥

श्रीगणेशायनमः ॥ श्रीसरस्वत्यैनमः ॥ रांवाउठूनि गेला स्वस्थानीं ॥ तंव वेताळ काय करी क-
रणी ॥ साळुंखींत प्रवेशूनी ॥ काय केलें विपरीत ॥ १ ॥ चित्री हूनि उडाली ॥ घेऊनि चौरंगीं बैस
ली ॥ पंख झाडूनि कुरवाळी ॥ सुखें करूनियां ॥ २ ॥ तंव विक्रम ह्मणे साळुंखिसी ॥ निद्राये
त असे आह्मासी ॥ जरीं कांहीं कथा सांगसी ॥ तरीं वेळ क्रमेल ॥ ३ ॥ पहिली रांव्यानें सांगीत
ली कथा ॥ कर्मणूक जाहाली प्रथम प्रहरीं तत्वतां ॥ तूं जरीं अपूर्व अनुवाद तां ॥ तरीं वेळ क्रमेल
॥ ४ ॥ रायां तूं बोलसी प्रेमीं ॥ आह्मीं असों ज याचे आश्रमी ॥ ते जरीं सांगा ह्मणती तुह्मी ॥
तरीं कथा सांगेन ॥ ५ ॥ त्यांहीं धरिलें असे मौन्य ॥ सांगा ऐसें न ह्मणती वचन ॥ तूं जरी सां-
गसी कृपा करून ॥ तरीं उत्तम पदार्थ ॥ ६ ॥ राया तुझें उदित होत सें मन ॥ तरीं परि येसी स
त्य वचन ॥ आज्ञे विरहित निळ प्रमाण ॥ कार्य न करूं सर्वथा ॥ ७ ॥ यावरी ह्मणती सख्या सा-
जणी ॥ बाई आज्ञा द्यावी वचनीं ॥ रांघोनें कथिली गुणखाणी ॥ तेणें आत्मा निवाला ॥ ८ ॥
तेणें धरिला असे अभिमान देहीं ॥ वेताळ संचरे तिच्या हृदयीं ॥ हास्य करूनि लवलाही ॥ सां
गे कथा उत्तम ॥ ९ ॥ साळुंखी रेखा थोटी दोन्हीं ॥ हांसणें बोलणें ह्मणउनी ॥ कथिती जाहाली
गुणखाणी ॥ ते ऐका श्रोते हो ॥ १० ॥ कांति ये नाम नगरीं ॥ राजा काशीश्वर राज्य करी ॥ त्या
ची भगिनी मेघराजाची अंतुरी ॥ तिचें नाम शुद्धमती ॥ ११ ॥ तिच्या भ्रतारासि जाहाली दैव
गती ॥ राज्य घेतलें आणि का नृपतीं ॥ आश्रय नाहीं बहु तारि ती ॥ मग बंधुज वळी पातली ॥ १२

सांगीतलासकळवृत्तांत॥ धाकुटाअसेतिचासुत॥ तयानामसुमंत॥ दाहावर्षांचा॥ १३॥
॥ ९ ॥ सुखेंअसेआमचेघरीं॥ कांहींचिंतायोनकरी॥ होणारगतजाहालीजरीं॥ पूर्वदत्तासीकां
हींनचले॥ १४॥ तेअसतांबंधुचेघरीं॥ कायजाहालीनवलपरी॥ तीआयकावीचतुरी॥ अपू
र्वतापैं॥ १५॥ रायाचीकन्यामालती॥ तेसुलक्षणगुणवंती॥ तिच्यास्वरूपाचीनिगुती॥ दु
सरीरतीजाणपां॥ १६॥ कोणेयेकेदिवसीं॥ खेळतांदेखिलेंनंदीनीसी॥ बोलावूनिकौतु
केंसी॥ मांडीवरीबैसविली॥ १७॥ करूनिमुखचुंबन॥ ह्मणेआईकमाझेंवचन॥ तूंतंववि
द्याअभ्यासपठण॥ करीतजावें॥१८॥ बोलावूनिपंडितासी॥ लेहूंसिकवावेंबाळेसी॥ बु
द्धियुक्तिप्रकारेसी॥ सांगतजावें॥ १९॥ तेलेहूंजातांदिनाप्रती॥ ठाउकेंजाहालेंशुद्धमती॥
रायासिह्मणेंमालतीसांप्रातां॥ सुमंतासिलेहूंसांगणें॥ २०॥ पाच्यारूनिपंडिता॥ विद्या-
सांगावीमालतीसुमंता॥ भेदाभेदनकरितां॥ करवावाविद्याअभ्यास॥ २१॥ साळेजातां
दिसघडी॥ दोघांसिपडलीगडी॥ नविसंभती घडी घडी॥ येकमेकासिपैं॥ २२॥ उठूनि
यांप्रभातीं॥ येकमेकांपाच्यारिती॥ ह्मणतीचलाजाऊंसाळेप्रती॥ उसीरजाहालियापंडि
तकोपेल॥ २३॥ दोघांवरीपडलीमेळी॥ वेगळींनव्हतीकवणेकाळीं॥ विद्याअभ्यासेंजा-
हाली॥ दोघांजणासी॥ २४॥ दोघेहोतेमेहुणाळी॥ परस्परेंकरितीरळी॥ सुमंतह्मणेबोबा- ॥१॥
ळी॥ नकरीविनोदेंआह्मांसी॥ २५॥ वृथाविनोदकरिसी॥ नरींकायमाझीस्त्रीहोसी॥ ये-

वि० च ह्मणेंदंढावतूंकरिसी॥ नरींकायस्त्रीहोतांअपूर्वअसे॥ २६॥ यावरीबोलेसुमंत॥ ऐकयाचा अध्याय
वृत्तांत॥ येखादाराजासमर्थ॥ तेथेंतुजदेईल॥ २७॥ तुझेंअसेधाकुटपण॥ नबोलवेपित- ७
यासन्मुखजाण॥ जेंतोकरीलप्रमाण॥ जाणपांवोसुंदरी॥ २८॥ मगमीराहीनदीनरूप॥
तुजपणिलयेखादानृप॥ म्यांधरावाअहंताप॥ हेंपूर्वींचविच्यारावें॥ २९॥ मालतीह्मणें
सुमंताप्रती॥ तुजविरहितजेपुरुषअसती॥ तेजाणावेनिश्चिती॥ सकळबंधुसमान॥
३०॥ हेंमाझेंभाकदान॥ यदर्थींनकरीअनुमान॥ तूंअसूंदेनिश्चितमन॥ हानिर्धारपैंमा-
झा॥ ३१॥ ऐकूनितिचेंअनुसरवचन॥ सुमंतह्मणेंमाझाहीनिर्धारजाण॥ तुजवेगळीस्त्री
मजकारणें॥ म्यांमातेसमानमानिल्या॥ ३२॥ ऐसादोघांजाहालाक्रियानेम॥ येकमेकां-
अतिप्रेम॥ कोणांनकळेत्यांचेंवर्म॥ ऐसेबहूनदिवसक्रमिले॥ ३३॥ तंवकोणेयेकदिनी
॥ रायेंदेखिलीतेनंदिनीं॥ योवनदशादेखूनी॥ मगविच्यारीमानसीं॥ ३४॥ ह्मणेमाल
तीजाहालीउपवर॥ यथायोग्यपाहावावर॥ ऐसेंयोजितांजाहालानृपवर॥ बोलावी
प्रधानासी॥ ३५॥ मालतीजाहालीवराजोगी॥ नोवराविच्यारावायथायोगी॥ आह्मा
समतुल्यजगीं॥ कीर्तिघोषजयाचा॥ ३६॥ प्रधानह्मणेजीराजा॥ वरविच्यारकरीनवो-
जा॥ पाच्यारूनियांद्विजा॥ मुहूर्तबरवाविच्यारा॥ ३७॥ तंवनिघालातात्काळ॥ अदित-
वारहस्तनिर्मळ॥ त्रयोदशीजाहालियाप्रातःकाळ॥ अमृतसिद्धियोगबरवा॥ ३८

इतुकें द्विज बोलिला ॥ रायें प्रधानासि निरोप दीधला ॥ तो आपले स्वगृहासी आला ॥ सा
।।३।। रीआरोगणेसी ॥ ३९ ॥ ते निशी नंव क्रमिली ॥ पूर्वदिशा उजळली ॥ सूर्योदया काळीं ॥
प्रयाण करिता जाहाला ॥ ४० ॥ निघाला उत्तरदिशेसी ॥ हिंडनगेला ब्रह्मपुरीसी ॥ जा-
ऊन भेटला रायासी ॥ राव भेटला प्रीतीनें ॥ ४१ ॥ करी षोडशोपच्यारी पुजा ॥ नम्र उत्त-
रीं पुसे राजा ॥ अंतरभाव वोजा ॥ सांगावा ह्मणनसे ॥ ४२ ॥ प्रधान सांगे वृत्तांत ॥ राजा
ह्मणतसे येक असे आमचा सुत ॥ जरीं तुह्मा वाटेल हितार्थ ॥ तरीं मनासि आणिजे ४३
येरु ह्मणे बोल वाजी त्वरीत ॥ रायें पाठवूनि पुरोहित ॥ घेवूनि आला नृपसुत ॥ अति सुं
दर सुलक्षण ॥ ४४ ॥ प्रधान लक्षी लक्षण ॥ तंव तो सर्वगुणीं संपूर्ण ॥ देखूनि आनंदलें
मन ॥ प्रधानाचें तेधवां ॥ ४५ ॥ नवरा आला विच्यारासी ॥ परस्परें सांगती नक्षत्रासी ॥ छ
त्तीस गुण दोघांसी ॥ घटितार्थ निघाला ॥ ४६ ॥ वैशाख शुद्ध पंचमीसी ॥ लग्न धरिलें नि
र्धारेसी ॥ करूनियां शब्द निश्चयासी ॥ प्रधान निघता जाहाला ॥ ४७ ॥ आला आपु-
ल्या नगरासीं ॥ वृत्तांत सांगीतला काशीश्वरासी ॥ ह्मणें उत्तम नवरा ब्रह्मपुरीसी ॥ रा-
याचा पुत्र सुलक्षण ॥ ४८ ॥ राजा आनंदला मानसीं ॥ निरोप दीधला प्रधानासी ॥ करा-
ह्मणती सामग्रीसी ॥ न करावा विलंब ॥ ४९ ॥ ही ऐकूनियां मात ॥ मालतीस सांगे सु- ५३॥
मंत ॥ ह्मणे ण गेला तुझा व्यर्थ ॥ वर निर्धार ब्रह्मपुरीं ॥ ५० ॥ मालती ह्मणे सुमंताते ॥

वि० च० तुवां न धरावें संशयातें ॥ म्या देह अर्पिला तुतें ॥ हें अन्यथा केंवी होइल ॥ ५१ ॥ जंव लग्न सम- अध्याय
ई येईल वर ॥ तंव वरी धरावा धीर ॥ न करी अन्यत्र विच्यार ॥ दृढ होऊनि राहावें ॥ ५२ ॥ इतु ७
कायें कांत केला ॥ पुढें काय विच्यार घडला ॥ तो सांगिजे वहिला ॥ कृपा करूनि स्वामियां
॥ ५३ ॥ सकळ सामग्री केली उभयतां ॥ रायास मूळ पाठविलें समस्तां ॥ इष्टमित्र स्वकुळा
सहितां ॥ बोलाविता जाहाला ॥ ५४ ॥ उभारिला यज्ञमंडप ॥ देशोदेशीचे आले नृपती
वऱ्हाड मिळालें अमुप ॥ वाजंतरें गर्जती ॥ ५५ ॥ ठाईं ठाईं नृत्यांगना नाचती ॥ याचक-
जनां नाहीं निती ॥ ब्राह्मण वेदमुर्ती ॥ महा तपस्वी नृपवर ॥ ५६ ॥ तंव वऱ्हाडी आले
असंख्यात ॥ रथ कुंजरां ला नाहीं नीत ॥ पायभारा नाहीं गणित ॥ वाद्यें करून गगन ग
र्जे ॥ ५७ ॥ उतरले नगरा बाह्य प्रदेशीं ॥ ठाउकें जाहालें काशीश्वरासी ॥ राजा निघाला वे-
गेंसी ॥ सीमंतपूजा घेवूनि ॥ ५८ ॥ जाहाली सेवती रुखवत ॥ वरपूजा करी नृपनाथ ॥ न
गरीं प्रवेशले त्वरित ॥ जानवसा दिधला ॥ ५९ ॥ क्रमिली ते थें तिशी ॥ देवकस्थापन
दुसरे दिवसीं ॥ ऐसें लग्न निर्धारेसी ॥ रात्री घटिका सोळाचें ॥ ६० ॥ जाहाला असे स
यंकाळ ॥ राजा निघाला वरासि मूळ ॥ नगरनारी तंव सकळ ॥ मिरवत निघाल्या ॥ ६१
नोवरी गोरी हरा वैसली ॥ घरचीं अवघीं निद्रिस्त जाहाली ॥ मालती काय करी ते वे
ळीं ॥ तें अपूर्व परिसा ॥ ६२ ॥ राजाजात असे मिरवत ॥ कोण्ही कोण्हां नोळखत ॥

माघाराफिरलासुमंत ॥ आपुल्याराज्यमंदिरीं ॥ ६३ ॥ मालतीहोतीगोरीहरीं ॥ तेउ
ठूनिआलीबाहेरी ॥ सुमंतासीखुणेंपाच्यारी ॥ तोहीआलासमीप ॥ ६४ ॥ ह्मणेंआ
तांकरावेग ॥ अश्वशाळेसिअसेतुरंग ॥ द्वादशयोजनचालेमार्ग ॥ येक्यामुहूर्तांम-
ध्यें ॥ ६५ ॥ तोजायआणझडकरी ॥ येरुनिघालाभितरीं ॥ पाहाणुनीतयेअवसरीं ॥ शीघ्रघेवू-
निआलापैं ॥ ६६ ॥ घेतलींवस्त्रेंअळंकार ॥ रत्नजडितमनोहर ॥ दोघेंचढूनीतुरंगावर ॥ नग-
राबाहेरपैंआले ॥ ६७ ॥ वेगींआलेआम्रवनांत ॥ तंववर्तलेंविपरीत ॥ नवरत्नांचाहारत्वरि
त ॥ गोरीहरींराहिला ॥ ६८ ॥ ह्मणेविसरलेंपैंहार ॥ नवरत्नाकारमनोहर ॥ सुमंतह्मणेनाघेक
होईस्थिर ॥ तंवमीहारआणितों ॥ ६९ येरीह्मणेंघडिलाअंधकार ॥ नेणतआलाजरींतस्कर
॥ येरुह्मणेंमीकरीनहुंकार ॥ खुणनिरुतीजाणपैं ॥ ७० ॥ ऐसेंह्मणूनिनिघाला ॥ राजमंदिरीं
प्रवेशला ॥ गोरीहरीचाहारघेतला ॥ तेथूनिनिघालापवनगती ॥ ७१ ॥ तंवयेथेंकायवर्त
लाविच्यार ॥ आम्रझाडींतहोतातस्कर ॥ तेणेंऐकिलाशब्दगजर ॥ उठूनिआलाअश्वाज
वळीं ॥ ७२ ॥ अश्वेंतस्करदेखिला ॥ कानमेटावूनिहंकारिला ॥ तंवतस्करेंहुंकारला ॥ ये-
रीह्मणेंबैसातुरंगीं ॥ ७३ ॥ रात्रपडलीकाळोखी ॥ कोण्हींकोण्हानोळखी ॥ मालतीमनींशं
कालेखी ॥ रात्रींबोलूनयेवचनासी ॥ ७४ ॥ वारूजातअसेपवनगती ॥ दरीदरकुटेंलंघि-
ती ॥ तंवअरुणोदयाचेअंतीं ॥ पूर्वदिशाउजळली ॥ ७५ ॥ नानापरिचेविहंगम ॥ परस्परें

बोलतीउत्तम ॥ तोआइकूनिअनुक्रम ॥ मालतीबोलेतस्करासि ॥ ७६ ॥ बोलेभाषासंस्-
कृतीं ॥ तस्करानकळेमती ॥ ह्मणवोनिहोयअवलोकिती ॥ फिरूनिवदनपाहेत्याचें ७७
जंवअवलोकीवदन ॥ तंवनदेखेनासिककर्ण ॥ येकहस्तगेलाछेदून ॥ मणगटापासोनि-
यां ॥ ७८ ॥ दिसेकर्कोटककाळा ॥ जीवथोरकंटाळला ॥ जरींकांहींकरीनचाळा ॥ तरीं-
हामारील ॥ ७९ ॥ जिवींधरूनिदृढभाव ॥ यांसिंकांहींकरावाउपाव ॥ जेण्हेंतुटेसंबंध-
भाव ॥ यातस्करांचा ॥ ८० ॥ उदयजाहालादिनकरासी ॥ तंवपुढेंदेखिलेंनगरासी ॥ चोर-
ह्मणेंमालतीसी ॥ येनगरींवस्तीआह्माअसे ॥ ८१ ॥ चलाआमुच्यामंदिरा ॥ सुखेंचालवीघ
राच्यारा ॥ मालतीह्मणेगातस्करा ॥ ऐकमाझेंवचन ॥ ८२ ॥ दिवसाजरींनगरांतजासीख ॥
राजदूतजरींदेखतील ॥ येखादाअनर्थहोईल ॥ मजनेतीलहिरोनियां ॥ ८३ ॥ तूंपाव-
सीलबंधन ॥ ऐहिकनापरत्रजाण ॥ माझेंभाग्यगहन ॥ तुजसारिखानमिळे ॥ ८४ ॥
तेंमानलेंतस्करासी ॥ ह्मणेचालजाऊंमळ्यासीं ॥ तेथेंक्रमूनियेदिवसासी ॥ सायंका
ळींनगरासीजाऊं ॥ ८५ ॥ मळियाचेसेवटीं ॥ उतरलीवापीच्याकांठीं ॥ वारूबांधिला
निकटीं ॥ वृक्षासिपैं ॥ ८६ ॥ काढिल्यासुवर्णमोहरा ॥ त्यादीधल्याकरींतस्करा ॥ जा-
ऊनिभितरींनगरा ॥ सामुग्रीआणीस्वयंपाका ॥ ८७ ॥ तोनिघालात्वरित ॥ गेला-
असेनगरांत ॥ सामग्रीघेतलीसमस्त ॥ स्वइछाकरूनियां ॥ ८८ ॥ युक्तिऐकामाल-

तीचीं॥ अवगणि फेडिलीं स्त्रीपणाची॥ वस्त्रें होतीं सुमंताची॥ तीं केलीं परिधान ॥८९॥
॥४॥ आरूढ होवूनि वारुसी॥ जात असे वातवेगेसी॥ लंघित गिरीकंदरासी॥ गेली चोवी
सयोजनें॥९०॥ मागें घेवूनि सामर्थीं तें॥ तस्कर आला असे त्वरित॥ तंव न देखे स्त्री आ-
णि वारु तें॥ दुःखें देह धरणीवरी टाकिला॥९१॥ ह्मणे आहा वो खटें जाहालें॥ कैसें नि-
धान हातिचें गेलें॥ अप्रयत्नें होतें साधिलें॥ मज निर्दैवां केंवि [illegible]रेल॥९२॥ मुक्ता मा-
ळा मर्कटासी॥ मिष्टान्न भोजन गर्धभासी॥ रत्नदीप उजळिला अंधापासी॥ बधिरा-
सी केंवी प्राप्त हरिकथा॥९३॥ मूर्खासी सांगे शास्त्राभ्यास॥ तयासि न कळे तयाचा
अंश॥ तैसा मी अभाग्य विशेष॥ केंवी पावें स्त्रीरत्न॥९४॥ ह्मणूनि जाहाला वैरागी
॥ वस्त्रें केलीं विरंगी॥ लागला येके मार्गीं॥ तीर्थक्षेत्र हिंडतसे॥९५॥ ह्मणे हाच मार्ग
उत्तम॥ वैराग्य परम उत्तम॥ जटाधारी मी निःसीम॥ पंथ हाच निर्धारें॥९६॥ इकडे
वारुवारूढ मालती॥ जात असे पवनगती॥ पुढें कैसी वर्तली स्थिती॥ ती ऐके राया
॥९७॥ उत्तम सरोवरीं ठाव॥ तेथें असे मानभाव॥ तयाचा पुरला आयुर्दाव॥ पाव
ला मृत्यूतें॥९८॥ शुरूच्या तीन असती वस्ता॥ त्या न येती वांटिता॥ ह्मणोन करिती
विवाद कथा॥ तंव मार्गीं घोडेस्वार भेटला॥९९॥ ह्मणे पैल येती आरुढोनि नर॥ ॥४॥
[illegible]सि सांगो हा व्यव्हार॥ तो सांगेल विच्यार॥ तो अंगिकारू दोघेजण॥१००॥ तं-

वि०च० वतो आला समीपता॥ सांगितली अवघी समूळ कथा॥ त्यार ह्मणे कोठें आहेत वस्ता॥ त्या- अध्याय०
मज दाखवावो॥१॥ येरीं कंथा ठेविली त्वरित॥ पादुका आणि पात्र॥ सांगती तुह्मा विचित्र ७
॥ भाव या वस्तुचा॥२॥ ते शिष्य ह्मणती भावार्थें वचन॥ याचें षोडशोपच्यारें करावें पूज-
न॥ पात्रें षड्रस अन्न॥ प्रसवेल जी॥३॥ कंथा देईल कनकरासी॥ बहु द्रव्य भांडारासी॥
पादुका नेती चिंतिले ठायासी॥ न लागतां क्षण येक॥४॥ यासी येक असे प्रमाण॥ ज-
रीं कराल दोघेजण॥ ते मानिती तयाचें वचन॥ ह्मणे करावें आह्मेसी॥५॥ त्यारें केला
अनुमान॥ वृक्षलक्षिला कोश प्रमाण॥ आधीं जो येईल शिवोन॥ त्यानें दोन वस्ता घे-
इजे॥६॥ वस्ता ठेवूनि तयापासीं॥ दोघे ही धाव घेती त्वरेसी॥ झाडासमीप वेगेसी॥
तंव काय करी घोडेस्वार॥७॥ वस्ता घेवूनिया दृढ॥ होवूनियां अश्वारूढ॥ लंघूनि गेला
असे दृढ॥ पंचदश योजनें॥८॥ धांवतां जाहाला अतिश्रम॥ परि न सांडी पराक्रम॥
शिवूनियां द्रुम॥ येका मागे येक परतले॥९॥ वेगें आले त्या ठायांसीं॥ न देखती वस्ता आ-
णि त्यास्वारासी॥ ह्मणती ठकविलें दोघांसी॥ अवलोकिती दाही दिशा॥१०॥ ह्मणती
दोघांसी भांडतां॥ तिसरियाला भजाहाला अवचिता॥ नीती बोलती वेदार्था॥ तें यथा
र्थ चि घडलें॥११॥ समुद्रमंथनीं देव आणि दैत्य॥ लक्ष्मीकारणें विवादत॥ सेवटीं कोण्हा-
न व्हे प्राप्त॥ विष्णु घेवूनि गेला॥१२॥ राम आणि रावणा॥ दोघां संग्राम जाला जाणां॥ लं-

कामामबिभीषणा ॥ चिरंजीवहोवूनिठेला ॥ १३ ॥ तैसेंआह्मासिजाहालें ॥ रत्नतिसऱ्या-
॥५॥ चेहातासिगेलें ॥ तेंस्थळत्यागिनेजाहालें ॥ दोघेगेलेदोहींकडे ॥ १४ ॥ राऊतजातअसेम
नोवेगें ॥ पाहातसेपुढेंमागें ॥ तोपुढेंदेखिलेंप्रसंगें ॥ शिवस्थानउत्तम ॥ १५ ॥ तेथेंना
वेकस्थिरावला ॥ शिवासिप्रणिपातकेला ॥ तंवसायंकाळजाहाला ॥ तेथेंक्रमिलीती
निशी ॥ १६ ॥ उदयजाहालादिनकरा ॥ प्रयाणकरूनिचालेपुढारा ॥ दैवेंदेखताजाहाला
नगरा ॥ तेथेंअपूर्ववर्तलें ॥ १७ ॥ तेथीलराजापुष्पमणी ॥ तोमृत्युपावलादैवकरणी ॥
राज्यासिनाहींकोणीधणी ॥ बंधुअथवापुत्रपैं ॥ १८ ॥ प्रधानेंकेलेंक्रियाकर्म ॥ जोजो-
बोलिलाहोताधर्म ॥ तोतोंकरूनियांनेम ॥ सद्गतीसीपाववीला ॥ १९ ॥ प्रधानचतुरमि
ळोनी ॥ विच्यारकरितीबैसूनी ॥ ह्मणतीराज्यासपाहिजेधनी ॥ तोप्रकारयोजावा २०
ज्येष्टमंत्रीबोलेवचन ॥ मजकळतसेंज्ञान ॥ श्रुतिशास्त्राचेंवचन ॥ ऋषिमुखींहोऐकि
लें ॥ २१ ॥ हस्तिनीचीपूजाकरावी ॥ श्रृंगारूनिबरवी ॥ पुष्पमाळाशुंडेंतद्यावी ॥ तेहिंड-
वावीनगरांत ॥ २२ ॥ येईलतिच्याचित्तासी ॥ माळघालीलतयासी ॥ तोचिधनीराज्यासी
॥ सत्यजाणावा ॥ २३ ॥ तेंमानलेंअवघियातें ॥ तत्क्षणींआणिलेंहस्तिनीतें ॥ पूजूनि ॥५१॥
यांतिचेतें ॥ मुखींपुष्पमाळादीधली ॥ २४ ॥ लागलावाजंत्र्यांचागजर ॥ पाठीसिचाल-
लादळभार ॥ अंस्तमानवरीघालीफेर ॥ नगरामध्येंपैंजाणा ॥ २५ ॥ नगरजनसिद्धहो-

वि० क० वुनी ॥ ल्यालेंलुगडींलेणीं ॥ माळघालीलहस्तिनी ॥ ह्मणूनियांधांवती ॥ २६ ॥ ऐसीतीन अध्याय
दिवसहिंडविली ॥ माळकोण्हांसीनघाली ॥ चौथेदिवसींबाहेरआली ॥ तंवमालती ७
येतअसेसमोर ॥ २७ ॥ दोघांजाहालीनगरद्वारींभेटी ॥ माळघातलीअश्वारूढकंठीं ॥
उचलूनिबैसविलापृष्टीं ॥ मिरवलीअसेनगरांत ॥ २८ ॥ वाजंतरींगगनगर्जत ॥ मंत्रिज
ननावपुसत ॥ सुमंतराजाहोह्मणवित ॥ वाजविल्यादुंदुभी ॥ २९ ॥ सिंव्हासनींबैसउनी
॥ पट्टाभिषेककेलाप्रधानीं ॥ नमस्कारकेलासकळजनीं ॥ ह्मणतीराजादिसेपुण्यपराय
ण ॥ ३० ॥ नगरींपिटिलाडांगोरा ॥ सुमंतरायाचीआज्ञाकरा ॥ धर्मदानयथाविधीकरा
॥ याचकजनासी ॥ ३१ ॥ अठराकारखानेंसावधान ॥ किल्याकुल्यांविचक्षण ॥ तंवदिन
गेलाअस्तमाना ॥ सभाविसर्जनकेलेंअसे ॥ ३२ ॥ क्रमिलीतेनिशी ॥ उदयजाहाला
दिनकरासी ॥ मंत्रीआलेपरिवारेंसी ॥ करितीसाष्टांगनमस्कार ॥ ३३ ॥ राजावि-
च्यारीमनीं ॥ सुमंताचिकैसिकरावीशोधणी ॥ तंवआठवलेंमनीं ॥ तेंअपूर्वपरिये
सा ॥ ३४ ॥ ह्मणेंकरावेंअन्नदान ॥ सुखीकरावेयाचकजन ॥ आणिघडेलब्राह्मण
संतर्पण ॥ तेंपुण्यअगाधअसे ॥ ३५ ॥ रावसांगेप्रधानासी ॥ घालावेंअन्नछत्रासी
॥ जेऊंघालूनित्यासि ॥ विडयासमजजवळीआणावें ॥ ३६ ॥ तडीतापडीभणंगजो-
गी ॥ जंगमअथवामलंगी ॥ महंतऋषीभेटेलमार्गीं ॥ तितुकेहीआणावे ॥ ३७ ॥

आमुचा देशजेथवरी ॥ तेथेंठेवा केमेरकरी ॥ त्याणी आणावे निर्धारी ॥ अन्न छ-
॥६॥ त्रासी ॥ ३८ ॥ प्रधान आज्ञा परियेसी ॥ अन्नछत्र निर्मिलें नेमेसी ॥ जेवूं घालूं नि
संतोषीं ॥ विडा देत नृपवर ॥ ३९ ॥ इतुकें तथें वर्तलें ॥ तिकडे सुमंतें काय केलें ॥
तेंसांगावें वहिलें ॥ हरिदासा ॥ ४० ॥ इतिश्री विक्रमचरित्रकथा ॥ हरिदास हो-
यसांगता ॥ तेऐकावी श्रोता ॥ स्वस्थ चित्तें करूनियां ॥ ४१ ॥ इतिश्री विक्रमचरि-
त्रे प्रसंग सातवा ॥

॥६॥

वि०च० श्रीगणेशायनमः ॥ श्रीसरस्वत्यैनमः श्रीगुरुभ्योनमः हार घेवूनि सुमंत ॥ सत्वर आला आ अध्याय
म्रवनांत ॥ मालतीसी असे पाहात ॥ खूण पाहे वारूची ॥ १ ॥ असो समस्त वन हिंडला ॥ झाडोझाडीं ८.
धांडोळा घेतला ॥ परी न देखे वेल्हाळा ॥ मनीं जाहाला विस्मित ॥ २ ॥ ह्मणे मजसीं केली रळी ॥ कीं
फीरूनि नगरांत गेली ॥ किंवा तस्करावर पडजाहाली ॥ हें मजलागीं न कळे नां ॥ ३ ॥ तंव रात्र जा-
हाली मध्यान्ही ॥ गलबला होईल राजभुवनीं ॥ सत्वर पाठवील धावणी ॥ येखादा अनर्थ हो-
ईल ॥ ४ ॥ ह्मणूनि चालिला उत्तर दिशेसी ॥ हार धरिला सेजियासी ॥ जातां उदय जाहाला दिन-
करासी ॥ काय करीत येवेळीं ॥ ५ ॥ वस्त्रें केलीं भगवीं ॥ वेश घेतला मानभावी ॥ निराहार जि
वीं ॥ स्मरण करी मालतीचें ॥ ६ ॥ करितां पृथ्वी पर्य्यटण ॥ भेटल्या तीर्थी करी स्नान ॥ ऐसें व
नोपवनीं करी भ्रमण ॥ करी स्मरण मालतीचें ॥ ७ ॥ मागील नगरीचा समाच्यार ॥ तो राहिला असे
सविस्तर ॥ तो ऐका समाच्यार ॥ सावधान होवोनि ॥ ८ ॥ सुमंत घेवूनि गेला हार ॥ सेवतीं रुखव
ताअवसर ॥ आरूढ करूनियां वर ॥ आणिला मंदिरासी ॥ ९ ॥ बैसका रजाहाला वऱ्हा-
डियासी ॥ अतिसमय ह्मणती ज्योतिषी ॥ वरपूजा करूनि त्वरेसी ॥ ह्मणति करा कन्या
पूजन ॥ १० ॥ नवरीस आणा ह्मणती ॥ द्विज मालतीस पाहाती ॥ माता ह्मणें गौरीहरा प-
ती ॥ निद्रा केली असेल ॥ ११ ॥ पाहाती जंव गौरीहरीं ॥ तंव तेथें नाहीं ते कुमारी ॥ गृहें
पाहिलीं सेजारी ॥ परिकोठें न दिसे ॥ १२ ॥ रात्र पडिली काळरूपी ॥ दिवट्या लाउनी सा-

क्षेपी॥ शोधिती आड आणि वापी॥ पडली असेल ह्मणोनी॥ १३॥ राजा बहिणी ते पुसे॥
॥१॥ तुझा कुमर कोठें असे॥ येरी ह्मणे आजि न दिसे॥ तयासि करी धांडोळी॥ १४॥ पाहिलें अ
वघें नगर॥ पाहिलें अवघें धवळार॥ सकळ बोलति उत्तर॥ सुमंतें नेली ऐसें तर्केतसे॥ १५
रायासि राणी बोले वचन॥ मागें ऐकिली होती गुणगुण॥ येकावेगळीं येक क्षण॥ नरा-
हाती दोघें ही॥ १६॥ सुमंत गेला जरी बाहेरी॥ मालती न राहे क्षणभरी॥ देखतां दोघांचि परी
॥ आह्मासि न कळेची॥ १७॥ न जेवीत याविण॥ मागें पाहेल क्षलक्षुन॥ त्याचें करी अवलोक
न॥ मग सारी आरोगणा॥ १८॥ दोघे बैसून येकांतीं॥ नेणों काय गोष्टी करिती॥ ऐसी वर
कडा पडली भ्रांती॥ चरित्र न कळें तयाचें॥ १९॥ राजा अति कष्टी जाहाला॥ ह्मणे पोसिया
उपकार केला॥ बहिणीचा संशय धरिला॥ तुजविरहित कार्य न व्हे हें॥ २०॥ ते प्रमाण-
असे वदत॥ मज जरीं असेल श्रुत॥ तरी ईश्वर करील विपरीत॥ आतां चि मज लागीं॥
॥ २१॥ करी भगिनी रुदना॥ ह्मणें काय करी नारायणा॥ घालवीत होतें रांडपणा॥ तया
वरी चित्त ठेवूनियां॥ २२॥ थोर केली होती आस॥ तंव देवें केलें निरास॥ जन्माचे क्लेश
या समयास॥ व्यर्थ गेले माझे पैं॥ २३॥ माझ्या दैवाची उणिव जरीं॥ तेण्हे धरिली नीच-
पायरी॥ काळक्रमितां बंधुचे घरीं॥ विघ्न कैसें वोढवलें॥ २४॥ ज्याचे घरीं तक्रासि यावें॥ ॥१॥
त्यांचें वत्स मृत व्हावें॥ ऐसें केलें असे दैवें॥ मज लागीं जाणपां॥ २५॥ तीन प्रकार घडले॥

१० च बंधुमानसीं वैर झालें॥ मज लागीं कष्टी केलें॥ आपण सेविला प्रवास॥ २६॥ ऐसा शोक सांगतां अध्या
॥ विस्तारा जाईल कथा॥ पुढें नृप जाहाला विच्यार करता॥ तें ऐकावें सकळिकीं॥ २७॥ मा ८
लिनी धाकुरी कन्या होती॥ ते आणविली शीघ्रगती॥ मंगळस्नान वे दोन्ही॥ करविती कन्या
पूजन॥ २८॥ घटिका जाहाली असे पूर्ण॥ अंतरपट धरूनि लाविती लग्न॥ मंत्राक्षता टा-
किती ब्राह्मण॥ लग्नसिद्धी पैं जाहाली॥ २९॥ च्यारि दिवस क्रमिले॥ वरात चतुर्थ कर्म के
लें॥ रायें आंदण समर्पिलें॥ हस्ती आणि तुरंग॥ ३०॥ वस्त्रें आणि भूषणें॥ दासी ह्मैसी गो
धनें॥ ग्राम पुरें नंदनवनें॥ देता जाहाला नृपवर॥ ३१॥ वऱ्हाड निघाले आपुलिया नगरा-
सी॥ राव बोळवी तयासी॥ देशोदेशीचे रायांसी॥ गौरवूनि बोळवी॥ ३२॥ काशीश्वर रा-
ज्य करी॥ बहीणीचें समाधान नाना परी॥ त्यांची जाहाली प्राचीना परी॥ तुह्मां चिंता न करा-
वी॥ ३३॥ जंववरी असेल प्राण॥ तंववरी अन्नवस्त्र चालवीन॥ मन करावें समाधान॥ काव्यानु-
सार सुमंत भेटे॥ ३४॥ मग राहिली निवांत॥ मार्गीं सुमंत असे हिंडत॥ तीर्थक्षेत्रें हीं असे क्र-
मित॥ पंच सप्त रात्र गांई ठाईं॥ ३५॥ वनें दुर्घट क्रमितां॥ पावला सिंव्हाद्रिपर्वता॥ होवूनि स्व
इच्छें सुस्नात॥ नमस्कारी रेणुकेसी॥ ३६॥ नमूनियां दत्तात्रयातें॥ नवरात्र क्रमिलें तेथें॥
तंव आकाशवाणी वदली अकस्मात॥ जे मालती भेटेल तुतें॥ ३७॥ मग तेथूनि निघाला॥
॥ वोढ्या जगन्नाथासि आला॥ रामकृष्ण स्मरों लागला॥ तेथें राहिला पंचरात्र॥ ३८॥ अ-

सत्तांतयाजगंन्नाथीं ।। तस्करआलातीर्थीप्रती ।। रोगांपडलीसंगती ।। मगतेथेंचिराहिले
।।२।। ।। ३९ ।। तिर्थींसारितीसंध्यास्नान ।। देवाचेंकरितीदर्शन ।। येकसंवत्सरपूर्ण ।। तेथेंजाणक्र
मिला ।। ४० ।। तंवकोणेंयेकेदिवसींप्रभातवेळा ।। तस्करबहिरभूमीहोताबैसला ।। तया-
पुढेंआंबापडिला ।। त्याणेंमुखींघातलाअसे ।। ४१ ।। आंबाअसेचोखित ।। तेंदेखतसेसुम
मंत ।। मनींविस्मयअसेथोरकरित ।। तयाप्रतिकायबोले ।। ४२ ।। तूंतंवसंन्यासीह्मणवि
सी ।। आणिआंबाअशौच्येंखासी ।। बोललाविलाभगवियासीं ।। व्यर्थसंन्यासघेतला
।। ४३ ।। तस्करह्मणेगायुक्ती ।। ऐकमाझीविनंती ।। शास्त्रींआहेनिती ।। तेतुजप्रतीसां-
गेन ।। ४४ ।। श्लोक ।। सिद्धमन्नं फलंपक्वं नारीप्रथमयौवनं ।। कालक्षेपोनकर्तव्यः
शीघ्रंगृण्हंतिपंडिताः ।। ४५ ।। सुमंतेंश्लोकाचाअर्थपाहिला ।। ह्मणेहाकोठेंअसेठ
कला ।। मगत्यासीपुसताजाहाला ।। अतिआदरेंकरूनियां ।। ४६ ।। त्याणेंसांगी
तलावृत्तांतसंपूर्ण ।। ह्मणेंहातीचेंगेलेंस्त्रीरत्न ।। ऐसेंघडेलप्रमाण ।। ह्मणूनिआं
बाभक्षिला ।। ४७ ।। आयकूनतयाचीं वचनें ।। ह्मणेमालतीनेंसर्वत्यजिलेंमजका
रणें ।। जीजींबोलिलींहोतींवचनें ।। तेंसर्वसत्यपदार्थ ।। ४७ ।। फिरूनिनाहींगेलीनगरांत ।। माता
पितात्यजिलानेमसत्य ।। तस्करेंकेलायेव्हडाअनर्थ ।। तोहीत्यजिलाकोणेबुद्धी ।। ४८ ।। तस्क ।।२।।
रेंविचारिलेंमानसीं ।। हाउग्रअसेतापसी ।। एकेठाईंबैसूनयेथापासीं ।। ह्मणऊनिकरीभय

ग्रं० चू० णपूर्ण ।। ४९ ।। निघालाहिंडतहिंडत ।। तंवपावलाअन्नछत्रातें ।। तेथेंजेविलासंतृप्तें ।। विडयासि- अध्याय०
गेलारायाजवळी ।। ५० ।। विडादेतांतयासी ।। रायेंवोळखिलेंतस्करासी ।। तूंकायनिमित्यजा ८
हालासितापसी ।। हेंमजप्रतिसांगपां ।। ५१ ।। तोगुळगुळूंलागला ।। रायेंवचनींताडिला ।। मग
सांगोंलागला ।। यथाविधीविवंचना ।। ५२ ।। ऐकूनियांरायहांसे ।। त्यांतिलासोडिलें कैसें ।। ज
न्मदरिद्रासीपरीसें ।। कैसेनेंप्रासहोय ।। ५३ ।। राजाह्मणेंतस्करातें ।। वृथाकष्टविसीदेहातें
।। अन्नछत्रींजेऊनयेथें ।। राहावेंसुखें ।। ५४ ।। ऐकूनतयाचेंउत्तर ।। अन्नछत्रींराहिलातस्क
र ।। राहिलासुमंताचासमाचार ।। तोसांगरेहरिदासा ।। ५५ ।। जगन्नाथींक्रमिलेबहुदिव-
स ।। तेथूनिबिजेंकरीतापस ।। हिंडतांहिंडतांपुष्पावतीस ।। नगरासियेताजाहाला ।। ५६ ।।
नगरासांडूनिमाघारा ।। सुमंतगेलापुढारा ।। भेटकरीह्मणतीऋषीश्वरा ।। नावेकअन्नछत्र
सिचलावें ।। ५७ ।। दूतह्मणतीस्वामियां ।। आह्मासीअसेराजआज्ञा ।। नजेवितांयाठायां ।। न-
जाऊंद्यावा ।। ५८ ।। तरीचलावेंतेथवरी ।। आह्माकारणेंकृपाकरी ।। भोजनअन्नछत्रींसारी
।। विडादेईलनृपवर ।। ५९ ।। सुमंतह्मणेदूतासी ।। आह्मीनिराहारसंन्यासी ।। नयेऊंअन्नछ
त्रासी ।। चाडनाहींअन्नाची ।। ६० ।। तेकरितीबहुतविनवणी ।। कांहींकेल्यानाइकेमनीं ।। ब
ळात्कारेंन्यावाधरोनी ।। तरीराजाकोपेल ।। ६१ ।। आणिशापदेइलसंन्यासी ।। मगमधुरवच
नविनविर्तीत्यासी ।। जातुह्मींश्रुतकरारायासी ।। तोंवरीआह्मीबैसतोंयेथें ।। ६२ दूतआले

वरिन॥रायासीजाणविती वृत्तांत॥प्रधानासि राव ह्मणत॥तुह्मीजाऊनि आणा त्यासी॥६३॥प्र
धाननिघालासत्वर॥येवूनिनमस्कारिला ऋषीश्वर॥क्षणेक होवूनियां स्थिर॥लाभदीजे आ-
ह्मासी॥६४॥सुमंतह्मणे प्रधानासी॥अन्ननेम आहे आह्मासी॥वृथामार्गे स्यो ळंबविसी॥निः
कारणप्रधाना॥६५॥बहुत केला आग्रह॥परि नाइके महानुभाव॥थोर पडिला संदेह॥आतां
कैसें करावें॥६६॥मगविच्यारी मानसीं॥बळात्कार करून येयासी॥ह्मणे श्रुत करूं रायासी॥म
गतो करो भलतेंचि॥६७॥प्रधानह्मणें महंतासी॥हासमाचार सांगू रायासी॥तंववरी स्थिर करू
नि मनासी॥येथें राहिलें पाहिजे॥६८॥तुह्मा राजा तुज थोर॥मजनाहीं द्वैतविचार॥रंक आणि नृप-
वर॥हे दोघे मज समान॥६९॥प्रधानह्मणें कृपामूर्ती॥तुह्मासी मज बोलावयान द्वेशक्ती॥माझ्या
स्वामि सेवकाची विनंती॥तेनिती केली पाहिजे॥७०॥ऐसा शब्द मधुर वचनीं॥शांत केला तो मुनी
॥प्रमनि काल तेथूनी॥रायासि सकळ श्रुत केलें॥७१॥राजा विचारी मानसीं॥जाऊंन द्यावा सं-
न्यासी॥हाणी होईल सत्वासी॥तो विन्मुख जाहालिया॥७२॥तात्काळ आणविला वारु॥वरी-
आरुढला नृपवरु॥बैसला होता मुनीश्वरु॥तयाठायांसीं पैं आला॥७३॥रायें मुख अवलोकिलें॥सुमं
ातें वोळखिलें॥मगदंडवत घातलें॥साष्टांगेसीं॥७४॥उभा राहिला करजोडोनी॥स्तुती करी नाना
वचनीं॥ह्मणे जी आतां ऐका विनवणी॥कृपा करूनि चालिजे गृहा॥७५॥ येरु ह्मणें गृहासी का-
य कार्य सांगू॥सकळ अर्थाचा केला त्याग॥धरिला असे मार्ग॥ तोजाणे सर्वेश्वर॥७६॥

राजा ह्मणे जी महानुभावा॥आजि चरणाचा लाभ द्यावा॥मंजुळ करूनियां ग्रीवा॥करी नमस्का
र तापसासी॥७७॥चरण धरिले बळकट॥माझें वचन करावें स्पष्ट॥तुमच्या मनीं जें असेल उ
त्कट॥तेंही सिद्धि पावेल॥७८॥उचलून बैसविला पालखीसी॥घरा आणिला संन्यासी॥
आज्ञा दीधली सकळासी॥मग येकांती बैसले॥७९॥राजा करी विनवणी॥काय निमि-
त्य धरिली अवगणि॥ते स्वामी कृपा करूनि॥सांगिजे मज॥८०॥न धरावें संशयासी॥
तुतलेजन्मरेतीसरी यांसी॥शब्द पुष्पीं पूजोनि तयासी॥बोधविता जाहाला॥८१॥स-
मूळ अवघें कथियलें॥म्यां जाऊनि हारासी आणीलें॥खुणेच्या ठाईं पाहिलें॥तंव तेथें न-
देखे मालतीसी॥८२॥मार्ग लक्षितां चहूंकडे॥हिंडत गेलों झाडें झुडें॥जंव नगरीं वि-
चारावें नियाडे॥तंव प्रभातसमय जाहाला॥८३॥मग निघालों तेथूनि॥मार्ग धरिली हो
ती अवगुणी॥बहुता ठायां केली शोधणी॥परी ठाईं न पडेची॥८४॥मग निघालों तेथूनि
॥परी संदेह असे मनीं॥मालती गेली परतूनि॥नगरामध्यें॥८५॥हिंडत हिंडत॥पाव-
लों चोढ्या जगन्नाथ॥तेथें भेटला अतीत॥त्याणें तिची खुण सांगीतली॥८६॥तेणें
फिटला माझा संदेह॥माता पिता यांचा सांडिला स्नेह॥मजवरी धरूनियां मोह॥तिणें से
विला प्रवास॥८७॥राजा ह्मणें सुमंतासी॥ऐसा किती तूं हिंडसी॥ते तुज सांपडेल कैसी
॥येकादे ठाईं गुप्त असेल॥८८॥मेळविला असेल भ्रतार॥येरवादाउन्त मन्नपवर॥तेथें

तुह्मांसिअनुसर॥ कैसेनीहोईल॥८९॥ आतांसांडिनिचीभ्रांती॥ राहावें आमच्यासांगा-
॥४॥ ती॥ सुंदरमेळऊनियुवती॥ येरवादीराजकन्या॥ ९०॥ ऐकूनिसुमंतदेनप्रत्युत्तर॥ रायाप
रिसेशापतविच्यार॥ तिजविरहितजितुकीसुंदर॥ तेमातेसमानजाणपां॥ ९१॥ येरें दाख
विलें हारासी॥ पाहूनिआनंदलीमानसीं॥ ह्मणें येथें भेटेलमालतीतुह्मासी॥ तरीं कायवो
ळखाल॥९२॥ येथेंनराहे सर्वथा॥ आणिदुसरीनकरावीकांता॥ यादेहासीघडोभलतीअव
स्था॥ परीहेंतबुद्धीनविच्यारी॥ ९३॥ परिसूनितयाचादृढभाव॥ बोलताजाहालातंवराव॥ हा
राचाकैसाअसेभाव॥ तोमजदाखविजे॥ ९४॥ राजाह्मणेतयाला॥ भ्रतारअसेपाहिला॥ सु
मंतह्मणेभूपाळा॥ हेंनघडेनिजपासूनी॥ ९५॥ जरीतेकरितीभ्रतार॥ तरीं बापेंपाहिलानृप
वर॥ त्याचाकरितीअंगिकार॥ मजवीणकायचाडहोती॥ ९६॥ तिण्हेंकेलाअसेलनिर्धार
॥~~मजविरहित~~वितुकानर॥ तोबापसहोदर॥ मानिलाअसेलजाणपां॥९७॥ तिचाप्राणज
रींकंठगवजाला॥ तरींनसोडीबोलियाबोला॥ हामजनिश्चयकळला॥ पहिल्यापासोनी
॥ ९८॥ ऐकोनिहांसतीखदखदां॥ ह्मणेजीबहुतभोगिल्याआपदा॥ आतांसुखें दोघेनांदा
॥ मालतीसमवेत॥ ९९॥ तेअसेआमचेगृहासी॥ भेटीकरीतुह्मासितियेसी॥ मगउठूनि
त्वरेसी॥ केलाप्रवेशगृहामध्यें॥१००॥ फेडूनिवस्त्रें पुरुषाची॥ परिधानकेलीपुढीलस्त्री ।४॥
पणाची॥ घोळिलीहोतिहळदीची॥ लेइलीतोचिअळंकार॥ १०१॥ प्रेमाचीपुतळी॥आ

शि० चं० लीसुमंताजवळी॥ माथाठेवीचरणकमळीं॥ तोजाहालातटस्त॥ २॥ तीसबोलेसुमंत॥ नृपगे अध्याय
लाअसेगृहांत॥ नाहींतुजसमवेत॥ हेतोंअपूर्वअसेपैं॥३॥ मालतीह्मणेंनकरावेंअनुमा ८
न॥ नृपतोचिमीचजाण॥ मगफिरूनसकळकथन॥ कथितीजाहालीसर्वेही॥ ४॥ तुम-
चेंव्हावयादर्शन॥ अन्नछत्रनिर्मिलेंजाण॥ केलें ब्राह्मणसंतर्पण॥ व्रतासिगणतीनाहीं
॥५॥ जेंजेंविपरीतहोतेंघडलें॥ तेंतेंअवघेंविदितकेलें॥ ह्मणेजेणेंतस्करें हरिलें॥ तोही
~~येथें असेची॥६॥~~ थोरकेलासायास॥ मजकारणेंघेतलाबनवास॥ तोशंकरें घडविला
सोरस॥ पुनरपिदंडवतघातलें॥ ७॥ सुमंतेंहृदईआळंगिली॥ प्रेमेंदोघाचीआसुवेंढळ-
लीं॥ त्यासुखाचीनव्हाळी॥ जाणतीअनुभवीये॥ ८॥ थोरउपमात्यासुखाची॥ जैसीरा-
मआणिसीतेची॥ कींरुद्रआणिगौरीची॥ श्रमांतीभेटीजाहाली॥ ९॥ आणीकयेकदृष्टांत
॥ हरपलाकोणेयेकाचाअर्थ॥ तोसांपडेअकस्मात्॥ तैसेंपरीत्यादोघांसी ॥१०॥ बहुतदि
वसाचाक्षुधार्थी॥ तयासिक्षीरसिंधुचीप्रासी॥ तैसीयेकमेकाचीस्थीती॥ परस्परें आ-
नंदमय॥ ११॥ सारिलीआंघोळीमार्जन॥ उभयतांजालें भोजन॥ तंवरजनीप्रकाशमान॥
मावळलादिनकर॥ १२॥ उदयकेलादिनकरें॥ मालतीनेंपरिधानकेलींवस्त्रें॥ सभामंडपीं
आदरें॥ बोलाविलेंप्रधानांसी॥ १३॥ चतुरआलेअष्टप्रधान॥ मिळालेसकळीकजन॥
सुमंतासीकरितीनमन॥ महानुभावह्मणूनियां॥ १४॥ राजाह्मणेप्रधानासी॥ ऐकासांग

तोतुंह्मासी॥तीनमासतंव आह्मासीं॥ करणें असे कार्यस्थिती॥ १५॥ कार्य करणें असेनि
॥५॥ गुती॥ तुह्मीचालयाची राज्यनिती॥ अन्नछत्राची गती॥ तैसीच चालवणें॥१६॥ आमुचा अ
नुमान न धरावा॥ कार्य यादस्ततां करावा॥ कांहीं संशय न धरावा॥ मनामानी मंत्री हो॥१७
देवूनि वस्त्रें अळंकार॥ आज्ञा देत तया नृपवर॥ ते बहु हिंडले तयां थोर॥ हर्ष बहुत वाटला
॥१८॥ आज्ञेविरहित कवणा येऊंन द्यावें॥ रात्रंदिवस सावध असावें॥ श्रोते ह्मणती हें का
यनिमित्तें करावें॥ तें सांगीतलें पाहिजे॥ १९॥ कवि ह्मणे जी ऐका वचन॥ सुमंत देहीं जाहाला
अतिक्षीण॥ तो पुष्ट व्हावया कारणें॥ आदरिलें मालतीनें॥ २०॥ धातु क्षीण जाहाल्या अ-
सती॥ उपच्यार करी निगुती॥ दिनदिना प्रति शक्ती॥ अधिक होतसे॥ २१॥ आधींच सुंदर
आणि सगुण॥ वरी उपच्यार केला गहन॥ तेणें शोभला जाण पूर्ण॥ पौर्णिमेचा निशापति॥
॥२२॥ आंगाची दिसे दिव्य कांती॥ विशेष बाणली स्थिती॥ मालती सांगे युक्ती॥ सकळ राज्या
ची॥ २३॥ तीन मास संपूर्ण जाहाले॥ नगर अवघें शृंगारिलें॥ बरवे मुहूर्त विच्यारिले॥ सुमंत बै-
सविला सिंव्हासनीं॥ २४॥ ब्राह्मण करिती वेदध्वनी॥ नमस्कार केला प्रधानजनीं॥ वाजंत्र्याच्या
लागल्या ध्वनीं॥ दानमान समस्तां दीधले॥ २५॥ सुखी केले याचकजन॥ केलें ब्राह्मण संतर्पण
॥ मालती ते सुलक्षण॥ चालविते ग्रहस्थिती॥ २६॥ राज्य चालवी अति निगुती॥ ह्मणें तुमची ॥५॥
माता करीत सेलखती॥ मालती करीतसे विनंती॥ त्यांची वार्ता केली पाहिजे॥ २७॥ येणें रिती

वि० चू विज्ञापना॥ माजि लिहिजे काशीश्वरासि जाणा॥ जेजे घडून आली विवंचना॥ तेते अवघी लि अध्याय
हिली पाहिजे॥ २८॥ मगतें मानलें सुमंता॥ लिहिली अवघी समुळ कथा॥ सकळ क्षेम कुशाळता॥ अति आ ८
दरें करूनियां॥ २९॥ सुमंतें दूतांस करूनि हंकारा॥ ह्मणे तुह्मी जावें कांतिनगरा॥ पत्र देवूनी
काशीश्वरा॥ आमचें क्षेम सांगिजे॥ ३०॥ दूत निघाले त्वरित॥ पावले नगर कांतींत॥ येतां
देखती समस्त॥ भेटले रायासि पैं॥ ३१॥ पत्रिका दीधली करीं॥ नृपें वांचिली सविस्तरी॥ अ-
तिआश्चर्य करीत मोहें ढळती अश्रुपात॥ ३२॥ बोलाऊनि बहिणीसी॥ वार्ता सांगे सुमंत मा
लतीची शुद्धमतीसी॥ श्रुत केलें राणियेसी॥ तीही आनंदें हर्षली॥ ३३॥ पत्रिका वाचीयथा-
र्थ॥ सुमंताचें हस्ताक्षर लिखित॥ पाहूनियां आनंदभरित॥ जाहाला समस्तांसी॥ ३४॥ ब
हुत आनंद सर्वा मानसीं॥ नारी नगर ग्रामवासी॥ हर्षायमान सर्वांसीं॥ अति आनंद जा-
ला असे॥ ३५॥ राजा सांगे काठिकरा॥ प्रधानासि श्रुत करा॥ तारें भरूनि शर्करा॥ वांटिवी
नगरांत॥ ३६॥ थोर केला महोछाव॥ निशाणीं पिटिला घाव॥ सकळ सैन्यासि राव॥ नि
घाला भेटीसीं॥ ३७॥ चालिलें च्यतुरंग सैन्य॥ पालखींत बैसविली बहीण॥ सवें राणि कु
मर घेवून॥ इष्टमित्र आप्तवर्ग॥ ३८॥ तंव इकडे पुष्पावतीसी॥ श्रुत जाहालें सुमंतासी॥
तोनि घाला परिवारेसी॥ वाजंत्रें गर्जत॥ ३९॥ नगर शृंगारिलें निगुती॥ गुढिया तोरणें शो-
भती॥ नृत्यांगना नृत्य करिती॥ ठाईं ठाईं आनंद॥ ४०॥ सर्वशृंगार मंडित॥ मालती बैसे-

पालखींत॥ भारपृष्ठभागीं असे जात॥ सुमंताचिया॥ ४१॥ आले नगराबाह्य प्रदेशीं॥ भेटी जा
॥६॥ हाली काशीश्वरासी॥ आणि माते शुद्धमतीसी॥ नमस्कारिता पैं जाहाला॥ ४२॥ मालती
भेटली मातापितयांसी॥ नमस्कार केला सासुवेसी॥ मर्यादा नाहीं त्या सुखासी॥ आदरें न
गरीं प्रवेशले॥ ४३॥ आली राज्यगृहासी॥ बैसका रजा हाला सकळांसी॥ आरोगणें केली
प्रीतिसीं॥ इष्टजनासमवेत॥ ४४॥ ऐसा तो दिवस क्रमिला॥ दुसरा दिवस उगवला॥ रा-
येंसमारंभ केला॥ लग्न लाविलें दोघांचें॥ ४५॥ मालती आणि सुमंतासी॥ शेस पाठ भ-
रिला दोघांसी॥ वोसंगा घालीं कुमारीसी॥ गौरविलें बहिणीनें॥ ४६॥ यथाविधि केले-
च्यारी दिवस॥ दान धर्म केला बहुवस॥ सकळ पदार्थ दीधले त्यास॥ सुमंतास आदरें॥
॥४७॥ मालती निरविली बहिणीसीं॥ विनंती करी सुमंतासि॥ लिखित पत्रिका आह्या
सी॥ सांभाळीव जावें॥ ४८॥ निरोप पुसोनि निघाला॥ सुमंत बोळवीत आला॥ अति-
आदरें परतला॥ पुढें चालिला काशीश्वर॥ ४९॥ सुमंत आणि मालती॥ शुद्धमती महा-
सती॥ सुखें राज्य करिती॥ पुत्रपौत्रीं जाणपैं॥ ५०॥ तेणें चरीती काशीश्वर॥ चालवी
आपला राज्यभार॥ लिखित पत्रीं समाच्यार॥ परस्परें घेताती॥ ५१॥ ऐसी कथा मनो
हर॥ सालुंखी सांगे सविस्तर॥ रात्र क्रमिली दोन प्रहर॥ पुढें काय अपूर्व वर्तलें॥ ५२॥ सा ॥६॥
ळुंखी बैसे स्वस्थानीं॥ वेताळाची नकळे करणी॥ मयूरांत प्रवेशूनी॥ सांगेल कथा पवित्र

वि० च० ॥ ५३॥ हरिदास शिवदासाचें कथन॥ श्रोतीं करावें श्रवण॥ परिसती त्यासि उदारत्व धै अध्याय
र्यपूर्ण॥ होईल सांगे हरिदास॥ ५४॥ इतिश्री विक्रमचरित्र कथा॥ हरिदास होय- ८
सांगता॥ तें ऐकावें श्रोतां॥ स्वस्थचित्त करूनि॥ ५५॥ इति विक्रमचरित्रे अष्टमो
ध्यायः॥ ८

श्रीगणेशायनमः॥ श्रीसरस्वत्यैनमः॥ श्रीगुरुभ्योनमः॥ साळुंखी गेली आपुल्याठायां
॥ वेताळ मयुरीं प्रवेशोनियां॥ उडोनि बैसला तयाठायां॥ चौरंगावरी॥ १॥ उपक्रम करीन
पवर॥ तयासि उत्तर देत मयूर॥ ग्रहस्वामिनीचा न होतां अभयकर॥ तरीं कथा न सांग-
वे॥ २॥ पुनरपि ह्मणे बोलणें पद्मिनीसी॥ मयूर रेखा वोढी भिंतिसी॥ कथा परिसा ह्म
णे रायासी॥ परिसतां होय विश्रांति॥ ३॥ रत्नपुरीं माझारी॥ राजा रत्नमणि राज्य करी॥
तयाचा प्रधान विचक्षण अवधारी॥ पुत्रासहित नांदती॥ ४॥ राजपुत्र शिवदास॥ प्र
धानपुत्र हरिदास॥ या दोघां पडिला मैत्ररस॥ अतिप्रीति करुनी॥ ५॥ दोघे येकमेका
विण वेगळे॥ क्षण येक न व्हती कवणे काळें॥ जैसे मित्र रामलक्ष्मण वहिले॥ तैसे दिस-
ती उभयतां॥ ६॥ दोघे बैसती येकांतीं॥ दोघे आरोगणां सारिती पंक्तीं॥ दोघे जण मार्गे
चालती॥ निद्रा करणें दोघे जणीं॥ ७॥ ऐसें असतां तयासी॥ रत्नमणी ह्मणे पुत्रासी॥
तूं प्रधानपुत्रासवें खेळसी॥ राज्यनीति सांडोनियां॥ ८॥ तूं शाहाणा आणि प्रबुध्य॥ पा
हातजावें राज्यकृत्यवाद॥ सांगतसे प्रबोध॥ तो जिवीं धरावा॥ ९॥ रायें इतुकें सिकवि
लें॥ परी तेणें मनीं नाहीं धरिलें॥ क्षणभरी नाहीं वेगळें केलें॥ प्रधानपुत्रासी॥ १०॥ ऐसे क्रमि
ले किती क दिवस॥ बहुत सांगितलें पुत्रास॥ परि तो न सोडी खेळास॥ मग राजा काय विचा
री॥ ११॥ बोलावूनि प्रधानातें॥ ह्मणे तूं आपुल्या पुत्रातें॥ जर खेळतां देखेन दोघांतें॥ तर

तुज शिक्षा करीन ॥ १२ ॥ प्रधान ह्मणे जी नृपवरा ॥ आजिचें मज क्षमा करा ॥ जरि खेळ-
॥१॥ तां देखा लकुमारा ॥ तरि मज दंडावें ॥ १३ ॥ प्रधान आला मंदिरासी ॥ बोलाऊनि आपु-
ल्या पुत्रासी ॥ सांगता जाला तयासी ॥ जैसा राजा होता कोपला ॥ १४ ॥ रायें केली बहुत
परी ॥ शिवदासाचा संग न करी ॥ जरीं खेळसी तूं ईतुकियावरी ॥ तरीं मज वरी बो
लनाहीं ॥ १५ ॥ हरिदास ह्मणे जी ताता ॥ तुह्मी मज सांगितलें हिता ॥ जरीं त्यासि सं
ग करीन आतां ॥ तरीं तुमची शपत असे ॥ १६ ॥ ऐसा क्रमिला दिवस ॥ सूर्ये केला प्र
काश ॥ सत्वर उठिला शिवदास ॥ बोलाऊं पाठवी प्रधानपुत्रास ॥ १७ ॥ दूतें तयासि-
बोलाविलें ॥ एरें न येऊं ह्मणितलें ॥ विचक्षणें विचारिलें ॥ राजा तयासि कोपला ॥ १८
दूत फिरोनियां आला ॥ तेणें वृत्तांत सांगितला ॥ रायें दुसरा दूत पाठविला ॥ परि तो
मागुता न येची ॥ १९ ॥ पाठवी दूतामागें दूत ॥ तो झिडकावोनि राकित ॥ मग विचारि
ता जाला राजसुत ॥ आपणासि जाणें लागेल ॥ २० ॥ आला असे लवडसवडी ॥ ह्मणें-
तूं माझा जिवाचा गडी ॥ आजि कां केली झाडाझाडी ॥ प्राण सखया तूं ॥ २१ ॥ हरिदा
सें वृत्तांत सांगितला ॥ राजा प्रधानासि कोपला ॥ आतां जरि तुझा संग केला ॥ तर को
पेल प्रधान मज ॥ २२ ॥ राजपुत्र ह्मणे हरिदासासी ॥ जरीं तूं गडी सोडिसी ॥ तरी मी ॥१॥
त्यजिन प्राणांसी ॥ ह्मणोनि सुरी काढिली ॥ २३ ॥ जंव हाणों पाहे पोटीं ॥ तंव हरिदा-

वि० च० सें धरिली मुष्टी ॥ ह्मणे कराकरा वोखटी ॥ अविच्यारगती केली होती ॥ २४ ॥ म्या परि- अध्याय
लापरमार्थ ॥ तुं या केला होता अनर्थ ॥ जिवें थोर जाला भयाभित ॥ ह्मणें देवें अरिष्ट चु ९
कविलें ॥ २५ ॥ मग बैसले एकांतीं ॥ परस्परें विच्यारिती ॥ ह्मणे येथें असतां संगती ॥
रायासि विषाद वाटेल ॥ २६ ॥ दोघांची संगती घडे ॥ आणि पुरुषार्थ थोर वाढे ॥ जेणें-
करोनि पुण्य जोडे ॥ ऐसा विचारावा मंत्र ॥ २७ ॥ तयावरी बोले शिवदास ॥ सत्वर करी
उपदेश ॥ कांहीं न धरावें संशयास ॥ विलंबा चिया ॥ २८ ॥ मग हरिदास ह्मणें ॥ हें नग
र त्यजून जाणें ॥ पृथ्वी पर्य्यटण करणें ॥ तीर्थ देखणें वसुंधरेचीं ॥ २९ ॥ हा बरा मंत्र वि
चारिलासी ॥ माझा अंतर्भाव बोलिलासी ॥ आणि परमार्थ विचारिसी ॥ मग कायक
रिते जाहाले ॥ ३० ॥ कांहीं घेतलें द्रव्यासी ॥ न पुसतां मायबापासी ॥ दोघे निघाले तपासी
॥ पाहाती तीर्थ क्षेत्रें ॥ ३१ ॥ पाहिलें द्वीपांतर ॥ ग्रामें पुरें पट्टणें अपार ॥ देखती तीर्थें म-
नोहर ॥ तेथें स्नान दानें करिती ॥ ३२ ॥ नगरीं सारिली राजनिती ॥ तंव जाली माध्यान्ह प्रा
प्ती ॥ मग सभा विसर्जिती ॥ राजा प्रवेशे राउळीं ॥ ३३ ॥ स्नान संध्या सारिली ॥ तेष नाटें
विस्तारिलीं ॥ रायें आठवण केली ॥ शिवदास कुमाराची ॥ ३४ ॥ राजा ह्मणे बोलवा पु-
त्रासी ॥ उसीर जाला भोजनासी ॥ सेवक पाहाती शिवदासासी ॥ तंव तो कोठें न दिसे
॥ ३५ ॥ ह्मणती प्रधानाचे घरीं ॥ दोघे खेळत असतील सारी ॥ तयातें पाचारा झडकरी ॥

राजा रखोळंबला असे ॥ ३६॥ दूत असती धांवत ॥ प्रधान घर धांडोळित ॥ तंव तया प्रधानसुस
॥२॥ त ॥ हरिदास कोठें असे ॥ ३७॥ दूतीं जावोनि सांगितलें ॥ कोठें न दिसे ह्मणितलें ॥ रायें मनीं
विचारिलें ॥ गेले असतील वेल्हाळीसी ॥ ३८॥ राजा प्रधान जेविला ॥ वेळभरी मार्ग पाहि
ला ॥ ह्मणती काय विचार जाला ॥ ही करावी शोधना ॥ ३९॥ राजा ह्मणे प्रधानातें ॥ कां हीं
दिसे दुश्चिन्हातें ॥ तो ह्मणे तुह्मीं सांगितलें मातें ॥ म्यां निवेदिलें हरिदासा ॥ ४०॥ तो राहिला
आपुल्या घरीं ॥ शिवदासें बोलाऊं धाडिले वेळ दोन च्यारी ॥ तो न जाय ते अवसरीं ॥ मग आ
ला शिवदास ॥ ४१॥ त्याणें त्यासि खुणाविलें ॥ मग दोघे येकांतीं बैसले ॥ त्याउपरी काय जा
लें ॥ तें न कळे मजपें ॥ ४२॥ मग करिती दुःखातें ॥ ह्मणती आह्मी वर्जिलें त्यांतें ॥ सोडोनि-
यां सर्व सुखातें ॥ त्याहीं सेविला प्रवास ॥ ४३॥ मग ह्मणती धांवा धांवा ॥ चहूं मार्गीं शोध
घ्यावा ॥ पाठलाग करावा ॥ अश्वारूढ होवूनियां ॥ ४४॥ मग धाविन्नले बहुत जन ॥ हिंड
तिय नोउपवन ॥ परी न कळे तयाचें अनुसंधान ॥ कोणें मार्गें लागलें असे ॥ ४५॥ धांवणें ब
हुत धावलें ॥ तें परतोनि माघारे आलें ॥ रायासि तेणें जाणविलें ॥ कोठें न दिसती ह्मणवो
नी ॥ ४६॥ तयाच्या शोकार्णवा ॥ वृथा ग्रंथ वाढवावा ॥ ह्मणती देवा सदाशिवा ॥ काय ऐसें
केलें पैं ॥ ४७॥ रायां शोक केलिया काय सिद्धी ॥ जनसंबोखी नानाविधी ॥ तुमची त्याचिया ॥२॥
रुणानुबंधी ॥ भेटी काळीं होईल ॥ ४८॥ ऐसें बोलोनि वचन ॥ येक करिती समाधान ॥ म-

वि० अ० गद्गद करोनियां मन ॥ चालविती राजनीती ॥ ४९॥ इतुकें इकडे वर्तलें ॥ तंव यांहीं मार्गीं काय
केलें ॥ उत्तम सरोवर देखिलें ॥ पाहाती तंव तेथें महंत बैसला ॥ ५०॥ नमस्कार करिती त
यासी ॥ तंव तो असे ध्यानस्थ ऋषी ॥ द्वादश वरुषें भरलीं तयासी ॥ जाणगा विक्रमा ॥ ५१
त्याणें विसर्जिलें ध्यान ॥ उघडून पाहे लोचन ॥ दोघें घातलें लोटांगण ॥ महंतें दिधला आ
शीर्वाद ॥ ५२॥ पुसिलें अवघें स्वकुशळ ॥ प्रधानें सांगितलें समूळ ॥ येथें चातुर्मास करूं
निर्मळ ॥ ऋषिराया स्वामियां ॥ ५३॥ मुनि ह्मणे तयातें ॥ सुखी राहावें येथें ॥ जें कल्पित-
असा मनांतें ॥ तें सिद्धि सपावेल ॥ ५४॥ दोघे तेथें राहिले ॥ विद्याभ्यास करूं लागले ॥
चतुर्दश विद्यासि कले ॥ आणि शास्त्र अभ्यास ॥ ५५॥ तेथें क्रमिले च्यारि मास ॥ वि-
द्याभ्यास दोघांस ॥ मग विनऊं तापसास ॥ ह्मणती आज्ञा देइजे ॥ ५६॥ गुरु ह्मणें तया
तें ॥ तुह्मीं जावें दक्षिण पंथें ॥ मार्ग क्रमितां चोविस योजनांतें ॥ तेथें दोन मार्ग असती
॥ ५७॥ सोडोनि डावी वाट ॥ उजवी धरावी गा निकट ॥ वाम मार्गें तरीं दुर्घट ॥ बहुत असे
जाणपां ॥ ५८॥ ऐसें सांगोनि तयासी ॥ देता जाला खड्ग शस्त्रासी ॥ अग्नि स्पर्शतो यां-
सी ॥ होईल अभिनव ॥ ५९॥ तें गुह्य असो द्यावें जवळिके ॥ कोणांस न सांगावें विवेकें
॥ स्पर्श केलिया पावकें ॥ पावेल राजा मृत्यूतें ॥ ६०॥ शस्त्रें करीं घेवोनी ॥ दोघे गेले लो-
टांगणीं ॥ महंतें अभ्यासन देवोनी ॥ प्रसाद दिधला ॥ ६१॥ मग तेथून प्रयाण केलें ॥ अध्याय ९

॥२॥ दक्षिणपंथातें धरिलें ॥ मार्ग क्रमितां तये वेळे ॥ चोविस योजनें ॥ ६२ ॥ तेथें क्षण एक उभे रा-
हिले ॥ तंव प्रधान काय बोले ॥ ह्मणे चालगा वहिलें ॥ उजवे वाटेसी ॥ ६३ ॥ शिवदास ह्मणे
डावे वाटे जावें ॥ काय अपूर्व तें पाहावें ॥ मग फिरूनियां यावें ॥ याच मार्गे मिळावया ॥ ६४
नाइके वचन प्रधानाचें ॥ चिंतन केलें श्रीगुरूचें ॥ ध्यान करूनि श्रीहरीचें ॥ डावे वाटे
निघाले ॥ ६५ ॥ जात असती पुढें पुढें ॥ तंव झाडें देखती उदंडें ॥ वाढिन्नली प्रचंडें ॥ गग-
नचुंबित पैं ॥ ६६ ॥ निंब निंबाडे पळस ॥ वड पिंपळ फणस ॥ हिरडे ब्याहाडे बहुवस ॥ ला
गले आकाशीं ॥ ६७ ॥ खैर मोह पिंपरी ॥ बोरी बाभळी विस्तारी ॥ आंबे आणि खर्जूरी ॥
पुष्पें फळें मंडित ॥ ६८ ॥ रें भुरणी रायआंवळी ॥ पोंदि लोखंडी करवंदी जाळी ॥ ताडमा-
डपोफळी ॥ केळी सरळ सुशोभित ॥ ६९ ॥ जांबुळी आणि नारिकेळी ॥ राजआंवळी-
सीताफळी ॥ भोजगो धणी सदाफळी ॥ लवताति फळभारें ॥ ७० ॥ जाई जुई सेवती ॥ मो
गरे पारिजातक मालती ॥ दवणा मरवा केतकी ॥ उल्हाळती परिमळें ॥ ७१ ॥ आकाशीं लाग-
ले चंदन ॥ नेपाळनिर्गुडी करंजवन ॥ कांकड वेहेळे चित्रक जाण ॥ सुरतरु आणि देवदा
र ॥ ७२ ॥ मोरवेल नागवेल शिरस ॥ सेवगे सिंदी बहुवस ॥ रुइ हिवर तरवटास ॥ पुष्पीं
फळीं शोभती ॥ ७३ ॥ ऐसें तें महारण्य ॥ वृक्ष वाढले अति गहन ॥ तें कवणें करावें वर्णन ॥ ॥३॥
अठरा भार वनस्पती ॥ ७४ ॥ माझी नरीके व्हडी मति ॥ जे वर्णावें या वनस्पती ॥ चित्ता प-

शि०च० नाश्रोत यांप्रती ॥ तुह्मी गहनार्थ आणावें ॥ ७५ ॥ जात असती झडझडाट ॥ पुढें आंधार दु अध्याय
र्धर ॥ देखती विशाळ धोंडे निर ॥ येकयेका वरी उतरडी ॥ ७६ ॥ त्या वनांभीतरीं ॥ पक्षी बो ९
लती नानापरी ॥ श्वापदांची गर्जना थोरी ॥ तेणें घुमनसे डोंगर ॥ ७७ ॥ लंघूनि आले डोंगर-
कडवसा ॥ तों बैसला असे देखती राक्षसा ॥ हरिदास ह्मणे शिवदासा ॥ पैल पाहा लक्षुनियां
॥ ७८ ॥ द्वादश योजनें चौरस ॥ डोंगर असे उद्दस ॥ तेथें असे तो राक्षस ॥ महाबळी मांस-
आहारी ॥ ७९ ॥ उंच जैसा पर्वत ॥ बैसला मार्ग लक्षित ॥ तंव देखिलें अकस्मात ॥ पादो-
घांजणांसी ॥ ८० ॥ यांही देखिलें तयासी ॥ तेणें ही लक्षिलें यांसी ॥ हांक दिधली आक्रोशीं
तेणें नग दुमदुमिला ॥ ८१ ॥ उठूनि आला धांवत ॥ खाईन गिळीन ह्मणत ॥ विक्राळ दाढा-
जिव्हा रुळत ॥ मुखामाजि पैं ॥ ८२ ॥ केलें गुरुचें चिंतन ॥ शस्त्र घेवूनि जाले सावधान ॥ म
ग बोलती वचन ॥ मार्ग सोडी वहिला पैं ॥ ८३ ॥ तो ह्मणे आपुले पाईं आलेती ॥ आवयाची खुं
टली गती ॥ देवें आहार निर्मिला मज प्रती ॥ आजि बहु दिवस कर्मेल पैं ॥ ८४ ॥ मुख पसरोनि
धाविन्नला ॥ रायें खड्गें हाणितला ॥ उडूनि मांघारा गेला ॥ पुनरपि धांवे राक्षस ॥ ८५ ॥ ला
त हाणितली शिवदासासी ॥ येरु तोडि खड्गेंसी ॥ मागें लोटिला धरेसीं ॥ संतोषला हरिदास
॥ ८६ ॥ हरिदास विनंती गुरुचे चरण ॥ ह्मणे रक्षिता तूं धन्य धन्य ॥ तूं साक्षात परब्रह्म जाण ॥
गुरुराया ॥ ८७ ॥ खड्ग जंव हाणू पाहे ॥ तंव राक्षस निसटला लवला है ॥ मग आफळोनियां-

बाहे॥धाविन्नलावेगेसी॥८८॥प्रचंडउचलोनियांधोंडी॥शिवदासावरीसांडी॥राजा ख-
॥४॥ ड्गवेगींखंडी॥पाडीधरणीसी॥८९॥राक्षस हाणी शिळापर्वत॥शिवदास शतखंड करिं
॥ऐसें घोरांदर तेथ॥युद्ध मांडलें॥९०॥शिवदास शिळाशतखंड करी॥राक्षस उठे वेगअग्र-
ग्रीं॥ह्मणे हा कैसा भंगेल तरी॥ह्मणूनि चिंता पडियेली॥९१॥करी गुरुचें चिंतन॥हृदई
धरिलें नामस्मरण॥रामा करी छेदन॥या राक्षसाचें॥९२॥ऐसी करितां स्तवन स्तुती॥तं
वं असरणी जाली वदती॥यांचिये हृदयांतिं॥असे अमृतकुपिका॥९३॥शस्त्रें हाणोनि
यां वोटी॥त्याचें हृदयसत्वर फोडी॥मग न लगतां पळ घडी॥हा मृत्यु पावेल॥९४॥शिव-
दास जिवीं संतोषला॥शस्त्रघाव हृदई हाणितला॥राक्षस सत्राणें लोटला॥तेणें पृथ्वी द-
णाणिली॥९५॥पुनरपि शस्त्र हाणें॥राक्षस लोटला बहु सत्राणें॥पद्मिनी ऐकोनियां-
ह्मणे॥काय अपूर्व गर्जतें॥९६॥आई का आजि अपूर्व वाणी॥राक्षसें सिंगळद्वीपाहुनी॥
आणिली होती पद्मिनी॥ती विवरभुवनीं ठेविली॥९७॥येचदाकाय दणदणाट॥कीं जाला
असे गिरिलोट॥कीं राक्षसाहूनि बळकट॥तेणें असेल साधिला॥९८॥विवरांतून बाहेर॥
मुख काढून पाहे सुंदर॥तिस देखे नृपवर॥तेणें वीर्यपात जाहाला॥९९॥राक्षस वधिला
येणें॥हा पडिला कवणें गुणें॥हरिदास चिंती मनें॥हें काय जालें देवा॥१००॥राक्षस व- ॥४॥
धलिया वरी॥याचिया आयुष्याची भरली पुरी॥शिवदास होता निमित्य धारि॥पूर्वज

पि० न० न्मिचा समंधी॥१॥ह्मणे कटाकटा ओखटें जालें॥गुरुनें होतें वर्जिलें॥तयास्तव ऐसें घडलें॥ अध्याय
गुरुआज्ञा भंगिली॥२॥थोर करि नसे खेद॥स्मरे राम कृष्ण गोविंद॥माधव आणि मुकुंद॥ ९
तुह्मी रक्षावें शिवदासा॥३॥करी गुरुचें स्मरण॥पल्लवें घाली पवन॥तेणें मूर्छना जाली हरण
॥नेत्र उघडिले पैं॥४॥वेगीं उठि गा बंधु राजा॥रत्नमणिच्या आत्मजा॥सांगजी वीचिया गुजा
॥तें मी सिद्धी पाववीन॥५॥शिवदास ह्मणे गा बंधु॥राक्षसाचा केला वधु॥पैल तेथें देखिली
वधु॥अतिलावण्य सुंदर॥६॥तिचें देखूनि स्वरूप॥मज जाहाला विरहताप॥जरीं शोधि-
लें सप्तद्वीप॥न देखे लावण्य ऐसें॥७॥शीघ्र चाल गा तेथें॥तुवां अवलोकिलें असेल जेथें॥
पूर्ण करूं कामनेतें॥ऊठ चाल सडकरी॥८॥दोघे वेगवग्र उठिले॥झडकर विवरद्वारा पातले॥भीतरीं अवलोकिते जाले॥तंव मूर्छित देखिली पद्मिनी॥९॥पाहूनि तिचा अवसर॥
शिवदासा पुनरपि उठिला ज्वर॥प्रधान ह्मणे गा धरी धीर॥इसं सावध करितों मी॥१०॥नेत्रीं
लावूनि जीवन॥शीतळ घातला पवन॥पद्मिनी उघडी लोचन॥टकमकां लक्षितसे॥११॥पु
नरपि घातला वारा॥सावध जाली ते सुंदरा॥मग प्रधान पुसे विचारा॥ये ठेंकें वास तुझा॥१२
॥मग ह्मणे पद्मिनी॥मज वस्ती सिंगळद्वीपपट्टणीं॥आणिलें राक्षसें हरुनी॥अति निगुती
जाणपां॥१३॥नाहीं संसर्ग समागम॥अन्नउदकाचा असे नेम॥ऐसा कंठीत काळक्रम॥
लोटले बहुत दिवस॥१४॥आजि वर्तलें विपरीत॥न्याहो उठिला अद्भुत॥ह्मणूनि पाहान होतें

भीत भीत ॥ तेंव राक्षस दिसाळ खंडलें ॥ १५ ॥ तो होता अतुर्बळी ॥ तुह्मी आले नि महाबळी ॥
हें म्या देखून न व्हावी ॥ माझें मन आनंदलें ॥ १६ ॥ ऐसा वरा वावर ॥ हा मंत्रीचा निर्धार ॥ न भ्र
रवे जिवीं धीर ॥ तेणें मूर्छित पडि येलें ॥ १७ ॥ रायाचें जें मनिचें ॥ तेंच मन पद्मिनीचें ॥ आ
नंदलें मन उभयांचें ॥ मग प्रवेशती विवरांत ॥ १८ ॥ हरिदासाची ऐका युत्पत्ती ॥ केली ल
ग्नाची आयती ॥ गंधर्व लग्न लाविलें निगुती ॥ दोघां भरीसे शपाट ॥ १९ ॥ आमोल्य मुक्ता
फळांच्या माळा ॥ पद्मिनी घाली शिवदासाचिया गळां ॥ तो सुखाचा सोहळा ॥ जाणती-
अनुभवि ये ॥ २० ॥ ऐसी जाली लग्न सिद्धी ॥ प्रधानें केली मंत्र विधि ॥ जें जें कर्म पदोपदीं
॥ तें तें करी हरिदास ॥ २१ ॥ जालें से होम हवन ॥ मग करिती भोजन ॥ प्रक्षाळून कर वदन
॥ विडे घेती कर्पूरेंसी ॥ २२ ॥ धूपविली उत्तम वोवरी ॥ पद्मिनी तेथें सेज करी ॥ दुसरा पलं
ग मध्य मंदिरीं ॥ निद्रा करावया प्रधानासी ॥ २३ ॥ दोही गाई सुमनें ॥ बुका कस्तूरी उधळ
णें ॥ कर्पूर रज वादिक चंदन ॥ पासोडा पट्टकुळाचा ॥ २४ ॥ निद्रा करी प्रधानकुमर ॥ शि
वदास प्रवेशे निज मंदिर ॥ पद्मिनीनें केला शृंगार ॥ उभी राहे हरिदासाजवळी ॥ २५ ॥
तयासि दिधला कर्पूर विडा ॥ तो ह्मणे बाई तुह्मी जा पहुडा ॥ रात्र जालि असे वाडा ॥ माध्या
न्हींनक्षत्र आलें पैं ॥ २६ ॥ मग ते ऐकूनि सुंदरी ॥ गेली निज गृहाभीतरीं ॥ सेवा जाणवी-
नाना परी ॥ प्राणनाथा लागोनि ॥ २७ ॥ करिती नाना भोग ॥ भोगी जाणती तो रंग ॥ रंगी-

वि०च० रंगला बहु तुरंग ॥ चुंबन देती येकमेकां ॥ २८ ॥ ऐसी क्रमिली ते निशी ॥ उदय जाला भास्क अध्याय
रासी ॥ दोघे भेटले येकमेकासी ॥ अति आदरें करुनियां ॥ २९ ॥ दोघे बैसले येकवट ॥ प्र ९
धान ह्मणे चला पाहुं उजवी वाट ॥ गुरुनें सांगितलें असे प्रगट ॥ निघते समई ॥ ३० ॥ हरि-
दासा म्हणे शिवदास ॥ कष्ट जाले असती बहु वस ॥ येथें कंठूं साच्यार मास ॥ मग जाऊं त-
या ठायां ॥ ३१ ॥ प्रधान विचारी मानसीं ॥ हा वरपड जाला विषयसुखासी ॥ न सोडवे बाई
लेसी ॥ म्हणे मोहें गोविलें असे ॥ ३२ ॥ प्रधान ह्मणे रायासी ॥ मी जाईन उजव्या पंथासी ॥
तेथें कंठून चातुर्मासासी ॥ मागुता येथें येईन ॥ ३३ ॥ राजा ह्मणे तयासी ॥ तूं न वत्या ठायां
जासी ॥ सुखसागरीं गुंतसीं ॥ माझी न व्हे आठवण ॥ ३४ ॥ तूं जरी न येसी मागुता ॥ तरीं-
मी प्राण देईन तत्वतां ॥ ऐसें परिसोनि यथार्था ॥ भाष आतां मज देई ॥ ३५ ॥ च्यारि मास
दिवस सात ॥ मी येईन जाण निरुतं ॥ ही माझी भाक सत्य ॥ यासि अन्य विच्यार नाहीं
॥ ३६ ॥ भाष देऊनि निघाला ॥ शिवदास पद्मिनी सहित राहिला ॥ मग कैसा प्रसंग घड
ला ॥ तो सांगरे हरिदासा ॥ ३७ ॥ इतिश्री विक्रमचरित्र कथा ॥ हरिदास होय सांगता ॥
ते ऐका श्रोता ॥ स्वस्थ चित्तें करोनियां ॥ ३८ ॥ इतिश्री विक्रमचरित्र कथनं नाम नव-
मोध्यायः ॥ ९ ॥ अध्याय ९ ॥

श्रीगणेशाय नमः ॥ श्रीसरस्वत्यै नमः ॥ श्रीगुरुभ्यो नमः ॥ हरिदास विवरांतूनि निघाला
॥ आलिया मार्गे चालिला ॥ लागवेगेसी आला ॥ जेथें बारा दोन फांकल्या ॥ १ ॥ लागला उज-
व्ये मार्गे ॥ ज्ञान असे मनोवेगीं ॥ हरिनामें सत्संगीं ॥ पंथ क्रमित जात असे ॥ २ ॥ बत्तिस यो
जनें मार्ग क्रमिला ॥ पुढें उत्तम सरोवर देखिला ॥ तेथें महंत असे बैसला ॥ तयास केलें दंडव
त ॥ ३ ॥ मुनी आशीर्वाद देत ॥ पुसे क्षेम वृत्तांत ॥ येरू मूळारंभ सांगत ॥ जें जें होतें वितलें
॥ ४ ॥ परि सोनियां पूर्वभाव ॥ ह्मणे याचे हृदईं असे दृढाव ॥ करिता जाहाला अनुग्रह ॥
कर मस्तकीं ठेविला ॥ ५ ॥ हरिदास करी स्तवन ॥ मुनी सांगे विद्यापठण ॥ विवरिचें राहि
लें कथन ॥ तें अपूर्व परिसावें ॥ ६ ॥ विवरीं शिवदास आणि पद्मिनी ॥ नांदती आनंदें करो
नी ॥ आह्मा रक्षिता नाहीं कोण्ही ॥ दोघां वांचूनि निसरा ॥ ७ ॥ द्रव्यास नाहीं गणित ॥
लेणीं लुगडीं अपरमित ॥ तेला घृतं धान्य बहुत ॥ होतें राक्षसें सांठविलें ॥ ८ ॥ पद्मिनी नि
पजवी अन्नचो खट ॥ दो पेजे विती ये कवट ॥ आणि खेळ नीसारिपाट ॥ ऐसा काळ क्रम
ती हो ॥ ९ ॥ बहुत दिवस क्रमिलियावरी ॥ एके दिवसीं खेळ नानासारी ॥ प्रीतिवादें पद्मि
नीच्या हृदयावरी ॥ रायें हात टाकिला ॥ १० ॥ करपडिला अतित्राणें ॥ पदक तुटलें भारें ते
णें ॥ अहा पत्नीनें ह्मणे ॥ तो तें निसटलें हातिचें ॥ ११ ॥ बैसली होती नदीच्या कांठीं ॥ तें अ
क्षोभ जळ तळवटीं ॥ मीन फिरतां घरटी ॥ मासा ह्मणूनि गिळियेलें ॥ १२ ॥ कटाकटा करी

॥१॥ पद्मिनी ॥ तेणें राक्षसें आणिलें कोठुनी ॥ मज दिधलें होतें आणुनी ॥ ऐसें भुमंडळीं न मि-
ळे पैं ॥ १३ ॥ पद्मिनी परम रुदना करी ॥ शिवदास संबोखी नाना परी ॥ कोण कोण त्याची
नवल परी ॥ ऐसीं बहुत मेळवीन ॥ १४ ॥ मेल्या पाठीं काय मरणें ॥ गेल्या पाठीं वृथा धाव
णें ॥ समुद्रीं बुडाल्या शोधणें ॥ हा विवेक जाण सुंदरी ॥ १५ ॥ जंव वरी जयाचा भोग ॥ तं
व वरी घडे तयाचा संग ॥ त्या परिस मेळविन चांग ॥ खेद न धरी वल्लभे ॥ १६ ॥ श्लोक ॥ खा
दन्न गच्छामि हसन्न जल्पे गतं न शोचामि कृतं न मन्ये ॥ द्वाभ्यां तृतीयो न भवामि राजन् किं-
कारणं भोज भवामि मूर्खः ॥ १ ॥ टीका ॥ जो खातां जातो स्वयें ॥ आपण बोलून हास्य करूं
नये ॥ हे गेलियासि मोकलि धाय ॥ हें तो मूर्ख जाणावें ॥ १७ ॥ दोघे गोष्टि करितां ॥ तिसरा
जाय न विचारितां ॥ त्यानाव मूर्ख सर्वथा ॥ तो जाणावा गे सुंदरी ॥ १८ ॥ शिवदासें केलें सं
बोखन ॥ राहिली दृढ करूनि मन ॥ पदक घेवूनि गेला मीन ॥ अक्षोभ डोहा भीतरीं ॥ १९ ॥
शिवदास आणि पद्मिनी ॥ आनंदें असतां विवर भुवनीं ॥ स्वइच्छा भोग भूषणीं ॥ जे जे सम
यीं आवडे जें ॥ २० ॥ ऐसें तेथें नांदतां ॥ कैसी घडली अवस्था ॥ ते परिसावी अपूर्व वार्ता ॥
येकचित्तें करूनियां ॥ २१ ॥ देशीं पडिलें अवर्षण ॥ तेणें आटलें नदीचें जीवन ॥ मीन मगर गे
ले पळून ॥ जेथें जळ अक्षोभ असे ॥ २२ ॥ विवरी हूनि उत्तर दिशे ॥ सेताळीस योजन नगर व ॥१॥
से ॥ सस योजन रुंदी असे ॥ तया नाम हेमपुरी ॥ २३ ॥ राज्य करी कनकमेरु ॥ तेथें अवर्षण-

वि०च० पडिलें थोरु ॥ वापी कूपीं नाहीं नीरु ॥ तटाक नदी आटलिया ॥ २४ ॥ नगरजनें उदका कारणें अध्या०
॥ सेविलीं असती उदक स्थानें ॥ जेथें असती अक्षोभ जीवनें ॥ तेथें तेथे राहिले ॥ २५ ॥ १०
नगरीचा दिवर येक ॥ तो मीना कारणें पाहे उदक ॥ हिंडत हिंडत तडाग ॥ विवरद्वार दे-
खिलें ॥ २६ ॥ आला असे दुरी बहुत ॥ डोहो देखिला अकस्मात ॥ जळ उसाळे हाणत ॥
वायुचेनि छंदें ॥ २७ ॥ तेथें जाळें टाकिलें ॥ मछ बहुत सांपडले ॥ ते कावडींत घातलें ॥ घा
ली जाळें पुनरपि ॥ २८ ॥ जयानें पदक होतें गिळिलें ॥ तो मासा सांपडला तये वेळें ॥ दिवरा
चें मन आनंदलें ॥ कांति बरवी तयाची ॥ २९ ॥ पदकाचेनि संसर्ग दोषें ॥ मीन सुवर्ण कां
ति दिसे ॥ आणि सांपडले बहुत मासे ॥ तेणे भरिली कावडी ॥ ३० ॥ स्कंधीं वाहोनि निघ
ला ॥ आपुल्या नगरा पावला ॥ ग्रह प्रवेश केला ॥ मग सोडिली कावडी ॥ ३१ ॥ दोहो चो-
हूं दिवसांचा उपवासी ॥ आजि मिळालों अन्न पाणियासी ॥ पाक करावा येगेसी ॥ ह्मणू
नि तो मछ दिधला ॥ ३२ ॥ दिवरिसी ह्मणतो दिवरु ॥ मी जातों मछ विकरा करूं ॥ ह्मणू-
नि निघाला सत्वरु ॥ तो बाजारीं जातसे ॥ ३३ ॥ घरीं दिवरी काय करी ॥ कर कमळीं घेवू
नि सुरी ॥ मछ्याचें उदर चिरी ॥ तंव उजेड पडियेला ॥ ३४ ॥ पदक देखूनि रत्नखचित ॥
थोर जालि से विस्मित ॥ सुपें झाकिलें त्वरित ॥ कोण्ही देखेल ह्मणोनि ॥ ३५ ॥ तंव आला
दिवर ॥ त्यासि सांगितला समाचार ॥ जिवीं आनंदला थोर ॥ ह्मणे गुप्त करूनि ठेवी वें ॥

॥३६॥ दिवरी ह्मणें तयासी ॥ हें योग्य नव्हे आपणासी ॥ वृथा ठेयावें भूमिसी ॥ याचि कोण
श्लाघ्यता ॥ ३७॥ राजा कांहीं द्रव्य देईल ॥ आमचा योगक्षेम चालेल ॥ ऐसे ऐकून तिचे बो
ल ॥ ह्मणे बरा विचार सांगीतला ॥ ३८॥ मज असे येक इछित ॥ पदक न्यावें रायासि उचि
त ॥ आजिवरी ठेविलें होतें गुप्त ॥ पडिला चाट याह्मणूनि ॥ ३९॥ पदक घालोनि नवकां-
त ॥ वरिझां कण घालित ॥ रायासिं जाणविली मात ॥ द्वारपाळें तेधवां ॥ ४०॥ रायें भीत-
रीं बोलाविलें ॥ दीवरें पदक पुढें ठेविलें ॥ ह्मणे वडिलीं होतें घडविलें ॥ बहुत काळाचें अ
से ॥ ४१॥ आमचें दैवउणें ॥ उदरालागि विकिलीं भूषणें ॥ इतुकें ठेविलें होतें ठेवणें ॥ तें तु
ज समर्पिलें राया ॥ ४२॥ रायें घेतलें करीं ॥ बोलाविले जोहारी ॥ काढिकरीं सत्वरी
बोलाऊनि आणिले ॥ ४३॥ परीक्षा करा पदकाची ॥ भूषणें कवणे स्त्रियेची ॥ नि
गुति करूनि याची ॥ मज प्रति सांगावें ॥ ४४॥ जोहारीं पाहिलें लक्षुन ॥ ह्मणे हें प
द्मिनी स्त्रियेचें भूषण ॥ न करवे याचें प्रमाण ॥ हें अमोल जाण राया ॥ ४५॥ भांडार-
गृहीं रत्न ठेविलें ॥ दिवरासि बहुत द्रव्य दिधलें ॥ वस्त्रें आभरणें गौरविलें ॥ तो हि
गेल गृहासी ॥ ४६॥ ममप्रधानासि बोलाउनी ॥ राजा मंत्र सांगे कानीं ॥ स्त्री मेळवा
वी पद्मिनी ॥ शोध भूमंडळीं करावा ॥ ४७॥ मग आज्ञा घेऊनि निघाला ॥ जंबुद्वीप
धुंडाळिला ॥ ग्राम पुरें हिंडला ॥ परि न देखे पद्मिनी ॥ ४८॥ प्रधान फिरोन आला

नगरा ॥ सविस्तर विदित केलें नृपवरा ॥ ह्मणे अवघी हिंडलों वसुंधरा ॥ परि दृष्टि न दिसे प
द्मिनी ॥ ४९॥ रायासि पडिली थोर चिंता ॥ अंन उदकाची न करी वार्त्ता ॥ न लगे राजनीति
चिंता ॥ जिवीं अवस्था पद्मिनीची ॥ ५०॥ नगर अवघें दुश्चिन ॥ स्वधर्मि न लगे चित्त ॥ रा-
यें आदरिला अपघात ॥ पुढें कैसें होईल ॥ ५१॥ रायाचे स्वयंपाक भुवनीं ॥ शामाई नामें
रांधावणी ॥ तिणें मात ऐकूनि कानीं ॥ धांवत आली राया जवळी ॥ ५२॥ राया कां चिंता
वलां अमसी ॥ काय कल्पना असे मानसीं ॥ ते सांगावी मज पासी ॥ ते मी सिधि पाववीन ॥ ५३
॥ राजा ह्मणे ऐक वचन ॥ मेळविसी स्त्री पद्मिन ॥ देईं मज जीवदान ॥ आजन्म पर्यंत ॥ ५४॥
रांधावणी ह्मणे राया उठि ॥ याची स्वल्प असे गोष्टि ॥ येवढी कां सया अटाआटि ॥ करी आतां
आरोगण ॥ ५५॥ मज सारिखी रांधावणी ॥ असतां तुज काय चिंता मनीं ॥ जोडा मिळ
वीन जनीं ॥ पाहे कौतुक पें माझें ॥ ५६॥ मी बोलत से त्रिवाची ॥ सांडी काळिमा जिवीची ॥
सांग वार्त्ता पदकाची ॥ तुज हें कोणें दिधलें ॥ ५७॥ राजा ह्मणे दिवरें दिधलें ॥ येरिनें त-
य्रा पाचारिलें ॥ एकांतीं पुसों आदरिलें ॥ शामाई आचानें ॥ ५८॥ ह्मणे तूं दिधलें नृपातें ॥
तें मी न मागें मागुतें ॥ पदक जोडलें कवणें पदार्थें ॥ तें मज श्रवण करवावें ॥ ५९॥ सांडून
भयाची काळणी ॥ यथार्थ वदावी वाणी ॥ द्रव्य देईन निर्धारुनी ॥ दुसरें जाण पांउ दंड ॥
॥ ६०॥ दिवर ह्मणे रांधावणिसी ॥ मासे धरावया गेलों नदीसी ॥ येक गृहीं ठेविला पोटासी ॥

त्याचेउदरीं निघालें ॥ ६१॥ इतुकी मातऐकिली ॥ मगनेनियांनराहिली ॥ ह्मणेबरवी शुद्धी
॥३॥ सांगितली ॥ कार्यसाधीनभरवसा ॥ ६२॥ मगरायासिपुसिलें ॥ दिवरासिसवेंघेतलें ॥
शरवीनदीतयाकचहिले ॥ कोणेडोहींसांपडला ॥ ६३॥ भूमीसचालेझडझडा ॥ मार्ग-
क्रमीअतिगाढा ॥ दरेदरकुटेंउदंडा ॥ उल्लंघिलीपैंदेखा ॥ ६४॥ बीसयोजनमार्गक्रमिला
॥ तंवप्रचंडडोहोदेखिला ॥ ह्मणेयेथेंमासागवसला ॥ मजलागिंजाळ्यांत ॥ ६५॥ दिवरा
तूनगरीं जाई ॥ मीनदीमूळाचीकरीनसोई ॥ जंववरी कार्यसिद्धि होई ॥ तंववरीशोध-
करीन ॥ ६६॥ मछारिमागेंपरतला ॥ तोआपुल्यानगरापातला ॥ विधवेनें मागलाविला
॥ वनेंउपवनेंक्रमिलीं ॥ ६७॥ पाद्मातशाह्मतनिघाली ॥ वनेंउपवनेंक्रमिलीं ॥ तंवविवर द्वार
पावली ॥ नदीचेनदींसंनिध ॥ ६८॥ भीतरींजंवप्रेशली ॥ तंवपद्मिनी होती बैसली ॥ शिव
दासानेंनिद्राकेली ॥ मगकायकरीते ॥ ६९॥ हस्तेंकरूनिखुणाविलें ॥ तिसआपणाजवळीं-
बोलाविलें ॥ ह्मणेमीअसेंअनाथयेकलें ॥ तुझेंदासत्वकरीन ॥ ७०॥ मजनाहींपोसितापा
ळिता ॥ नसेसुतसखाभ्राता ॥ गणगोतवंशसर्वथा ॥ मजकोणीनसेपैं ॥ ७१॥ ऐसी-
नानावचनीं ॥ मोहिलीसेतेपद्मिनी ॥ नकळेरांडेचीकरणी ॥ भोळीतेमृगनयना ॥
७२॥ ह्मणेनिद्राभूतअसेपति ॥ तोआतां होईलजागृति ॥ पुसूनिउत्तरतयाप्रती ॥ म- ॥३॥
गतुस्राअंगिकारकरीन ॥ ७३॥ उठूनिभ्रतारजवळीआली ॥ मंचकावरिबैसली ॥ तंव

वि० च० त्याचीनिद्राहरिली ॥ दिधलेंउदकआणुनी ॥ ७४॥ केलेंचरणक्षाळण ॥ मगकरूनआ अध्याय
चमनं ॥ विडाघेवूनिपाहेदर्पण ॥ स्वरूपआपलेंतेधवां ॥ ७५॥ हांसोनिबोलेपद्मिनी १०
॥ कोमळमृदुनम्रवचनीं ॥ घरचारकरितां मजलागोनि ॥ सेवेसअंतरपडतसे ॥ ७६॥
तरीरांधावणीठेवीनयेक ॥ जेगृहकष्टकरीसकळिक ॥ मीतुमचेसेवेकारणें निःशंक
॥ रात्रंदिवससावध ॥ ७७॥ ह्मणेदोघांततिसरेंठेवणें ॥ हेंअनुचितकर्मजाण ॥ कोण
जाणेंकोणाचेंअंतःकर्ण ॥ दुष्टसुष्टनकळती ॥ ७८॥ मनुष्यामनुष्याअंतर ॥ येकये
कापरिसक्रूर ॥ तुवांनकरावाअंगिकार ॥ येकादेंविघ्नरचिल ॥ ७९॥ बहुतापरिसि
कविलें ॥ परितेअल्पबुद्धीनाइकेवहिलें ॥ मगतियेनेंराहाविलें ॥ पतिसंबोखोनियां
॥ ८०॥ रांडराहिलीसेघरीं ॥ दळाकांडासंमार्जनकरी ॥ अन्नेंनिपजवीपरोपरी ॥
ऐसामासयेकभरला ॥ ८१॥ पद्मिनीसघातलेंहित ॥ विश्वासिकबहूत ॥ अंतरीं-
चेंगुह्यगुजसमस्त ॥ सांगेपुसेतियेसी ॥ ८२॥ रांधावणीकरीकपट ॥ पद्मिनीसिअ-
न्नवाढीचोखट ॥ आणिमिश्रितविषदुर्घट ॥ तेंवाढीशिवदासासी ॥ ८३॥ राजा
जेवीषड्रस ॥ आंचवोनिकरीशस्त्रासिस्पर्श ॥ तेणेंनबाधीत्यासिविष ॥ ऐसेदिव-
सदोनच्यारक्रमिले ॥ ८४॥ रांधावणीविचारीमानसीं ॥ अगणितविषघातलेंयासी
॥ नरिहानपवेमृत्यूसी ॥ आतांकैसेंकरावें ॥ ८५॥ थोरपडिलासंदेहो ॥ ह्मणेकोण-

करावाउपावो ॥पुसों आतां आयुर्दावो ॥ कोणें गुणें मृत्यु असे ॥ ८६ ॥ मग कोणे येके दिव-
॥४॥ सीं ॥ येकांत बैसवोन पद्मिनीसीं ॥ ह्मणे तुज आणि पतिसी ॥ प्रीति कैसी पैं आहे ॥ ८७ ॥
येरी ह्मणे प्रीति कैसि मोटी ॥ सांगत से जिवीच्या गोष्टी ॥ लाहान अथवा ह्मोटी ॥ संशय
पोटीं न धरीच ॥ ८८ ॥ रांड ह्मणे अवघें असत्य ॥ पुरुष न सांगे जिवीचा यथार्थ ॥ मावि-
क तुज प्रति निश्चित ॥ सांगत असेल ॥ ८९ ॥ पद्मिनी ह्मणे आई कआउ ॥ नयासि नाहीं क
पट भावु ॥ काय पुसों तें सांग निर्वाहु ॥ जाणवी मज प्रती ॥ ९० ॥ रांधावणी ह्मणे ऐक वचन ॥
त्यास पुसावें स्व आत्म मरण ॥ जरीं हें सत्य सांगेल खुण ॥ तरी प्रीति ऐसी जाणावी ॥
॥ ९१ ॥ पाहाते पद्मिनी वेडी ॥ ह्मणे याचि काय गोष्टि थोडी ॥ नाहीं देणें घेणें यांचि सांकडी
॥ तो मज आतां सांगेल ॥ ९२ ॥ तंव मावळला दिनमणी ॥ दीप पडुडली येके स्थानीं ॥ तात
धरोनियां पद्मिनी ॥ पुसती जाली प्राणेश्वरा ॥ ९३ ॥ ह्मणे जी ऐका पुसते मी ॥ तें प्रीतिनें
सांगा स्वामी ॥ तुह्मी राजे क्षत्र धर्मी ॥ मज ठाउकें असावें ॥ ९४ ॥ सांगावें आपुलें मरण ॥
कदाचित् असावें श्रवण ॥ परिसून तिचें वचन ॥ काय बोले शिवदास ॥ ९५ ॥ ह्मणें त्वां
पुसिलें नेणतां ॥ सांगतां ~~म्~~ मृत्यु पावेन आतां ॥ आजि पासून हे वार्ता ॥ न करावी जाणपां ॥ ॥४॥
॥ ९६ ॥ मगराहिली ते निवांत ॥ तंव उदय जाला आदित्य ॥ रांधावणि नीसि पुसत ॥ अति
आदरें करूनी ॥ ९७ ॥ येरी ह्मणे म्यां पुसिलें ॥ तेणें सांगून ये ह्मणितलें ॥ सांगतां तात्काळ

पावेन ह्मणे मृत्यु तें ॥ ९८ ॥ रांधावणी चिडवीति येसी ॥ कैसी प्रीति ह्मण न होतिसी ॥ पुरुष
तेवढा कापट्य मानसीं ॥ जीवीचें गुज न सांगे ॥ ९९ ॥ केवढा घातला संशय ॥ थोर दाखविलें
मरण भय ॥ ऐसा कैसा ~~प्रीति~~ अन्वय ॥ स्त्री पुरुषाचा ॥ १०० ॥ म्या पूर्वींच सांगितलें चिन्ह
योग ॥ तूं करिसी जीवा परिस चांग ॥ त्याणें दाखविला आपुला रंग ॥ खोटेपणाचा ॥ १ ॥ ऐ
सी नाना विषाद बोलिली ॥ तिसीं अहंता उपजली ॥ मग मिरें घालूनि कपाळीं ॥ निद्रा करि
ती होय ॥ २ ॥ न घेई अन्न उदकातें ॥ इच्छा न व्हे तांबूलातें ॥ त्यजिलें अळंकार भूषणां तें ॥ न
करी संभाषण पतिसी ॥ ३ ॥ ऐसी देखूनी तिची परी ॥ राजा बुजावी नाना परी ॥ कां निजली
स सुंदरी ॥ तें मज प्रतीं सांगावें ॥ ४ ॥ मुखचंद्र कोमेला असे ॥ वदनीं तांबूल न दिसे ॥ कुरळ
केश विभत्स ॥ अति किंकार दिसती ॥ ५ ॥ न करसी गुह्य गोष्टी ॥ भंवयांसि घातली मि-
ठी ॥ हार येकावळी नाहीं कंठीं ॥ कोण गती वल्लभे ॥ ६ ॥ काय इच्छा मानसीं ॥ तें सांग मज
पासीं ॥ किंवा कोण्ही दुराविलिसी ॥ त्यासि करीन मी घात ॥ ७ ॥ न चुके होणार गती ॥
त्यांसि तैशा बुध्दि आठवती ॥ जें जें लिहिलें पूर्वस्थिती ॥ तें ते काळीं भोगावें ॥ ८ ॥ का
य करी ते पद्मिनी ॥ न कळे पूर्वदत्ताची करणी ॥ बुध्दि कर्मानुसारिणी ॥ तैसीच पावे-
उदयातें ॥ ९ ॥ पद्मिनी ह्मणे जी प्राणपति ॥ तुज मज अति प्रीति ॥ म्या पुसली मृत्यू-
ची गती ॥ ते कां मज न सांगापां ॥ १० ॥ जरीं सांगाल मरण ॥ तरी जीवा होईल समाधान

नाहींतरी देईन प्राण ॥ हानि धीर जाणावा ॥ ११ ॥ शिवदास ह्मणे वो कांते ॥ मज सांगित
॥५॥ लें श्रीगुरुनाथें ॥ श्रुत करून ये तिसरियातें ॥ तरि त्वां कोणांस न सांगावें ॥ १२ ॥ ऐकें मा
झिया शस्त्रासी ॥ संग होताचि वन्हिसी ॥ तरीं पावेन मृत्युसी ॥ हें यथार्थ जाणावें ॥ १३
तयाचें वचन परिसोनी ॥ थोर उल्हासे पद्मिनी ॥ पद्मिनी मग उठिली झड करोनि ॥ आ
रोगणें सारिलीं ॥ १४ ॥ केला सर्व श्रृंगार ॥ विडा घेतला सहित कर्पूर ॥ आपण आणि
भ्रतार ॥ करिती क्रीडा रंगी ॥ १५ ॥ ऐसा तो दिवस क्रमिला ॥ प्रभाते सूर्य उदय जा-
ला ॥ हांसत हांसत ते वेल्हाळा ॥ आली रांधावणि जवळी ॥ १६ ॥ विधवा ह्मणे पद्मि-
नीस ॥ आज शोभा आली मुखास ॥ कवणें पावलीस हर्षास ॥ ते सांगावें वो माये ॥ १७
आयुष्य गोष्टि निर्मिता ॥ म्या पुसिलें प्राणनाथा ॥ त्यांहि सांगितलें यथार्थ ॥ ते परियेसी
अपूर्व ॥ १८ ॥ अग्नि आणि खड्गासी ॥ भेटि होतां दोहिंसी ॥ न लागतां पळ मात्रासी ॥
मृत्यु होईल ॥ १९ ॥ ऐकूनि पद्मिनीचें वचन ॥ थोर संतोषली रांधावण ॥ ह्मणे दोघांसि प्री
ति लक्षण ॥ ऐसें मज मानलें कीं ॥ २० ॥ ऐसें संसारीं जीइजे ॥ दोघांचे येकचित्त होइजे ॥
यांना वें प्रीति लक्षण बोलिजे ॥ जगामाजि पैं ॥ २१ ॥ यानंतरें रांधावणी ॥ पद्मिनी स
वैस वूनि घाली वेणी ॥ पृष्ट स्वकरें चुरोनी ॥ संतोषविती जाहाली ॥ २२ ॥ क्रमिले दोन- ॥५॥
च्यार दिवस ॥ मार्गशीर्ष येकादशीस ॥ ह्मणे मज दाखवी शस्त्रास ॥ पूजा आर्चन करी

शि०च नमी ॥ २३ ॥ न कळे रांडेचें मायासूत्र ॥ पद्मिनी आणून देत शस्त्र ॥ पूजूनि घाली दंडवत पवि अध्या
त्र ॥ ह्मणे आजिचा दिवस असों दे ॥ २४ ॥ येकादशी क्रमिलियावरी ॥ द्वादशीस पारणें १०
करी ॥ इकडे दोघें सुख सेजेवरी ॥ करिती निद्रा ॥ २५ ॥ स्वयंपाकगृहांत ॥ अग्नि होता-
जळत ॥ शस्त्र घातलें त्यांत ॥ वरि घातलीं बहुत काष्टें ॥ २६ ॥ गेला शिवदासाचा प्राण ॥
पद्मिनी जाली सावधान ॥ पाहे जंव हालवून ॥ तंव खोड वळलें असे ॥ २७ ॥ करिति जा-
ली शंखध्वनी ॥ धावूनि आली रांधावणी ॥ काय जालें ह्मणूनि ॥ पिटिलें वक्षस्थळ ॥
२८ ॥ पद्मिनी करी रुदनातें ॥ दुःखें हाणी लल्लाटातें ॥ ह्मणे वो खटें केलें जगन्नाथें ॥ प-
तिने ला हातिचा ॥ २९ ॥ कोण गति प्राक्तनाची ॥ मज बुद्धि आटचली कैंची ॥ मीच मूळ पा
पीण अनर्थाची ॥ जें त्यासि मरण पुसिलें ॥ ३० ॥ आतां काय करूं माये ॥ ह्मणूनि मोक
ली धाय ॥ रांड ह्मणें आतां रडोन काय ॥ नचुके होणार गती ॥ ३१ ॥ आतां दुःख न को
करूं ॥ मीं तुज मेळवीन भ्रतारु ॥ या परीस राज्य धरु ॥ आणि शाहाणा सरूप ॥ ३२
नाहीं राज्याची मर्यादा ॥ भोगिसील सकळ संपदा ॥ ऐकूनि रांडेचिया शब्दा ॥ काय बोले प-
द्मिनी ॥ ३३ ॥ ह्मणें तुझे जिवीं हें चि होतें ॥ ह्मणूनि पुसिलें मरणांतें ॥ घात केला प्राणीतें
॥ अगे पापिणी पापरूपे ॥ ३४ ॥ आतां मी देईन प्राण ॥ ह्मणून घेतला पाषाण ॥ येरिनें घे-
तला हिरोन ॥ तो टाकिला पलीकडे ॥ ३५ ॥ अति सुलक्षण ते पद्मिनी ॥ बहुत स्थूळ ते रां-

धावणी ॥ वस्त्रावस्त्र करूनी ॥ चाल ह्मणें संगातें ॥ ३६ ॥ न चले पद्मिनीचें बळ ॥ रांड असे
॥ ६ ॥ सबळ ॥ मग काय करी वेल्हाळ ॥ तें अपूर्व परियेसा ॥ ३७ ॥ मग जिवीं धरिला धीर ॥ ह्मणे
इसी करूं नये विचार ॥ येईल प्रधानकुमर ॥ तो करील येका धाउपाय ॥ ३८ ॥ मन करूनी
निःशंक ॥ प्रेतासि पांघुरवी क्षीरोदक ॥ कंठीं होता हार रत्न सुरेख ॥ तो तोडोनि घेत-
लावोटिसी ॥ ३९ ॥ येथें येईल हरिदास ॥ पूर्ण भरिले च्यारि मास ॥ उरले असंति सात
दिवस ॥ खुण तयासि असावी ॥ ४० ॥ रांड चाले पुढारी ॥ दोन रत्नें टाकिलीं पलंगावरी
॥ निघाली विवरा बाहेरी ॥ तेथें च्यार रत्नें टाकिलीं ॥ ४१ ॥ खुणे मागें खुण टाकित ॥ पा
ठिसीं झडझडां चालत ॥ मग कैसा वर्तला वृत्तांत ॥ तो सांग रे हरिदासा ॥ ४२ ॥ इति-
श्रीविक्रमचरित्रे ॥ १० ॥ दशमोध्यायः ॥ ७ ॥ ॥ ७ ॥ ॥ ७ ॥

॥ ६ ॥

वि॰ च॰ श्रीगणेशायनमः ॥ श्रीसरस्वत्यैनमः ॥ श्रीगुरुभ्योनमः ॥ पावली आपले देशासी ॥ भेट अध्याय
लीग्रामवासि पाटलासी ॥ दूत मागिनले तयापासी ॥ संगतीसी परियेसा ॥ १ ॥ मागीत- ११
ली होती येक अंध्विनी त्यावरी बैसविली पद्मिनी ॥ श्रुत करावया लागोनि ॥ पुढें येक दूत
पाठविला ॥ २ ॥ तेणें जाणविली मात ॥ राजा आनंदला बहुत ॥ नगर शृंगारा म्हणत ॥ प्रधा
नसेनेसी सामोरा पाठविला ॥ ३ ॥ वाजंत्र्याचा गजर थोर ॥ पाल्हाणिले रथ कुंजर ॥ पाल
ख्या आणि छत्रचामर ॥ तेणें अंधकार पडियेला ॥ ४ ॥ चतुर प्रधान मिळोनी ॥ पालखींत
बैसविली पद्मिनी ॥ दुसरे पालखींत रांधावणी ॥ ऐसी आली नगरांत ॥ ५ ॥ ऐसी चालतां रा
जबिदीं ॥ एकापुढें एक विनोदी ॥ येती नगरनारी शरीरसंबंधी ॥ मुख वोवाळिती पद्मिनी-
चें ॥ ६ ॥ नृत्यांगना करिती नृत्य ॥ थंवा थंवा बागडे नाचत ॥ हडपी धरतां बूल वाटित ॥ प्रवे
शले राजमंदिरीं ॥ ७ ॥ पालखी नेली भीतरीं ॥ रांधावणीसी निंबलोण करी ॥ राजा येत ते अ-
वसरीं ॥ क्षेमशामाइतें देतसे ॥ ८ ॥ थोर केलें कारण ॥ रक्षिला गे मास्ता प्राण ॥ तुसी आ-
ज्ञा मज प्रमाण ॥ सकळ राणिवसांत ॥ ९ ॥ थोर आनंदें नृपनाथा ॥ वडिलपणा शामाईचे
माथा ॥ करी उपक्रम कथा ॥ भोगावया पद्मिनीसी ॥ १० ॥ जावूनि यां रांधावणीं ॥ पद्मिनी
चे लागे कानीं ॥ एरि ह्मणें हांसोनी ॥ हें चि मास्ते मनीं असे ॥ ११ ॥ हा घडावयासी रस ॥ ह्म
णें म्या केला असे नवस ॥ नवरात्र नव दिवस ॥ पौर्णिमेसि पारणें करावें ॥ १२ ॥ सिध्दि पावे

लियानवसासि ॥ पारणें होईल पौर्णिमेसि ॥ मग तूं जे आज्ञा करिसी ॥ ते मी शिरीं वंदिन
॥१॥ ॥१३॥ तंव वरी धीर धरावा ॥ नवस मासासि ध्यावा ॥ इतुका कार्यवाद करावा ॥ तूं मा
सी प्राणसखी ॥ १४ ॥ रांधावणी म्हणे रायासी ॥ इतुके दिवस कैसा होतासि ॥ दाहा-
दिवस धरी धीरासी ॥ मग सुखें भोगी पद्मिनी ॥ १५ ॥ पौषमासिचें असे नवरात्र ॥ तुज
कारणें हे नवसिलें व्रत ॥ पुरले चित्तिचे मनोरथ ॥ तुज सारिखा भ्रतार लाधला ॥ १६ ॥
तें मानलें रायासी ॥ बोलाऊं पाठविलें ब्राह्मणासी ॥ ते आणिले पद्मिनीपासी ॥ जपयां
सि सांगावा ॥ १७ ॥ उभारिला राजमंडप ॥ ब्राह्मण करिती तुळजाजप ॥ आपण बैसली
घटासमीप ॥ करी ध्यान अंबेचें ॥ १८ ॥ जयजय तुळजापुरनिवासिनी ॥ झड करीतूं पावे
मजलागोनि ॥ महिषासुरनाशिनी ॥ आद्यपीठ अंबे तूं ॥ १९ ॥ जयजय तूं आद्यमूर्ति ॥
सकळ तुजपासून उत्पत्ति ॥ देवेंद्रादि तुज स्तविती ॥ मुनिंजन वर्णिती श्रीद तुझें ॥ २० ॥
ब्रह्मादिकां न कळे पारु ॥ शास्त्रपुराणां अगोचरु ॥ शेष सिणला थोरु ॥ स्तवितां जि-
व्हा द्विभाग ॥ २१ ॥ तूं परब्रह्मयोगिनी ॥ लक्ष लाविलें षड्गुणीं ॥ शोधितां त्या रसा अट-
राजणीं ॥ तुझा पार न कळेचि ॥ २२ ॥ महाकाळिका काळरूपें ॥ तुज देखतां काळ कांपे ॥
वेदमाते शक्तिरूपें ॥ श्री भवानि जगदंबे ॥ २३ ॥ तुं वादिधला रामासि वरद ॥ रावण सं ॥१॥
स्तार करिसी लवध ॥ सोडविला देवाचा बंध ॥ पराक्रमे तुझेनी ॥ २४ ॥ तुझी कृपा ज-

याघडे ॥ तरीं सिध्दि रोकडी जोडे ॥ वेंचितां वाटेचे खडे ॥ ते मणी होती निभ्रांत ॥ २५ ॥ तूं ज
रीं करिसी वेंकटदृष्टी ॥ तरीं त्रिकूटासि पडे निठी ॥ हें ब्रह्मांड गोळाचि गोष्टी ॥ करीसी हेळा नात्रें २६ ॥
तुझें लक्षवेना रूप ॥ सिध्दसाधनां स्वरूप ॥ भावितां संकल्पविकल्प ॥ तुझा पार न के
ळेची ॥ २७ ॥ योगियासी तुझें ध्यान ॥ सिद्धासि तुझें चिंतन ॥ मुनिजन करिती स्तवन ॥
तुझें चि जाण अंबिके ॥ २८ ॥ तूं ध्यान तूं धरणीं ॥ तूं जीवन तूं जिवायोनी ॥ तूं माय तूं मो
हनी ॥ अहो मायेअंबिके ॥ २९ ॥ वाचा ऐकूनि श्रवणीं ॥ थोर उल्हासली मनीं ॥ मज तुष्ट
ली भवानीं ॥ भय नाहीं काळाचें ॥ ३० ॥ ऐसी जंव स्तुति करी ॥ तंव अदृश्य वाचा जाली अंत-
रीं ॥ ह्मणे पद्मिनी चिंता न करी ॥ तुज शिवदास हरिदास भेटती ॥ ३१ ॥ नस्वीकारी उदक
अन्न ॥ घालून बैसली पद्मासन ॥ ऐसें मांडिलें निर्वाण ॥ हृदई ध्यान रेणुकेचें ॥ ३२ ॥ आ
लिया ब्राह्मणातें ॥ नमन करी आदरें बहुतें ॥ गंध धूप दीप तांबूलातें ॥ आपुल्या करें स-
मर्पि ॥ ३३ ॥ इतुकें तेथें वर्तलें ॥ तंव हरिदासें काय केलें ॥ रात्रीं स्वप्नातें देखिलें ॥ निज रू
वत्व शिवदासाचें ॥ ३४ ॥ थोर कासाविस जाला ॥ मग उठूनि बैसला ॥ ह्मणे म्यां नेम होता
केला ॥ चहूं मासा येईन ह्मणूनी ॥ ३५ ॥ तरीं आजि भरले त्यारि मास ॥ उरले असती सा
त दिवस ॥ आज्ञा पुसोन गुरूस ॥ जाईन मी झड करी ॥ ३६ ॥ उदयातें पावला दिनकर ॥
ऋषीस केला नमस्कार ॥ सांगितला स्वप्नीचा विचार ॥ नेम होता चौमासांचा ॥ ३७ ॥ आजि

चाअधिकदिवस॥नेणोकायजालेंत्यास॥पुनरपिनमस्कारगुरूस॥आतांआज्ञामजदे
ई॥३८॥गुरुह्मणेंहोयजयवंत॥कल्पिलेंतेंहोयप्राप्त॥उपदेशीसंजीवनीमंत्र॥आणिदे
ईगमनपादुका॥३९॥ह्मणेघेवूनिकरीचिंतन॥पावसीनिःशेषचिंतिलेंस्थान॥गुरुसी-
घालीलोटांगण॥पादुकांचरणीं लेईला॥४०॥विवरद्वारमनीं चिंती॥तेव्हांनलगतां ने-
त्रपाती॥पावलाविवरद्वाराप्रती॥भितरींकरीप्रवेश॥४१॥अवलोकीसभवनें॥तंव
नदेखेपद्मिनीतें॥पलगींदेखूनिनिद्रिस्तातें॥मगतयाजवळीगेला॥४२॥पीतांबरउघ
डोनिपाहे॥तंवएकलानिजरूपआहे॥फिरोनिजंघलक्षुनिपाहे॥तंवशस्त्रजळतांदेख
लें॥ ४३॥शस्त्रबाहेरकाढित॥संजीवनमंत्रजपत॥ शस्त्रकरींघेवूनित्वरित॥त्याचीधा-
रापुसिली॥ ४४॥शिवदासहोतापलंगींमृत॥तोउठिलाआंगमोडित॥ धावूनिआ-
लिंगनदेत॥हरिदासातें ॥४५॥पुसेकायजालीपद्मिनी॥शस्त्रासिअग्निप्रवेशकेला
कोण्ही॥कोणआलीहोतीकुट्टिणी॥हेंमजप्रतीसांगपां॥४६॥ शिवदासवृत्तांनसांगत
॥हरिदासजालाविस्मित॥थोरघडलाअनर्थ॥आतांकैसेंकरावें॥४७॥ मंदिरअवघें
पाहिलें॥होतेंजेथेंतेथेंचिठेविलें॥तेंतैसेंचिसांपडलें॥जेथिचेंतेथेंपैं॥४८॥करोनिअव
घाधांडोळा॥आलापलंगाजवळा॥तंवरत्नेंदेखिलींडोळां॥ह्मणेपद्मिनीच्याहाराची॥४९
रत्नें॥तीं पलंगीं॥तीघेवूनिलागलेमार्गी॥आलेविवरद्वारामध्यभागीं॥तेथेंच्याररत्नें

देखिलीं॥५०॥त्याचमार्गेंचालती॥रत्नामागेंरत्नदेखती॥हरिदासह्मणेरायाप्रती॥ आ
ह्मापद्मिनीवश्यअसे॥५१॥दोघांजालाअतिउल्हास॥रत्नेंवेचोनिघालतीवोटिस॥ गे
लेहेमदेशास॥तेथेंशुद्धिलागली॥५२॥वेगींपावलेहेमपुरीं॥जालेब्राह्मणवेषधारी॥
जावूनियांमहाद्वारीं॥द्वारपाळींरायाजाणविलें॥५३॥वेगींबोलावूनितयासी॥पाट
विलेपद्मिनीपासी॥तेदेखूनितयासी॥नमस्कारकरितीजाली॥५४॥ केलेंचरणक्षाळ
ण॥गंधधूपदीपमाळासुमन॥यथायुक्तकरीपूजन॥थोरब्राह्मणह्मणवोनि॥५५॥
तुह्मीघराजवळींबैसावें॥तुळजेचेंस्मरणकरावें॥जनपाहातसेस्वभावें॥तिघांचेंये-
कचित्तपैं॥५६॥पौषशुद्धत्रयोदशी॥भेटीजालीतिघांसी॥मर्यादानाहींत्यासुखासी॥
तेंकोणासीकळेना॥५७॥विधियुक्तरचिलेंहोमकुंड॥होमद्रव्येंमेळविलींउदंड॥समिधा
काष्टेंमेळविलींप्रचंड॥तींकुंडाकाठींठेविलीं॥५८॥क्रमिलादिनचतुर्दश॥ब्राह्मणंस्था-
पितीअग्नीस॥रजनींकेलाप्रकाश॥श्रुतिवचनेंकरुनी॥५९॥अवदानेंदेतीसकळांस
॥वेदविधिमंत्रघोष॥तृप्तकेलेंसर्वांस॥विबुधाआणिगंधर्वां॥६०॥ पूर्णाहुतिचेसमईं॥
तेबोलाविलीशामाई॥ह्मणेजितुक्यावस्तुअसतीभांडारगृहीं॥त्यायासमईंपूजेसिआ
णाव्या॥६१॥तंवतीगेलीधांवत॥सकळवस्ताघराजवळीठेवित॥बहुशोभेनेंशोभित
॥त्यामध्येंपदकहीअसे॥६२॥रत्नेंपूजावीविधान॥पूर्णाहुतिकेलीपूर्ण॥ब्राह्मणासिदि

धलीं दानें ॥ जेंजें विधान बोलिलें ॥६३॥ मग उगवला सुभानु ॥ शांन केला हुताशनु
॥३॥ ॥ पाकसिध्दि जालें अन्नु ॥ सकळीं स्नानें केली पैं ॥६४॥ स्नानें केलीं हो सकळीं ॥ भोज
नें जालीं यथाकाळीं ॥ विडे सुमनें परिमळीं ॥ पूजिलें ब्राह्मणासी ॥६५॥ सकळ दिली
पाठवणी ॥ सत्वर जेविली पद्मिनी ॥ गृहांत बोलाविली रांधावणी ॥ तें अपूर्व परियेसा
॥६६॥ तिस ह्मणे थोर कार्य वाद केला ॥ नवसिला नवस फळला ॥ कांहीं उतराइ न
व्हे तुजला ॥ नाठवे मम मानसीं ॥६७॥ त्वां केला उपकार ॥ जन्मवरी न पडे विसर ॥
आतां पूजा तुम्ही करूं सत्वर ॥ ह्मणोनि आसनी बैसविली ॥६८॥ हळुच लांवलें कपा
ट ॥ हरिदासासि खुणावी बरवंट ॥ आधीं पूजी मस्तक लल्हाट ॥ मग गात्रें पूजावीं ॥६९
हातीं घेतली कवाड अर्गळा ॥ मस्तकीं घाव दिधला सबळा ॥ त्याणें रांड जाली व्याकुळ
॥ दुसरा घाव दिधला ॥७०॥ जीव गेला किंवा आहे ॥ अर्गळेनें हालवोन पाहे ॥ यमलो
कीं चिरंजीव होय ॥ नर्क भोगी यथेष्ट ॥७१॥ मग तेउताणी पाडिली ॥ हृदईं अर्गळा ठे
विली ॥ शामाईची शांति केली ॥ भोगी सोहळे पद्मिनीचें ॥७२॥ वस्त्ता होत्या अनेक ॥
त्या घेतल्या सकळिक ॥ पद्मिनी लेइली पदक ॥ अतिआनंदें करुनी ॥७३॥ हरिदा-
सें पादुका घातल्या पदीं ॥ दोघे बैसविलिं दोहीं स्कंधीं ॥ लयलावोनि श्रीगुरुपदीं ॥ ॥३॥
विचारिला हार चिंतलें ॥७४॥ उडाला अंतर्गत ॥ विवरद्वारा पावला त्वरित ॥ पद्मिनी जाली

वि॰ च॰ विस्मित ॥ थोर गति पादुकांची ॥७५॥ तिघें प्रवेशलीं विवरीं ॥ मग हे मनगरीं काय क- अध्या॰
री ॥ ते कथा सविस्तरी ॥ श्रोते जननें परिसावीं ॥७६॥ अस्तमाना गेला दिनकर ॥ रांधाव ११
णीस बोलवा ह्मणे नृपवर ॥ राणिवसा केला हाहाकार ॥ त्या ह्मणती पद्मिनी कडे असे
ल ॥७७॥ धांवत आले दूतनिकर ॥ तंव कपाट लाविलें बळकर ॥ शब्दें बोलती उत्कट ॥
परि कोणी नेदी प्रत्युत्तर ॥७८॥ रायासि मात जाणविली ॥ कवाडें देवोनि घातली खि-
ळी ॥ लोटित होते महाबळी ॥ परि कदा उघडेना ॥७९॥ हाका मारिल्या थोर शब्दीं ॥ प-
रि कोणीं प्रत्युत्तर नेदी ॥ बरवी करा ह्मणे शुद्धी ॥ भितरी निघोन पाहावें ॥८०॥ राजाआ
ला अतितांतडी ॥ झडकरी आणविली कुराडी ॥ न लगतां अर्धघडी ॥ दोन्ही कपाटें फोडिलीं
॥८१॥ तंव भितरीं पडलिसे राधावणी ॥ करचरण पसरोनि उताणी ॥ तेथें न देखती प-
द्मिनी ॥ वस्त्ता आणि पदक ॥८२॥ आंहाकट कटाकरी ॥ कोण्ही नेली पद्मिनी सुंदरी ॥ शा
माई जालि हे परी ॥ हारविल्या वस्त्ता पदक पैं ॥८३॥ आंग धरणी घरटाकिलें ॥ दुःखें हृ
दय पिटिलें ॥ ह्मणे निधान हातिचें गेलें ॥ आतां काय जिणे पैं ॥८४॥ जें कार्य न व्हे प्रधाना
सी ॥ तें साधलें रांधावणिसी ॥ इतुका पराक्रम कोण्हासी ॥ म्या नाहीं देखिला ॥८५॥ रु
दन करी नानापरी ॥ प्रधान संबोखी उत्तरीं ॥ तुज आयुष्य जालें तरी ॥ द्रव्यराशि किती
मिळतिल ॥८६॥ अमित असे परिवारु ॥ येका देराज्याचा लोप करूं ॥ धरी पुरुषार्थ धि

र॥उठविलाभद्रायासी॥८७॥राजानेंलामधानजनीं॥तोबैसलासिंव्हासनीं॥प्रेनवा-
हकेंनेलीरांधावणी॥तिसअग्निचेतविला॥८८॥तिघेंजणविप्ररांतअसती॥कायबु
द्धियोजिलीचित्तीं॥दोघेपडिलेचिंतावर्ती॥मातापितयांचें॥८९॥आह्माजालींवरुषेंबा
रा॥कोणगतीमातापितरां॥आतांजावेंनगरा॥रत्नपुरीसीनिर्धारें॥९०॥मगठेविला
द्रव्यभार॥मेळविलाअमितपरिवार॥रथघोडेकुंजर॥ठेविलेमोगरपायांचें॥९१॥ग
णनांनाहींद्रव्याशीं॥हिरेमाणिकेंरत्नासी॥पाचुपेरुजगोमेदासी॥वस्त्रेंआभरणें-
अमित॥९२॥पहिलेहोतेराक्षसाचें॥अधिकआणिलेंहेंमनगरीचें॥देणेंनकळेशंकरा
चें॥प्रयत्नेंसाधिलेंअसे॥९३॥ऐसेंसर्वहीसिध्धजालें॥मगतेथूनप्रयाणकेलें॥निशा
णींघावघातले॥दुमदुमिल्याप्रचंडभेरी॥९४॥आलेरत्नपुरीदेशांत॥मेंटकरींजाण-
विलीमात॥रायापरचक्रआलेंबहुत॥नेणवेकोण्हाचेंपैं॥९५॥सैन्यआलेंअसेअपार
॥परिकोण्हासिनकरितीनिकर॥येतआहेस्थिरस्थिर॥अतिनिगुतिकरोनियां॥९६
आह्मीसैन्यांतविचारिलें॥कवणेदेशीचेराजेपुसिलें॥परिनफुटतीगुह्यकल्होळ॥नाय-
सांगतीनृपाचें॥९७॥परिराजाप्रधानअसेनिर्मळ॥भूतदयाआणिस्नेहाळ॥सुंदरआ
णिकुशळ॥धर्मात्मादिसताती॥९८॥परिरायानसावेंनिश्चिंत॥सैन्यकरावेंसावचि ॥४॥
त॥दुर्गद्वारीचतुर्थ॥सैन्यठेवावें॥९९॥ऐकादूताचेंवचन॥पाल्हाणाह्मणेसैन्य॥दुर्ग-

 सिकेलेंरक्षण॥परिपवेष्टितअसंख्य॥१००॥डुडोडुडानिशाणेंलाविलीं॥दारुयंत्रेंपूर्ण
भरिलीं॥काष्टकारलेंठेविलीं॥बाणकाढियाविजुनी॥१॥भालेत्रिशूळलखलखित
॥असिलतादुधारीसळकत॥शस्त्रसंगमींवीरश्रीबोलत॥आपलेप्रतापें॥२॥रा-
जाअतिचतुर॥ह्मणेनाहींश्रेष्ठकुमर॥आपुलेदेहजर्जर॥नेणोयुद्धकैसेंहोईल॥३॥
परियेकसुचिन्हहोत॥सव्यनेत्रअसेलवत॥आणिदक्षिणबाहुस्फुरत॥हृदईह-
र्षनसमाये॥४॥ऐसाहर्षचिंतूनिनृपवरमानसीं॥नगराबाहेरजाह्मणेदळासी॥यु-
द्धकरावेंपरदळासी॥अतिनिःशंकहोवोनी॥५॥सैन्यचालिलेंअपार॥महावीर
थोरथोर॥वीरदेखतेजालेवीर॥मगत्यांहींकायविचारिलें॥६॥परदळआलें-
ह्मणउनी॥सिद्धजालीरत्नमणिचीवाहिनी॥येथेंहोईलथोरधरणी॥नकळतां
युद्धहोईल॥७॥ह्मणऊनिबोलाविलेंदूतासी॥पत्रिकादिधलीतयासी॥तुह्मीजा
ऊनिवेगेसी॥रत्नमणिसीभेटावें॥८॥पत्रिकेसिलिहिलेंसविस्तर॥मुखवचनीं
बोलावेंउत्तर॥शिवदासहरिदासतुमचेकुमर॥भेटावयाआलेअसती॥९॥ऐ-
सेंऐकोनिवचन॥दूतींकेलेंअसेप्रयाण॥जैसेंवायुसंगेंपत्रजाण॥तैसेनगरद्वा
रींप्रवेशले॥१०॥द्वारींबैसलेरक्षणाईत॥तयासिजाणविलीमात॥आह्मीशिव
दासहरिदासाचेदूत॥रायासिपत्रिकादिधलीअसे॥११॥द्वारपाळघेवोनिगेले

त्याहीं रायासि जाणविलें ॥ दोघे दूत द्वारीं आले ॥ ह्मणती शिवदास हरिदासाचे सेवक ॥ १२
॥५॥ ॥ आणि ह्मणती आहे पत्रिका ॥ तेथें संपूर्ण लिहिलें देखा ॥ परिसोन दूत वचन माळिका
॥ रायें प्रधानाकडे पाहिलें ॥ १३॥ प्रधान ह्मणे जी नृपवरा ॥ येथें पाचारा रायें हेरा ॥ पत्रिका-
असती हस्ताक्षरा ॥ तेणें अवघें जाणवेल ॥ १४ ॥ आपला अथवा परावा ॥ हा संशय फेडा
वा ॥ किंवा लटकिया मावा ॥ परराज्यबळ जिंकावया ॥ १५॥ तें मानलें रायासी ॥ बोला-
ऊं पाठविलें दूतांसी ॥ हेर जावोनि दूतांपासी ॥ रायाजवळीं पातले ॥ १६॥ दूतें जोहार के
ला ॥ पत्र देवोनि पुढें उभा राहिला ॥ रायें लाखोटा उघडिला ॥ वाचिता जाला ते काळीं
॥ १७ ॥ लिहिलें असे समूळ ॥ आगमनिगम सकळ ॥ राजाप्रेमें दाटला तुंबळ ॥ अश्रु-
पातनेत्रीं ढळती ॥ १८॥ अवघें आणिलें मनासी ॥ मग पत्र दिधलें प्रधानापासी ॥ तेणें च
रित्र वाचितां त्यासीं ॥ प्रेम न धरत आले ॥ १९॥ ह्मणती चला आतां जावों ॥ निशाणीं घात
ला घावो ॥ केला थोर महोत्सावो ॥ साखरवाटिते जाले ॥ २०॥ शृंगारिलें नगर ॥ सन्नि-
ध केला दळभार ॥ राजा चालिला सामोर ॥ वाद्यें अपार गर्जती ॥ २१॥ सैन्य सैन्या जा-
ली भेटी ॥ काठिकराची फिरे चिरटी ॥ मध्यें दाटली होती दाटी ॥ तेवारितें जाले ॥ २२
॥ शिवदास हरिदास चरणचाली ॥ राजा उतरला अश्वातळीं ॥ शिवदासें मस्तक ठे- ॥५॥
विलें चरणकमळीं ॥ रायें वक्षस्थळीं आलिंगिला ॥ २३॥ हरिदासें तेणें चरितीं ॥ माथा

वि॰च॰ ठेविला चरणाप्रती ॥ हृदईं धरिला अतिप्रीती ॥ मग प्रधानासि भेटले ॥ २४ ॥ मातेसि करि- अध्या॰
तीं दंडवत ॥ त्या स्नेह लोटला अद्भुत ॥ हारपलीं होतीं माशीं रत्नें अद्भुत. तीं पूर्वदत्तें करून ११
सांपडलीं ॥ २५॥ सकळांसि जाली भेटी ॥ आनंद न समाय सृष्टीं ॥ थोर दाटलिसे दाटी ॥
परस्परें करिती नृत्यातें ॥ २६॥ ऐसे प्रवेशले नगर ॥ राजमंदिरीं जाला बैसकार ॥ कथिते
जाले समाचार ॥ जो जो होता वितला ॥ २७॥ जालिया ओंघोळी आरोगणा ॥ दिन गेला अ
स्तमाना ॥ निशापति सहित तारांगना ॥ उदयातें पावला ॥ २८॥ ऐसी हरिली ती रजनी ॥
सूर्योदय जाला गगनीं ॥ स्नान संध्या करोनि ॥ काय करी नृपवर ॥ २९॥ राज्यपट्ट दिधला शि
वदासासी ॥ प्रधानत्व स्थापिलें हरिदासासी ॥ पद्मिनी मिरवली राणिवसी ॥ वडिल मान
देवोनियां ॥ ३०॥ तीं सुखें राज्य करिती ॥ राया प्रधानां अतिप्रीति ॥ इतुकी कथा सांगुनी
विक्रमाप्रती ॥ चित्रिचा चित्री मयूर गेला ॥ ३१॥ ऐका पुढील कथेचें अनुसंधान ॥ त्यारु
चित्रांगीचें कथन ॥ राजहंस करवील श्रवण ॥ तें सांगरे हरिदासा ॥ ३२॥ इतिश्री विक्रम-
चरित्र कथा ॥ हरिदास होय सांगतां ॥ ते ऐकावी श्रोतां ॥ स्वस्थ चित्तें करूनियां ॥ १३२॥
इतिश्री विक्रमचरित्रे येकादशोध्यायः ॥ आध्या ॥ ११ ॥ श्रीकृष्णार्पणमस्तु ॥ ७ ॥ ७

श्रीगणेशायनमः॥ मयूरचित्रिचाचित्रींप्रवेशला॥रात्रिप्रहरयेकउरला॥ राजहंसचित्रि
हूनिउडाला॥येउनिबैसलात्र्योरंगीं॥१॥मुखींकुरवाळकरी॥पंखसाडीवरऱ्यावरी॥प
द्मिनीअतिहास्यकरी॥स्वर्णकांतिदेखोनी॥२॥विक्रमह्मणेंगापक्षींद्रा॥शरीरीं-
व्यापिलीअसेनिद्रा॥कांहींविनोदकथाशब्दमात्रा॥कथितांनिशाहरेलपैं॥३॥प
क्षिबोलेप्रतिवचन॥जरींआज्ञादेईलपद्मिण॥तरींसांगेनपवित्रकथन॥ऱ्यारुआ-
णिचित्रांगीचें॥४॥पद्मिनीसिलागलीचटपटी॥ह्मणेकथासांगेरेगोमटी॥राजहंसचं
चुपुटी॥दोनरेखावोढित॥५॥कथाऐकासावधान॥येकचित्तकरूनमन॥इंद्राचेइंद्र-
भुवन॥तेथेंअपूर्ववर्तलें॥६॥तेतिसकोटिदेवांसहित॥सभेबैसलाअमरनाथ॥नार
दतुंबरासहित॥नृत्यकरितीनायका॥७॥टाळमृदंगविणा॥सुरसगातीगायना॥
वेंकटअवलोकीइंद्राणा॥तंवतीआलीचित्रांगी॥८॥समोरदेखूनिसहस्रनयना-
तें॥स्तवितीजालीमुनिचरणातें॥इंद्रेंखुणाविलेंदंडधारियातें॥नृत्यकरीह्मणोनियां
॥९॥येरीसावधटाईची॥कासघालीपीतांबराची॥ध्वनिकेलीस्वराची॥तांडवनृत्य-
आरंभिलें॥१०॥उत्तमरागआळविला॥थैथैंशब्देंडोलदिधला॥भूमीसिनमूनिसक
ळां॥करकमळींनमितीजाली॥११॥धीमिधीमिटाळमृदंग॥सर्वश्रुतिच्यासंयोग॥रंगीं
वोटविलारंग॥इंद्रतटस्तपाहातसे॥१२॥नृत्यामध्यें नृत्यकरी॥उल्हाळदेवूनिदेतभोंव-

री॥ तंव अवचितां आली चांचरी॥ गांठन पडे टाळ मृदंगा॥१३॥ तें तंव देखूनि सहस्रनय-
नीं॥ कोपा चढला वज्रपाणी॥ ह्मणे मर मर गे पापिणी॥ तूं जाय मृत्युलोकीं॥१४॥ चि-
त्रांगी जाली भयाभीत॥ साष्टांगी घाली दंडवत॥ तुझें वचन न व्हे असत्य॥ उश्शाप द्या
वा स्वामियां॥१५॥ नाना करुणेच्या ध्वनीं॥ ग्लानता करी नाना वचनीं॥ मी पडिलिया मृ
त्युभुवनीं॥ कोण धांवा करील॥१६॥ यावरी शक्र बोले वचन॥ तुज राजकुळीं होईल ज-
नन॥ द्वादश वर्षें होईल ज्ञान॥ ती खुण ऐक सुंदरी॥१७॥ जो सांगेल चित्रकुटीचा समा-
चार॥ तोच वरील तुज वर॥ वचनाचा मानीं निर्धार॥ मग भेटसी आह्मासी॥१८॥ चित्रां
गीनें शाप अंगिकारिला॥ मग त्यासि निरोप पुसिला॥ ह्मणे आज्ञा देईं गा वहिला॥ अ
तिचिंतातुर मानसीं॥१९॥ तंव दिन जाला अस्तमान॥ केलें सचैल स्नान॥ वेगीं सारि-
लें भोजन॥ मंचकीं पहुडली॥२०॥ आत्मा निघाला तेथुनीं॥ तो उतरला मृत्युभुवनीं॥
ते मंदाकिनीच्या स्थानीं॥ कंचनपुरीं प्रवेशला॥२१॥ तेथील राजा चक्रदंतु॥ त्याची-
स्त्री होती सुस्नातु॥ सुखसेजे राजा देतां रुतु॥ तंव उदरीं चित्रांगी प्रवेशली॥२२॥ रु
तु संपूर्ण जाला॥ तो दराणीस गर्भ राहिला॥ तंव प्रातःकाळ जाला॥ रायें सारिलें सं-
ध्यास्नान॥२३॥ चालवी आपला राज्यभार॥ राणी जाली गरोदर॥ डोहोळे याचे को
ड समग्र॥ पंचम मास लोटले॥२४॥ पूर्ण भरले नव मास॥ चैत्र शुद्ध त्रयोदशीस॥ र-

विवारीं घटिका द्वादश॥ राणी रात्रीं प्रसूत जाली॥२५॥ उपजलें कन्यारत्न॥ सुलक्षण-
वंशीं गुणसंपूर्ण॥ करितां जन्मनामकरण॥ सूर्यउदयानें पावला॥२६॥ कन्या जाली
प्रथम॥ रायें केला दानधर्म॥ केलें पंचमरात्रीं सत्कर्म॥ दहा अकरा दिवस जाले॥२७
दिवसोंदिवस वाढों लागली॥ आठ वर्षांची जाली॥ रायानें आदरिली॥ वरविचार-
णा तेंधवां॥२८॥ पाठविलें प्रधानासी॥ द्विज हिंडती देशोदेशीं॥ घटित न ये कोण्हांसी
॥ ऐसीं वर्षें अकरा क्रमिलीं॥२९॥ राजा अतिचिंतातुर॥ कन्या जाली उपवर॥ थोर पडि
ला विचार॥ आतां कैसें करावें॥३०॥ वर्षें पूर्ण भरली द्वादश॥ ज्ञान जालें कुमारीस॥ बो
लावून चक्रदंतास॥ काय सांगती जाली॥३१॥ माझें आरंभावें स्वयंवर॥ देशोदेशीचे
बोलावा नृपवर॥ ध्वजस्तंभ उभारावा थोर॥ त्यास सहस्र मोटळी बांधावी॥३२॥ वित
न्ति लिहिजे मूळपत्रिकेची॥ मोटळी तोडावी ध्वजस्तंभाची॥ वार्त्ता सांगेल चित्रकुटीची
॥ तयासि कन्या अर्धराज्य देईन॥३३॥ इतुकें लिहिलें पत्रिकेसी॥ मुळें पाठविलीं रा
यासी॥ चक्रदंत संतोषला मानसीं॥ तात्काळ बांधे सहस्र मोटळी॥३४॥ हांकारिले वकु
त दूतानें॥ तया जवळ दिधलीं लिखितें॥ हांकारावें रायातें॥ देशोदेशिचियां॥३५॥ दूत
देशांतरासि गेले॥ रत्नखचित स्तंभ उभारिले॥ नगर अवघें शृंगारिलें॥ तये काळीं॥३६
दूतीं दिधल्या पत्रिका॥ वाचूनि विचारिती येकमेकां॥ ह्मणती जिवें जावें स्वर्गलोका॥ हें-

तोंअवघडअसे ॥ ३७॥पुर्वींआइकतअसोंविसनि॥पणकेलाजनकचक्रवर्ती॥ कोदंड
॥२॥ कानाडीवोढावीपुरती॥तयासिजानकीसमर्पावी॥ ३८॥ तेपरिसोनियांमात॥स्वयंव
राआलालंकानाथ॥तोगर्विष्टजालाबहुत॥वोढोंपाहे धनुष्यातें ॥३९॥ थोरआवेशालेलं
कानायक॥मुष्टिघालीधनुष्यांदेख॥क्रोधेंनधरवेत्र्यंबक॥वक्षस्थळींउलंडलें॥ ४०॥ क
रचरणरावणझाडित॥अशुद्धमुखेंतेव्हांवमत॥तेंदेखूनिगाधिसुत॥रघुनाथासिउठ
विलें॥ ४१॥ तोवचनमात्रेंउठिला॥वामांगुष्टउचलिला॥ धनुष्यकाढीनयेवेळां॥रावणह
ृदईचें॥४२॥ धनुष्यरामेंकाढिलें॥दशग्रीवाजीवदानदिधलें॥तंवविश्वामित्रबोलिले
॥राघवावोढीत्र्यंबकासी॥४३॥ ऐकूनिगुरुवचनपरवडी॥मगरामेंकाढिलेंधनुष्यवो
ढी॥ तेपरिसोनियांकडाडी॥दिग्गजकांपिन्नले॥४४॥ मगरामासिमाळघालीसीता॥
कन्यादानकरीजनकपिता॥ इतुकीऐकिलीहोतीकथा॥ परिअसापणकोठेंऐकिलाना
हीं॥४५॥द्रुपदेंकेलेंस्वयंवरातें॥रांधायंत्रमांडिलेंहोतें॥ तेंभेदिलेंपांडुसुतें॥ महावी
रअर्जुनें॥ ४६॥तिसरापणऐकिलाभृगुवंशीं॥सहस्रश्यामकर्णदेवोनिऋषीश्वरासी
॥ पर्णूनिआणिलेंसत्यवतीसी॥ऋचीकमुनीश्वरें॥ ४७॥ हापणमांडिलाअसेअवघ-
ड॥दिसतसेकोहडेदढ॥स्त्रियामिळतीउदंड॥पृथ्वीवरीकायदुकाळअसे॥४८॥ ॥२॥
सांडूनिअष्टभोगऐश्वरी॥कोणत्रिकुराजायपाचीपरी॥कायकरावीतेनवरी॥ऐसें

 दूतांप्रतिबोलती॥ ४९॥परतोनिआलेदूत॥रायातेंप्रत्युत्तरसांगत॥ थोरजालाव्य
थाभूत॥पुढेंकैसेंवर्त्तलें॥५०॥चारठाणनामनगरी॥तेथेंनाणावटिव्यवहारकरी॥
भार्यागुणवंतीसुंदरी॥पुत्रअसतीतिघेजण॥५१॥वडिलानावकोटेश्वरु॥तयाधा
कटालक्षेश्वरु॥कनिष्टकुमारनामच्यारु॥लडिवाळह्मणूनठेविलें॥ ५२॥पिताअति-
प्रीतिकरी॥लाडचालवीनानापरी॥येरुद्रव्यानाशकरी॥पिताकांहींनह्मणेपैं॥५३
तोखेळेद्यूतकर्मासी॥हारवीद्रव्याच्याराशी॥पितापुरवीतयासी॥धाकटाकुमर
ह्मणऊनि॥५४॥ऐसानांदतांबहुतदिवस॥नवज्वरजालाव्यव्हारियास॥भरले-
पूर्णआयुष्य॥तेंतयासीजाणवलें॥५५॥जवळिबोलाविलेदोघेपुत्र॥चारुनिर-
विलाबहुत॥द्रव्यअसेअपरमित॥कांहींप्रपंचउनकाकरूं॥५६॥चारुमाझाअत्यं
तलाडका॥यासिपुरवापैसाटका॥ह्मणोनिसांगतोंतुह्माआवांका॥याचारुपुत्राचा
॥५७॥च्यारुधाकुटाअसेनेंणता॥जंववरीहोयजाणता॥तंववरीपुरवावेंद्रव्यार्था॥
भेदाभेदनकरावा॥५८॥सांडोनसर्वभावनांतेअवसरीं॥व्यव्हारीदेहविसर्जनकरी॥
पुत्रउत्तरकार्यकरी॥जोजोविधिबोलिला॥५९॥जालेद्वादशतेरादिवस॥सपिंडीं
मिळवीपितरांस॥पक्षिकअष्टादशादिवस॥क्रमलावरवियापरि॥६०॥ऐसेंतेपु
त्रपौत्रींनांदत॥चारुचानेमपाळित॥द्रव्यअर्थपुरवित॥प्रीतिकरोनियां॥६१॥ बं

॥३॥ धुसिकविती मधुर वचनीं ॥ आपलें स्वकर्म उत्तम करुनी ॥ द्यूतकर्म दे सोडोनी ॥ येणें अ-
पवाद फार असे ॥ ६२ ॥ द्यूतकर्म जे करिती ॥ तयांची जाय अर्थसंपत्ती ॥ दरिद्र दशा हो
य त्यासी ॥ खेळ खेळों नये हा ॥ ६३ ॥ पाहे पुर्वी धर्मराज खेळला ॥ राज्य अर्थ हारविला ॥ बा
रावरुषें वनवास केला ॥ तेरावें नष्टचर्य गुप्तरूपें ॥ ६४ ॥ पांडवा सारिख्या घडली दशा ॥
आमचा कोणता भरवंसा ॥ हा खेळ सांडावा सहसा ॥ आजपासोनि बंधुराया ॥ ६५ ॥
बंधु करिती खटपट ॥ च्यारुन सांडी द्यूतकर्म स्पष्ट ॥ द्रव्य हारविलें उत्कट ॥ तें पुरवीस हो
दर ॥ ६६ ॥ ऐसा सिकविला नी निउत्तरी ॥ परि तो अणुमात्र जिवीं न धरी ॥ लोक सांगती प-
रोपरी ॥ परि तो न आयके कोणाचें ॥ ६७ ॥ ऐसा तो कोणे येके दिनांतरीं ॥ द्रव्य हारविलें स
हस्र वरी ॥ सवें घेवोनि जुहारि ॥ द्रव्य कोटेश्वरासि मागतसे ॥ ६८ ॥ तेणें बहुत निर्भछिला
॥ त्वां द्रव्य अर्थ सारिला ॥ जो ठेवा होता ठेविला ॥ वडिलांचा पैं ॥ ६९ ॥ तूं जाहालासि सोळा
वर्षांचा ॥ लवलेश नाहीं उदिमाचा ॥ छंद लागला द्यूतकर्माचा ॥ कोठुन द्रव्य तुज द्यावें ॥ ७०
ऐसा नाना परी हेडसाविला ॥ निष्ठुर वचनीं ताडिला ॥ जाइ जाई रे घरा बाहेर वहिला ॥ न-
दारवी मुखकमळ ॥ ७१ ॥ कोटेश्वरें दवडिला रागें ॥ जुवारी लागला से मागें ॥ येवोनि ते
च प्रसंगें ॥ मागें लक्षेश्वरासी ॥ ७२ ॥ तेण्हेंही केली बहुत वाहरी ॥ क्षोभला नाना परी ॥ हें
च देखिलें जन्मवरी ॥ ठेवा सारिला वडिलांचा ॥ ७३ ॥ येवढा थोर जालासी ॥ हारविल्या द्र- ॥३॥

वि०च० व्यरासी ॥ आली मेळवितों द्रव्य कष्टेसी ॥ रुक्यानें रुका पैं ॥ ७४ ॥ तुज नाहीं रे अभिमान गो- अध्याय
त ॥ जालासि अत्यंत निर्लज ॥ द्रव्य मागों आलासि मज ॥ काय ठेविलें होतें त्वां ॥ ७५ ॥ १२
ऐसा कठोर वचनीं ॥ चारु खोंचला शब्दबाणीं ॥ तेणें थोर दुखवला अंतःकर्णी ॥ मग जु
हारियासि काय बोले ॥ ७६ ॥ ह्मणें आजिचा दिवस जावें ॥ उदईक देईन द्रव्य स्वभावें ॥ हें
च वचन सत्य मानावें ॥ थोर उपकार होईल ॥ ७७ ॥ जुवारि आपल्या गृहासि आला ॥
मार्त्तंडाचा अस्त जाला ॥ उपवासी असे भुकेला ॥ मग प्रवेशला राणिवसा ॥ ७८ ॥ नि
घाला निज मंदिरांत ॥ राणी उपवासी वाट पाहत ॥ स्नानासि उदक दिधलें त्वरित ॥ षड
करी सारी आरोगणा ॥ ७९ ॥ तेही जेविली सत्वर ॥ सेज केली मनोहर ॥ विड्या देत से-
सुंदर ॥ अति लावण्य तये चें ॥ ८० ॥ तिची वर्णावी स्वरूपता ॥ रंभा उर्वशीची साम्यता ॥
हे आगळी पवित्रता ॥ सीता सावित्री समान ॥ ८१ ॥ पतिची सेवा करी ॥ पूजिती जाली
कोमळोत्तरीं ॥ काय चिंता वर्तलिसे अंतरीं ॥ ते मज पति सांगिजे ॥ ८२ ॥ ह्मणे वल्लभे ऐके क-
कांते ॥ आजि खेळलों बहुत द्युत ॥ द्रव्य हारविलें बहुत ॥ मागों आलों बंधुसी ॥ ८३ ॥ त्या
हीं धरिली द्रव्य आस ॥ मज केलें उदास ॥ कठिण शब्द बहु वस ॥ निंदोनियां बोलिले ॥
॥ ८४ ॥ मग मी जुवारियासि संबोखिलें ॥ उदईक देईन ह्मणितलें ॥ तेव्हां मासें येणें जा-
लें ॥ मंदिरासि पैं कांते ॥ ८५ ॥ तरी उदईक जुवारियासी ॥ गति करावी पैं कैसी ॥ चारु-

चिंतातुरमानसी॥ देखूनिप्रिया काय बोले॥ ८६॥ ह्मणेअहोजी प्राणपती॥ परि सावी ये
कविनंती॥ मासेअळंकार आहेती॥ तेजुवारियासी देइजे॥ ८७॥ इतुकानेम केला॥ तं
वसूर्यउदयजाला॥ जुवारी बोलावूनिआणिला॥ द्रव्यघेह्मणूनआपुलें॥ ८८॥ हिशोबके
लापंचोतरी॥ सहस्राचालेखाभारी॥ तितुकेंदिधलेंकरीं॥ तेणेंजुवारी संतोषला॥ ८९
मुद्दलद्रव्य घेईमासें अंकित॥ लटकेंनबोलेगायथार्थ॥ चालमाझियासांगातें॥ तुस्रा
खर्चचालवीन॥ ९०॥ थोरदाखविलीआस॥ निरोपपुसेकांतेस॥ मीजातअसेउदिमा
स॥ तूंकांहींचिंतानकरावी॥ ९१॥ येरुकरुणावचनें विनवी॥ मास्रीआठवणअसोद्या-
वी॥ कार्यसिध्धि होईलबरवी॥ ऐसेंमजगमतसे॥ ९२॥ अष्टभोगप्राप्तहोती॥ आरा
णुकनव्हेराजनिती॥ तेणेंमोहेलचित्तवृत्ती॥ तेथेंमास्राआठवकेंविहोईल॥ ९३॥ मी
जीतुमचें अर्धांग॥ कोणांचानकरीपांग॥ मनींध्यातसेश्रीरंग॥ तोजयतुह्मा देईल॥
९४॥ जैसाकृष्ण व्यापकचराचरीं॥ राहाटेसोळासहस्रा घरीं॥ परीरुक्मिणीच्या अ-
भ्यंतरीं॥ सदोदित भरलाअसे॥ ९५॥ तैसेंमजकरावेंसनाथ॥ नविसरावेंअंतर्गत॥
जरींलक्षजोडलाअर्थ॥ परीमास्राविसरनपडावा॥ ९६॥ ऐसी करुनियांविनवणी॥
माथाठेविलापतिच्याचरणीं॥ येरेंहृदईं आलिंगूनी॥ आश्वासनदिधलें॥ ९७॥ बां-
धिलीशकुनगांठी॥ कांताअवलोकिलीकृपादृष्टीं॥ तूंआहेसमास्याकंठीं॥ जाणकों

सुभबाणला॥ ९८॥ केलेंस्त्रियेचेंसमाधान॥ हृदईंस्मरेहरिचरण॥ मगकेलेंप्रयाण॥ उत्त
रदिशेपरियेसा॥ ९९॥ दिवसमार्गचालती॥ रात्रींयेखादेठाईं विश्रांती॥ भेटलियातीर्थां
प्रती॥ करितीस्नानदान॥ १००॥ सवेंअसे तोजुवारी॥ तंवपावले कंचनपुरी॥ स्नानक
रूनि मंदाकिनीतिरीं॥ आरोगणासारिली॥ १॥ परिसलीसहस्रमोटळीचीमात॥ म
गप्रवेशलानगरांत॥ बैसले होतेराखणाईत॥ तयासिपुसताजाला॥ २॥ त्यांहींसांगि-
तलावृत्तांत॥ चारुहर्षलाबहुत॥ ह्मणेंजुवारी याचाफेडावाअर्थ॥ पुढेंराजाकरोभलतें
ची॥ ३॥ ह्मणूनिउठिलासत्वरी॥ राजद्वारीचीत्राठिलीभेरी॥ वळंघलाध्वजस्तंभावरी॥
तोडिलेसहस्रमोटळितें॥ ४॥ श्रोतेह्मणतीयेकायेकी॥ कैसीतोडोदिधलीसेवकीं॥
नविचारितांअविवेकीं॥ हेंकारणसांगावें॥ ५॥ कविह्मणेजीसकळ॥ पूर्वींरायासिपा
ठविलेंहोतेंमूळ॥ तेंहेरभोवोनिआलेंसकळ॥ स्वयंवरानयेतिकोण्ही॥ ६॥ तेरायासि
पडिलीचिंता॥ मगजालाडांगोरापिटिता॥ सहस्रमोटळीतोडोभलता॥ तयासीको
ण्हीनवर्जावें॥ ७॥ जोगीजंगमसंन्यासी॥ मंगलडोरकरजोसी॥ तडीतापडीकुब्ज
कासी॥ पांगुळादिकनवर्जावे॥ ८॥ ब्राह्मणक्षत्रियवैश्यशूद्र॥ तेलीतांबोळीकुंभार
॥ यामध्येंमोटळीफोडीनर॥ ॥ त्यासिकोण्हीनवर्जावें॥ ९॥ इतुकीजालीहोतीनिगु
ती॥ पूर्वींचिसांगीहोतीदूताप्रती॥ यदर्थींराखणाइतीं॥ चारुलागिवर्जिलेंनाहीं १०

श्रोते ह्मणती फिटला संदेह ॥ पुढील कथेचा सांगेन भाव ॥ जया असेल अनुग्रह भाव ॥ त-
यासि कांहीं अशक्य नाहीं ॥ ११ ॥ कवि सांगेल पुढील कथा ॥ चारुउ नरेस्तं भाखालता ॥
जुवारियासि द्रव्य जाला देता ॥ तो आपुल्या नगरा गेला ॥ १२ ॥ रक्षपाळीं काय केलें ॥ चा-
रु सराया जवळि नेलें ॥ चक्रदंतें आपणा जवळ बैसविलें ॥ अतिसन्मानें करुनियां ॥ १३
विडा देऊनि कर्पूरेसी ॥ चारु पाठविला राणिवसी ॥ राजकन्या पाहे तयासी ॥ रूप देखू-
नि संतोषली ॥ १४ ॥ हस्तिनपुरें लक्षितां ॥ सरली अवताराची चिंता ॥ जरमज त्रिकुटीची-
सांगेल कथा ॥ तोच वर मज वरी ॥ १५ ॥ मग उठूनियां आदर करी ॥ बैसों घातला चौक सुंद
री ॥ विडा देवूनि कोमळउत्तरीं ॥ पुसे चित्रकुटिची वार्ता ॥ १६ ॥ येरु ह्मणें पहिला गेलों इंद्र
भुवनीं ॥ कांहीं येक कार्य विचारणा होती मनीं ॥ मार्गी जातां चित्रकूट भुवनीं ॥ दुरूनि दे-
खिलें होतें ॥ १७ ॥ त्या गोष्टीस दिवस जाले बहुत ॥ कार्ययोजनीं होतें चित्त ॥ कांहीं न आठव
त नाठवत ॥ मनामध्यें जाणपां ॥ १८ ॥ जरी हीपूर्वं सूचना असती ॥ तरीं भीतरीं रिघूनि अ
वघी स्थिती ॥ पाहातों भाव भक्ती ॥ नगरजनाची पैं ॥ १९ ॥ आतां जरी तुज असेल इछा ॥ न
रीं मी जाईन मागुता ॥ वरवें लक्षुनि मागुता ॥ तुज प्रति सांगेन ॥ २० ॥ ऐकूनि चारुचें वचन
॥ ह्मणे मज द्यावें जी प्रमाण ॥ तेणें होइल समाधान ॥ मन लीन तुसें गई ॥ २१ ॥ चारु ह्मणे बो
लणें सत्य ॥ लटिकें न बोलावें यथार्थ ॥ ह्मणूनि ठेविला हस्त ॥ मस्तकीं राजकन्येच्या ॥ २२ ॥

तेणें संतोषली राजकुमरी ॥ पित्यासि बोलावी सडकरी ॥ कथिती जाली वागेश्वरी ॥ जी व
दला होता चारु ॥ २३ ॥ तें मानलें रायासी ॥ आशा दिधली चारुसी ॥ पुढें कथा वर्तली जैसी
तें सांगरे हरिदासा ॥ २४ ॥ इतिश्री विक्रमचरित्र कथा ॥ हरिदास होय सांगता ॥ ते ऐका-
वी श्रोतां ॥ स्वस्थचित्तें करोनियां ॥ १२५ ॥ इतिश्री विक्रमचरित्रे द्वादशोध्यायः ॥ आध्या ॥
१२ ॥ संपूर्णमस्तु ॥

श्रीगणेशाय नमः ॥ च्यारूस मुहूर्ती निघाला ॥ राजा बोळवित चालिला ॥ ह्मणे बो
लऽसे बोलिला ॥ तो करा गा यथार्थ ॥ १ ॥ च्यारूनें केलें दंडवत ॥ राव ह्मणे ह्मावे जय
वंत ॥ धरिला असे उत्तम पंथ ॥ मनोवेगें जात असे ॥ २ ॥ करी राम स्मरण चिंताग
ती ॥ पाहात जातसे तीर्थातीर्थी ॥ ऐसा पावला असे बद्रिकानाथीं ॥ केलें दर्शन
नारायणाचें ॥ ३ ॥ तंव एक देखिला ऋषेश्वर ॥ तयासि केला नमस्कार ॥ तेणें दे
खिला मस्तकीं कर ॥ क्षेमकुशळ विचारिलें ॥ ४ ॥ येरें सांगीतलें साकल्यना ॥ जेजे
वितली होती कथा ॥ पुढें आहे चित्रकुटीची वार्ता ॥ ते सिधि पावबी स्वामिया ॥ ५ ॥ कृपा
उपजली मुनीसी ॥ खूण सागतां जाहला च्यारुसी ॥ तुवां जावें हिमाचळासी ॥ तेथी
ल ऐके व्यवस्था ॥ ६ ॥ त्या हिमाचळाचे पाठारीं ॥ द्वादश योजनें वट विस्तारीं ॥ सम
खांघा असती वरी ॥ शाखा पल्लव अनेक पैं ॥ ७ ॥ तया वरी राजहंस असती ॥ निघे पु
च तयाप्रती ॥ त्यांची ऐकावी स्थिती ॥ तिघांसि तिहीं लोकीं गमन ॥ ८ ॥ चारा घेऊं न ये
ती माध्यान्नकाळीं ॥ स्वयंपाक करी पक्षिबाळी ॥ मग पूजोनिया वनमाळी ॥ सम
र्पी नैवेद्य ॥ ९ ॥ करी वैश्वदेव उपासना ॥ भूतबळी घालोनि बळिदान ॥ करूनि शुद्ध आ
चमन ॥ बैसे भोजनासी ॥ १० ॥ अतीत भाग काढोनी ॥ तीन वेळ शब्द करोनी ॥ बैस
ला पंगति घेवोनी ॥ करी आरोगणा पैं ॥ ११ ॥ पाचारोनी तीन वेळीं ॥ अतीत न येत्या

काळीं ॥ मग अन्नदा कोनियां जळीं ॥ करवें कृष्णार्पण करीं ॥ १२ ॥ मग बैसे भोजनीं ॥ ऐ
सें करी प्रतिदिनीं ॥ तुवां तेथें जाऊनी ॥ अतीतरूपें बैसावें ॥ १३ ॥ अतीत आहे ह्मणोनी
पाचारील वचनें दोन्ही ॥ तिसरी परिसोनि ध्वनी ॥ मी असें त्वां ह्मणावें ॥ १४ ॥ तुज नेऊ
नि वृक्षावरी ॥ पूजा करील षोडशोपचारीं ॥ आरोगणाचे अवसरीं ॥ उगलें चि बैसा
वें ॥ १५ ॥ तो ह्मणे घ्या आपोशनासी ॥ त्यां सांगावें मनकामनेसी ॥ नेवोनियां चित्रकु
टभुवनासी ॥ मागुती येथें आणावें ॥ १६ ॥ इतुका उपदेश केला ॥ च्यारु थोर आनंदला ॥
मग गुरूनें प्रसाद दिधला ॥ कंद येक तयासी ॥ १७ ॥ हा जाई तूं भक्षित ॥ याचें नाव अ
मृतकंद ह्मणत ॥ पूर्ण होईल मनोरथ ॥ येरु माथा ठेवि लाचरणीं ॥ १८ ॥ मग तेथून निघा
ला ॥ हिमाचळ पर्वत पावला ॥ वटवृक्ष नयनीं देखिला ॥ पत्रफळीं मंडित ॥ १९ ॥ पुढें जा
गास विस्तर ॥ तेथें गुप्तरूपें केला बैसकार ॥ तंव दिवस जाला दोन प्रहर ॥ पक्षी चारा
घेवोनि आले ॥ २० ॥ केलें संध्यास्नान ॥ सारिले हरिहराचें पूजन ॥ वैश्वदेव काग बळिदान
समर्पिता जाला तेकाळीं ॥ २१ ॥ कोण्ही आहे कीं काय महानुभाव ॥ दोन उत्तरें बोलिला पक्षि
राव ॥ तिसरे वचनीं फेडी संदेह ॥ तंव च्यारु ह्मणे मी आहे ॥ २२ ॥ पक्षिये जवळी पुत्र पाठवि
ला ॥ तेणें वृक्षावरि उचलोनि नेला ॥ षोडशोपचारें पूजिला ॥ आदरें करूनियां ॥ २३ ॥ अ
न्न वाढिलें हंसकांतें ॥ ब्रह्मार्पण हंस सोडित ॥ समर्पूनि चित्रगुप्तातें ॥ आपोशण घेत ॥१॥

लें ॥ २४ ॥ च्यारु न घे आपोशना ॥ पक्षी करिती विज्ञापना ॥ ह्मणे कांहीं कराची आज्ञा ॥ अध्याय १३
ते मी करीन शीघ्रकाळें ॥ २५ ॥ च्यारु ह्मणे चित्रकुटा न्यावें ॥ मागुतें येथें आणावें ॥ इतुकें तु
वां अंगिकारावें ॥ आणीक नाहीं कामना ॥ २६ ॥ हंस ह्मणे कार्य स्वल्प ॥ प्रभातें नेईं संकल्प ॥
आतां भोजन करी सांडी संकल्प ॥ हें वचन सत्य माझें ॥ २७ ॥ मग आपोशन घेता जाल
रु चें तें तृप्त जेविला ॥ आंचवोनि विडा घेतला ॥ मग सांगे वृत्तांत ॥ २८ ॥ ऐसी करमिली ते राती
उदय पावला गभस्ती ॥ हंस ह्मणे पुत्राप्रती ॥ कोण आजि स्वर्गा जातसे ॥ २९ ॥ मग तो ह्मणे ज्ये
ष्ठ पुत्रातें ॥ च्यारुसी न्यावें सांगातें ॥ मागुती आणावें येथें ॥ फिरोन येते समईं ॥ ३० ॥ तेणें बै
सविलें पृष्ठावरी ॥ उड्डाण केलें अंबरीं ॥ चित्रकुटा पावले सत्वरी ॥ तेथें च्यारु उतरला ॥ ३१ ॥
राजहंस चालिला पुढारा ॥ ह्मणे फिरोन येईन दुपारां ॥ तव त्वां अवलोकून नगरा ॥ येथें वाट पाहा
वी ॥ ३२ ॥ तो उडूनि गेला त्वरित ॥ च्यारु निघाला चित्रकुटांत ॥ सभोंवतें असे पाहात ॥ हाटव
टियाचे वोवारें ॥ ३३ ॥ च्यारु जंव लक्षी जनां ॥ तंव त्यासि नाहीं चेतना ॥ टकमक पाहाती येकमे
कांचिया वदना ॥ परी सत्व नाहीं शरीरीं ॥ ३४ ॥ व्यवसाय करीत होते हो आपले ॥ येक उभे ये
क बैसले ॥ देतां घेतां कर उचलले ॥ तैसेचि राहिले असती ॥ ३५ ॥ एक होते भोजन करीत ॥ सु
खीं होते यास घालित ॥ स्त्रिया होत्या वाटित ॥ त्याते शांत दृस्त दिसती ॥ ३६ ॥ येक अंधका
मातुर ॥ आपुला लेगई तत्पर ॥ अष्टांगें येकाकार ॥ तैसेचि उभयतां असती ॥ ३७ ॥ ऐसी अ

॥२॥ ठरापकडयाती॥ आपुलालीकार्यस्थिती॥ जेजयाचीहोरत्ती॥ तैसेंतेंचि मोन्यरूप॥३८
तेनपाहेचालेपुढारा॥ आलाअसेमध्यबाजारा॥ तेथेंदेखिल्याअपूसरा॥ नृत्यतांडवींउ
भ्याअसती॥३९॥ लोकांचेंदेखूनिसखमंद॥ त्यारुनेंआदरिलाविनोद॥ येकाचाकरो
निउच्छेद॥ येकावरीलोटितअसे॥४०॥ वाणियांचीखजूरखोवरी॥ चाटियाचीलुगडीं
हारी॥ चित्रविचित्रनानापरी॥ तेलातुपाचीफोडीपात्रें॥४१॥ पुढेंगेलानाणवटीसी॥ देखि
ल्याद्रव्याचाराशी॥ त्याएकाच्यायेकासी॥ टाकितसेपैं॥४२॥ तंवदेखिलेंबुकेकरिया॥ धा
वोनिउघडिल्यापेटिया॥ अंगींपरिमळचर्चूनियां॥ घालीगळांसुमनमाळा॥४३॥ तेथू
नियानिघाला॥ महाद्वारापावला॥ द्वारपाळहोतावैसला॥ तोदिधलालोटोनिया॥४४
भीतरींजंवरिघाला॥ तंवस्त्रियादेखताजाला॥ कोण्हींनिद्रिस्तकोण्हींवैसल्या॥ अतिला
वण्यसुंदरी॥४५॥ तेथेंक्षणयेककेलीरळी॥ कोण्हांचुंबनकोण्हाचेंयोवनचोळी॥ कोण्हा
सिचंदनपरिमळी॥ लाविताजाला॥४६॥ तेथेंक्रमलायेकक्षण॥ पुढेंदेखिलेंउत्तमभुवन
चित्रविचित्रतगरीपूर्ण॥ हिरेमाणिकेंजोडिलीं॥४७॥ त्यामंदिराभीतरीं॥ मंचकघातला
सेकुसरी॥ रत्नेंजोडलींनानापरी॥ नयावरीरूपयोवनउत्तमा॥४८॥ पासोडीशभ्रतेलिया
चा॥ चांदवाबांधिलाखुमासीचा॥ जडितलखलखीतकोंदणाचा॥ लाविलेघोसमुक्ताफ
ळांचे॥४९॥ चहूंकोनींत्याशीसमया॥ चहूंमानव्याच्यारिपुतल्या॥ दोघीदेतीपैंविडिया ॥२॥

१०च० आपलेसुइच्छेकरुनी॥५०॥ उश्याकडेदोघीअसती॥ त्यामरेंमक्षिकावारिती॥ मध्येंनि अध्याय
द्राभूतस्त्रीसती॥ तेहीनिर्जीवदिसतसे॥५१॥ तीसपांघरविलाक्षीरोदक॥ तोत्यारुनेंउघ १३
डिलातात्काळिक॥ अन्नलोकींघोटेपासूनिमस्तक॥ ह्मणेकोणलावण्यतारूपाची॥५२॥
थोरविधातयासीजालेकष्ट॥ अवघेंसुंदरत्वमिळोनियेकवट॥ हेघडविलीअसेवरवंट॥ एसें
मजगमतसे॥५३॥ जैसेंइद्रचेंस्वरूप॥ तैसेंचचक्रदंतकन्येचेंरूप॥ कांहींघडलाअसेश्रा
प॥ हेंयथार्थजाणवलें॥५४॥ चोळीलुगडींशभ्रचोखट॥ कासघातलीअसेबळकट
लल्हाटींअसेकस्तूरीमळवट॥ वदनींतांबूलसुरंग॥५५॥ ऐसीपाहिलीआवघीखु
ण॥ पुनरपिघातलेंपांघरूण॥ बरवेंझांकिलेंकरचरण॥ मगनिघालामंदिराबाहेरी॥५६
चालिलादुसरियाबाजारीं॥ दोहीभागींमांडियागोपुरी॥ तेथेंबैसलेअसतीव्यवहारी॥
आपलीयापरिवारेसी॥५७॥ कोणीबैसलेअसतीसमवेत॥ तांबूलविडियायेकमेकांदेत॥
येकआंगीचंदनलावित॥ फरतिच्याकुचाग्रींलावोनी॥५८॥ येककरितीचरणक्षाळण॥ ये
कींकलेंअसेंशयन॥ येकउभ्याअसतीताठाधरूनी॥ पुरुषकरींधरूनिवोढिती॥५९॥ ऐसा
विचारविनोद॥ पाहिलासकळनगरीचाभेद॥ खेळीयाकेल्याविनोद॥ मगत्यारुआलानगरा
बाहेरी॥६०॥ श्रोतेह्मणतीयेकअसेपुसणें॥ हाजननिर्जीवअसेकवणेगुणें॥ इतुकेंविभांडिलें
त्यारुनें॥ परित्याचेंकांनचळेची॥६१॥ ऐसेऐकोनिकवीश्वर॥ ह्मणेवरवेंपूसिलेंप्रश्नोत्तर॥

तरि मी सांगेन सविस्तर॥ थोर हृदई आनंदला॥ ६२॥ ह्मणे परिसा येकचित्तें॥ चित्रांगीच्या
जिवीं नगरजित॥ सकळजनांसि तिचें सत्य॥ दुसरा भाव असेना॥ ६३॥ तीस इंद्रदंम पाचा कु
डाडी॥ ह्मणोनि देह सोडीतां तडी॥ जननाहाटत होतें परवडी॥ ते तैसेच निस्तेज जाहाले॥ ६४
जेसा कृष्णद्वापारीं॥ भिल्ले चरणीं विंधिला गंगातिरीं॥ बोलावीं पाठविलें तये अवसरीं॥ पांडुनि
यारकृतासी॥ ६५॥ धर्म हस्तनापुरीं राहिला॥ अर्जुन पाहावया धाडिला॥ जातां मंत्र उपदेशाके
ला॥ जे आधार नद्या या कृष्णासी॥ ६६॥ अर्जुन आला वेगवगूत्र॥ कृष्णें देखिलें तयासि येत॥ दुः
खें रुदन फार करीत॥ आणिल ल्हाट पिटी तसे॥ ६७॥ गडबडां असे लोळत॥ जंव ळीं बोलावी कृ
ष्णनाथ॥ ह्मणे नावेकदेई हात॥ उठौनि मग बैसेन॥ ६८॥ तो शब्द अर्जुन नघे चित्तीं॥ देव येतसे
काकुलती॥ ह्मणे मी रक्षिला असे कोण गती॥ अंतीं आधार होसी ह्मणोनी॥ ६९॥ अगा येपां
डुनायका॥ तूं नको येउं आह्मां जवळिका॥ धनुष्याचा तरी देई टेका॥ अर्थनिमिष्य प्रमाण॥ ७०
किरीटी दे धनुष्य हातीं॥ हरिनें हरिली सर्वशक्ती॥ प्राण दाकिला लरिन गती॥ गेला विष्णुभु
वना॥ ७१॥ पांडव जाला शक्तिक्षीण॥ कृष्ण गेला वैकुंठभुवना॥ मागें अंतःपुरीं भांड
तीं जाणा॥ तें अर्जुन पहातसे॥ ७२॥ भीमार्जुनांचें कांहीं न चले॥ तैसें यांचे सत्व चित्रांगीनें
नेलें॥ च्यारूनें जें विपरीत केलें॥ तें फावलें तयासी॥ ७३॥ श्रोते सम क्षा पुरविली ह्मणती॥ पु
ढें कथेची सांग वित्पत्ती॥ कवि ह्मणे परिसावें सावधचित्तीं॥ मजवरी कृपा करोनी॥ ७४॥ च्या

रु मार्ग धरोनि बैसला॥ तंव पक्षी चारा घेवोनि आला॥ तेणें पृष्ठीवरी बैसविला॥ वेगीं पाव
ला वटवृक्षीं॥ ७५॥ राजहंसे पूजिला च्यारु॥ बहु केला आदरु॥ ते दिवसीं तेथें जाला स्थिरु
प्रभातें केलें प्रयाण॥ ७६॥ आला बद्रिकाश्रमासी॥ नमस्कार केला श्रीगुरुसी॥ ह्मणे तुझि
या कृपेनें स्वर्गासी॥ पाहूनि आलों स्वामिया॥ ७७॥ ते दिवसीं तेथें राहिला॥ प्रभातें गुरू
स नमस्कार केला॥ आज्ञा वंदोनि पावला॥ नागपुरीसी॥ ७८॥ भेटला चक्रदंतासी॥ क्षे
मालिंगन दोघांसी॥ पाठविलें कुमारीपासी॥ जा सांग देखिली वार्त्ता॥ ७९॥ तो आला सेव
रित॥ दोघे बैसलीं येकांत॥ पुसती जाली वृत्तांत॥ चित्रकुटीचा पें॥ ८०॥ मूळ द्वारापासू
न सांगीतलें॥ मंदिरांत निघालों ह्मणितलें॥ रवूण मानतां येरिनें वर्जिलें॥ आतां पुढें न
सांगावें॥ ८१॥ श्रोते ह्मणती सांगतां सांगत॥ वर्जिलें हे काय निमित्य॥ कवी ह्मणे आ
इकादेवोनि चित्त॥ तेंही सांगेन तुह्मांसी॥ ८२॥ संपूर्ण वार्त्ता होतां जाण॥ निश्चें होईल
शापमोचन॥ हि बुद्धि योजिली तिणें॥ यासि सौख्य दिधलें पाहिजे॥ ८३॥ या निमि
त्य पुढिल नपुसे वृत्तांत॥ पुरवा वया कामभोगार्थ॥ इतका विचारोनि परमार्थ॥ का
य करिती जाली॥ ८४॥ मग बोलाविलें पितयासी॥ ह्मणे लग्न लावावें च्यारुसी॥ अळ
सरहित वेगेंसीं॥ उठिला नृपनाथ॥ ८५॥ पहिलीच केली होती सामग्री॥ लग्न पाहिलें
वेगवगत्रीं॥ ऋषी मिळोन पवित्रीं॥ लग्न तिथी निर्धारली॥ ८६॥ आजि मुहूर्त असे राजें

द्रा ॥ संपूर्ण असे प्रतिपदा ॥ उभयतां लावावी हरिद्रा ॥ ऐसे द्विज बोलिले ॥ ८७ ॥ राजा प्र
धाना सांगे परवडी ॥ तुह्मी व्हावें नवरियाचे वन्हाडी ॥ करावें गें जी तांतडी ॥ लग्न कार्त्तिक
शुध पंचमीसीं ॥ ८८ ॥ प्रधानानें नेलें च्यारुसी ॥ हळदी लाविली गजरेसी ॥ राजगृहीं कु
मारीसी ॥ केला हळदी महोत्सावो ॥ ८९ ॥ ऐसे क्रमले तीन दिवस ॥ देवक स्थापन चतु
र्थीस ॥ येरे दिवसीं घटिका येकवीस ॥ लग्न लाविलें रात्रिसमयीं ॥ ९० ॥ थोर जाला आ
नंद ॥ वाजंत्र्याचा येक नाद ॥ ब्राह्मण पढती मंत्रशब्द ॥ जो विधि बोलिला होत्ता ॥ ९१
वरवेक्रमले च्यारी दिवस ॥ साडे जालें यथावकाश ॥ आंदण दीधलें जांवयास ॥ अर्ध
राज्य आणि उपभोग ॥ ९२ ॥ च्यारु आणि राजकुमारी ॥ नांदती बरवियापरी ॥ जरी सां
गों विस्तारीं ॥ वृथा ग्रंथ वाढेल ॥ ९३ असती सकळ संपदा ॥ रुखसंपदेसि नाही मर्या
दा ॥ हरिभक्ति ठाईं सदा ॥ नाहीं निंदा कोणांची ॥ ९४ ॥ ऐसे क्रमिले बहुत दिवस ॥ अति
प्रीति दोघांस ॥ मनीं आठविलें चित्रांगीस ॥ करिती जाली उपदेशातें ॥ ९५ ॥ तंव कोण्हे
दिनांतरीं ॥ दोघें असतां रुखसेजारीं ॥ रात्रीच्या अवसरीं ॥ वार्त्ता पुसे उरली चित्रकु
टीची ॥ ९६ ॥ सांगे कथा पुढील सविस्तर ॥ ह्मणे मी प्रवेशलों मंदिर ॥ तंव मंचकीं पहूडली
सुंदर ॥ मग मी जवळीं गेलों ॥ ९७ ॥ च्यारु असे सांगत ॥ चित्रांगी हुंकार्‍या देत ॥ सं
पूर्ण परिसो नि वृत्तांत ॥ सांडिला प्राण पैं तिणें ॥ ९८ ॥ च्यारु ह्मणे इला लागली निद्रा ॥४॥

चं० चं० ह्मणो निद्रल विली सुंदरा ॥ तंव निर्जीवित्वने अवसरा ॥ खोडवळलें शरीराचें ॥ ९९ ॥ अध्याय
मग उठिला खडबडोनि ॥ तेगें केली दीर्घध्वनी ॥ काय गजर जाला ह्मणोनी ॥ धावत आ १३
ला चक्रदंत ॥ १०० ॥ च्यारु सांगे सविस्तर ॥ दृष्टि पाहे नृपवर ॥ हाहाकार केला थोर ॥ रा.
णी मुख्य करोनियां ॥ १०१ ॥ करिती महाशोक ॥ येकापरीस येक अधिक ॥ मिळाले सोईरे
सेवक ॥ कांहीं चतेथें न दिसे ॥ १०२ ॥ हा अवघा सकळ मृत्युलोक ॥ माया मृगजळवत्
माविक ॥ अल्प आयुष्य मृत्युलोक ॥ याचा भरवंसा कायसा ॥ १०३ ॥ ह्मणोनि निर्ग्रंथा न क
रीं पसर ॥ करिते जाले अग्निसंस्कार ॥ च्यारु करी क्रिया अपार ॥ बारा तेरा दिवस लोटले
१०४ ॥ चित्रांगीचा प्राण निघाला ॥ तो चित्रकूटा पावला ॥ आपुले स्वकुडीं संचरला ॥ जन जा
ले सजीव पें ॥ १०५ ॥ आपल्या व्यवसायातें ॥ स्वधर्म जाले चालवितें ॥ च्यारुनें विभांडि
लें होतें ॥ ते बोळखती येकमेका ॥ १०६ ॥ माझें तुझें ह्मणोनी ॥ खेळती झोट धरणी ॥ सां
गती चित्रांगीला गोनी ॥ ते करी न्याय नीती ॥ १०७ ॥ कथिती मागील विचार ॥ ह्मणे येक
आला होता तस्कर ॥ तेणें अन्याय केला थोर ॥ येकाचें येका लाविलें ॥ १०८ ॥ चित्रांगी स
माधान करी जगांचें ॥ हरिलें वित्त देवघीत याचें ॥ इतुकें कर्त्तव्य चित्रकुटीचें ॥ ऐका कां
चनपुरीचा काय विचार ॥ १०९ ॥ मग ह्मणतां जाला चक्रदंत ॥ च्यारु ह्मणे मी जाईन स्व
गृहातें ॥ राजा विनवी आदरें बहुतें ॥ ह्मणे दुसरी कन्या अंगीकारीं ॥ ११० ॥ देईन अर्ध रा

॥५॥ ज्य ॥ सांभाळावेंजीमज ॥तेणें घडेल तुज॥पुण्यआणिपुरुषार्थ॥१११॥ च्यारू ह्मणे
न घडे सर्वथा॥ मज नाहीं स्त्रीची आस्था ॥आणि न लगे राज्य अर्था॥ चाड नाहीं कास
याची॥११२॥पुन्हां चक्रदंत ह्मणे॥ कन्येचें दुःख येणेगुणें॥ तूं गेलिया शतगुणें॥दुःख
दुणें होईल॥११३॥ तो नाइकेचि गेला॥ राव अति दुःखा तें पावला॥ पुढें काय वृत्तांत वर्त
ला॥ तो सांगरे हरिदासा॥११४॥ ॥इति श्री विक्रमचरित्रे॥ चित्रांगीआख्यान त्रयो
दश प्रसंग॥१३॥ ॥छ॥ ॥छ॥ ॥छ

 श्रीगणेशायनमः॥ च्यारु आला केदारासी॥ भेटता जाला श्रीगुरुसी॥ तेथें क्रमिली तें निशी
॥ तंव उदय केला दिनकरें॥१॥ प्रभातें च्यारु उठिला॥ गुरूंसि नमस्कार केला॥ आज्ञा पुसोनि
निघाला॥ आला राजहंसाजवळी॥२॥ तेणें केलें नमन॥ जालें संध्या स्नान भोजन॥ रात्रीं
पावला विश्रांतिसदन॥ तंव उजळिली पूर्वदिशा॥३॥ हंसें बैसविला पृष्ठावरी॥ उतरविला
चित्रकुटाच्या द्वारीं॥ प्रवेशला नगराभीतरीं॥ तंव तेथें काय वर्तलें॥४॥ पूर्वी केला होता आ
ट॥ नगरजनीं धरिला बळकट॥ ह्मणती घ्यावें उसणवट॥ बरवा आजि सांपडला॥५॥ येक
मारिती पृष्ठावरी॥ येक वोढिती चाचरी॥ येक ह्मणती नेऊं राजद्वारीं॥ करावें ताडण॥६॥
नगरजन मिळाले उदंड॥ येक बोल बोलिले दुर्घट॥ चित्रांगीस ह्मणती करावा दंड॥ यान
स्करासी॥७॥ च्यारु चित्रांगीनें वोळखिला॥ ह्मणे थोर अनर्थ जाला॥ मीं दंडीन या तस्क
राला॥ तुह्मी आतां परतावें॥८॥ जन अवघे गेलियावरी॥ च्यारु नेला मंदिराभीतरीं॥ चरण
झाडी तये अवसरीं॥ विरगुंठि सोडोनियां॥९॥ ह्मणें कष्टले मजकरितां॥ जिचीं कांहीं न करा-
वी व्यथा॥ विचारुनियां परमार्था॥ समाधान मानावें॥१०॥ ऐसी नाना करुणावचनीं॥ विन
विती जाली मृगनयनी॥ ह्मणे क्षमा करा मजलागोनी॥ पुढें उभि राहिली असे॥११॥ आंगीं-
चर्चिलें बावनचंदन॥ विद्याधरी जाणविती विंजणें॥ पुष्पमाळा घालिती जाण॥ विड्या देत
चित्रांगी॥१२॥ तंव मावळला रवि॥ सेज केली पैं बरवी॥ उपभोगें च्यारूस रंजवी॥ दावी

आपली कुशळता ॥ १३ ॥ तें सुखठाउकें अनुभवियासि ॥ किती ह्मणोनि याची साक्षिसी ॥ म-
र्यादा नाहीं त्या सुखासी ॥ तंव प्रातःकाळ जाला ॥ १४ ॥ ऐसी दिवसदिवसा प्रति ॥ अधिका-
अधिक वाढवी प्रीती ॥ नगरजन आश्चर्य करिती ॥ शंकती आपुल्या ठाईं पैं ॥ १५ ॥ तीन मास
क्रमलिया वरी ॥ तंव कोणे येके दिनांतरीं ॥ च्यारु आणि चित्रांगी सुंदरी ॥ करीं कर धरूनि फि-
रत होते ॥ १६ ॥ तंव उपरि देखिली सप्त खणीं ॥ चाल पाहों ह्मणे नयनीं ॥ कैसी आहे ह्मणे ठेवणी
॥ खणोखणीची पैं ॥ १७ ॥ माडीवरी वळंघली त्वरित ॥ खणोखणीं रत्नें शोभत ॥ तगट वर्णल खल-
खित ॥ सोनियांची साजिरी ॥ १८ ॥ सातही खण पाहिले ॥ शिखरावरि चळंघलें ॥ तंव नयनीं देखि-
लें ॥ अति स्थूळ भेरी तें ॥ १९ ॥ भेरी त्राठिन ह्मणे चारु ॥ चित्रांगी ह्मणे ऐक विचारु ॥ वाजवितां-
ऐकेल वज्रधरु ॥ तो बोलाऊं धाडील ॥ २० ॥ सिकविलें नाईके चित्रांगीचें ॥ त्राटण केलें भेरीचें ॥
मन संतोषलें वज्रधराचें ॥ हांकारिले दूतांसी ॥ २१ ॥ ह्मणे जा बोलावा चित्रांगी ॥ दूत आले म-
नोवेगीं ॥ ह्मणती चाल वो नृत्यालागीं ॥ इंद्रायें बोलाविलें ॥ २२ ॥ उपरिवरुन उतरली त्वरित ॥
चारू सजाणवी दूतांची मात ॥ ह्मणे मी जया लागी होतें भीत ॥ तेंचि घडोनी पैं आलें ॥ २३ ॥ ह्मणे
जी तुह्मी राहावें मंदिरीं ॥ मी जाईन दूतां बरोबरी ॥ नमस्कार करोनी शेलारी ॥ सत्वर येथें येई-
न ॥ २४ ॥ तो ह्मणे मी येईन ॥ दृष्टी पाहेन इंद्रभुवन ॥ चित्रांगी ह्मणे होईल येका देविघ्न ॥ मग भय
लन् चले कांहीं ॥ २५ ॥ चित्रांगी करी समाधान ॥ च्यारु नाईके वचन ॥ मक्षिका केली नरदेह पा-

लटोन ॥ बैसविला स्तनावरी ॥ २६ ॥ मग गेली इंद्रभुवना ॥ नमस्कारिला इंद्रराणा ॥ राजा पुसे क्षेम
कल्याण ॥ ह्मणे कृपा तुमची स्वामियां ॥ २७ ॥ उत्तम करिगे नृत्य ॥ टाळ मृदंग वाद्यें मिश्रित ॥ राग
आळवी श्रीमंत ॥ थैं थैं शब्दें करोनियां ॥ २८ ॥ भूमीस केलें दंडवत ॥ मग स्मरिला येकदंत ॥
देवादिक समस्त ॥ उत्तम नृत्य पाहों गेलें ॥ २९ ॥ भवरि देतां उल्हाळ ॥ नाचों लागली सप्त पाताळ
॥ स्तोक देतां चुकली ताल ॥ तें इंद्रें देखिलें ॥ ३० ॥ ह्मणे ताळ चुके घडीघडी ॥ तरीं ईट होसिल
मारवाडीं ॥ साट योजनें परवडी ॥ होवोनि तुवां पडावें ॥ ३१ ॥ इंद्रें दिधला उग्र शाप ॥ चित्रांगी
नें हृदईं धरिला कंप ॥ ह्मणे जी द्यावा उश्शाप ॥ कृपा करोनियां ॥ ३२ ॥ ह्मणे तूं सकळां बंधु ॥ सेव-
कजनीं कृपासिंधु ॥ माझा सकळ ही अपराधु ॥ क्षमा करी स्वामियां ॥ ३३ ॥ ह्मणोनी चरणीं-
ठेविला माथा ॥ वज्रधर जाला उश्शाप देता ॥ फोडोनि पिष्ट करितां ॥ उत्तम गती पावसील ॥ ३४ ॥
ह्मणे जी वज्रपाणि श्रेष्ट ॥ साठ योजने इट ॥ ते कैसी होईल पिष्ट ॥ हें मज अपूर्व वाटतसे ॥ ३५
वज्रधर ह्मणे वो मृगनयनी ॥ असत्य नव्हे माझी वाणी ॥ संशय न धरावा अंतःकरणीं ॥ उत्तम
देह पावसील ॥ ३६ ॥ मग आज्ञा पुसोनि निघाली ॥ चित्रकुटीं प्रवेशली ॥ थोर चिंताग्रस्त जा-
ली ॥ तेव्हां विनवी च्यारुतें ॥ ३७ ॥ ह्मणे जी घडलें अनुचित ॥ शाप जाला कठिण बहुत ॥ न क-
ळेचि पूर्वदत्त ॥ तैसी आठवे वासना ॥ ३८ ॥ च्यारु ह्मणे चिंता किमर्थ ॥ शंकर आहे जी समर्थ ॥
व्यापक सर्वभूतमात्र ॥ तो बरवें चि करील ॥ ३९ ॥ ऐसें केलें समाधान ॥ सत्वर सारिलें भोजन

॥ तंव जाला अस्तमान ॥ निद्रा करिती उभयतां ॥ ४० ॥ माणसोंडी चित्रांगी ॥ त्यारु उठे लैसाच वे-
गीं ॥ जावोनि बैसला मार्गी ॥ वाट पाहे राजहंसाची ॥ ४१ ॥ बरवा माध्यान्हकाळ जाला ॥ पक्षिचा
रा घेवोनि आला ॥ त्यारु पृष्ठावरि बैसला ॥ पावले वटवृक्षा ॥ ४२ ॥ जालें भोजन यथारुची ॥ आ
ज्ञा घेतली राजहंसाची ॥ वाट धरिली बद्रिकाश्रमाची ॥ केलें गुरुनमन ॥ ४३ ॥ सकळ वृत्तांत
सांगीतला ॥ गुरु ह्मणे जाईं मारवाड देशाला ॥ तेथूनि योजन सोळा ॥ नगर येक असे पैं ॥ ४४ ॥ भे-
टावें नृपवरासी ॥ ह्मणावें विघ्नउ देलें तुझिया देशीं ॥ क्षय आला तुझिया राज्यासी ॥ कोणी नाहीं
सांगतां ॥ ४५ ॥ ईट वाढती प्रतिदिनीं ॥ ती फोडोनी टाकावी तत्क्षणीं ॥ ऐसें तयासि सांगोनीं ॥ का
र्य साधावें आपुलें ॥ ४६ ॥ गुरुची आज्ञा घेवोनी ॥ यकोनि गेला पेणो पेणीं ॥ ईट देखोनि नयनीं
॥ महाविशाळ कृष्णवर्ण ॥ ४७ ॥ तेथूनि दक्षिण दिशे चालिला ॥ जावोनि रायासि भेटला ॥ मग
वृत्तांत सांगीतला ॥ अति आदरें करोनियां ॥ ४८ ॥ राजा ह्मणे कोठोनि बिजें केलें ॥ कार्य सांगा
वहिलें ॥ त्यारु ह्मणें येणें जालें ॥ बद्रिकाश्रमा होनि ॥ ४९ ॥ जातहोतों श्वेतद्वीपासी ॥ दुस्तर
उपजलें तुझ्या देशीं ॥ क्षय आला तुझे राज्यासी ॥ तो मज देखवेना ॥ ५० ॥ तुज करावया श्रवण
॥ कोण्हीं नाहीं विवेकी म्हणिजाण ॥ येवढें उद्भवलें विघ्न ॥ ईट महाविशाळ रूप ॥ ५१ ॥ येथूनि यो
जनें सोळा ॥ ईट वाढलिसे भूपाळा ॥ अति प्रचंड विशाळा ॥ काळकर्कट भयानक ॥ ५२ ॥ तों जंव
जंव वृध्दि पावेल ॥ तंव तंव तुझें राज्य क्षय होईल ॥ हें मज श्रुत जालें सकळ ॥ ह्मणोनि सांगावया

आलों ॥ ५३ ॥ राजा जाला भयाभीत थोर ॥ भाकित करुणोत्तर ॥ ह्मणे हें महा दुस्तर ॥ पराभ-
वेल कें सेनी ॥ ५४ ॥ सांगावी तयाची विवंचना ॥ ह्मणवोनि घाली लोटांगणां ॥ उपकार होई
ल जाणा ॥ मज आठवण जन्मोजन्मीं ॥ ५५ ॥ त्यारु ह्मणें ऐकें येक ॥ त्याचा सत्वर प्रयत्न दे
ख ॥ ईट फोडावी तात्काळिक ॥ उपाय नाहीं दुसरा ॥ ५६ ॥ ह्मणे चला आतां पाहूं ॥ निशाणी
पिरि लाघावू ॥ मिळालें सैन्य समुदाउ ॥ आणि जन समस्त ॥ ५७ ॥ घेतली खणती कुदळ ॥
घणपाहरा सबळ ॥ टांक्या हात घटिया सबळ ॥ सर्व सामग्री विस्तारें ॥ ५८ ॥ ईट देखोनि नृप
वर ॥ आश्चर्य करी तेव्हां थोर ॥ बरवा सांगीतला विचार ॥ महा अरिष्ट उपजलें ॥ ५९ ॥ कोप
ला प्रधान जनासी ॥ ह्मणे कैसें चालवितां राज्यासी ॥ येवडें विघ्नउ देलें देशीं ॥ तें तुह्मासी ठा
उकें नाहीं ॥ ६० ॥ फोडो लागले चहूं कडे ॥ पडिती इष्टेचे तुकडे ॥ जाणो लोटले विशाळ कडे ॥
महापर्वताचे ॥ ६१ ॥ त्याचे ही करिती तुकडे कुट ॥ जाणों जात्यानें दळिलें पीठ ॥ सैन्य उतरलें
घनदाट ॥ इटेसि निकट मांडिला ॥ ६२ ॥ जैसी लंका वेढिली वानरीं ॥ तयाची संख्या कोण करी
॥ तेणें रिती वेधोनि इटेवरी ॥ फोडिता ति आनंदें ॥ ६३ ॥ ऐसा येक मास पर्यंत ॥ राजा राहि
ला असे तेथ ॥ वायु सुटला असे अद्भुत ॥ तेणें धुरोळा उडविला ॥ ६४ ॥ ब्राह्मण जपती पर्जन्य
सूक्त ॥ मेघ वर्षला बहुत ॥ तेणें गेला वाहत ॥ सिंधुजळासी पैं ॥ ६५ ॥ इटेचि जाली शांती ॥
चित्रांगी पावली उत्तम गती ॥ आली चित्रकूटा प्रती ॥ आपुल्या देहीं प्रवेशली ॥ ६६ ॥ जाला

इदैचासंव्हारु॥थोरआनंदलाच्यारु॥राजामानिउपकारु॥सणेबरवामंत्र सांगीतलां॥६७
करितसेबहुतस्तुती॥च्यारूसिसणेचालवीराज्यनिती॥चौघेमासे मंत्री असती॥त्यांवरि-
ष्टहोवोनिराहे॥६८॥च्यारुसणेजीनृपनाथा॥मजनाहींयाचीआस्था॥निरोपदेणेंसर्व-
था॥जाणेअसेसेतुसी॥६९॥हेंमहाथोरअरिष्ट॥म्यांदेखिलेंदुर्घट॥तेणेंजालोंउत्कट॥
जेंतुसेंराज्यक्षेमअसावें॥७०॥राजाविनवीबहुतापरी॥तुजसारिखानाहींपरोपकारी॥
धन्यधन्यजन्मलासिउदरीं॥मातेचिया॥७१॥कांहींदेवोंपाहे वस्त्र अलंकार॥रथवारु आणि
कुंजर॥च्यारुनकरीअंगीकार॥मागेंआज्ञाजावयाची॥७२॥जैसापर्जन्यमुसळधारी
॥इंद्रवर्षलागोकुळावरी॥कृष्णेंधरिलागोवर्धनकरीं॥रक्षिलेंगोकुळासी॥७३॥तैसेंरक्षि
लें आह्मासी॥निवारिलेंमहाअरिष्टासी॥दुजानाहींनिर्धारेंसी॥तुजऐसाधर्मात्मा॥७४
च्यारुसणेम्या केलानिधार॥त्याचामानिसी तूंउपकार॥मागं देखिलाविचार॥तोविदित
केलापाहिजे॥७५॥ कविसणें ऐसें करावें कृत्य॥आपलें कार्य दुसरियासि वाटे हित॥करि-
तां आपलास्वार्थ॥परमार्थघडे इतरांसी॥७६॥च्यारुतेथूनि निघाला॥राजाबोळवीतयाला॥
परस्परें थोरजाला॥आश्रह आणि नमस्कार॥७७॥रावफिरून गेलानगरा॥च्यारुपावलाकेदा-
रा॥भेटलावेगेंमुनीश्वरा॥सांगेसकळवृत्तांत॥७८॥गुरुथोरसंतोषला॥सणें तूं आलासि भाग
ला॥आजिस्थिरावोनिप्रभातवेळां॥गमननुवां करावें॥७९॥तेंमानलें च्यारूसी॥सणे तुझी आ-

ज्ञाशिरसि॥मगक्रमिलीतेनिशी॥प्रभातवेळा पैंजाली॥८०॥गुरूसिकेलें दंडवत॥ बिजें केलें
पैंत्वरित॥पावलामहेंद्रपर्वत।विळंघलावटवृक्षावरी॥८१॥तंव आलेतिघेपुत्र॥पाकजालासि
ध्दपवित्र॥भोजनींजालेतृप्त॥क्रमिलीतेनिशी॥८२॥मगउगवलादिनकर॥राजहंसीबैसविला
पृष्ठावर॥उतरिलाचित्रकूटावर॥आपणचालिलापुढारां॥८३॥श्रोतेतेव्हां प्रश्न करिती॥स-
णेआहे विज्ञसी॥पक्षीतरी सूक्ष्म दिसती॥च्यारुसी कैसें वाहिलें॥८४॥कविसणेश्रोतयातें॥
हंसवाहेसारजेतें॥मयूरवाहेस्वामिकार्त्तिकानें॥पक्षीसामान्यकैसेसणावे॥८५॥ऐकासाक्ष
तिसंरी॥चौदाभुवनेंजयाचेउदरीं॥तोकृष्णासवाहेपृष्ठावरी॥गरुडपक्षीकैसासामान्य॥८६॥
आणीकऐकापक्षियाचीकथा॥ज्याहींपक्ष विभांडिलाहोता॥तयाचियापुरुषार्था॥पारना
हींपां॥८७॥ कार्यतरींस्वल्पहोतें॥परीपक्षिकुळें मिळालींत्वरितें॥तें परिसावें निरुतें॥एकचि
त्तें करूनिया॥८८॥टिटिवीपक्षिणीचीं अंडीं॥ठेविलीं होतीं समुद्रदरडीं॥तीं टाकोनियां उघडीं॥
दोघें चारा आणावया गेलीं॥८९॥तंव तेथें बेडकी आली ॥आंडीं घेवूनि गेली तात्काळी॥
ठेविली आपुले गृहमंडळीं॥भक्षावयाकारणें॥९०॥पक्षियें चारा घेवूनि आली॥आपलीं
आंडीं पाहों लागली॥ मगसणती कोण्हीं नेलीं॥पाहाती सिंधुतिरीं॥९१॥पाउलें देखिलीं
बेडकीचीं॥स्तुतिकरिती सिंधुची॥सणति अंडीं देववी आमचीं॥नाहींतरी बरवें नव्हे॥
९२॥तोनाईकेत्रित्यांचें॥तंवसंतापलें मन टिटिवीचें॥सणती शोषण करूं समुद्राचें॥

॥उदकचंचू भरोनि दाकिती॥९३॥ अहंता धरोनि मानसीं॥ ह्मणती कोरडें करूं सिंधुसी॥ तंव-
॥४॥ तेथें आला नारदऋषी॥ तयासि सांगती वृत्तांत॥९४॥ तो ह्मणे बरवी सांपडली संधी॥ जाली
असे कार्यसिध्धी॥ कळी लाऊं पक्षियां जलाब्धी॥ ह्मणोनि निघाला त्वरित॥९५॥ प्रथम गेला
लंकेसी॥ सांगीतलें समस्त पक्षियांसी॥ ह्मणे गांजिलें तुमचिया कुळांसी॥ नदीश्वरें जाण
पां॥९६॥ सांगे अवघा वृत्तांत॥ ह्मणे तुमचा काय पुरुषार्थ॥ जन्म तुमचें जालें व्यर्थ॥ नपुं-
सकाहून हीनपैं॥९७॥ पिडित असे तुमचे कुळासी॥ काय पाहातां निश्चयेसीं॥ धांवा पा
वा ह्मणे पक्षियांसि॥ आपलाल्या प्रतापें॥९८॥ तुमचिया पुढें॥ समुद्र काय सें बापुडें॥ मी
न मगर मत्स्यकुळें॥ भक्षावीं वेगीं॥९९॥ आइकोनि धाविन्नलें सकळ॥ अपार पावलें पक्षि
कुळ॥ वेंढिलें से सिंधुजळ॥ सुटला पळ जळचरांसी॥१००॥ तेथून निघाला नारदऋषि॥ गम
न केलें तिहीं लोकांसी॥ श्रुत केलें पक्षिकुळांसी॥ पक्षि चालिले अपार॥१॥ रांवे साळुंख्या-
घुबड॥ बहिरी ससाणे रगड॥ बक हंस गरुड॥ डोंब गिध असंख्यात॥२॥ लावे चिडिया ति
तुर॥ बळि आणि चकोर॥ वडवागुळें भयंकर॥ कोकिळा सुस्वर पैं गाती॥३॥ बलुच आ-
णि पैं होले॥ सिवणी आणि काउळे॥ कोकिरी कन्ही कुकुरवाळे॥ अति आनंदें करुनियां॥
४॥ हंस बक चास॥ नुन्यापारव बहुवस॥ काकटुवे संतोष॥ भक्षावया धांवती मत्स्यातें॥५॥ ॥४॥
कोंढाल्येंडडतानि आकाशीं॥ बुडी मारुनि गिळिती मछासी॥ बका हर्ष मानसीं॥ सकळ मासे गि

पि०च० ळितानि॥६॥ शाहा मृग शार्दूळ॥ महापक्षि गोळांगुळ॥ सत्वर पावे सिंधुजळ॥ भक्षावया मछा अध्याय
तें॥७॥ युद्ध मांडिलें पक्षियासी॥ आणि तया जळचरांसी॥ अति आनंद नारदासी॥ सेंडी नडा- १४
डी ऋषिची॥८॥ पक्षियांचा सांगे न विस्तार॥ तरीं ग्रंथ वाढेल पसर॥ येकमेकाचें शरीर॥ दशद्वा
दश योजन॥९॥ संग्राम मांडिला थोर॥ सिंधुचें तेव्हां अटलें नीर॥ मीन आणि मगर॥ अतुर्बळि-
ये भिडती॥१०॥ विरुळ आणि किरळ॥ बेडूक आणि कूर्म सबळ॥ नाडेसावज विशाळ॥ भया-
नक गडबडती॥११॥ पक्षि बुडिया मारिती॥ मीन उसाळे हाणिती॥ पक्षी भक्षावया धांवती॥
बळें वोढिती बाहेरी॥१२॥ टिपरिला वितिबळें॥ पक्षी फोडिती डोळे॥ पाई हाणोनि टकोळे॥
करिती वेगळे कर चरण॥१३॥ मग महा विशाळ रूप॥ पक्षि हाणो जाती झडप॥ मगर गिळि
ती साक्षेप॥ मग पक्षि सरसावले॥१४॥ मगर मातले बळवृध्धी॥ तयावरी जटायु उतरले शी
घ्रगती॥ छेदोनि पाडिले चरण क्षितीं॥ केली शांति मगरांची॥१५॥ तंव उगवली नाडेसावज
॥ तयावरी पडिला गरुडराज॥ तेथें जालें थोर झुंज॥ अधिक बळ खगेश्वराचें॥१६॥ अधिक-
बळ पक्षियांचें॥ संव्हारण केलें जळचराचें॥ उदक शोषिलें सिंधुचें॥ पळाले मीन मगर॥१७
बेडुक टरटरा गर्जती॥ तेणें अंबरी नाहो उठती॥ पक्षी चरणीं विदारिती॥ आंडीं गिळिती बे-
डकांची॥१८॥ येक रोळी सोबिन्नले॥ तें सगळें चि गिळिलें॥ ह्मणती बरवें सांपडलें॥ पक्षिप्र
यं समर्थ हो॥१९॥ संग्राम जाला तुंबळ॥ तेणें खळबळिलें सिंधुजळ॥ थोर मांडला हलकालो

ळ॥ अति आनंद पक्षियांसी॥ २०॥ येक गाती येक नांचती॥ येक हर्षें भ्रमण्या घालिती॥ येक था-
॥५॥ कथै थै तोडिती॥ २१॥ दंतशब्दें करुनियां॥ २१॥ ऐसा जाला रणकंदु॥ तेणे भयाभीत जाला सिं
धु॥ ह्मणे काय जाला रणकंदु॥ तो सांगा मुखवचनीं॥ २२॥ पक्षी ह्मणती तूं कोण ब्राह्मण॥ येरु
ह्मणे मी समुद्र जाण॥ न करितां विरुध्ध विंचन॥ कां संव्हारिलें जळचरांसी॥ २३॥ पक्षी ह्म
णती तूं मूर्ख दुर्बुध्धी॥ पूर्वीं केली परशरामासि कुबुध्धि॥ तेण्हें पळविला मसिध्धी॥ केलें चो
दा तळकोंकण॥ २४॥ आतां केलें तैसेंची॥ अंडीं नेलीं टिटिवीची॥ शुध्धि वेगीं करी तयांची॥
नाहीं तरीं जळ सांडोनि पळावें॥ २५॥ अंडीं नेलीं हें मज नाहीं श्रुत॥ शोध करितों मी निश्चि
त॥ तोंवर निश्चळ राहावें येथ॥ पक्षियां वर्जावें॥ २६॥ पक्षी वर्जिती पक्षिकुळ॥ सिंधू प्रवे-
शला जळ॥ जळचरें बोलाविलीं सकळ॥ करिती शोध अंडयाचा॥ २७॥ त्यांहीं केलें शोधन
॥ बेडकुळी आणिली धरुन॥ समुद्र आला अंडीं घेयोन॥ तीं दीधलीं टिटवीसी॥ २८॥ समु
द्र ह्मणें गरुडासी॥ मज न कळतां युद्ध तुह्मा आणि जळचरांसी॥ हा विषाद न धरावा मानसी॥
ह्मणूनि गौरविता जाहाला॥ २९॥ दिधलीं वस्त्रें अळंकार॥ जे मुख्य नायक थोर थोर॥ त्यां-
सि करोनि नमस्कार॥ बोळविता जाला॥ ३०॥ पक्षि गेलिया आपुल्या ठायांसी॥ टिटवी राहि
ली आपुल्या द्रुरडिसी॥ कवि ह्मणे श्रोतयांसी॥ ऐसा प्रताप पक्षियांचा॥ ३१॥ व्यारुतें काय ब ॥५॥
पुढें॥ ज्ह्मणे पर्वतावरि ठेविले खडे॥ मग त्यासि नेतां काय कोडे॥ असे अलक्ष हंसासी॥ ३२

वि०च० व्यारुक्मि कृतांत निघाला॥ तो नगरजनीं देखिला॥ देखोनि अतिसन्मानिला॥ नेला भेटि अध्याय
चित्रांगीच्या॥ ३३॥ चित्रांगी उठली तात्काळ॥ सोडोनि विरगुंटी साडी चरणकमळ॥ प्रक्षाळोनि १४
वरि ठेवी निढळ॥ करी पूजा षोडशोपच्यारीं॥ ३४॥ सारिलिसे आरोगणां॥ रवि गेला अस्तमा
ना॥ रजनी क्रमिली सुखभवना॥ तंव उगवला दिनकर॥ ३५॥ ऐसें दिनदिनाप्रती॥ संतोषरू
पें नांदती॥ पुढें कैसी जाली गती॥ ते सांगे रे हरिदासा॥ ३६॥ इतिश्री विक्रमचरित्र कथा॥ ह-
रिदास होय सांगता॥ ते सावधान ऐकावी श्रोता॥ स्वस्थचित्त करोनियां॥ ३७॥ इतिश्री विक्र
मचरित्रे॥ चतुर्दशोध्यायः॥ श्रीकृष्णार्पणमस्तु॥ १३७॥ अध्याय॥ १४॥ ७॥ ७॥

 श्रीगणेशाय नमः ॥ चित्रकूर पर्वतीं ॥ चारु चित्रांगी नांदती ॥ अष्टभोग भोगिती ॥ येणें रीती
क्रमिले तीन मास ॥ १ ॥ तंव कोण्हे येक दिनांतरीं ॥ चारूस आठवली भेरी ॥ जावूनि उपरी वरी
॥ वाजवीन ह्मणतसे ॥ २ ॥ चित्रांगी सिवरजावया नाहीं सामर्थ्य ॥ उपकारें लिंपिलीं बहुत ॥
ह्मणे जें घडे तुज उचित ॥ तो कार्यवाद कराचा ॥ ३ ॥ उपरि वरी वळं घला ॥ भेरी वाजविता जा
हाला ॥ तो स्वर ईंद्रें ऐकिला ॥ इंद्र भुवनीं ॥ ४ ॥ सांगे दूतासि बोलावूनि ॥ ह्मणे चित्रांगीस या
घेवोनी ॥ ते धाविन्नले तत्क्षणीं ॥ चित्रकूरासी ॥ ५ ॥ दूत ह्मणती चित्रांगीतें ॥ तुज जी बोला
विलें अमरनाथें ॥ विनविती जाहाली चारुतें ॥ ह्मणे तुह्मी घरीं राहिजे ॥ ६ ॥ तो ह्मणे मी न रा-
हे निर्धार ॥ चित्रांगीनें केला शृंगार ॥ चारूसि करूनि भ्रमर ॥ सांगातें घेतला ॥ ७ ॥ आली
इंद्रसभेसी ॥ नमस्कार केला शक्रासी ॥ येरु ह्मणे क्षेम आहेसी ॥ चित्रांगी ह्मणे तुमच्या कृ
पेनें ॥ ८ ॥ गेली होतीस मृत्युलोकासी ॥ बहु कष्टली अससी ॥ वेगीं करीं ननृत्यासी ॥ आ
पुल्या मंदिरासि जावें ॥ ९ ॥ उत्तम नृत्यासि आदरिलें ॥ इंद्र चंद्र देव संतोषले ॥ तंव अपूर्व
वर्त्तलें ॥ पुनरपि चुकली ते ताल ॥ १० ॥ वज्रपाणी अति कोपला ॥ घडी घडी चुकसी ताला-
ला ॥ तरीं जाय पडे होवूनि सिळा ॥ समुद्रामाजि शतयोजन ॥ ११ ॥ ऐकूनि श्राप बोली ॥ अंतरीं
थोर दचकली ॥ ह्मणे हें कर्म गा चंद्रमौळी ॥ आतां कैसें करावें ॥ १२ ॥ अहिल्येसि जी जाहाली
परी ॥ सिळा होवूनि शतसहस्र वरी ॥ पडिली होती भूमिवरी ॥ देखोनी रघुनाथें उद्धरिली ॥

॥१३॥ सिंधुजळीं मी असे गुप्त ॥ कोण विच्यारी माझें स्वहित ॥ जी ही करावी सुस्नात ॥ श्रापा
पासोनियां ॥१४॥ मग विनविती जाहाली वज्रपाणी ॥ ह्मणे मी अपराधी सहस्त्रगुणी ॥ करा
वी उश्रापाची वाणी ॥ कृपा करोनी स्वामियां ॥१५॥ माझा न करावा अव्हेर ॥ तुजवीण नाहीं
कोणाचा आधार ॥ तूं विजन्माचा परिकर ॥ सहस्त्रनयना ॥१६॥ अहो जी राजाधिराजा ॥ कृ
पाळुवा अमरनृपजा ॥ कश्यपात्मजा अदितिज्जा ॥ कृपा मज वरी करावी ॥१७॥ ह्मणे जी गु
रु बृहस्पती ॥ तुवां ह्मणावें इंद्राप्रती ॥ उश्रापाची निगुती ॥ करावी माझी ॥१८॥ गुरु ह्मणे जी
सुरनाथा ॥ या नृत्यांगना तुमच्या अंकिता ॥ यांसि श्राप निर्वाहन करितां ॥ हे लाज कवणा-
सी ॥१९॥ निःकळंक कोण आहे ॥ हें तूं विचारोनि पाहे ॥ जेण्हें हा निर्मिला देह ॥ तो ही परिलि
प्त असे ॥२०॥ ऐकोनि गुरुयांचें वचन ॥ उःश्राप देत सहस्त्रनयन ॥ दृष्टी पडिली सुभान ॥ उ
त्तम देह पावसी ॥२१॥ चित्रांगी ह्मणे दैत्यारी ॥ मी पडेन अक्षोभ जळाभीतरीं ॥ तो लक्ष यो-
जन भ्रमण करी ॥ मज कैसा दृष्टी पडेल ॥२२॥ चित्रांगीस ह्मणे न करी चिंता ॥ जेणें दोन वेळ
हरिली व्यथा ॥ तोचि प्रयत्न करील मागुता ॥ हा संशय त्वां न धरावा ॥२३॥ केलें इंद्रासि दंड
वत ॥ पावली चित्रकूटपर्वत ॥ चारूसि करी विज्ञाप्त ॥ जें जें इंद्र बोलिला होता ॥२४॥ येर ह्म-
णे चिंता न करी कांहीं ॥ होणार न चुके सर्वथा ही ॥ हरिहर चिंती हृदईं ॥ तो हरील क्लेश तुझे
॥२५॥ चारु करी समाधान ॥ दोघींसा रिलें भोजन ॥ केलें मंचकीं शयन ॥ रात्रि मासारी ॥२६॥ ॥१॥

जैं श्री निद्रा होती केली ॥ कुडी मंचकीं राहिली ॥ आत्मा गेला सिंधुजळीं ॥ सिव्हा होवोनि पडिली अ- अध्याय
से ॥२७॥ च्यारु उठोनि प्रातःकाळीं ॥ कांहीं पांचरलें घेतलीं ॥ निघता जाहाला तये वेळीं ॥ मा[illegible]ल १५
ह्मी राजहंसाचा ॥२८॥ तों आला सूर्य माध्यांनीं ॥ च्यारु करीत से चिंतवणी ॥ ह्मणे आजि मृत्यु
भुवनीं ॥ मज नेवोनि सोडावें ॥२९॥ तेण्हें पाहिला से पृष्टीं ॥ आणूनि उतरिला आपुले मठीं ॥
हंसें पूजिला करसंपुष्टीं ॥ सकळांसि जाहालीं भोजनें ॥३०॥ तेथें क्रमिला तो दिवस ॥ प्रभातें
नमूनि राजहंस ॥ चिंतूनियां परमपुरुष ॥ गमन करिता जाहाला ॥३१॥ पावला बद्रिकाश्रमा
जाण ॥ श्रीगुरूसि केलें नमन ॥ कथिलें आपण समूळ कथन ॥ जितुकें होतें वितलें ॥३२
गुरु ह्मणे वचनांतरा ॥ त्वां जावें सेतुबंध रामेश्वरा ॥ मेळवोनि ऋषीश्वरां ॥ करावें अन्नदान
॥३३॥ अंन्न उदंड रांधावें ॥ अर्धें ब्राह्मणासि समर्पावें ॥ अर्ध जळांत निक्षेपावें ॥ मुखीं ह्म-
णे कृष्णार्पण ॥३४॥ तेथें असती मच्छ कूर्म ॥ तयांसि पावलें अन्नधर्म ॥ हरेल अवघा चि-
श्रम ॥ चिंतिलें फळ पावसी ॥३५॥ अंन्नदानासमान दान ॥ दुसरें नाही गोदान ॥ यदर्थी आ
हे ब्रह्मवचन ॥ ते तुज प्रति सांगतों ॥३६॥ श्लोक ॥ गजसहस्त्रतुरंगं गोशतं भूमिदानं कन
करचितपात्रं मेदिनी सागरांतं ॥ उभयकुलप्रसिद्धं कोटिकन्याप्रदानं । नभवति समतुल्यं
अंन्नदानं समानं ॥ १॥ सांगीतलीं इतुकीं दानें ॥ न होती अंन्नदानासमान ॥ हे श्रुतिशा-
स्त्रांचें वचन ॥ बोलिली जाण पुराणें ॥३७॥ आणी कऐक गा विच्यार ॥ कर्णा येवदा दान-

शूर॥ तयापरीस थोर॥ दुसरा ऐकिला नाहीं॥ ३८॥ तो पडिला होता रणीं॥ तयाचें सत्व-
॥२॥ पाहों गेला होता चक्रपाणी॥ ब्राह्मणवेष धरोनी॥ स्वस्ति ह्मणोनी उभा राहे॥ ३९॥ कांहीं
नाहीं तया जवळी॥ तंव दंताची रत्नें आठवलीं॥ ह्मण देइंगा पाषाण करकमळीं॥ रत्नें दांतिचीं
तुज देईन॥ ४०॥ ब्राह्मण ने दी पाषाण॥ ह्मणे मी विन्मुख जाईन॥ तो भाकी करुणावचन॥
धीर धरी स्वामियां॥ ४१॥ मग आपण चिकान वडला॥ बांण आंगीं खडतरला॥ राम राम
स्मरों लागला॥ करीं घेतला पाषाण॥ ४२॥ दंतीं हाणों पाहे थोर॥ तंव चतुर्भुज सारंगधर
॥ मग ह्मणे माग कर्णा सत्वर॥ तुज जाहालों प्रसन्न॥ ४३॥ स्वामि जाहाले तप्रसन्न॥ तर
किंचित् मज द्यावें अन्न॥ तेणें तृप्त होईल मन॥ मग प्रयाण करीन॥ ४४॥ देव ह्मणे तयातें॥
हें दान घडलें नाहीं तुतें॥ तें मी तुज कर्णवीरा तें॥ द्यावें कोठोनी॥ ४५॥ दीधल्या वेगळें नव्हे
प्राप्त॥ रत्नें च्यार दाखवित॥ तो ह्मणे येणें न व्हे तृप्त॥ अगा देवराया॥ ४६॥ देव ह्मणे रविनं
दना॥ तूं आठवी आपुलिया मना॥ काया वाच्या आणुनि मना॥ संकल्प केला असेल॥
४७॥ कर्ण ह्मणे जी सारंगधरा॥ कोणे येके दिवसीं दुपारा॥ मी जात होतों राजद्वारा॥ तंव
अन्नार्थी भेटला॥ ४८॥ तेणें मज गृह पुसिलें॥ वचनीं पैल तें ह्मणितलें॥ दुरोनि दाखविलें॥
दक्षिणहस्तें तर्जनीकें॥ ४९॥ हरि ह्मणे गा अर्कसुता॥ तें तर्जनी मुखीं घाली आतां गा तेणें ॥२॥
होईल तृप्तता॥ क्षुधा हरेल पैं तुझी॥ ५०॥ तेणें मुखीं घातली अंगोळी॥ देवें अमृतदृष्टी के

वि॰च॰ लीं॥ जाणें षड्रस अन्नें भक्षिलीं॥ देत ढेंकर तृप्तीचा॥ ५१॥ मग जाहाला स्तुति करिता॥ जय- अध्याय
जयजी अनंता॥ तूं सकळांचा अन्नदाता॥ मज अन्नदान घडवावें॥ ५२॥ इतुकी वासना आ १५
हे देहीं॥ मज अन्नदान घडलें नाहीं॥ तें हीपावलिया लवलाहीं॥ मग जन्मांतरीं मुक्ति द्यावी
॥ ५३॥ हरि ह्मणे कर्णा भलु॥ तुझा पुरवीन मनोरथु॥ ह्मणोनी ठेविला मस्तकीं हातु॥ अन्नदा-
न घडेल तुजला॥ ५४॥ तेव्हां तेणें आत्मा सोडिला॥ तो श्रियाळ होवोनि राहिला॥ अर्धांगी
चांगुणा वेल्हाळा॥ पतिव्रताशिरोमणी॥ ५५॥ सत्व पाहावया त्याचें॥ शंकरें रूप धरिलें याच
काचें॥ बाळ मागितलें पाटीचें॥ चिल्हया नाव तयाचें॥ ५६॥ त्यांहीं आपलें सत्व राखिलें॥ पो-
टीचें बाळ भोजना दीधलें॥ ते कीर्तिघोष जाहाले॥ पूर्ण वर्णिनी तया॥ ५७॥ तरीं अन्नदा
ना परतें थोर॥ आणिक नसे विच्यार॥ हें परिसोनि उत्तर॥ चारु थोर आनंदला॥ ५८॥ ह्मणे
जयजयाजी गुरुनाथा॥ तुह्मीं सांगीतली अंनदानाची कथा॥ तेणें संतोष पावलों आतां॥
अष्टांगें निवाली॥ ५९॥ ह्मणोनि गेला लोटांगणीं॥ माथा ठेवी गुरुचरणीं॥ आज्ञा द्यावी मज ला-
गोनी॥ सिंधुतिराजावया॥ ६०॥ पुनरपि नमस्कार केला॥ गुरुचा निरोप घेतला॥ दक्षिणपं
थें चालिला॥ सेतुबंधरामेश्वरासि॥ ६१॥ पावला सेतुबंधुन॥ सिंधुजळीं केलें स्नान॥ राम
लिंगाचें केलें दर्शन॥ मग काय करिता जाहाला॥ ६२॥ मेळवी येकरां धायण॥ षड्रस निपज
वी अन्न॥ अर्ध करी ब्राह्मणसंतर्पण॥ अर्ध घाली सिंधुजळीं॥ ६३॥ सुखें ह्मणे कृष्णार्पण॥ अ

क्षितनातिनगरमीन ॥ कूर्म आले धांवोन ॥ तेही अन्न भक्षिती ॥ ६४ ॥ ब्राह्मण मिळोनि अपार ॥ रां
॥३॥ धिती अन्नाचे डोंगर ॥ जरी सांगावा विस्तार ॥ तरी ग्रंथ पसर होईल ॥ ६५ ॥ षड्रसाची जा हालि
निगुती ॥ पुढें वर्णावयाची कोण गती ॥ ऐसें करी दिनाप्रती ॥ जळचरें मिळालीं बहुत ॥ ६६ ॥ ऐसा
क्रमिला मास येक ॥ मग मीन मिळाले बहुतेक ॥ विचार केला मनांत ॥ मग पुसती च्यारुसी ॥ ६७
मास येक घालितोस अन्ना ॥ काय तुझि असे मनकामना ॥ हें सांगावें वचना ॥ तंव परीन भक्षों
अन्न तुसें ॥ ६८ ॥ ऐकूनि तयाचें वचन ॥ जळचरांसि च्यारु ह्मणे ॥ तुह्मी करा आधीं अन्न भक्षण
॥ मग कामना सांगेन ॥ ६९ ॥ तीं नाइकती जळचरें ॥ ह्मणती आधीं सांगिजे निर्धारें ॥ च्यारु ह्मणे ऐ
का उत्तरें ॥ माझि ये कामनेची ॥ ७० ॥ सिंधुमध्यें सबळ ॥ शत योजन पडली असे सिळ ॥ ती सदा
रखवावें सूर्यमंडळ ॥ प्रभातकाळ समई ॥ ७१ ॥ ते येकमेका विचारिती ॥ येक पडली आहे ह्मण-
ती ॥ प्रभातें उदयपूर्वगती ॥ आणू मग भक्षूं अन्न ॥ ७२ ॥ अरुणोदईं मिळालीं जळचरें ॥ त्यांहीं
उचलोनि आणिली पाथर ॥ पूर्वेसि उगवतां दिनकर ॥ बिंब पडलें सिळेवरी ॥ ७३ ॥ बिंब देखतांच
ते चक्षणीं ॥ सिळा होती ते जाली पाणी ॥ निघोनि गेली तत्क्षणीं ॥ जैसी तळपे विद्युल्लता ॥ ७४
॥ ती आली मनवोटी ॥ रिघाली आपुले स्वकुडीं ॥ नगरजनाची फिटली सांकडी ॥ करती आपु-
लेल्या उद्योग ॥ ७५ ॥ इकडे सिंधुचिये तिरीं ॥ च्यारु अन्न चतुर्गुण करी ॥ तें घातलें जळ भीतरीं ॥३॥
॥ जळचरें भक्षुनि काय केलें ॥ ७६ ॥ अनर्घ रत्नें आणिलीं ॥ तीं च्यारुपुढें ठेविलीं ॥ त्यां आमचे

शि०च० वासना पूर्ण केली ॥ इतुकें घ्यावें उचित ॥ ७७ ॥ च्यारु विनवीत यातें ॥ तुमचिया प्रसादें रत्नें ब अध्याय
हुत ॥ आहेत जीं मम गृहांत ॥ न करी यांचा अंगिकार ॥ ७८ ॥ मागुतें त्या जळचरीं ॥ च्यारु विनवि १५
ला बहुतां परी ॥ यांतून तीन रत्नें अंगिकारी ॥ हीं उत्तम असती ॥ ७९ ॥ च्यारु ह्मणे यांची कोण
गती ॥ तीं सांगावी मज प्रती ॥ जळचरें सांगती स्थिती ॥ तें अपूर्व परियेसा ॥ ८० ॥ तीं ह्मणती
यांची पूजा करावी ॥ जितुकें पाहिजे तितुकें अन्न पुरवी ॥ येक चिंतिला ठाव दाखवी ॥ जेथवरी
असे गमन ॥ ८१ ॥ येक मसवेकन करासी ॥ च्यारु विचारी मानसीं ॥ अंगीकारिलें तिहीं र-
त्नांसी ॥ येर कांहीं न घेईच ॥ ८२ ॥ परस्परें आदर करिती ॥ च्यारु आज्ञा पुसे जळचरां प्रती
॥ ब्राह्मण होते जे अन्नार्थी ॥ त्यांसि देई द्रव्य वस्त्रें ॥ ८३ ॥ तयां अवघियां बोळविलें ॥ येरें र
त्न हातीं धरीलें ॥ मग चिंतन केलें ॥ बद्रिकाश्रमाचें ॥ ८४ ॥ तो आकाशीं उडाला ॥ बद्रिकाश्र-
मीं पावला ॥ मग गुरूसि नमिता जाहाला ॥ पुढती घाली दंडवत ॥ ८५ ॥ सांगे अवघा वृत्तांत
॥ विदित केली रत्नाची मात ॥ गुरु संतोषला बहुत ॥ ह्मणे विजयी होई सर्वकाळ ॥ ८६ ॥ पु-
न्हा गुरुसी घाली दंडवत ॥ निरोप पुसिला त्वरित ॥ चिंतिला चित्रकूट पर्वत ॥ पावला पव-
नवेगें ॥ ८७ ॥ प्रवेश केला नगरीं ॥ रीघ केला राजद्वारीं ॥ चित्रांगीनें देखिला तो अवसरीं ॥ घा
ली लोटांगण उठोनी ॥ ८८ ॥ चरणीं घातली मिठी ॥ माथ्याचि सोडीली विरगुंठी ॥ पाय झाडी-
त जरा जुटी ॥ अति आनंदें करोनियां ॥ ८९ ॥ मग नेला गृहाभीतरीं ॥ मंचकीं बैसोनी चरण

क्षाळण करी ॥ अभ्यंग सारिलें सड करी ॥ वेगीं करी आरोगणा ॥ ९० ॥ दोघें सुख संभोगेसीं ॥
॥४॥ क्रमिली ते व्हां ते निशी ॥ उदय झाला दिनकरासी ॥ चारु सारी नित्यकर्म ॥ ९१ ॥ ऐसे क्रमिले मा
स तीन ॥ तंव त्यासि आठवलें उद्विग्न ॥ उपरिवरी जावून ॥ भेरी त्राहाटीन ह्मणे ॥ ९२ ॥ वर्जो व
या अशक्त चित्रांगी ॥ उपरिवरी वें घला वेगीं ॥ जावोनी सत्तखणाम्नीं ॥ वाजविलें भेरी तें ॥ ९३
तयेची ये दीर्घनादें ॥ कानीं ऐकिलें अमरेंद्रें ॥ दूतांसि वेगें अनुवादे ॥ बोलावा ह्मणे चित्रांगी
॥ ९४ ॥ दूत आले त्वरित ॥ चित्रांगीसि जाणविती मात ॥ तुज बोलावी अमरनाथ ॥ नृत्याका
रणें सुंदरी ॥ ९५ ॥ ऐकोनि दूताचें वचन ॥ भयाभीत चित्रांगीचें मन ॥ ह्मणे केसें वोढवलें विघ्न
॥ आतां केसें करावें ॥ ९६ ॥ चारु ह्मणे न करी चिंता ॥ मी मृदंगी होईन आतां ॥ तुवां करावें उत्तम
नृत्या ॥ संतोषवी इंद्रातें ॥ ९७ ॥ मग चिंतिला हरिहर ॥ उभयतां केला शृंगार ॥ चारु मृदंगी
चतुर ॥ करी उत्तम वस्त्रें परिधान ॥ ९८ ॥ वेगीं आली सभेसी ॥ नमस्कार केला इंद्रासी ॥ इंद्रें
मान दिधला चित्रांगीसी ॥ करीं नृत्य ह्मणउनी ॥ ९९ ॥ श्रुतीचा येक नाद ॥ टाळ मृदंगाचा शब्द
॥ रागें रागें मिळविला भेद ॥ वसंत आळउनियां ॥ १०० ॥ केलें गणेशाचें स्मरण ॥ शारदेचें-
केलें नमन ॥ हरिहरचरणीं धरिलें ध्यान ॥ रंग वोढवला उत्तम ॥ १ ॥ मग भूमीस केलें दंड-
वत ॥ थै थै शब्दें डोल देत ॥ आदरी उत्तम नृत्य ॥ अति सुस्वर गायनीं ॥ २ ॥ नाचनी चित प- ॥४॥
रवडी ॥ सप्त पाताळ थाक तोडी ॥ देव पाहाती तेहतीस कोटि ॥ अति आनंदें तटस्थ ॥ ३

चि० च० कोण गति त्या नृत्याची ॥ पाहातां गती न पुरे इंद्राची ॥ संतोषोनि माळ गळांची ॥ चित्रांगीस ते व्हां दे- अध्याय
ता जाला ॥ ४ ॥ चित्रांगीनें ते माळा ॥ आनंदें चारुचिया घातली गळां ॥ इंद्र पुसे न ये वेळां ॥ मी १५
कोण ह्मण वोनी ॥ ५ ॥ चित्रांगी ह्मणे सुरेश्वरा ॥ जेणें निवारिलें ये वडें दुस्तरा ॥ वाहातां शापा
चिया पुरा ॥ येणें कडे काढिलें ॥ ६ ॥ चारु ह्मणे जी सुरेश्वरा ॥ जरीं मज प्रसन्न जालासि दातारा
॥ तरीं मस्तकीं ठेवा अभय करा ॥ मग मी मागेन ॥ ७ ॥ ऐकोन संतोषला सहस्रनयन ॥ ह्मणे केव
ढा केला येणें प्रयत्न ॥ माग माग गा जालों प्रसन्न ॥ असेल इच्छा जी मानसीं ॥ ८ ॥ इंद्रें ठेविला म
स्तकीं हात ॥ ह्मणे जी येक असे मागत ॥ तें मज देईं गा त्वरित ॥ अमरनायका ॥ ९ ॥ चित्त द्या-
वें विनंतीसी ॥ नृत्यासन बोलवावें चित्रांगीसी ॥ जरीं मी वाजविलें भेरीसी ॥ तरीं न बोलवीं
स्वामियां ॥ १० ॥ इंद्र ह्मणे काय मागीतलें ॥ जाईं रे हे सर्वथा दिधलें ॥ आणीक कांहीं माग वहिलें
॥ येरु ह्मणे इतुकें पुरे ॥ ११ ॥ इतुका वर मागीतला ॥ चारु इंद्रें गौरविला ॥ निरोप घेवोनी आला
॥ चित्रांगीसहित चित्रकूटा ॥ १२ ॥ आपलें मंदिरीं प्रवेशली ॥ सारिली संध्या आंघोळी ॥ भोजन
केलें तात्काळीं ॥ आनंदभरित होवोनियां ॥ १३ ॥ तयाचा काय सांगूं आनंदु ॥ जाणों पूर्ण भरलें
भरला सिंधु ॥ किंवा भेटला गोविंदु ॥ सुदामयासी ॥ १४ ॥ ऐसा लोटला तो दिवस ॥ रजनी केला
प्रकाश ॥ दोघां घडला येकांतसंरस ॥ सुखसेजे पैं असतां ॥ १५ ॥ चित्रांगी पुसे भ्रतारासी ॥
काय उद्योग कोण नगरवासी ॥ कुटुंब असे गृहासी ॥ कोण कोण आप्त असती ॥ १६ ॥ सांगें अ-

वधीसमूळमात॥ वास्तव्य चारठाण नगरांत॥ उद्योगतरींपिता होता करित॥ नाणवटी याचा॥
॥५॥ १७॥ दोघें असती पैं बंधु॥ तंव मनीं आठवली वधु॥ मग तो राहिला स्तब्धु॥ पुढें कांहीं च न बोले
॥ १८॥ चित्रांगी ह्मणें सांगत सांगत॥ कां राहिले तिनियांत॥ आठवोनि कां केलें गुप्त॥ सांगा कु
टुंब विचार॥ १९॥ स्त्री आहे किंवा नाहीं॥ यदर्थीं संशय न धरावा कांहीं॥ आणीक प्रजा उत्प
त्ति गृहीं॥ कितेक असती स्वामियां॥ २०॥ मग सांगे स्त्रीचा विचार॥ मजवीण नाहीं कोणा
चा आधार॥ तिणें घेतला होता भरवसा कर॥ जे आपला न पडावा विसर॥ २१॥ तो बोल म
नीं आठवला॥ जिवीं संशय वाटला॥ हा काळ पर्यंत विसर पडला॥ मन होतें आणीक का-
जीं॥ २२॥ चित्रांगी च्यारुसीं ह्मणे॥ तुह्मी तीस येथें घेवोन येणें॥ कांहीं संशय न धरणें॥ ही
भाक माझी असे॥ २३॥ ते वडिल असे माझी बहिणी॥ सखी साजणी सांगातिणी॥ जें देई
ल मज अन्नपाणी॥ तें मी भक्षून सुखी असेन॥ २४॥ तें मानलें च्यारूसी॥ उदय जालिया दि-
नकरासी॥ चित्रांगी करी विनंतिसी॥ बिजें आतां करावें॥ २५॥ माझ्या असती गमन पादु
का॥ त्या चरणीं घाली गा नायका॥ जावोनियां मृत्युलोका॥ वेगीं आणावें कांतेसी॥ २६॥ स
वें घेतलीं रत्नें कांचन॥ पादुका लेईला चरण॥ करीं घेतलें गमन रत्न॥ मनीं च्यारु नेगणें चिंतिलें
॥ २७॥ तो तेथूनि पादुकांहीं उडविला॥ मृत्युभुवनीं उतरला॥ च्यारुठाणें प्रवेशला॥ भेटे नगर ॥५॥
लो[illegible]कांसी॥ २८॥ गेला बंधुच्या घरा॥ आलिंगनें देवूनि कथा सविस्तरा॥ ह्मणे जी चला चित्रकू

चि॰च [illegible]नगरा॥ मज सांगा ते स्वर्गासी॥ २९॥ ते खदखदां हांसतो॥ याचि पालटली नाहीं पूर्वस्थिती॥ अध्याय
त्यारु नाव यासि वदती॥ चाघटपणें बोलत असे॥ ३०॥ न सांडू संगती जनांची॥ आह्मा चाड ना- १५
हीं चित्रकूटाची॥ सोडोनि जन्मभूमी वडिलांची॥ न येऊं आह्मी सर्वथा॥ ३१॥ च्यारू वचनें
बोले श्रेष्ठ॥ बंधूसि आला त्याचा विट॥ ह्मणती वृथा खटपट॥ कां लाविली असे॥ ३२॥ च्यारु ह्म-
णे तुमची वासना कुडी॥ ह्मणोन जाली माझी अनावडी॥ दैवें घातली से अभिमान वेडी॥ तुह्मां-
प्रत कैंचा स्वर्ग॥ ३३॥ रावणा सारिख्याला कुंभकर्ण॥ निती सांगता बिभीषण॥ तें न घे त्याचें अं-
तःकर्ण॥ विष ऐसें वाटलें॥ ३४॥ तो शरण गेला रघुनाथासी॥ संव्हारिलें राक्षसकुळांसी॥ राज्य
दिधलें बिभीषणासी॥ नारायणें तये काळीं॥ ३५॥ तैसें मी सांगत असे तुमचें हित॥ तुह्मासी
वाटे अनहित॥ अंतीं कष्टी व्हाल बहुत॥ मन स्वर्गासी गेलिया॥ ३६॥ ह्मणे मी धाकुटा होतों नेण
ता॥ द्रव्य हारविलें द्यूत खेळतां॥ तें संख्येसहित घ्यावें आतां॥ व्याजसुद्ध लक्षानगुणें॥ ३७॥ ह्म-
णोनि केली रत्नरासी॥ गणित नाहीं पाचुपेरोजासी॥ हिरे माणिकें गोमेदासी॥ समर्पिता जा
ला॥ ३८॥ मग तेथूनि उठिला॥ आपुले स्त्रीचे मंदिरीं गेला॥ तंव ते पतिव्रता वेल्हाळा॥ काय क-
री तें धवां॥ ३९॥ धावोनियां वंदिले पाया॥ सोडोनि विरगुंडी झाडी लवलाह्या॥ उत्तमासनीं बै
सोनियां॥ करी चरणक्षाळण॥ ४०॥ सवेंच जाली संध्या आंघोळी॥ भोजनें जालीं यथाकाळीं॥
उच्छिष्टपात्रीं जेविली बाळी॥ अति आनंदें करुनियां॥ ४१॥ च्यारु ह्मणे कांतेसी॥ कैसें असे तु-

ह्यामानसीं॥ किंवाबंधुसारिखीहोसी॥ हाफेडावासंदेह॥ ४२॥ तेह्मणेअहोजीकांता॥ मी
मागतहोतेंद्वारकानाथा॥जेपतिभेटवीत्वरिता॥ तोमजपावलाआजि॥ ४३॥ धन्यदिव-
सआजिचा॥लाभजालापतिचरणाचा॥ श्रमहरलाजन्माचा॥तुजदेखोनियां॥ ४४॥ मगबु
जावीतोकांता॥ ह्मणेकांहींनकरीचिंता॥ स्वर्गासिजाऊंआतां॥ चालमजसांगातें॥ ४५॥
आतांतुह्माकेंविसोडणें॥ ह्मणोनधरिलेबळकटचरण॥आसुवेंढळतीलोचन॥ गहिंवर
नधरतआलाअसे॥ ४६॥ मागुतेबंधुनेंपुसिलें॥त्याहींनयेऊंह्मणितलें॥ मगच्यारुनेंका
यकेलें॥तेंअपूर्वपरिसावें॥ ४७॥स्त्रियेसिबैसविलेंस्कंधीं॥पादुकालेईत्यासेपदीं॥रत्नक
वळीमुष्टिमधीं॥ मगचिंतीचित्रकूट॥ ४८॥ सकळांसिकेलेंनमन॥ अंतरिक्षकरीगमन॥
व्योमींगेलालंघोन॥ बंधुकरितीकटाकटा॥ ४९॥ ह्मणतीथोरवोखटेंजालें॥ च्यारुऐसेंरत्नगे-
लें॥आमचेंपापनाहींसरलें॥ कैसेनेंहोयस्वर्गप्राप्ती॥ ५०॥ नगरजनदुःखभ्रती॥ह्मणतीतुह्मा
केंसीगकलीमती॥फुकटहोतीस्वर्गप्राप्ति॥ तीनिर्बुद्धिपणेंसांडिली॥ ५१॥ नगरजनराहि-
लेनिचांत॥ च्यारुपावलाचित्रकूटपर्वत॥चित्रांगीनमस्कारीत्वरित॥ वडिलमानदेयोनियां
॥ ५२॥ अतिप्रीतितयांसी॥ मर्यादानाहींत्यासुखासी॥ प्रतिदिनीत्राहटीभेरीसी॥उपरिवरि
[illegible]घोनियां॥ ५३॥ इंद्रऐकेभेरीचीध्वनी॥ गंभीरनादऐकोनकानीं॥ परीचित्रांगीलागोनि
॥[illegible]वीनृत्यासी॥ ५४॥ ऐसेंतींसुखेंनांदती॥ साम्राज्यकरिती॥ इतुकीकथापद्मिनी- ॥ ६॥

वि०च० [illegible]॥ [illegible]गीतलीराजहंसे॥ ५५॥ पद्मिनीचापण पूर्णजाला॥ राजहंसआपुल्यागायांसिगे- अध्याय
ला॥ तंवसूर्योदयपावला॥ कांयकरीविक्रमादित्य॥ ५६॥ विक्रमह्मणेपद्मिनीसी॥ संपूर्ण १५
जालेतुह्मियेकामनेसी॥ माळघालीदंतसेनासी॥ नधरावामानसींसंशय॥ ५७॥ बोला-
विलेंदंतसेना॥ विक्रमकरवीमंगलस्नाना॥ लग्नलाविलेंदोघांजणां॥ गंधर्वविवाहपैंके
ला॥ ५८॥ शेसभरीआपुल्याहातीं॥ पद्मिनीह्मणेंविक्रमाप्रती॥ तुह्मियाउपकारानिर्ग
॥नाहींनाहींस्वामियां॥ ५९॥ स्तुतीकरीदंतसेन॥ ह्मणेतुंवांचविलाप्राण॥उपकारजा
लागहन॥जन्मांतरींफिटेना॥ ६०॥ दंतसेनआणिपद्मिनी॥ सुखेंनांदतीविवरभुव-
नीं॥ विक्रमाऐसामेदिनीं॥ देखिलानाहींदुसरा॥ ६१॥ निरोपघेवोनिनिघाला॥ विव-
रद्वाराबाहेरआलापुढेंकायप्रसंगघडला॥ तोसांगेहरिदासा॥ ६२॥ इतिश्रीविक्रमच
रित्रेपंचदशोध्यायः॥ आध्या १५॥ संपूर्णमस्तु॥ १६२॥ ७॥ ७॥ ७॥ ७

श्रीगणेशायनमः॥ ऐकोनसोमदंताचें वचन॥ मगबोलताजाहालाविक्रमसेन॥ ह्मणे सामा-
र्थ्य भरलेनाहीं पूर्ण॥ तंव केसें नेंगराजावें॥ १॥ उरले असती मासतीन॥ तेयास्थळीं क्रमीन॥
तुवां उज्जनीस जावून॥ भट्टीस समूळ सांगावें॥ २॥ आणीक परीस गाउत्तर॥ मानीं बोला-
चा निर्धार॥ येनगरीं गोपिचंद नृपवर॥ त्यासि मजने वोनि विकावें॥ ३॥ तो जो देईल द्रव्यभा
र॥ त्याचा करावा अंगिकार॥ करी आपला गृहव्यवहार॥ उदरपूर्त्तीं चालवी॥ ४॥ ऐसी परि-
सोनि वाणी॥ सोमदंत रवोंचला मनीं॥ ह्मणे राया चूडामणि॥ काय विवेकें बोलिलासी॥ ५
आत्मा विकोनियां तुझा॥ पोसूं आपलिया प्रजा॥ जळो जळो संसार माझा॥ किती ह्मणो हत
भाग्य॥ ६॥ प्रतिज्ञा करूनि कुडकासी॥ मज सांपडलासि सायासी॥ वृथा करूनियां तपासी॥
घ्यावा अपकीर्ति थें बरा॥ ७॥ तयाचा देखूनि गर्भभाव॥ बोलता जाहाला विक्रमराव॥ भला-
भला गा संशय भाव॥ न धरावा जिवीं सर्वथा॥ ८॥ यदर्थीं नाहीं गा दूषण॥ विकिलें पाहिजे
कार्याकारणें॥ ऐकें जिवीचीखुण॥ चित्त देवूनियां॥ ९॥ गोपिचंद असे पुण्यपरायण॥ त्या-
हातीं करवीन यज्ञ॥ भट्टी आणि तूं येवून॥ मज मागोन पैं घ्यावें॥ १०॥ यज्ञकाळीं जो जें मांगे॥
तें दीधलें पाहिजे तें प्रसंगें॥ नेदीं तरी सत्वभंगे॥ केलिया यज्ञाचें॥ ११॥ तूं यथार्थ बोलिलासी
॥ पातक नाहीं तया कार्यासी॥ परोपकार आणि परमार्थासी॥ पावलासि जाणपां॥ १२॥ तुह्मी
या पुण्या नाहीं पार॥ जाहाले सुकृताचे डोंगर॥ अहिक्य आणि परत्र॥ साधिलें तुवां जाणपां

॥१३॥ तुह्मीजाह्ली कार्यसिद्धी॥षण्मासाचीपुरेल अवधी॥ नविच्यारीदेईन बुद्धी॥ नकरीवि-
॥१॥ लंबकार्यासि॥१४॥ इतुकाकरोनयेकांत॥रांवाघेवोनि गेलासोमदंत्त॥ हिंडोंलागलानगरां-
त॥रांवा घ्या घ्या ह्मणतसे॥१५॥हिंडे हाट हाट चरीं॥चौबारें मदिरें गोमटीं॥ ऐसी फीरतां न-
गरघरटी॥ तंव अपूर्व वर्तलें॥१६॥ आपुलेसहपरिवारेसी॥राजागेलाहोतास्वारीसी॥फिरू
नयेतराजबिदीसी॥दोघांभेरीजाह्ली असे॥१७॥रांवादेखोनिखांद्यावरी॥बोलाविलास-
मोरी॥विकीताकीं निर्धारी॥कायमोलतयाचें॥१८॥ ऐकामोलनिगुती॥सवालक्षसोनटका
परमिती॥जोदेईलत्री प्रगती॥ त्यासि हा रांवा देईन॥१९॥ राजाह्मणे हे अलोलिके॥मोल-
सांगतीसवालक्षसोनटके॥कोणकोण त्या विवेकें॥बोलयाचे आहेती॥२०॥राघोह्मणे गोपिचं
दा॥तुह्मीजरीं घ्याचयाची असेलमेधा॥तरीनकरी अळस अनुवादा॥यांसिद्रव्य देइजे॥२१
तुजमज असतां संगती॥जाणवेलज्ञानयुक्ती॥ फिरेलसकळजिवीची भ्रांती॥ वाग्वचनें करोनि
यां॥२२॥ परिसोनिरांव्याची विस्तती॥राजा करीद्रव्यगणती॥रांवाघेतलात्री प्रगती॥शकुरासि
निरोपदीधला॥२३॥ विहंगम बैसवोनियाकरीं॥राजाप्रवेशलानिजमंदिरीं॥ घालूनिरत्नजडि
तपिंजरीं॥समोरगृहीं ठेविला॥२४॥सोमदंतनिघालावेगेसी॥ पावलाउज्जनीनगरासी॥ भे-
टेन भट्टिप्रधानांसी॥ कथिलें समूळ विक्रमाचें॥२५॥ कार्यसाधलेंजीबरवें॥तुह्मीगुप्तरूपें अ- ॥१॥
सावें कोणासि दृश्य न व्हावें॥जोंपूर्ण होतां सा मास॥२६॥ असों द्यावें द्रव्य अदृश्य॥ कोण्हान

वि०च० ह्यावें त्वां दृश्य॥थोर केलेसायास॥ तेव्हांसिद्धि पैंजाह्ली॥२७॥निरोपघेवूनिनिघाला॥ अध्याय
आपुले गृहीं गुप्तरूपें आला॥थोर आनंद झाला॥स्त्रीपुत्रकलत्रांसी॥२८॥ इकडे विष्णुपुरी १६
माझारी॥असतां गोपिचंदाचे घरीं॥ कथाप्रसंगचर्चा करी॥जेणें राजा आनंदभरित॥२९॥न
गरीअवघीपुण्यपरायण॥ घरोघरीं पुराणश्रवण॥ हरिकथाजागरण॥असत्य कदा न बो
लती॥३०॥ ऐसें तेथें असतां॥तंव येक अपूर्व वर्तली कथा॥ तेसावधहोवोनिश्रोता॥चरित्र
वार्त्तापरिसावी॥३१॥ तयानगरवासी॥ ब्राह्मणनामें कृष्णजोसी॥ येकपत्नीतयासी॥पुत्र
येकनामें मुद्गल॥३२॥ तयासिभार्यासुंदरी॥ दोघांप्रीति असतां थोरी॥पुत्रावर्षें भरलीं त्या
री॥ मुंजीयोग्यजाह्ला असे॥३३॥ तंव कार्त्तिक शुद्धप्रतिपदेसीं॥ पोह्नानिघालाकाशीसी
॥मुद्गलह्मणेपितयासीं॥आपणकाशीसजाईन॥३४॥ पिताह्मणेगा पुत्रराजा॥ तुह्मा कु
मारजाह्लासेमुंज्या॥व्रतबंधकरोनिचोजा॥त्यांयात्रेसिपैंजावें॥३५॥ मातापिता येती
काकुलती॥पुत्रकांहीं केल्या नेघे चित्तीं॥ करुणा कृपा भाकिती परीतोनाइके चिनिघाला
॥३६॥ खांदीं वाहोनि कावडी॥चालिला असे तांतडी॥ स्त्रियेचाजीवतडफडी॥ निष्ठुरमन
केलें त्याणें॥३७॥ तोगेलाप्रथमदिवसीं॥ मागें उठिली येक विवसी॥ गृहामागें पाठिसी॥
वृक्ष होता बोरीचा॥३८॥ तेथें थारा असे झोटिंगाचा॥ तेणें वेष धरिला मुद्गलाचा॥ कु
चाभं वडिला कावडीचा॥ गृहामाजि प्रवेशला॥३९॥मातापिता आली धांवोन॥ ह्मण

तीकांबाआलापरतोन॥ येरुह्मणेबरानव्हे शकुन॥ ह्मणोनि आलोंजाणपां॥४०॥ स्त्रीपुत्रआनं-
दली॥कावडीबांधोनीठेविली॥ तंवपाकसिद्धजाहाली॥ सारिनिआरोगणासी॥४१॥ रात्रि
माझारीयेकांनीं॥ झोटींग भोगीस्त्रियेप्रती॥ ऐसीप्रतिदिनीं वर्त्तती॥ कोणा कोणाचीशंका-
नसे॥४२॥ इकडे ब्रह्मसुत॥जातअसेमार्गक्रमित॥ जेंजें यारे तीर्थ भेटत॥ तेथें करीतस्नान
दान॥४३॥ ऐसापावला काशीसी॥ स्नानकेलें भागीरथीसी॥ पुजोनियांविश्वेश्वरासी॥
गयावर्धनसारिलें॥४४॥ केलें तीर्थविधान॥ सारिलें ब्राह्मणसंतर्पण॥ आणिसकळदेवाचें
दर्शन॥ केलीक्षेत्रप्रदक्षिणा॥४५॥ ऐसेतीनमासक्रमले॥ पोहयाचेलोकमुरडले॥ मुद्गल-
हीनिघेतात्काळे॥आलियाजनासांगातें॥४६॥ इकडेविष्णुपुरीमाजी॥ जोसीआदरीनात-
वाचीमुंजी॥आपतीकेली होतीसहजी॥ अवकाशानुसार॥४७॥ चैत्रशुद्ध द्वितीया॥ लग्न
निर्धारकरोनियां॥उभारी मंडपछाया॥ हळदीसमुहूर्त पैं केला॥४८॥ इष्टमित्रसोहिरे मि-
ळाले॥ द्वितीयेसी देवकस्थापिलें॥जोसीआणिपुत्रगेले॥ आमंत्रणीं द्यावया॥४९॥ तंव-
मुद्गलेमार्गेक्रमुनी॥ आलापुत्राचे मुंजीलागोनी॥ स्कंधीं कावडी वाहोनी॥ गृहप्रवेशताजाह-
ला॥५०॥ मंडपदेखूनिसंतोषला॥ ह्मणेबरवासमयसाधिला॥ कावडीठेवूनियहिला॥ माते
पिं केलानमस्कार॥५१॥ तेह्मणे तूं कोण कोठून आलासी॥ येरुह्मणे कायमातेनोळखसी॥ मी
तुमचापुत्र तुझेकुसीं॥ जन्ममाझाजालासे॥५२॥ येरीजाहालीसेविस्मित॥ ह्मणेमज बा ये-

[illegible]सुत॥ तोगेलाअसेनगरांत॥ आमंत्रणें यावयासी॥५३॥ तंवदेखिलें स्त्रियेतें॥ ह्मणे तूं नोळ
खसीकायमातें॥ येरीह्मणेवेड लागलें तुतें॥ आपपरनोळखसी॥५४॥ काशीचा कापडी बोलवि
सी॥ नष्टबुद्धी मलिनमानसीं॥ बोलतां तुझीये जिव्हेसिं॥ भयनाहीं पापाचें॥५५॥ मुद्गलकरी
कराकरा॥ ह्मणेपाहाहो मंत्रजाहालाउफराटा॥ अगापुत्राबळकटा॥ तूंतरीं वोळखिसी॥५६
तंवपुत्रह्मणे कावडियाचावटा॥ झडकरी लंघोनीजाई दारवंटा॥नाहीं तरीं देईन सोटा॥ डोचक्या
मध्येंजाण॥५७॥ पुत्राचें वचनऐकोन॥ थोरजाहालाकोपायमान॥ तंवआंवतणीदेवोन॥ पि-
ताआणिझोटींगआला॥५८॥ पित्यासिदेखोन हर्षला॥जवळीजावोनिनमस्कार केला॥ ये-
रुप्रतिउत्तर देताजाहाला॥ नमस्कार ह्मणोनियां॥५९॥ मुद्गल ह्मणेजी तुह्मीपिता॥ मी पुत्रम
जनमस्कार केसा करता॥ येरुह्मणेऐकमहंता॥ मज दुसरापुत्र नाहीं॥६०॥ तयासिह्मणेकृष्ण
जोसी॥ तीर्थें हिंडतां श्रमलासी॥ आपपरनोळखसी॥ पिताह्मणसी भलतयातें॥६१॥ झो
टिंगगेला गृहाभीतरीं॥ मातासांगेसविस्तरी॥ येरुह्मणे कापडी या चिपरी॥ ऐसीच असेजाण
पां॥६२॥ कापडयाचीजाती॥ आपणातें पुत्रह्मणती॥ पोटभरिती येणे रीती॥ ग्लानी भाकि
तिलीनता॥६३॥ आतां मातेऐक एक॥ यासिकांहीं द्यावास्वयंपाक॥ वचनमात्रें तात्काळिक॥
कायकरितीजाहालीती॥६४॥ सुपामध्यें कणीक तांदुळ॥ डाळमीठगुळ॥ घृतआणिसामग्री
सकळ॥ नेऊनत्यापुढें ठेविली॥६५॥ देखोनि थोर आलासंताप॥ पाहाताजाहालासकोप॥

लाते हाणोनियां सुप ॥ वाजूया बाहेरि निघाला ॥ ६६ ॥ नकळे कर्माची गती ॥ सकळांसि पडिलि-
॥ ३ ॥ भ्रांती ॥ आतां कैसी करावी युक्ती ॥ कोणासि गाराण्हे सांगावें ॥ ६७ ॥ मनीं केला विच्यार ॥ गोपी
चंद्र आहे नृपवर ॥ तयासि सांगावें सविस्तर ॥ तो निवाडा करील ॥ ६८ ॥ ह्मणउनि गेला राजद्वा-
रा ॥ नमुनियां राजेश्वरा ॥ आणि सभानायकां थोरथोरां ॥ कथिली समूळ व्यवस्था ॥ ६९ ॥ ऐकू
निसकळ वृत्तांत ॥ बोलाऊं पाठविला दूत ॥ येवोनि आला त्वरित ॥ जोसियासीं ॥ ७० ॥ पुसती स-
भानायक ॥ जोसी सांगे अवश्यक ॥ आपणासी तरीं पुत्र येक ॥ तो असे गृहाभीतरीं ॥ ७१ ॥ त्या
सि आणिलें पाचारून ॥ सभानायक पाहाती लक्षोन ॥ दोघांचा दिसे येक वर्ण ॥ येकरोड कायेक
पुष्ट ॥ ७२ ॥ राजा पुसे सभेप्रती ॥ ह्मणती आह्मासि न कळे मती ॥ येकयेकाचीं वदनें पाहाती ॥ प
रीकोण्हासी युक्ती सुचेना ॥ ७३ ॥ तंव राजासि आठवलें ॥ त्यासि सभे आणिलें ॥ जेंजें होतें वर्त
लें ॥ तेंतें कथिलें रायासी ॥ ७४ ॥ राघो ह्मणे रायासी ॥ थोरथोर लोक आहेत सभेसी ॥ नृप ह्म
णे गा तयासी ॥ हा व्यवहार कळेना ॥ ७५ ॥ विक्रम विचक्षण सुजाण ॥ त्याणें वोळखिलें चिन्ह ॥ ह्म-
णे हें सोटिंगाचें लक्षण ॥ परिक्षिलें जाणपणां ॥ ७६ ॥ परी न सांगे कोण्हातें ॥ जे प्रचीत दाखवावी अ
वघियातें ॥ मग बोलाविलें जोसियातें ॥ तुझा पुत्र दाखवी कोण तो ॥ ७७ ॥ त्याणें दाखविलें सोटिं
गातें ॥ बोलाविलें जोसिभार्येतें ॥ तिणें दाखविलें तयातें ॥ हा चि पुत्र निर्धारें ॥ ७८ ॥ पाच्यारोनि- ॥ ३ ॥
[illegible]ती ॥ सांग तुझा कोण ता पती ॥ करकमळीं असे दाविती ॥ सोटिंग ह्मणउनी ॥ ७९ ॥ मग पुसि

वि० च० लें सुजियासी ॥ त्याणेंही दाखविलें मायरूपासी ॥ भुली पडिली सेनयांसीं ॥ कांहीं सुचेना असेना अध्याय
८० ॥ सोटिंगें घातलें असे मोहन ॥ बोल नाहीं तया लागोन ॥ काय करिता जाहाला विक्रमसेन ॥ १६
रायासि ह्मणे [illegible]चमत्कार ॥ ८१ ॥ दोघांसि बोलावी विक्रमादित्य ॥ येक प्रमाण या ह्मणत ॥ जो
नि घेल यथार्थ ॥ तो पुत्र जोसियाचा ॥ ८२ ॥ दोघे ह्मणती सांगा जी वचन ॥ जें मागाल तें द्रव्य दे
ईन ॥ यासि नाहीं अनुमान ॥ आजि स्वामिराया ॥ ८३ ॥ विक्रमें तया अवसरीं ॥ उदक भरोनि आ
णविली झारी ॥ ठेविली सभेसमोरी ॥ कापडियासि बोलाविलें ॥ ८४ ॥ त्यां झारी मुखीं सिरावें
नाचक्या बाहेर निघावें ॥ यादिव्यें जरीं उतरावें ॥ तरीं तो पुत्र खरा पैं ॥ ८५ ॥ कापडी ह्मणे राघो
राया ॥ स्थूळ शरीर मासी काया ॥ झारी मुखीं निघावया ॥ नव्हे सामर्थ्य पैं माझें ॥ ८६ ॥ झारी मु
खीं अंगुष्ट न समाय ॥ तेथें देहासि कैसा रीघ होय ॥ हें प्रमाण अवघड पाहे ॥ कोहडें घातलें मज
लागीं ॥ ८७ ॥ तयासि ह्मणे होईये कि कडे ॥ सोटिंगासि बोलाविलें पुढें ॥ सांगीतलें प्रमाण कोडें
॥ देई झडकरी दिव्यातें ॥ ८८ ॥ येरु ह्मणे जी नृपनाथा ॥ दिव्य देईन सर्वथा ॥ आतां जाणवेल य
थार्थता ॥ जोसिपुत्र साच्यार ॥ ८९ ॥ अंतरिक्ष सूक्ष्म होवोनीं ॥ प्रवेशला झारीवदनीं ॥ नचक्या
बाहेर निघाला तत्क्षणीं ॥ नाचों लागला आनंदें ॥ ९० ॥ सभा ह्मणे हा दिव्य उतरला ॥ हा चि पुत्र-
होई वहिला ॥ विहंग ह्मणे राया ला ॥ तुझे दृष्टी कैसें भासतें ॥ ९१ ॥ हे सोटिंगाची माया ॥ तूं न जा
णसी राया ॥ कृष्ण जोसी बोलावोनियां ॥ कानीं पुसे विक्रम ॥ ९२ ॥ तुसियेगाउया भीतरीं ॥ र

क्षअथवाआण विहिरी॥ तेथें वस्तिस खेचरी॥ होती किंवा नाहीं॥ ९३॥ तो ह्मणे जी राघवा प्रत्य
 क्ष॥ परसामध्यें असे बोरीचा वृक्ष॥ तेथें होता ब्रह्मराक्षस॥ आतां दृष्टी पडत नाहीं॥ ९४॥ जैसा
पुत्र काशीस गेला॥ तेपासूनि दृष्टी नाहीं पडिला॥ विक्रम ह्मणे रायाउगला॥ मग बोलाविलें सेवका-
सी॥ ९५॥ करीं देवोनि कुऱ्हाडी॥ जावोनी बोरीचा वृक्ष तोडी॥ सेवकीं जावोनि तांतडी॥ छेदि
लावृक्ष तेकाळीं॥ ९६॥ भूतनाथें जाणिलें वृक्ष तोडिला॥ तंव माविक रूप गुप्त जाहाला॥ जन ह्म
णे विहंगम भला॥ मुखीं अंगोळ्या घातल्या॥ ९७॥ जोसीका पडयाच्या गळा कव घाली॥ माता
जावोन मिठी घाली॥ स्त्री लज्जायमान जाहाली॥ राहिली करोनि अधोमुख॥ ९८॥ बाप अन्या-
यें थोर जाहाला॥ ह्मोटिंगें भ्रम होता घातला॥ चालगा पुत्र रायावदिला॥ मंदिरासि आपलिया
॥ ९९॥ तो क्रोधयुक्त होवोनि॥ रोघें दाकिली ह्मिडकावोनी॥ क्रोधयुक्त होवोनी॥ ह्मणे मुख न-
पाहे तुमचें॥ १००॥ थोर काकुलती भाकिती॥ तो कांहीं केल्यान घे चित्तीं॥ मग सांगती राया प्र-
ती॥ पुत्रदान आह्मा प्रति देई॥ १॥ विहंगम ह्मणे कापडीयासी॥ दोष नाहीं गा तयासी॥ वृथा
कां कोपसी॥ वायुस्वरूप मिळोन गेलें॥ २॥ कथिले अनेक वेदार्थ॥ परिसे गागुह्य शास्त्रार्थ
॥ विचारोनि पाहे परमार्थ॥ कोण कोणाचा पैं॥ ३॥ समाधान केलें नाना परी॥ मातापितयांची
सेवा करी॥ तो तरेल भवसागरीं॥ ऐसी बोलती पुराणें॥ ४॥ करोनियां बुझावणी॥ दीधली अ
वघियापाठवणी॥ जावोनि आपुल्या भुवनीं॥ करिती समारंभ मुंजीचा॥ ५॥ जाहालें देवक

 स्थापन॥ दुसरे दिवसीं लाविलें लग्न॥ केलें ब्राह्मण भोजन॥ च्यारी दिवस पैं जाहाले॥ ६॥
संतुष्ट केलें याचकांसी॥ पळसुला जाहाला पांचवे दिवसीं॥ मर्यादा नाहीं त्या सुखासी॥
साम्राज्य करीत राहिली॥ ७॥ इकडे राजा आणि सकळिक॥ ह्मणती पक्षीयें दाखविलें-
कौतुक॥ येवढा चतुर आणीक॥ परिसिला नाहीं दुसरा॥ ८॥ राजा प्रधान मुख्य करून॥
पक्षीयासि घालिती लोटांगण॥ तूं गा सगुण निर्गुण॥ वेदमूर्ति प्रत्यक्ष॥ ९॥ केलें सभा वि
सर्जन॥ पहुडले नगरजन॥ ह्मणे न कळे वर्तमान॥ या पक्षियाचें॥ १०॥ सारिलें संध्यास्ना
न॥ पक्षियासहित केलें भोजन॥ लावोनि परिमळ चंदन॥ विडा घेतला कर्पुरेसी॥ ११॥
राजा विस्मित बहुत चित्तीं॥ थोर पक्षियाची ख्याती॥ पुढें कैसी वर्तली गती॥ ते सांगे रे
हरिदासा॥ १२॥ इतिश्री विक्रमचरित्रे षोडशोध्यायः॥ १६॥ ११२॥ ॥ ॥

श्रीगणेशाय नमः॥ सांगावें पुढील कथेचें अनुसंधान॥ काय करी विक्रमसेन॥ तें परिसा श्रोते
जन॥ चित्त देवोनियां॥१॥ राजा बहु धर्मिष्ठ॥ त्यासि विक्रम भेटला श्रेष्ठ॥ अधिकाअधिक व
रिष्ठ॥ किती [illegible]वावा॥२॥ कोणे येके सुदिनीं॥ पक्षि आणी राजचूडामणी॥ बसले अस
तां येकस्थानीं॥ धर्मचर्चा करितपैं॥३॥ विहंगम ह्मणे राया ऐक॥ कांहीं करावें यज्ञादिक॥ ते
णें तृप्त होय विश्वलोक॥ आणि तुह्मां तृप्ति होईल॥४॥ राजा ह्मणे जी स्वामी॥ जे आज्ञा कराल
तुह्मी॥ ते मस्तकीं वंदीन मी॥ पुण्य जैसें जाणपां॥५॥ ज्योतिषी बोलाविले शीघ्र काळें॥ मुहू
र्त विच्यारिले बहिले॥ येरें होरा लक्षण पाहिलें॥ तंव निघाला सुमुहूर्त॥६॥ अमृतसिध्दि यो
ग बरवा॥ आजि निशाणी घाव घावा॥ वेगीं मंडप उभारावा॥ न करावा विलंब॥७॥ राजबिदी
झाडिल्या सकळा॥ घातल्या कुंकुम रंगमाळा॥ मुळें पाठविलीं भूपाळा॥ आणि ब्राह्मणा सक
ळिकां॥८॥ वाजंत्र्यांची एकघाई॥ नाद कानीं न पडे कांहीं॥ गुडिया तोरणें ठांईं ठांईं॥ नृत्य क-
रिती नृत्यांगना॥९॥ शृंगारिली अवघी नगरी॥ रोविल्या मखराच्या हारी॥ रत्नजडित कळ-
सवरी॥ नगरें जडलीं सोनियांचीं॥१०॥ रायें बांधिलें यज्ञकंकण॥ जपासि बैसले ब्राह्मण॥ ता
त्काळ विक्रमसेन॥ सकळ सिध्दि पैं केली॥११॥ जप केला दिवस येकारवा॥ बारावे दिवसीं
आरंभिलें यज्ञास॥ गणित नाहीं होमद्रव्यास॥ जें जें होतें बोलिलें॥१२॥ विधियुक्त रचिलें
होमकुंड॥ मधुघृत भरोनि ठेविले कुंभ उदंड॥ वनकाष्ठें करूनि खंड खंड॥ कुंडाकाठीं ठेविलीं

॥१३॥ वैश्वानर अव्हानिला ॥ ब्राह्मणीं मंत्रघोष केला ॥ निघती भडभडां ज्वाळा ॥ गगनचुंबि
॥१॥ तपैं जाती ॥ १४ ॥ अवदानें समर्पिलीं ॥ केली होती जी आइती ॥ ज्याज्या वस्तु बोलल्या असती
॥ तितुक्या मेळवी नृपनाथ ॥ १५ ॥ ऐसें होतें हवन ॥ उज्जनीस काय करी भट्टि प्रधान ॥ सोमदं
तासि बोलावून ॥ केला येकांतीं विचार ॥ १६ ॥ सामास संपूर्ण भरले ॥ विष्णुपुरीस चलाजा-
ऊं ह्मणे वहिलें ॥ गुप्तरूपें निघाले ॥ कोणांसि न कळतां ॥ १७ ॥ रूपें धरिलीं द्विजाचीं ॥ वस्त्रें के
लीं ब्राह्मण वेषाचीं ॥ चालती गति पवनाची ॥ वेगीं नगरासि पावले ॥ १८ ॥ आंगीं विभूति उध-
ळण ॥ कंठीं रुद्राक्षमाळा जाण ॥ मंडपीं प्रवेशले दोघे जण ॥ रावें समोर देखिलें ॥ १९ ॥ उठोनि उ
भा राहिला ॥ साष्टांगीं प्रणिपात केला ॥ बैसकार आदरें घातला ॥ रत्नजडित चौरंगीं ॥ २० ॥
केलें चरणक्षाळण ॥ यथाविधि केलें पूजन ॥ देवोनियां तांबूल दान ॥ वस्त्र अळंकार वाहिले ॥
२१ ॥ रायाजवळि असे ठेविला ॥ द्विजांस देखोनि संतोषला ॥ ह्मणे बरवा काळ साधिला ॥ भ-
ट्टि आणि सोमदत्तें ॥ २२ ॥ सरल्या अवदान आहुती ॥ मग आदरिली पूर्णाहुती ॥ जे जे विधि बो
लिले असती ॥ सिध्ध केलें समस्त ॥ २३ ॥ आहुती धरी करसंपुटीं ॥ उभा राहिला कुंडा कांठीं
॥ भोंवती ब्रा[illegible] परटी ॥ मंत्रघोष करिताति ॥ २४ ॥ जंव टाकावी आहुती ॥ तंव दोघे ब्राह्म
ण देखिले पुढती ॥ इच्छादान भूपती ॥ आह्मा दिधलें पाहिजे ॥ २५ ॥ राय ह्मणे द्विजोत्तमा ॥ काय ॥१॥
मागा असे तुह्मा ॥ ते आज्ञा दिजे आह्मा ॥ कृपा करोनी स्वामियां ॥ २६ ॥ द्विज ह्मणती नरेंद्रासी

वि०च० ॥ जरीं सत्वधीर होसी ॥ तरीं द्यावें रांवयासी ॥ आणीक नाहीं वासना ॥ २७ ॥ देसील इच्याचे डोंगर अध्याय
॥ तरीं त याचा न करूं अंगिकार ॥ रत्नें भरोनि देसी सागर ॥ न घेवों निर्धारपें ॥ २८ ॥ द्विजांचा श- १७
ब्द ऐकला ॥ तों अंतर बाण खडतरला ॥ मग व्याकुळ होवोनि पडिला ॥ भूमीवरी निचेतन
॥ २९ ॥ प्रधानें केला सावधान ॥ ह्मणे तूं न को होऊं खेदखिन्न ॥ ऐसें ऐकसत्वाचें प्रमाण ॥ पुरा
णें प्रसिध्ध बोलती ॥ ३० ॥ पाहें पां शिबी चक्रवर्तिनें काय केलें ॥ स्वहस्तें आपुले देहासि का-
पिलें ॥ मास तेणें दिधलें ॥ ससाणियासी ॥ ३१ ॥ ऐसा च सत्वाचा सियाळ ॥ प्रसन्न जाला ज्या
स्य नीळ ॥ दिधला पोटिंचा बाळ ॥ अद्यापि पुराणें वर्णितीं ॥ ३२ ॥ दैत्यकुळीं पाहें पां बळी ॥ ते-
णें वामना मेदिनी समर्पिली ॥ आपण राहिला पाताळीं ॥ त्याचें द्वारीं अद्यापी ॥ ३३ ॥ ऐस्या सा-
क्षि बापा बहुती ॥ बोलतां पुराणें न पुरती ॥ वर्णिती श्रुति भाव उसन्तीं ॥ ऐसा श्रीपती तो अ-
से ॥ ३४ ॥ सांडी भ्रांतिचा भार ॥ घेईं सत्वाचा डोंगर ॥ तरीं तेणें निर्धार ॥ आणि कीर्त्तिश वाढे
ल ॥ ३५ ॥ व्हावया सत्वाचा धीर ॥ करिती तपें थोर थोर ॥ पंचाग्नि साधनें निराहार ॥ शत-
सहस्त्र वरुषें वरी ॥ ३६ ॥ तें पूर्वीं केली तपसामग्री आधीं ॥ तरींच हे साधली सिध्धी ॥ साधि
ली बरवी हे संधी ॥ यज्ञकाळाचिपैं ॥ ३७ ॥ यज्ञकाळीं मज देइजे ॥ आपलें सत्व राखिजे ॥
विश्व तो मुखीं कीर्त्ति उरविजे ॥ जंव वरी चंद्र सूर्य तारांगणें ॥ ३८ ॥ हृदयीं धरोनि सत्यवा
सना ॥ जें अर्पिती गोदाना ॥ तया सुकृताची गणना ॥ नाहीं पुण्या पार त्याच्या ॥ ३९ ॥

हृदईंधरोनित्वरित॥ मजदेईगा भावार्थ॥ तेणेंजन्मजन्मांतरींमुक्त॥ होसीगाराया॥ ४०॥ राजा-
॥२१॥ विचारीअंतःकरणीं॥नदेतां होईल सत्याची हानी॥ सकळकिल्मिषदाकोनी॥ रांवासमर्प्
ब्राह्मणातें॥ ४१॥ रांवयासि विप्राकारणें दिधलें॥ मग मंत्रघोषआरंभिलें॥ तंवसमर्पिते
जाले॥ अग्निमाजी पूर्णाहुती॥ ४२॥ सरलें होमहवन॥ जालें ब्राह्मणसंतर्पण॥ षोडशोपच्या
रीपूजन॥ षड्रसभोजन नगरजनासी॥ ४३॥ विडेदीधले कर्पूरेसी॥ वस्त्रें अलंकारसम-
स्तांसी॥ अश्वदानें गजदानें विप्रांसी॥ गोदानासि गणितनाहीं॥ ४४॥ ऐसीक्रमिलीते निशी
॥सकळांपाठवणी येरादिवसीं॥ गोपिचंद राज्य करी विष्णुपुरीसी॥ अति आनंदें करूनियां
॥४५॥ सोमदंत आणि भद्रिप्रधान॥ निघाले तेव्हां रांवा घेवोन॥ पवनगती मार्गक्रमून॥
उज्जनीस प्रवेशले॥ ४६॥ रांवा घालोनियां पिंजरीयांत॥ नेवोनि ठेविला राणिवसांत॥ भद्रि-
गेला शीघ्रगत॥ आपलिया मंदिरासी॥ ४७॥ सूर्यउदय पैं जाला॥ कुब्जकें भद्रि बोलाविला॥
ह्मणतसे राणिवसांत चला॥ पूर्ण भरले षण्मास॥ ४८॥ राजगृहीं प्रवेशले॥ मध्यमंदिरीं बैसले
॥ प्रसंग करिते जाले॥ परकायाप्रवेशाचा॥ ४९॥ राणी ह्मणे अहो राया॥ शरवी प्रवेश परका
या॥ साक्ष प्र[illegible]स आलिया॥ रीघ राणिवसा होईल॥ ५०॥ कुब्जक ह्मणे वो सुंदरी॥ माझी प्र-
तिज्ञा जाण पुरी॥ पाहे निमिष्या भीतरीं॥ कौतुक माझें पैं॥ ५१॥ आणी निर्जीव शरीर॥ ना ॥२१॥
री अथवा पुरुष नर॥ पक्षी अथवा वनचर॥ श्वापदयाती भलती पैं॥ ५२॥ तंव सेवक धाविन्न

वि० च० ले॥ पारधियाच्या घरासि गेले॥ कलिवर घेवोनि आले॥ करंटससयाचें॥ ५३॥ मग पिंजरा अध्याय
आणीला॥ रांवा बाहेर काढिला॥ तो करकमळीं धरिला॥ राणियेनें त्यासमईं॥ ५४॥ तंव- १७
त्यास शाचि[illegible]कुडीं॥ कुब्जक निघाला तांतडी॥ तंव विक्रम तेचघडी॥ निघे कुडींत आपु
लिये॥ ५५॥ मग उठोन बैसला॥ ह्मणे मारारे या खळाला॥ तो पळोनियां लपाला॥ भाण-
वसा पैं॥ ५६॥ तंव तो धांवे ससा॥ आला असे भाणवसा॥ तयावरी बहुत वळसा॥ मारू
नि केला मूर्छित॥ ५७॥ पाईं लावोनियां द्वारीं॥ वोढित नेला बाहेरि॥ विष्ठेच्या कुंडाभीत
रीं॥ टाकिला देखा॥ ५८॥ जे करिती विश्वासघात॥ तयासि होईल नरकप्राप्त॥ जन्मोज
न्मीं पतित॥ होईल सत्य जाणपां॥ ५९॥ ऐसी कुब्जकाची जाली गती॥ देवहर्षाची गुढी उभा
रिती॥ पुष्पवृष्टि अति करिती॥ विक्रमरायावरी॥ ६०॥ लागल्या निशाण भेरी॥ तुरें वाज
ती नानापरी॥ बैसला सिंव्हासनावरी॥ साकर वाटिती गाडा भरोनि॥ ६१॥ पाटील प्रजा
समस्त॥ वाणी वेव्हारें बहुत॥ अठरापगड याति धांवत॥ दर्शनालागीं॥ ६२॥ गुढिया तोर-
णें उभारिलीं॥ याचकजन सुखी केले॥ वस्त्रें अलंकार दिधले॥ जें जया योग्य होतें॥ ६३
॥ कुब्जकें धरिलीदुराशक्ति॥ उछेद केली होती वृत्ती॥ त्याचत्याच्या मागुती॥ स्थापिता जाला
॥ ६४॥ जें जयाचें हरितले होतें॥ चतुर्गुण दिधलें तयातें॥ सुखी केलें याचकातें॥ दानमान दे
वोनि॥ ६५॥ ऐसी क्रमिली ते निशी॥ अन्नदान दुसरिया दिवसीं॥ नातिनाहीं सहस्र भोजनी

सी॥ सर्वभुक्तिअतिप्रीती॥ ६६॥ कोणासिनाहीं दुःख॥ सकळांसि भजनपरमार्थ॥ को-
ण्हीअधर्मेंनाहींवर्तत॥आपुल्यास्वधर्मेंवर्तती॥ ६७॥पुराणश्रवण घरोघरीं॥ हरिकथा
जाणनगरीं॥ वेदध्वनीपुराणलहरी॥आणि अग्निहोत्रें पैं॥ ६८॥ ऐसेंराज्य प्रतापें करित
॥ वार्ता ध्यावया दूतांपाठवित॥पुढां कैसावर्त्तलावृत्तांत॥ तोसांगेरे हरिदासा॥ ६९॥ इ-
तिश्रीविक्रमचरित्रे सप्तदशोध्यायः॥ श्रीकृष्णार्पणमस्तु॥ आध्या॥ १७॥ ७॥ ५

श्रीगणेशायनमः॥विक्रमराजाराज्यकरी॥समस्तसुखी असेनगरी॥पुढीलकथा सवि-
स्तारी॥ऐकाविक्रमचरित्रातें॥१॥ कुब्जकाची शांतिजाली॥नगरीअवघी आनंदली॥ वा-
जंत्र्यांची ध्व[illegible]गली॥पुरीमाजीआल्हादें॥२॥ विक्रम बैसोनिसिंव्हासनीं॥द्रव्य भांडार
उघडोनी॥ सत्पात्रीं दानें देवोनी॥ सुखी केलें याचकां॥३॥ सर्वअवघे गौरविले॥ वस्त्रें अलं-
कार दीधले॥सोमदंतासि गौरविलें॥ वेतनें देवोनियां॥ ४॥ कितियेक लोक गेले॥ कुब्ज-
कें होते दुरावले॥ समस्तते ही आणविले॥ नगराप्रति मागुते॥ ५॥ त्यासि देवोनियां अधि
कार॥ राज्य करितसे नृपवर॥ भट्टीप्रधान सहोदर॥ आनंदले मानसीं॥ ६॥ नगराबाहेर
महोत्साव॥ नित्यकरीत असेराव॥ पूजीवे कुंठीचा माधव॥ सदाशिव सुंदर॥ ७॥ ऐसावि
क्रमराज्य करी॥ समस्त सुखें असेनगरी॥ पुढील कथाविस्तारी॥ विक्रमाचें चरित्र॥ ८॥ प्र
श्न केला श्रोतेजनीं॥ तिहीं वर्षाचे कन्येलागोनी॥ पुत्र होईल ह्मणवोनी॥ तो वधील विक्र-
मातें॥ ९॥ ऐसें कोठें निपजलें॥ आह्माप्रति सांगीतलें॥ कवीश्वरें विनविलें॥ चित्त द्यावें
सांगेन॥ १०॥ प्रतिष्ठाननाम नगरी॥ असे गोदावरीच्यातिरीं॥ राजा सोमकांत राज्य करी॥
दानधर्मतत्पर॥ ११॥ तयानगरीचा ब्राह्मण॥ तयानाव सुलोचन ॥ त्यास येक कन्यारत्न॥
नाव तियेचें सुमित्रा॥ १२॥ दोन वर्षें तियेस भरलीं॥ माता तिची निवर्तली॥ बाळी आक्रंदों ला
गली॥ नसांगवें तें दुःख॥ १३॥ सुलोचन दुःख करी॥ दुसरें कोण्ही नाहीं घरीं॥ कंन्या घेवोनि

कडियेवरी॥ नगरामाजीविचरत॥ १४॥ किनेकदियसक्रमिलें॥तिसरेंवर्षकंन्येसभरलें॥
॥१॥ पुढेंअपूर्ववर्त्तलें॥ तेंऐकासकळिक॥१५॥ सुलोचनगोदावरीसी॥ स्नानकरीअहिर्निशीं
॥सवेंकुमारीपरियेसी॥नित्यआणीसांगातें॥१६॥ कोणेयेकेदिनांतरीं॥ स्नानकरितांगो
दावरीं॥ सवेंस्कमित्राकुमारी॥ तंवअपूर्ववर्तलें॥१७॥ कन्याठेवोनिगंगातिरीं॥उदकपात्र
घेवोनिकरीं॥ दीर्घशंकेसडकरी॥ सुलोचननिघाला॥१८॥ येरीकडेशेषयेवोन॥ ब्राह्मणा
चेंरूपधरुन॥ ह्मणेसुमित्रेलागोन॥ संगदेईतात्काळ॥१९॥ येरीजालीभयाभीत॥ थरथरां
असेकांपत॥ शेषतियेसिआश्वासित॥ हातठेवींमस्तकीं॥ २०॥ तूंकांहींचिंतानकरी॥ संग
देईसडकरी॥पुत्रहोईलअवधारी॥ विख्यातआणिपवित्र॥ २१॥ भयत्वांनधरावें॥ संकट
पडलियास्वभावें॥ माझेंचिंतनकरावें॥ मीपावेनतात्काळ॥ २२॥ सुमित्रापुसेतूंकवण॥
येरह्मणेमीशेषजाण॥ मगउतावळपणें जाण॥ संगकरीतयेसी॥ २३॥ लटकेंनहोयब्रह्म
लिखित॥ केंविचुकेहोणारगत॥ श्रोतेहोती कांविपरीत॥पुढेंकैसेंवर्तलें॥ २४॥ तोचिग
र्भसंभवला॥शेषअदृश्यतेथेंचजाला॥ तंवसुलोचनआला॥ देखिलें कन्येसीपुरुषयुक्त
॥ २५॥ कुमारीसि पुसेवृत्तांत॥ येरिसांगतसे समस्त॥ मगतियेसिसंबोखित॥ परितोम
नीशंकला॥२६॥ स्नानकरोनिसडकरी॥ आलानगरामाझारी॥ऐसेक्रमलेमासच्यारी॥ ॥१॥
पुढेंऐकाचरित्र॥ २७॥उमटलेंगर्भचिन्ह॥तेंदेखतीसकळजन॥ स्त्रीपुरुषआदिकरून॥सु

वि॰च॰ लोचनातेंपुसती॥ २८॥ कायकेलीजीनांदणुक॥दिसतआहेजीलौकिक॥ कन्यागरोदर अध्याय
देख॥जालीअसेनिभ्रांत॥ २९॥ राजसभेसिनेऊन॥पुसोलागलेतयालागोन॥ येरुअनु
वादेंवचन॥जैसें होतें वितलें॥ ३०॥ ह्मणेब्राह्मणपिसवळला॥ कुमारीसज्ञोबिन्नला॥ पा-
पीनष्टनव्हेभला॥यासीघालाबाहेरी॥ ३१॥जेंजें काहीं वितलें॥ तेंअवघेंसांगीतलें॥ असत्-
त्यकरोनिसोडिलें॥ सभानायकें तयासी॥ ३२॥ सुमित्राघेवोनिकुमारी॥ तुंवाजावेंनगरा-
बाहेरी॥ येरुनिघेवेगवग्त्रीं॥ कन्येसहितप्रयाण॥ ३३॥ नगराबाहेरकुलालशाळा॥ तेथेंये
वोनिराहिला॥ मासदिवसक्रमिताजाला॥ कन्येसहिततेंथवां॥ ३४॥ नवमासपूर्णजाला॥
दाहवेमासींपुत्रउपजला॥ सुलोचनेंआनंदकेला॥अतिप्रीतिकरूनी॥ ३५॥ त्याचेंकरुनि
यांबारसें॥नावठेविलेंअतिउल्हासें॥ तेंऐकासांगेनकैसें॥ चित्तदेवोनियां॥ ३६॥जन्मला
साळेसिह्मणऊन॥नामठेविलें शालिवाहन॥ वाढेअतित्वरेंकरून॥ सप्तवर्षेंभरलींतयां
॥ ३७॥ आठवेंवर्षप्रवर्त्तलें॥ मुंजीबंधनत्याचेंकेलें॥ दंडकाष्टेंमिरवलें॥ कृष्णाजिनसाजि
रें॥ ३८॥ ऐसेंवर्तलेंशाळेसी॥ खेळखेळतअसेपर्येसी॥ मृत्तिकामागेकुलालासी॥ प्रतिदि-
नींआईका॥ ३९॥ त्याचाकरीघोडाराउत॥आणिहस्तीमदोन्मत्त॥ पायदळअगणित॥
मठअवघाभरियेला॥ ४०॥ ऐसेंनित्यकरिताजाला॥ मठभरोनिठेविला॥ वेळक्रमीअव
लिळा॥ पुढेंकैसेंवर्तलें॥४१॥ कोण्हीयेकनगरवासी॥ व्यवहारीहोतापरियेसी॥ निघेपु-

त्रतयासी॥ तेउदिम करितातौ॥ ४२॥ पिताविचारीमनीं॥आपलें वृद्धपणजाणोनी॥ पुत्र भांड
॥३॥ तील ह्मणोनी॥ वाद करीठाईचा॥४३॥ आपला शय्यामंचक होता॥ तेथें जाला निक्षेपिता
॥ वांटा करुनि निगुता॥ मंचकपाईं ठेविला॥ ४४॥ येका पायीं ठेविला तुस॥ दुसऱ्या पाईं को
ळसे॥ मृत्तिका ठेविली परियेसी॥ तिसरे पायीं॥ ४५॥ चौथे पाईं कागद ठेवी॥ पाहिलीच
निवडिली विवाद गोवी॥ बुध्दि विचारुन बरवी॥ अंतकाळीं सांगे पुत्रासी॥ ४६॥ तंव अंत
काळ समय आला॥ पुत्रांसि सांगे तये वेळां॥ तुमचा वांटा असे केला॥ तो आयका सांगे-
न॥ ४७॥ मंचकापाईं असे ठेविलें॥ तें वांटुन घ्या ह्मणितलें॥ देह तेणें विसर्जिलें॥ त्यासि
उत्तम गति जाली॥ ४८॥ गोदातिरा सने योन॥ क्रियाकर्म पुत्रीं आचरुन॥ पुनरपि आले
आश्रमा जाण॥ आपुलिया तें धवां॥ ४९॥ कितीक दिवस लोटले॥ परस्परें विवादों लाग-
ले॥ ते वेळीं वाद करिते जाले॥ तिघे जण आइका॥ ५०॥ पित्यानें होतें सांगितलें॥ तें उत्त
र आठवलें॥ मंचकापाईं निक्षेपिलें॥ तें काढिती तात्काळ॥ ५१॥ च्यारि माचव्या खालीं खं-
णोनी॥ जें जें होतें तें तें काढोनी॥ विचारिती आपुल्या मनीं॥ हें तों न कळे आह्मासी॥ ५२
तेव्हां जाती विक्रमासी॥ हिंडती देशी विदेशीं॥ तैसे आले उज्जनीसी॥ परि न निवडे व्यवहा
र विक्रमां॥ ५३॥ श्रोते ह्मणती विक्रमासी॥ कें विन कळे तयासी॥ ऐका सांगेन तुह्मासी॥ ॥३॥
तें परिसा सज्जन हो॥ ५४॥ विक्रम तरी सर्वज्ञ जाण॥ परिभ्रमित जालें तयाचें मन॥ भोग-

वि०च० सरला संपूर्ण॥ कैसे परि कळेल॥ ५५॥ पूर्व त्याचें ब्रह्मलिखित॥ कें विचुके ह्मणत॥ ह्मणोनि अध्याय
व्यवहारीं दुश्चित॥ अंतः कर्ण जालें पैं॥ ५६॥ परि श्रीहरिचें भजन॥ सदा चित्तीं सावधान- १८
॥ व्यवहाराचे मर्दमन॥ ह्मणवोनि यां न बैसे॥ ५७॥ या कारणें विक्रमासी॥ विवाद न कळे
च तयासी॥ तिघे हिंडती परियेसी॥ देश नगरें पाटणें॥ ५८॥ समस्त हिंडतां वसुंधरा॥
हिंडत आले प्रतिष्ठान नगरा॥ भेटी घेती राजेश्वरा॥ सांगती व्यवहार॥ ५९॥ त्यांचा
आइकोनि व्यवहार॥ समस्त करिती विच्यार॥ ते वेळीं बोलला नृपवर॥ हा व्यवहार
न कळे पैं॥ ६०॥ नगरामाजि प्रतिदिनीं॥ कुलाल जाय मृन्मयपात्रें घेवोनि॥ राजगृहीं-
वोळंगदेवोनी॥ येई मागुता आश्रमासी॥ ६१॥ शालिवाहन पुसे वार्तेसी॥ कुलाल सांगे
तयापासीं॥ जितुकी वार्त्ता परियेसी॥ ती जाणवी प्रत्यहीं॥ ६२॥ कुलाल तये दिवसीं॥ व्य
वहार ऐकिला राजसभेसी॥ सांगे शालिवाहनापासी॥ येरु जाला बोलता॥ ६३॥ व्यव-
हार ह्मणिजे बापुडें॥ त्याचें काय पडिलें सांकडें॥ राजयासि न निवडे॥ हें अपूर्व वाटतसे॥
॥ ६४॥ कुलाल ह्मणे तयासी॥ तूं गा जरि जाणतोसी॥ तरीं मी सांगेन रायासी॥ ह्मणोनि-
यां निघाला॥ ६५॥ सोमकांतासि जाणविलें॥ रायें बोलाऊं पाठविलें॥ शालिवाहनें उत्तर
दिधलें॥ जा रे न ये ह्मणउनी॥ ६६॥ दूतें येवोनि रायाप्रती॥ सांगितली त्याची स्थिती॥
आणीक भृत्य पाठविती॥ शालिवाहन न येचि॥ ६७॥ चाउ असेल जयासीं॥ तेणें यावें

मजपासीं॥ व्यवहारखंडीनपरियेसी॥ क्षणामाजीपैं॥ ६८॥ दूतीं तैसेंच सांगीतलें॥
त्यांचेंवचन ऐकिलें॥ तेवेळीं रायें विचारिलें॥ आपलिया मानसीं॥ ६९॥ सोमकांत स-
त्वधीर॥ तयासिन करी बळात्कार॥ उठोनि वेगवगूत्र॥ आला शाळे मासारी॥ ७०॥ स-
भा करोनि शाळेसी॥ बैसविलें शालिवाहनासी॥ पुसताजाला तिघांसि॥ त्याहीं अ-
वघें सांगीतलें॥ ७१॥ त्यांचें ऐकोनवचन॥ बोलिला शालिवाहन॥ निवडिलें असे जा-
ण॥ तुमच्यापित्यानें॥ ७२॥ दोनवांटे ज्येष्ठपुत्रासी॥ उरले दोन तुह्मा दोघांसी॥ अव
घे सांगोन परियेसी॥ चित्त देवोनी आईका॥ ७३॥ भूस आणि मृत्तिका॥ ज्येष्ठकुमारा-
सि देई देखा॥ कागद देताजाला देखा॥ मधिलपुत्रासी॥ ७४॥ कोळसे दिधले कनिष्ठा
सी॥ राजापुसे शालिवाहनासी॥ वृत्तांत सांगे सकळांसी॥ यांचा भावगर्भ॥ ७५॥ रा-
याचें ऐकोनि वचन॥ बोलिला शालिवाहन॥ भूस ह्मणजे जितुके कण॥ भूमि ह्मणजे मृ
त्तिका॥ ७६॥ वृत्ति भूमि जितुकी असे सेतें॥ गाईह्मैसीं बैलसमवेत॥ जितुकें मेळवि-
लें होतें॥ तितुका वाटा वडिलाचा॥ ७७॥ कागद ह्मणजे खतें पत्रें॥ कळांतरासहित तें॥
हेंचि द्यावें मधिल्यातें॥ ज्येष्ठपुत्रा धाकट्यासी॥ ७८॥ कोळसे ह्मणजे द्रव्य धन॥ कनिष्ठपु
त्रासि देखोन॥ ऐसें सांगे शालिवाहन॥ हें मानलें समस्तांसी॥ ७९॥ तिघे आनंदले मनीं
॥ त्याच्याचरणीं लागोनी॥ वेगीं आज्ञा पुसोनी॥ नगरा जाती आपुलिये॥ ८०॥ सोमकांत

पैं उठिला॥ नगरामाजी प्रवेशला॥ तंव दूत होता पाठविला॥ विक्रमसेनरायानें॥ ८१॥ तेथी-
ल ऐकोनि मात॥ दूत निघाले त्वरित॥ आले उज्जनीनगरांत॥ विक्रमासि जाणविलें॥ ८२
प्रतिष्ठाननगरासी॥ तिहीं वरुषाचे कुमारीसी॥ पुत्र जाला परियेसी॥ त्याचें नाव शालिवा-
हन॥ ८३॥ व्यवहार समूळ सांगीतला॥ विक्रमसेन विचारीं असे पडिला॥ आणीक दूत-
पाठविला॥ सोमकांत रायासी॥ ८४॥ पत्रिका लिहिली अनुक्रमेसी॥ पाठवावें शालिवा-
हनासी॥ दूत निघाले वेगेसीं॥ आले पैठणांत तें धवां॥ ८५॥ सोमकांतासी भेटोनी॥ प-
त्रिका देती तयालागोनी॥ रायें मस्तकीं वंदोनीं॥ वाचिली असे तये वेळें॥ ८६॥ शालिवा-
हना पाठवणें॥ ऐसें ऐकोनि या ह्मणे॥ आमचें तो नाइके ह्मणें॥ तुह्मी सांगावें तयासी॥ ८७
दूत येवोन त्यापासी॥ सांगती शालिवाहनासी॥ बोलाविलें परियेसी॥ तुज राया विक्र-
में॥ ८८॥ विक्रमाचें म्यां काय केलें॥ ऐसें दूतासि ह्मणितलें॥ मी न ये तुह्मी जा वहिले॥ सां
गा जावोनि रायासी॥ ८९॥ दूत त्यासि ह्मणती॥ बहुता परी विनविती॥ परि तो नाइके वि-
ज्ञापनी॥ मग तेथूनि परतले॥ ९०॥ विक्रमासि जाणविलें॥ न ये ह्मणोनि सांगीतलें॥ तेव्हां
रायें काय केलें॥ तें ऐका हो समस्त॥ ९१॥ पुनरपि पाठविला दूत॥ शालिवाहन हे उसावि
त॥ निष्ठुर वाचा असे बोलत॥ जा रे सांगा ऐसेंची॥ ९२॥ दूत वेगवगत्र येवानी॥ विक्रम को
पारूढ होवोनी॥ पुनरपि वार्त्ता जाणवोनी॥ प्रतिष्ठानीं चालिला॥ ९३॥ समस्त सैन्य घेवो

नी॥ घावनिशाणींदेवोनी॥पैठणनगराआलाठकोनी॥सिंहनादें गर्जत॥ ९४॥ शालिवा-
॥४॥ हनें परिसिलें॥ मातेप्रति विनविलें॥ परचक्र मज वरि आलें॥ यासि काय करावें॥९५॥ ते
वेळे बोलिली जननी॥ नाभिकार पुत्रासि देवोनी॥ स्मरण केलें ततक्षणीं॥ शेषचित्तीं चिं
तिला॥ ९६॥ शेषा जाणवलें ज्ञानीं॥ अमृत कुपिका घेवोनी॥ वेगीं आला प्रतिष्ठानीं॥ आ
नंदली सुमित्रा॥ ९७॥ भेटि घेतली स्त्रियेची॥ मात सांगे विक्रमाची॥ न करावी चिंता याची
॥ भंगोनि यां जाईल॥ ९८॥ शालिवाहना बोलावुनी॥ त्याचे मस्तकीं हात ठेवोनी॥ अमृत
कुपिका देवोनी॥ सांगीतलें पुत्रासी॥ ९९॥ मृत्तिकेचें सैन्य केलें॥ तें अमृतें सिंपी ह्मणितलें
॥ प्राशन करावें उरलें॥ आपण होय अदृश्य॥ १००॥ विक्रमें सैन्येसीं शाळा वेढिली॥ शा-
लिवाहनें तये वेळीं॥ अमृत सिंपोनि सकळीं॥ उरलें आपण प्राशिलें॥ १०१॥ मृत्तिकेचें
सैन्य होतें॥ तें सजीव जालें तेथें॥ तेंनि घालें अवचितें॥ परदळावरि देखा॥ २॥ ते वेळीं मांडला
संग्राम॥ विस्मय करी राजा विक्रम॥ न कळे पैं यांचा भ्रम॥ कोठें अवघड रचियेलें॥ ३॥ आ-
तां के विकाटें मुख॥ ह्मणोन जाला सन्मुख॥ येर वीर अतिनेटक॥ न दळती माघारे॥ ४॥ स
रसावलीं दोन्हीं दळें॥ येरयेरासि मीसळलें॥ गजगजावरी लोटले॥ जैसे महापर्वत॥ ५॥
उठावले असिवार॥ सिंहनाद करिती वीर॥ सत्वर पेलिला रहंवर॥ वायुवेगें वारु धांवती ॥४॥
॥ ६॥ पुढें पायाचे झुंझती॥ येकमेकां पाचारिती॥ राहे राहे येक ह्मणती॥ बाण हाणिती अ-

वि॰ च॰ तितिखर॥ ७॥ योदणें कादितां सळकतीं॥ जैशा विजू तळपती॥ तैसी तेजें प्रकाशती॥ रण- अध्याय
भूमिके माझारी॥ ८॥ तेजागळे धावती वीर॥ मेटे घेती धनुर्धर॥ शिनीं लावोनी यां शर॥ पर- १८
स्परां विंधिती॥ ९॥ शस्त्रें कोइते त्रिशूळ भाले॥ येकमेकीं पर्जिन्नले॥ हांक देवोनि गर्जिन्नलें॥
कोपारूढ होवोनी॥ १०॥ बरच्या बिचवे खंजिरया॥ राउतासि बाण लिया॥ आणि पादुकां आंगरा-
खिया॥ जैसीं वज्र कवचें॥ ११॥ निर्वाण करुनी झुंझती॥ समोर ठेघाई पडती॥ स्वामि काजीं
प्राण देती॥ उध्धरिती स्वकुळातें॥ १२॥ दोहीं दळीं हलकालोळ॥ होतसे अतिप्रबळ॥ थोर
जाला कल्होळ॥ सैन्य सर्व पडियेलें॥ १३॥ शिरें उसळलीं आकाशीं॥ हास्यवदन परियेसी॥
पावतीउत्तम लोकासी॥ स्वामिकाजी ह्मणोनी॥ १४॥ युध्ध जालें अतितुंबळ॥ दिसे जैसी
अग्निचीज्वाळ॥ वीर होती रक्तें बंबाळ॥ कींशुक फुललें॥ १५॥ नेटें देवोनि वीर धांवती॥
भूमिकंप तेथें होती॥ आणि बाण घाई पडती॥ सूर्य तेथें न दिसे॥ १६॥ विक्रमाचें सैन्य-
आइका॥ गणित अवघें कोटि येका॥ शालिवाहनाचें देखा॥ असे लेखा लक्षाचा॥ १७॥ सं
ख्या केली व्यासदेवें॥ पुराणें बोलतीं स्वभावें॥ भ्रांति न धरावी जीवें॥ येकचित्तें आइका॥
१८॥ दिशा जालिया धुंधःकार॥ अशुध्धें पूर्ण भरली सामर॥ बोलतां अति वाडियार॥ न सांडि-
ती युद्धातें॥ १९॥ आणीक कांहीं सांगों विस्तार॥ कथा होईल फार॥ ह्मणोनि संक्षेपें उत्तर
॥ सांगीतलें तुह्मासी॥ २०॥ सात दिवस पर्यंत॥ युध्ध जालें अद्भुत॥ वीर आटले बहुत॥ म

विक्रमपुत्रनयेक्षितीं॥ राज्य करीउज्जनीचें॥ ४८॥ मगसैन्य शालिवाहनाचें॥ बडिवारबोल
तीवाचें॥ वारुपेलितातिसाचे॥ प्रवेशलेउदकीं॥ ४९॥ जंवतेंउदकीं प्रवेशले॥ सैन्यअवघें-
विरोंलागलें॥ तंवआसरणीयेबोलिलें॥ पुढेंनयावेंह्मणोनी॥ ५०॥ परियेसी शालिवाहना
॥ तुह्माशकयेथूनिजाणां॥ पैलतिरापासोनगणना॥ विक्रमशकपैंनिरुता॥ ५१॥ गगनीं
आसरणीवदली॥ ऐकोनिपरतलातेवेळीं॥ शेषपुत्रमहाबळी॥ सवेंसैन्य अमित॥ ५२॥
नर्मदातिराअलिकडे॥ शालिवाहनाचेपवाडे॥ राज्यकरीअतिपाडें॥ शककर्ताह्मणोनियां
॥ ५३॥ पैलीकडेनर्मदातिरीं॥ विक्रमशक अवधारी॥ चालतअसेअद्यापवरी॥ कलयुगा
माझिरेखा॥ ५४॥ उदारपणविक्रमाचें॥ नवर्णवेंमजवाचें॥ ऐसेंयापुण्यपुरुषाचें॥ श्रो-
तींचरित्र ऐकिलें॥ ५५॥ तयाहोयउत्तमगती॥ चिंतिलींफळेंपावती॥ अंतीहोयमोक्षगती
॥ जातीविष्णुलोकासी॥ ५६॥ विक्रमसेनाचेंआख्यान॥ जेपरिसतीसावधान॥ तेपाव-
तीविष्णुचरण॥ मुक्तिपंथसायोज्यता॥ ५७॥ जेकोण्हीं पठणकरिती॥ त्यांसिहोयभु-
क्तिमुक्ती॥ उत्तमपदातेंपावती॥ वासहोयवैकुंठीं॥ ५८॥ जोनाइकेसावधान॥ सोवंचला
दोहींतुन॥ परिसावेंचित्तदेवोन॥ अहिक्यपरत्रसाधलें॥ ५९॥ अंतःकर्णव्यग्रनसावें॥
मनोभावेंआइकावें॥ तेणेंकरोनिपावावें॥ कैलासभुवना॥ ६०॥ श्रोतेहोवोनिसावधान॥
कथापरिसतीसंपूर्ण॥ तेपावतीविष्णुभुवन॥ उत्तमगतीसांसिजाली॥ ६१॥ विक्रमसेना

वि॰ नाचेंआख्यान॥ त्याचेंकेलेंम्यांनिवेदन॥ हृदईरेणुकाहरिचिंतन॥ तेणेंमतिस्फुरली॥ ६२॥ अध्याय
जयजयामुकुंदामाधवा॥ जंनार्दनाजीकेशवा॥ मजघडावीतुमचीसेवा॥ तेण्हेंमुक्तिहोई १८
ल॥ ६३॥ चौदाभुवनेंजयाचेंउदरीं॥ तोपरब्रह्मनरहरी॥ तोआणिलाअभ्यंतरीं॥ आत्मां
रामरूपाळु॥ ६४॥ ऐसेंसंपूर्णविक्रमआख्यान॥ ऐकतीनारीअथवानरजाण॥ तेपाव-
तीविष्णुभुवन॥ असंख्यपुण्यअगोचर॥ ६५॥ इतिश्रीविक्रमचरित्रआख्यान॥ कथापूर्ण
परमपावन॥ तेपरिसावीचित्तदेवोन॥ हरिदासविनवितसे॥ ६६॥ इतिश्रीविक्रमचरित्रे
अष्टदशोध्यायः॥ आध्ये॥ १८ शके १७६३॥ प्लवनामसंवत्सरे मासोत्तमे मासे वैशा
खमासे लेखन समाप्तं शुभं॥ एकंदर ओव्या संख्या॥ २६२०॥ सविशेंवीस ॥ ६७॥ ॥

हा विक्रमचरित्र ग्रंथ मुंबईत गणपत कृष्णाजी यांचे छापखान्यांत छापिला
मित्ती शके १७६३ प्लवनाम संवत्सरे माहे वैशाख वद्य १४ गुरुवासर॥

हाप्रळयवर्तला॥२१॥ संग्रामजालाअतिदारुण॥ विक्रमाचेंपडिलें सैन्य॥ तें देखोनिआपण
॥६५ ॥ करींशस्त्रघेतलें॥२२॥ आठवियादिनांतरीं॥ दोघांमांडिली झुंजारी॥ दणाणिलीवसुंध
री॥ कैसेंहोईलह्मणोनी॥२३॥ निर्वाणिचेंआतां झुंज॥ विक्रमउठिला तेजःपुंज॥ धनुष्यक
रोनियांसज्ज॥ रथारूढअसेजाला॥२४॥ शालिवाहनें त्या अवसरीं॥ धनुष्यबाण घेवो-
नी करीं॥ विक्रमसेना तेंपाचारी॥ साहेआतांह्मणयोनियां॥२५॥ तेजस्वीवीरतोनेटाचा
॥ बाणसांवरीभातयाचा॥ ऐसेंबोलोनियांवाचा॥ येकबाणसोडिला॥२६॥ विक्रमसे-
नतें देखोनी॥ आपुल्याधनुष्यीं बाणलावोनी॥ येते बाणा तेलक्षुनी॥ तयावरीटाकिला
॥२७॥ बाणमध्येंचितोडिला॥ शालिवाहनकोपाचढिला॥ अमितबाणसोडिताजाला
॥ विक्रमातेंलक्षुनीं॥२८॥ बाणेंव्यापिलेंआकाश॥ सूर्यमंडळझांकोळलेंअसे॥ विक्र
मादित्यदेखतसे॥ कायकरितेवेळीं॥२९॥ शस्त्रजाळघालीतेप्रसंगें॥ तेंनिवारीपर-
मवेगें॥ कोपारूढवीरखडे॥ तोडोनियांटाकिती॥३०॥ दोघेवीरअतिबळी॥ मांडोनि-
यांसमफळी॥ ह्मणतीसांभाळिसांभाळी॥ अनेकींशस्त्रें झुंझती॥३१॥ शालिवाहनप्रे
रीअग्निशस्त्रासी॥ विक्रमनिवारीपर्जन्येसी॥ तेणें हुताशनासी॥ क्षणमात्रेंप्रेरिलें॥३२॥
वायुअस्त्र येरें प्रयोजिलें॥ पर्जन्यातेंनिवारिलें॥ विक्रमेंपर्वतास्त्रटाकिलें॥ येरेंनिवारिलेंवज्रास्त्रें ॥६॥
॥३३॥ अमोघबाणघातला॥ विक्रमसेनभेदिला॥ मूर्छागततेणेंजाला॥ रथसारथीसमवेत॥

वि० च० ॥३४॥ मूर्छनासांवरोनितेथें॥ विंधियेलाबाणेंसातें॥ तेलागलेशेषपुत्रातें॥ तेणें केलातोविक अध्याय
ळ॥३५॥ तोहीमूर्छनासांवरी॥ नवबाणघेवोनिकरीं॥ टाकीविक्रमसेनावरी॥ रथसारथि- १८
भंगिला॥३६॥ आणिकेरथिं बैसेविक्रम॥ पाचारिलावीरोत्तम॥ ऐसेदोघेकरितीसंग्राम
॥ येकयेकाभेदिती॥३७॥ नानाशस्त्रीं झुंजिन्नले॥ अमोघबाणमोकलिले॥ निर्वाणकरोनि
भेदितेजाले॥ ऐसे झुंझिन्नले दोनप्रहर॥३८॥ संग्रामाचीसांगोकथा॥ ग्रंथाहोईलप्रबळ
ता॥ तेवेळींकायजालाकरिता॥ शालिवाहनपैं॥३९॥ शेषपितामनींस्मरोन॥ ब्रह्मास्त्रअ-
भिमंत्रोन॥ विक्रमटाकिलाभंगोन॥ पाठितेणेंदीधली॥४०॥ रथेंसहितपळाला॥ येरेंपाठ
लागकेला॥ नर्मदातीरटाकिताजाला॥ तेंअपूर्वपरियेसा॥४१॥ विक्रमनिघेउदकाभीत
रीं॥ शालिवाहनवेगकरी॥ दंडकाष्ठतयेअवसरीं॥ टाकीमंत्रोनियां॥४२॥ शीरतुटलेंतेवे
ळीं॥ तेंउसळलेंअंतराळीं॥ धडपडिलेंनर्मदाजळीं॥ येरपाहेविविस्मित॥४३॥ शिरघायेंउ
सळलें॥ तेंपैलतिराप्रतिगेलें॥ तंवअपूर्ववर्तलें॥ तेपरिसासकळही॥४४॥ शिरकमळव
रच्यावरी॥ शिवगणीनेलेंअंबरीं॥ शिवेंरुंडमाळेमाझारी॥ वोंविलेंतेंतात्काळ॥४५॥ मु-
खीहोंनिजोतीनिघाली॥ तीईश्वरवदनींसामावली॥ संतोषोनिचंद्रमौळी॥ उत्तमपद
दीधलें॥४६॥ धडउदकीं होतें पडलें॥ तेंवाहतद्वारकापंथें गेलें॥ समुद्रींनिश्चळराहिलें॥
श्रीहरिचेंचरणारविंदीं॥४७॥ ऐसीजालीतयाचीगती॥ भट्टिप्रधानराज्यचालवीनिगुती

इतिश्रीविक्रमचरित्रसमाप्तः

V+R(